GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

TRANEMÅLA
SAMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

Ur Lifvet i Skogsbygden.

MINNEN OCH BERÄTTELSER

AF

—TH—

FÖRF. TILL RAGNFAST MÅNSSON,
GUNNEL, M. FL.

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG.

UR LIFVET I SKOGSBYGDEN

UR LIFVET

I

SKOGSBYGDEN

MINNEN OCH BERÄTTELSER

AF

— TH —

FÖRF. TILL RAGNFAST MÅNSSON, GUNNEL, M. FL.

— [Th-a Lönnberg]

STOCKHOLM

JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG.

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG 1881.

EFTER LÅNGA ÅR.

Efter långa år.

Norra delen af Risinge socken är ännu i dag en vild skogstrakt med branter öfvervuxna af barrskog och genomskuren af dälder, där hvitstammiga björkar frodas eller där alar kanta en skogsbäcks strida lopp. Talrika skogsgölar och djupa myrar öfverflöda i denna ängd, och äfven på större insjöar är ingen brist. Där ligger Näfsjön omslutande sin stora ö, där utsträcker sig Ormlången, lång och smal som en lugn flod, och där bilda de tre stora sjöarne Tjutten ett helt system af vattendrag, alla oregelbundna och nästan utan undantag med branta skogbeklädda stränder. Här resa sig berg, från hvilkas toppar man endast skådar ut öfver ett mörkt haf af furuskogar. Intet spår skönjes till menniskors boningar eller odlingar. Men här och där tindra dock små djupa sjöar fram, liknande bergresarnes ögon. De vägar som finnas äro i det ursprungligaste skick. Stenig och full af utlöpande trädrötter slingrar sig vägen i tvära svängningar och branta afsatser, backe upp och backe ned. Det är på det hela taget en vild ogästvänlig natur, som föga tilltalar främlingen, men som infödingen älskar lidelsefullt, skattande den högre än hvarje annan, om än både rikare och fruktbarare. Det är i sådana näjder, som forntida sägner och uråldriga sagor ännu ega ett hemvist, där gamla annanstädes bortglömda plägseder herska och vidskepliga bruk ännu öfvas i tysthet.

Till dessa ängder finner knappast någon forskare sin väg. Man lemnar så ogerna allfarvägarnes breda stråt

och färdas helst på järnvägarnes snabba ström. Skulle händelsevis någon vän till forntida sed förirra sig till dessa bygder, torde han ändå svårligen finna den skatt, som han söker, begrafven som den är hos ett skyggt och slutet folk, hvilket icke lätt uppenbarar något för en främling att drifva gäck med, som det menar. Sagan gömmer sig i skogarnes djup, man hör ännu ett svagt genljud af hennes röst i namnen på berg och sjöar, så till dömes i denna ängd Hedningeberget, Kettilgrytsberget, Trollsjön med flera; det blir kanske hela lönen för den främmande forskarens möda. Blott åt en förtrolig vän eller åt liktänkande meddelar folket sin vidskepelse och öfvertro — nedärfd från hedenhös och ännu bibehållen, om också blott till hälften trodd. "En kan ju göra så — de gamle plägade det och det skadar väl ej, om det också ej gagnar", — säger allmogesmannen i Risingebygden, då han stöper in qvicksilfver i sin fähuströskel eller lägger det på botten af sin nygräfda källa, att den må flöda dess ymnigare, då han lägger stål i barnets lindor eller kastar glöd efter den bortgående tattargumman, då han offrar ett nyfödt lam eller döende kalf på tröskeln till ladugården för att afvända "ohill" från kreaturen, eller då han binder näcken genom att sticka en knif eller nål i stranden, när han går att bada. Må hända skulle man här ännu i dag midsommaraftonen få se qvinnor kransade med nio slags blomster vandra till en korsväg för att få se sin tillkommande man eller till kyrkogården för att få en uppenbarelse om kommande ting, barn suga tre droppar blod ur läderlappens vinge för att varda kloka eller män gå ut julnatten för att lyssna till husdjurens samtal vid midnattstid. Där skulle man kanske ännu i dag få höra, huru, dold under kristendomen och vid sidan af densamma, denna mörka tro på ödet fortlefver, som i de gamla fornsagorna träder oss till mötes och kommer oss att rysa. Denna järnhand, som enligt våra förfäders tro låg så tung öfver verlden, den herskar ännu lika kall, dunkel och outransaklig som för tusen år sedan. Denna tro befriar folket i dess egen föreställning till en viss grad från själfansvarighet, men minskar också dess själf-

tillit. Lyckligtvis har det dock icke här sjunkit ned till österländingens slöa fatalism. Det är ett idogt och kraftfullt samt i arbete ihärdigt slägte, men stolt och styfsinnadt.

Utan mycken gemenskap med den yttre verlden lefde folket fordom här för sig självt och på sitt eget sätt. En resa till staden påkom icke särdeles ofta och förbereddes länge förut och med långt flera omständigheter än en van turist i våra dagar gör för att fara till Egypten. För ett par århundraden hade mången innebyggare i dessa aflägsna näjder icke ens någon gång i sitt lif sett staden, eller varit längre än till kyrkan och till Finspång.

Det var en kall stjärnklar afton i början af mars 1701, som en fora bönder långsamt åkte fram genom de oländiga skogsmarker, hvilka vi ofvan beskrifvit, och närmade sig byn Tjuttorp. Deras kolryssar voro tömda, men vägen — om man så får kalla den i snön banade fåra, där de åkte fram — tillät just icke en starkare fart. Körsvennerne sutto dolda i kolryssarnes djup och blott de i egendomliga pelsmössor — på bygdens språk kallade "glador" — höljda hufvudena visade sig ofvanför åkdonets kant. De små starkt bygda hästarne voro lemnade nästan åt sig själfva, ty männen läto tömmen hänga slak eller hade bundit fast den om ett hörn af ryssen. Alla samtalade högljudt med hvarandra.

"Den gången fingo de hvad de behöfde", sade en basröst ur kolryssens djup.

"Ja", svarade en annan. "Det är rätt åt dem. Hvad behöfde de att sticka fram näsan efter, de hafva ju känt förr att det osat hett."

"Både hett och svedt", inföll en tredje, "men nu inbilla de sig, att de kunde taga skadan igen."

"De menade, att han var blott en pojke", återtog den som först talat.

"Veta de då ej, att om man träder handen i en varglya, så bits ungen, om han inte är större än så."

"Åh, likna du inte vår nådige konung vid en vargunge!"

"Nå, jag menar just inte det, men jag vill bara

säga, att äpplet faller icke långt ifrån trädet. Jag såg far hans för många år sedan. Han kom ridande till Finspång själf tredje — det gick som ett Jehu — och han såg öfver allting, och de sade, att han dessutom hann med att räkna bruksherrns silfverpenningar, fast de äro så många, att han med dem kunde fylla hela masugnspipan. Det kunde blott en kung mägta med på så kort tid, och han afdömde tvisten så, att assessorn fick behålla bruket."

"Ja, det är väl tionde gången som ni talar om det där för oss, grannas farbror", afbröt den som först talat med något otålig röst dessa berättelser om Karl den elftes görande och låtande vid Finspång. "Det var den snö som föll i fjor, och jag vet inte, hvarför en skall rota i den. Gamle kungen var väl bra, men inte går han upp mot den här, för när han tar pliten uti hand, då ... då ..."

"Då kommer själfvaste Jan Erssa af sej", skrek en gäll stämma.

"Nej du, inte kom jag af mig, det var du som föll mig i talet och afbröt mig. Jag ville säga, att när han tar pliten i hand, se då ..." Mera fick man aldrig höra, ty de små fuxiga hästarna gingo något för mycket åt sidan, ryssen körde upp på en sten och välte rundt omkring, under det att de andras skallande skratt "rungade" genom skogen.

Foran stannade, ett par män reste upp ryssen, Jan Ersson svor en liten vers öfver sina dumma "kritter", smälde med piskan och så gick färden framåt igen genom de ensliga skogarne.

Desse män kommo från Finspång, där de varit för att sälja sina kol, och deras samtal gälde Karl den tolfte, om hvars bedrifter i Ryssland och förnämligast om slaget vid Narva de ehuru något sent fått kunskap om vid bruket. Dessa underrättelser kommo deras hjärtan att svälla af stolthet och de gåfvo nu sin glädje luft.

Sist bland de åkande kom en yngling, hans namn var Elias Hansson. Han blandade sig icke i samtalet, han lyssnade knapt dertill, men i hans själ genljöd berättelsen som han hört och återupprepades och utsmyc-

kades. I naturbarnets föreställning togo alla de gamla hjältesagor, så heliga som profana, hvilka blifvit berättade för honom ända sedan barndomen, så att säga kött och blod i den unge konungens person. Det var bibelns David, som slog Goliath, och Simson, som betvang de filisteer. Men det var äfven den käcke vallgossen i folksagan, som modig och stark fälde draken, och på samma gång var det den unge konungasonen, som utan någon utrustning, men med förtröstan på sin goda sak drog ut mot öfvermägtiga fiender och besegrade dem alla. Och nu, att få följa denne unge konung, att stå vid hans sida i kampen, stark och modig som han själf! — Åh nej, icke som han själf, det var ingen människa gifvet att helt och hållet kunna likna honom, strida för honom och — dö för honom. Nå ja, döden måste ju komma "när stunden är ute", och då kunde den så gerna komma till honom där på det blodiga slagfältet bland så många andre tappre, som hemma på den ensamma sotsängen. Denna tanke på döden sväfvade dock endast som ett aflägset moln på hans drömmars ljusa himmel. Hvarför skulle han dö? Han skulle återvända till hembygden, sedan han "tjänt upp sig och stode konungen näst".

Att stå konungen närmast, det var en stolt tanke, alt för förmäten för en fjärdedels bondes tredje son, men Elias var för mycket naturbarn att förstå hela vidden af sina förhoppningar. Det enda han kände om konungar, utom hvad sagan förtäljde — där voro ju konungarne så "gemena", de räknade sin boskap och talade med sina vallhjon alldeles som de varit en rik bonde, — det var om Karl den elfte, huru han ridit till Finspång och tagit reda på, huru det förhöll sig med bruket, och sedan efter väl förrättadt värf gått omkring bland folket med husbonden på stället, smakat på en vallon-hustrus öl och på aftonen till och med tagit sig en sväng med smeddöttrarna. Det där var ju icke så olikt sagans konungar. Det var således mindre underligt än det vid första påseende kunde tyckas, att Elias' tankar togo denna höga flygt, och han lät dem ostörda af hvarje hämmande tvifvel svärma omkring.

Krigets faror, så väl som dess utmärkelser, hade

sin tjusning för denne skogsbygdens son, och han förbigick dem icke. Kampen var honom kär och att taga sin fiendes lif hade för honom snarare något tilldragande än något afskräckande, ty han var af ett hetsigt och djärft sinnelag, och visste mer än väl hvad det ville säga att både älska och hata. Han hängaf sig åt dessa lidelser, lika ohejdad af sin gudsfruktan, som var sann, ja brinnande, som af sina sedlighetsbegrepp. Kristendomens bud att älska sin nästa tolkade han efter sina egna åsigter, och det vardt hos honom till: Du skall älska din vän och hata din fiende.

Fördjupad i dessa tankar och gifvande föga akt på hvad männen talade, framkom han till Tjuttorps by, där han hade sitt hem. Utan att egna mycken uppmärksamhet åt sina sysslor, selade han af hästen, aftorkade frosten, som satt sig fast i dennes långa ragg, med täcket och förde in honom i stallet. Han strök honom öfver ryggen och lade för honom af det korta men doftande "bladvallshö", som växer på skogsbygdens ängar.

Efter väl utfördt värf i stallet gick han in i stugan, där brasan flammade och aftonvarden — ett tjockt stycke bröd af det ugnsyrade slag, som nytjas här på trakten, med en skifva ost — stod framsatt på det omålade bordet. Matmodren spann ull framme vid spisen, medan husbonden hade kastat omkull sig på bänken och halfliggande förtärde sin aftonvard. Ingen tycktes märka Elias, då han inträdde. Han helsade husmodern med det sedvanliga: "Guds fred!" och fick det lika sedvanliga: "Gud signe!" till svar. Därefter grep han aftonvarden och lemnade hastigt stugan.

"Hvart gick han?" sade husfadern, i det han tittade åt dörren.

"Ja det är väl inte svårt att förstå", svarade hans hustru med ett litet skratt, hvaruti mannen instämde.

"Han var så ovanligt tyst på hemvägen, Elias", sade bonden, "kan tro han trådde efter tösen."

"Hm, det är förfasligt hett", återtog hustrun, "åtminstone å hans sida."

"Åh, menar du inte det är lika hett å hennes?"

sporde mannen, "vore det inte det, kunde hon väl hålla igen."

"Det är min sann inte så godt för henne."

"Hm!"

"I mellertid vore det bäst för henne, om det blefve slut med det", sade husmodern.

"Inga kunde väl få sämre", genmälde husbonden, "Elias är en bra pojke, men du har nu aldrig likat honom rätt."

"Nej."

"Men hvad har du egentligen emot honom?"

Husmodern satte sin spinnrock i raskare fart och svarade icke, förrän mannen sport henne en gång till. Då vände hon sitt ansigte mot sin man och svarade, i det hon upphörde att spinna: "Han skrämmer mig."

Mannen skrattade.

Husmodern trampade åter sin spinnrock och drog ut ulltråden. Hon talade icke mer och husbonden sjönk snart i slummer. Man hörde intet mera i den varma stugan än eldens sprakande, spinnrockens surr och den sofvandes jämna andedrag.

Ute flammade norrskenet och isen glänste klarblå. En pipande vind dref upp den lösa snön i hvirflar på Tjuttens yta. Det susade och rasslade i trädens kronor. Utan att bekymra sig om den växande stormen, gick Elias tvärt öfver en vik af Tjutten och fördjupade sig i skogen. Efter en stunds vandring nådde han en liten stuga. Här stannade han, satte händerna för munnen och utstötte ett skri nära nog liknande ugglans läte. Efter några ögonblick öppnades dörren och en späd qvinlig skepnad aftecknade sig mot en grund af rödaktigt eldsken.

"Du kan komma in, Elias", sade en mjuk qvinlig röst; "jag är ensam."

Hon kom närmare och hon sköt honom vänligt in i stugan och följde honom sedan.

"Du kom tidigt hem du", sade hon, i det hon höjde sig på tåspetsarne och slog snöflingorna af hans rock.

"Åh ja", svarade han och stampade för att befria sig från snön. "Hvar är far?" sporde han derefter.

"Han har också gifvit sig af med kol", genmälte hon, "och han är inte hemkommen än". Hon såg på sin gäst med en på samma gång rädd och öm blick.

"Inga", sade denne, i det han steg fram i stugan, hvarvid hans hufvud nästan vidrörde taksparrarne, och slog sig ned framför brasan samt stirrade in i lågan, "det är stora ting en hör, när en kommer ned till bygden".

"Nej, är det?" sporde hon skrämd och kastade en skygg blick på Elias. "Hvad spörjs det där?".

"Du må tro, flicka", återtog han, utan att taga sina ögon från elden, "att de gamla tiderna vända tillbaka, som det talas om i sagorna. De gamla kämparne som lefde fordomdags äro födda igen och de gå ut och slå ned jättar och troll, och en bland dem fäller tio fiender i ett enda hugg."

Med djup förundran målad i sina mörka ögon hörde Inga hans ord. Hon hade knäppt sina små magra händer tillsammans och de sjönko nu magtlösa i hennes knä. Elden lyste på hennes fina bleka ansigte med de svagt tecknade dragen och på den späda kroppen, som mera liknade ett barns än en qvinnas. "Hvad kan du väl mena?" stammade hon, "du skrämmer mig."

"Ja, du är icke svår att skrämma — jag talar om vår unge konungs bedrifter. Herren har gifvit fienden i hans hand liksom fordom de Filistéer i Simsons, och han har med egen hand slagit tusen, ja tio tusen".

Den unga flickans ögon strålade vid denna berättelse, och då han teg, hemtade hon djupt efter andan.

Elias kastade en hastig blick på den unga flickan och berättade vidare. "Hans följesmän hafva också gjort underverk, hvarenda af dem har fält hundradetal af ryssar. De hafva vadat i blod, och nu finnes det väl knappast någon som vågar ställa sig i mot en af vår konungs bussar."

På flickans barnsliga ansigte följde det ena intrycket det andra, och Elias iakttog, huru hennes känslor växlade, ehuru han knappast syntes taga blicken från eldlågan. Han såg, huru hon hänfördes af bedriften, huru

hon ryste för blodsutgjutelsen. Därföre gjorde han då och då små uppehåll, liksom för att samla sina tankar, men i sjelfva verket för att lemna henne tid att grundligt förstå honom. Efter ett sådant sade han plötsligt: "Och nu, Inga, hade jag tänkt att draga ut till dem."

Hon uppgaf ett litet rop. "Nej, Elias, nej."

"Jo", svarade han, "här går det mig inte väl i handen, jag vill pröfva lyckan."

"Nej, Elias, nej", sade hon åter bedjande.

"Ser du", återtog han, "jag skall gå ut i verlden liksom vallgossen, som du plägade förtälja om, och jag skall vinna" — —

"Prinsessan?" inföll hon med ett svagt smärtefullt löje.

"Nej, nej, inte prinsessan, en käraste har jag redan, men lycka och rikedom, och jag vill ej neka för dig att min hug nu står framför alt till den unge konungen, men jag skall återkomma." Han tog Ingas hand och tryckte den så hårdt, att tårarne stodo henne i ögonen.

"Du skall återkomma", återtog hon med sorgsen röst, "du skall återkomma. Ack, Elias, huru monde det vara, då du återkommer?"

"Aktar du svika mig?" sporde han häftigt.

"Åh nej", försäkrade hon, men hans vilda svartsjuka reste sig upp.

"Aktar du svika mig? Nå, jag skall krossa dig som ett vasstrå under mina händer, jag skall mörda den man, som kastar sina ögon på dig och tvinga dig, att dricka mig till i hans hjärteblod."

"Gud alsmägtige, så han talar!"

"Ja ser du, Inga, sådant är mitt sinnelag, den som gör mig i mot, den skall få lära att ångra sig, det lofvar jag." Han uttalade dessa ord med sammanbitna tänder, och de grå ögonen gnistrade.

"Elias, jag blir rädd för dig, om du talar på detta sätt."

"Jag vill att du skall bära fruktan för mig."

"Elias, låt mig bedja dig, drag icke bort."

"Jag kan ej annat", svarade han något blidare. "Det är mitt öde".

"Åh, Elias, hvad skall blifva af mig?"

"Det samma som du nu är -- min käraste", sade han och reste sig upp.

"Låt mig tala om en saga för dig", sade hon sorgset, "och sitt ned och hör på mig."

"Höra på dig — ja — huru många gånger har jag icke lyssnat på dina sagor? Ingen kan förtälja dem så som du." Han satte sig åter.

"Det var en gång", började flickan, sedan Elias makat sin stol intill hennes framför elden, — "det var en gång för länge länge sedan en gosse och en flicka alldeles som vi, Elias, och de höllo hvarandra kära, och äfven häruti liknade de oss. Men de voro lyckligare än vi, ty de hade ingen, som stod i mot deras kärlek, och de hade alt hvad de behöfde och så vardt det bröllop. Det var sommartiden, foglarne sjöngo och ängarne stodo gröna. Dörrar öppnades och fönster stodo vidöppna i bröllopsgården, och brudgummen dansade med sin unga brud. Då hördes hastigt en så ljufvelig drill, spelmännen lade ifrån sig sina fioler och nyckelharpan tystnade af sig sjelf. Alla lyssnade, men brud och brudgum allramest. Båda gingo ut ur stugan. Då tyckte brudgummen sig se en blå fogel, som sjöng och flaxade från en buske till en annan. Han hviskade till bruden: "Den där fogeln skall jag fånga åt dig", men hon nickade åt honom och gick in, medan han smög sig efter fogeln från buske till buske, från träd till träd. De underbara tonerna klungo i luften, och de blå vingarna fladdrade och han följde efter fogeln. Den ena gången efter den andra tyckte han sig blott behöfva sträcka ut handen för att gripa den, men så var den åter borta. Då tyckte mannen sig en gång höra brudens röst, som kallade på honom med en ton af oro; men nu satt fogeln stilla, vände sitt fagra hufvud och sjöng med full hals, och brudgummen ville nödvändigt fånga honom. Han fortsatte jagten, och så var det ånyo som hörde han sin bruds röst i fjärran, men han önskade framför alt att nå fogeln. Slutligen började dagen att aftaga och fogeln försvann.

Brudgummen vände om. Han gick och gick, både

långt och länge, men aldrig fann han mer hvarken brudehus eller brud. Natten var nu inne och månen sken, och han var både trött och modfäld; men så fick han ögonen på en källa och gick dit för att läska sin tunga. Då han nu böjde sig ned öfver källans yta, såg han däruti en gammal gubbe med infallna kinder och skumma ögon, fårad panna och sidt hvitt skägg. Han hade vandrat på ängen i hundra år, och alla som han känt voro länge sedan döde."

"Menar du att den sagan blir min?" sporde han med ett harmset löje, ehuru han kände en kall rysning genomila sin kropp vid hennes berättelse.

Hon böjde sitt hufvud jakande, men teg länge. Därefter sade hon sakta och bedjande: "Stanna i hemmet, Elias! En vet inte, huru det kan vara vid återkomsten. Jag skall ej kunna lefva, då du dragit bort, du skall blott finna min graf, då du vänder tillbaka."

"Jag är säker på att du skall lefva", sade han småleende, "vore jag blott lika säker på, att du vore trofast mot mig. Men, Inga, om du inte är det, så skall olycka komma öfver dig, — död eller lefvande är du min, och måste förblifva det. Sviker du mig, så skall jag vedergälla det, om jag också skall stiga upp ur min blodiga graf där borta."

Hon gömde sitt hufvud i sina händer och grät våldsamt.

"Jag vill vara dig trofast", snyftade hon, "jag vill" — och så flöto hennes tårar så häftigt, att de qväfde hvarje ord.

Han drog henne till sig och smekte hennes mjuka, bruna hår, men hon fortfor att gråta och slutligen måste han lemna henne, utan att hennes tårar hade saktat sig.

Han gick genom skogen missnöjd och ledsen, men ändå fast besluten att draga bort. Det var barnsligt af Inga att sörja så där, men hon plägade ju så ofta gråta. Det var så hennes sätt, och han tänkte efter huru ofta han lemnat henne i tårar. Hon var så vek och späd. Han hade känt henne, sedan hon var ett litet barn och hon hade gått vall med sin fars getter i skogen. Han mindes, huru den lilla varelsen plägade hoppa fram på tufvorna med sina bara små fötter och knappast skyld

af en liten urväxt kjortel, hvars lifstycke lemnade armar och hals bara, frysande och gråtande, då hösten vardt kall, och slutande sig till de andra vallhjonen af fruktan för vargarne, men rädd äfven för sina kamrater, och ständigt färdig till tårar.

Han tänkte på, huru hon växt upp i skogen, skygg som de getter, hvilka hon vaktade, men mycket mera ensam, och huru han dragit henne till sig och så att säga tamt henne. Hon hade smugit sig in i hans hjärta och småningom blifvit för honom, hvad solstrålar och fogelsång äro för skogen. Han tänkte på, huru många gånger han lyssnat till hennes enkla sagor, till hennes fagra sånger, huru många gånger han hade gladt sig åt henne. Men hade väl han gjort henne glädje? Han svarade ett raskt ja på denna fråga och qväfde de uppstigande tviflen, han var ju henne kär. Kunde väl torparflickan hoppas på ett mera lysande gifte än en bondson, låt vara att hans far blott var egare af ett fjärdedels hemman och hade tre söner. Och så gick han hem med glad hug.

Påföljande dag sade han sin husbonde, att han beslutat att låta inskrifva sig såsom krigsman. Det dröjde också icke länge, innan han blef antagen vid det tremänningsregemente, som uppsattes inom landskapet och sedan skulle öfverföras till Lifland för att stöta till den öfriga hären. Full af mod och hopp kom Elias för att taga afsked af fränder och vänner i hembygden. Inga sparade han, tills aftonen kom. Då gick han den kända vägen genom skogen och fann henne ensam i stugan, som hon plägade vara. Hon satt framför spisen och kardade ull, långrocken var skjuten i ett hörn. Skenet från elden fladdrade omkring i stugan, och en rödaktig, bleknande dager föll in genom det låga gafvelfönstret. För första gången kände Elias sig sorgsen och beklämd, och för första gången erfor han något som liknade ånger öfver sitt handlingssätt. Stackars Inga! men hon skulle glädja sig så mycket mera, då han kom åter, denna glädje skulle uppväga hennes sorg i dag. Han satte sig ned vid hennes sida och talade blida ord till henne om sin återkomst och om bröllop. Inga log emot honom

med tårfylda ögon, och sålunda syntes hon Elias fagrare än någonsin.

Då han redde sig att draga bort, steg också hon upp, lade ifrån sig sina kardor och sade sig vilja följa honom ett stycke. Hand i hand gingo de genom skogarne, där de vandrat tillsammans så många gånger i sitt lif. Det började nu våras. Öfver byns sparsamma tegar drillade lärkorna och tjädern spelade i de djupa skogarne, ljumma dimmor stego upp ur kärren, hvarifrån vadarnes locktoner ljödo. Elias och Inga talade föga, de utbytte blott då och då en handtryckning och en blick, och så gingo de framåt. Slutligen sade han: "Sjung något, Inga!"

Hon var ej van att låta bedja sig förgäfves, och dessutom hade hans ord nästan alltid varit en befallning för henne, och hon höjde nu sin djupa, klara röst, och sjöng på en af dessa gripande folkmelodier, hvaraf vårt land har en sådan rikedom:

När jag var ett litet barn, då miste jag min mor;
Aldrig har jag egt hvarken syster eller bror.
Hvi skulle jag icke sörja?

Allra mest så sörjer jag den vän jag gaf min tro;
Långt är himmel ifrån jord, långt gick han från sitt ord.
Hvi skulle jag icke sörja?

"Det är en ynkedom att höra sådana sorgelåtar", sade Elias otåligt. "Sjung något gladare!"

Lydig som alltid började hon en muntrare visa.

Lill' Karin stod vid tung qvarn och mol
Hon sjöng det fast bättre, än lilla göken gol —
Allt under ekelunden den gröna.

Och konungen talte till sina svenner två:
Hvem mände väl på min guldharpa slå? —
Allt under ekelunden den gröna.

Men tonen stockade sig i hennes bröst och hon nödgades afbryta sången.

"Guds fred och farväl", sade hon därför, "jag får nog ej följa dig längre."

Han tog henne i sina armar och kysste henne för

första gången, och hon sprang ifrån honom, allt för sorgsen att ens kunna gråta.

Efter en stund hörde hon springande steg bakom sig. Hon vände sig om, det var Elias.

Han såg vred ut och ropade: "Hör du det, Inga, om du någonsin sviker mig, så . . ."

Han fattade henne i axlarna och skakade henne, tills hon andlös dignade till jorden, då han släpte henne. Då såg han på henne med en blick full af sorg.

"Det vore så godt, att jag dödade dig nu med ens", sade han, "ty jag känner att du kommer att blifva mig trolös, och det skall kosta ditt lif, men nu kan jag icke."

Han kysste henne ännu en gång, och så var han borta.

År förgingo. Till den aflägsna bygden vid Tjuttens stränder kommo ömsevis budskap om segrar och nederlag. Slutligen kom tidningen om slaget vid Pultava och Carl XII:s flykt till Turkiet. Den sorg och bestörtning, som därvid spred sig öfver hela landet, nådde äfven denna afsides nejd. Någon personlig underrättelse från Elias hade ingen fått. Hans föräldrar och syskon, så väl som Inga, viste intet om honom, sedan den stund han lemnat fädernejorden.

Inga saknade honom mycket i början, och hennes tårar runno ymnigt vid tanken på de faror, som hennes barndomsvän torde möta därute i det främmande landet. Hon upphörde att sjunga och förgat sina sagor; och för hvem skulle hon väl också förtälja dem? Småningom saktade sig hennes sorg, hon tänkte på Elias med ömhet, men temligen lugnt. Då några år förgått, tog hennes far, som nu började att blifva gammal, en ung dräng i sin tjänst, hvilken såsom låghalt var oduglig för kriget. Det var en yngling, blott föga äldre än Inga, och af ett stilla och mildt sinne. Han talade mycket med den unga husmodern i torpet, och gjorde henne alla de små tjänster han kunde, och Inga likade honom väl.

Det spreds en stilla frid öfver det ensliga lilla torpet. Inga kände sig icke mera så ensam som hon gjort tillförene, då hon blott hade sin gamle barske fader. Hon började åter att sjunga och förtälja sagor, och de runno ånyo i hennes hug såsom fordom. Ehuru Nils — detta var ynglingens namn — icke als lyssnade till hennes sånger med samma hänförelse som Elias och åhörde hennes sagor med ett litet smålöje, så afbröt han dem aldrig med dessa vilda utbrott af lidelse, som så mycket skrämde henne hos Elias.

Inga hade aldrig känt ett sådant lugn, medan Elias var hemma, och hon blomstrade upp i denna djupa frid. Hon blef fylligare och kinderna rodnade, ögonen syntes mörkare och strålade med en jämnare glans än fordom. Hon var ju också fyra och tjugu år, således icke ett barn, utan en mognad qvinna. Hon viste, att Nils hade henne kär, ehuru han aldrig sagt det, och denna ömhet gjorde henne lycklig, men hon var fullt besluten att aldrig svika Elias, ehuru det nu må hända mer var fruktan för hans hotelser än någon varmare känsla, som höll henne tillbaka. Hon nästan önskade, att hon aldrig känt Elias. Hans häftiga kärlek och vilda lynne tycktes henne stundom så främmande, att hon undrade, om han i själfva verket varit till, om han icke var en saga från hennes barndom. Nils däremot stod hvarje dag som en lefvande verklighet framför henne. Han smälte så tillsammans med hennes dagliga lif, att hon ej kunde tänka sig hemmet utan honom. Och så kom underrättelsen om nederlag och död — och åtta år sedan Elias dragit bort, blef Inga Nils' hustru.

Det måste erkännas, att Inga dervid kände sig illa till mods, att hon tänkte på Elias' ord: "jag må nu vara lefvande eller död, är du min" — och huru han hotat, att han ville stiga upp ur sin blodiga graf i det främmande landet för att hämnas hennes otrohet. Ofta spratt hon upp ur sömnen, då hon hvilade vid sin mans sida, och kastade sig med ett qväfdt skri öfver honom, ty hon tyckte i drömmen, att Elias gick igen och att han blodig och med draget svärd i handen kom för att hämnas hennes otrohet. Efter hand lugnade hon sig dock, sedan veckor

och månader förgått, och när hon varit gift ett år och egde en son, hvilken i dopet blef kallad Elias efter hennes barndomsvän, vardt hon åter lugn till sinnes och kände sig alt mera nöjd och tillfreds med sitt öde. Och så rann tiden hän.

Mer än tjugu år hade förgått, sedan Elias lemnade hembygden. Inga hade mist sin far och sin äldste son, men trenne blomstrande barn växte ändå upp i den låga, torftäckta stugan, och Nils och Inga voro nöjda och arbetsamma. Hvarken yttre eller inre stormar störde stillheten i deras lilla bo. Elias var helt och hållet glömd.

Det var en kall vinterafton år 1726 som folket i Risinge prestgård märkte en man af torftigt utseende, hvilken gick omkring husen på ett, såsom dem tycktes, misstänkt sätt. Tjänstpigorna hviskade oroligt med hvarandra och tittade i fönstret. — Hvad kunde det vara för en, som så der strök omkring? Tänk, om det vore en tjuf. — Då karlarne kommo in för att äta aftonvard, meddelade qvinnorna dem sina farhågor.

"Jag tycker", slöt köksan, "att du, Peter, och du, Lars, gerna kunde gå ut och fråga honom, hvad han vill."

"Det kunna vi nog", svarade Peter och värmde sina händer vid brasan, utan att likväl visa någon synnerlig lust att gå ut.

"Låt oss äta först!" puttrade Lars, som var gammal och vresig — "ätro kan ni väl unna en stackare." Och han tuggade långsamt sin "flottgås" och tömde sitt dricksstop, under det att pigorna hviskade med hvarandra och sprungo mellan fönstret och spinnrockarne.

Innan de båda männen likväl hade slutat sin måltid, hördes dröjande steg i förstugan, någon trefvade på dörren och klinkan lyftes. En högväxt man med grå-sprängdt hår och fåradt ansigte stod på tröskeln. Ett nästan hvitt skägg dolde munnen och räckte långt ned på bröstet, och ett mörkrödt ärr klöf pannan och sträckte sig nedåt ena kinden. Det ena ögat tillslöts däraf, men

det andra var stort, grått och gnistrade i eldskenet med en nära nog rödaktig glans.

"Jag skulle vilja tala med herr Jonas", sade mannen med sväfvande röst.

Tjänstfolket betraktade ömsevis hvarandra och främlingen med häpnad, ty herr Jonas hade redan varit död ett tjugutal af år. Ingen svarade.

Den främmande mannen återupprepade sina ord och tillade med någon otålighet: "kan jag inte få tala med honom?"

"Nej", svarade gamle Lars, "inte här på jorden."

Främlingen studsade vid detta svar, och stödjande sig mot dörrposten sporde han: "Och den prest, som nu är här — hvad han då må heta — kan jag få tala med honom?"

"Den prest vi nu hafva, herr Sven, torde det nog gå an att få tala med", svarade en af pigorna. Kort därefter infördes främlingen i prestens rum.

"Guds fred, herr Sven!" helsade han.

"God afton!" svarade presten, och blickade upp på sin gäst med någon förundran, som icke minskades, då mannen icke vidare talade, utan blott tyst såg sig omkring i rummet.

"Åh, här är sig så likt som i förra prestens tid" sade han slutligen.

"Ja", svarade herr Sven, "rummet är alldeles oförändradt sådant som det var i min svärfaders tid."

"Åh, då är det förvisso I som är gift med jungfru Kerstin?" sporde främlingen.

"Ja", svarade prosten mer och mer förundrad, "men hur kan du veta det?"

"Åh, jag är från denna socken, fast det kan herr Sven inte veta. Jag kommer från kriget."

"Kriget?" upprepade presten. "För tre år sedan äro alle, som öfverlefvat fejderna, återkomne till hembygden."

"Måhända är jag då en gengångare", sade främlingen, "ja, jag är nästan färdig att tro det själf." Han log bittert.

Tålamod hörde icke till de mest utmärkande dragen

i herr Svens skaplynne, och den främmande mannen syntes honom nu drifva gäck. Därför utbrast han temligen oblidt: "Men hvad vill du då egentligen?"

"Just inte så mycket", svarade mannen, "jag tänkte fråga efter några fränder; men jag får väl lof att höra efter på annat håll. Guds fred, herr Sven!" Han gick.

Presten gjorde en rörelse liksom för att gå efter honom, men han besinnade sig och vardt sittande.

Då den främmande mannen kommit ut på gården, mötte han fru Kerstin själf, som varit ute i visthusboden och nu återvände därifrån.

"Guds afton, fru Kerstin!" helsade han.

"Guds afton!" svarade hon. "Hvem är det? Jag tror att jag har hört den rösten förr."

"Välsigne Eder Gud för de orden!" sade han med en röst, som darrade af rörelse. "Jag trodde, att jag var glömd af alla här i min hembygd."

"Kom med in!" sade fru Kerstin vänligt, "och drick en mun öl och låt mig se, hvem det är, där inne vid eldskenet."

"Tack, som bjuder, fru Kerstin, men jag skall gå långt i qväll, jag har icke tid att sinka mig. Men viljen I svara mig på ett spörsmål? Lefver Inga Månsdotter i Granhultet ännu? och lefver hennes far?"

"Ja, hon lefver", svarade den vänliga frun, "och hennes man står sig godt. Han har nyligen bygt om torpstugan och odlat och röjt upp där omkring. Men gubben Måns är död för flera år sedan."

"Tack för underrättelserna!" sade han, "och Gud vare med Eder!" Han gick bort med snabba steg.

Fru Kerstin stod och såg efter honom någon stund och sökte samla sina minnen. Hvar hade hon förr hört den rösten? Åh — den påminde om en läskamrat, som hon haft i forna dagar, den påminte om en man, som fallit för många år sedan vid Pultava, mer kunde hon ej påminna sig. Om det kunde vara han? Omöjligt! Hon gick in i det trefna hemmet och glömde där snart den främmande mannen och hans underliga beteende.

Främlingen däremot gick bort i den kalla vinterqvällen. Han mötte flera män, de helsade honom, som

sed är där i bygden, äfven med den okände, och han helsade tillbaka, men tilltalade ingen, utan vandrade med snabba steg framåt. Hvartill tjänade det då att hafva arbetat och sträfvat, att hafva utstått hunger och köld, och trotsat döden för att samla litet guld där borta i det kalla österlandet — och komma hem en främling, som ingen kände.

Några och tjugu år gå icke spårlöst förbi, äfven för dem, som lefva i lyckligare förhållanden — huru kunde han då begära att blifva igenkänd? Men han kunde begära trohet af den, som lofvat honom att aldrig svika och hvilken han burit i sitt hjärta hela denna långa, långa tid. Hade hon då ej hans hotelser i minnet? Åh nej, äfven dem hade hon förgätit. Då han låg blödande på slagfältet, då hade hon må hända öppnat sitt öra för en annan mans ord, och då han arbetade i de Sibiriska bergverken och med lifsfara samlade några guldkorn då och då, för att kunna föra till henne, som var hans tanke, hans minne, hans dröm, — då hade hon räckt den hand, hon en gång lofvat honom, åt en annan. Och nu — hvad skulle han göra med denna skatt, som han burit med sig på sin vandring, gömd under de torftiga kläderna, och med hvilken han tänkte att kunna bereda sig och henne ett sorgfritt lif? Intet — ack intet!

Han vandrade hela den långa vinternatten. Då morgonen grydde, vandrade han ännu på obanade stigar genom öde skogar, där vargarne tjöto. Slutligen kom han till en enslig hölada midt i skogen. Här gick han in och lade sig i höet. Uthungrad och trött sjönk han i en lång sömn. Då han åter vaknade, sken månen in genom de otäta väggarna. Han gick ut och började åter sin gång. Det var ju en välbekant näjd, han igenkände den äfven i månskenet. Det var här genom dessa skogar, som han gått så mången gång med så glada tankar. Det var här på denna nu snöbetäckta mark, som Inga hoppat fram med sina getter. Det var på detta stenblock, som hon plägade sitta och sjunga sina enkla sånger och förtälja sina sagor. Han log — den sista af dem hade haft en profetisk betydelse för honom. —

Det var som ett spöke, en gengångare som han åter trampade sin hembygds jord. Ja, det var väl hans öde.

Där steg en rök upp ur skogen, det var från den hydda, hvarest hans käresta bodde — med sin man. Han hånskrattade vid denna tanke. Han gick med smygande steg fram till hennes hem. Han tryckte sitt ansigte mot rutan. Han såg sin ungdoms trolofvade syssla i en annans hem, bära i sin famn en annans barn. Hon såg så nöjd och lugn ut, hon syntes honom ännu ung och fager — och så kom hennes man in. Vid denna syn vaknade alla svartalfer i hans själ, han kastade sig ned i snön och blef länge liggande. Då han åter reste sig upp, hade en tanke mognat till beslut.

Om morgonen, bittida, då folket i Tjuttorps by stod upp för att tröska i ottan, sågo de en rökpelare stiga upp ur skogen.

"Månne de redan äro uppe där borta vid Granhultet?" sade en man, seende på röken, men i detsamma slog en röd flamma upp.

"Det brinner!" ropade man. "Elden är lös!" Och männen ilade ditåt, så fort den djupa snön tillät. På vägen sågo de en mörk skepnad skymta förbi och hörde ett skratt, ett sådant som blott trollen uppgifva, då människor lida olycka och förgås. Då de framkommo till torpet, var alt nedbrändt, blott några kolade bjälkar brunno ännu på den svarta grunden, och snön var sotig vida omkring. Af dem, som bott i den förstörda stugan syntes intet spår, — elden hade öfverraskat dem under sömnen. Senare fann man deras ben i den rykande askhögen. Grannarne samlade dem och förde dem till kyrkogården att de måtte hvila i "kristen vigd jord".

Huru hade elden uppkommit? Ingen kunde säga det. En ungersven, som varit ute i skogen för att vitja räfgropar och fördröjt sig, sade sig hafva sett underliga ting. En skepnad hade stått i skogen och hållit i handen en lågande gren. En annan, som varit ute och fiskat

i denna undrens natt, hade sett en skepnad med underliga åthäfvor hugga en vak midt på sjön och kasta något tungt däruti, och så skrattade han, så som trollen skratta, då ofärd sker, och med det samma var han borta.

Få dagar därefter fans i skogen liket efter en okänd man, med sidt grått skägg och ett ärr öfver pannan. Han begrofs samma dag som benen efter de innebrända.

Det ställe, där torpet stod, är nu obebygdt och skogen täcker dess odlade mark, men ännu, förtäljes det, kan man nattetid få höra detta hemska skratt och se en skepnad med en gnistrande gren i handen skymta och försvinna i de öde skogarne.

Efter den natten började ett ljus att blänka öfver Tjuttens vågor. Ett tecken att där finnes en skatt på djupet, och är den ej upptagen, så blänker det väl ännu.

HVEM VAR HAN?

Hvem var han?

Det var en dimmig morgon hösten 179..., som hönspigan Maja med katten på axeln och ett fat öfverblifven vattengröt i handen öppnade dörren till köket i Risinge prestgård och fann sig ansigte mot ansigte med en främmande karl. Icke att främlingar voro något sällsynt i Risinge, eller att ett besök i prostgården hörde till ovanligheterna, det var tvärtom ett af den gamla stammens herdetjäll, hvars innehafvare var "gästgifvare" — men tiden föreföll flickan så illa vald, så där strax "tuppen galit" på morgonen, eller i hanegället, som det heter, och mannen i fråga hade ett så ovanligt utseende, att den unga flickan smälde igen dörren midt för hans näsa. Med ett skri, — som kom katten att resa borst och hoppa ned från hennes axel, och trenne spinnrockshjul, hvilka framför spiseln drefvos af lika många qvinliga fotpar, att stanna — stod hon midt på golfvet.

"Hvad kommer åt dig?" ropade på en gång två af spinnerskorna, medan Maja blott stirrade och gapade och icke gaf något svar på dessa frågor.

"Jestandes, Maja, jag tror du såg själfve "den lede" där ute", sade hushållerskan och satte åter sin spinnrock i gång.

"Ja, näst intill, vet ni", svarade nu Maja och lyfte åter upp sin fyrbente älskling från golfvet.

"Hvad såg du?" sade alla tre de qvinliga tjänsteandarna med en mun.

"Jag såg" — Maja vände sig mot dörren och tillslöt åter sin mun, efter att hafva öppnat den till ett

nytt rop, hvaruti de andra qvinnorna instämde, ty nu stod han ju på tröskeln.

Främlingen var klädd i en grof kapprock med flera öfver hvarandra fallande kragar, den ena öfver den andra, och den öfversta var upptäld, så att den till hälften dolde ansigtet. En pelsbrämad mössa var nedtryckt ända till de mörka ögonbrynen, och man såg blott en krokig, temligen stor näsa och ett par knäfvelbårar, som kunde hafva anstått en general, så spetsigt uppvridna och martialiska voro de. Den nykomne drog upp dem till ett spotskt hånlöje och talade med en något skorrande röst, i det han utan att aftaga mössan steg fram i köket, lemnande stora smutsiga spår på det hvita, nyskurade golfvet.

"Hvad skriken I för, qvinfolk?" sade han. "Ha'n I ej sett en karl förr? *Sapremént!* Du ser icke ut att rädas för ett par mustascher", fortfor han vänd till Maja och tog henne om hakan, "du ser tvärt om ut, som skulle du tycka om dem. Och du, blåögda, lilla toka," tillade han, betraktande huspigan Sara, "du är rigtigt en täck unge, och du", han nickade här åt hushållerskan, "har utseendet af en gammal gårdvard, som grinar och visar tänderna, men aldrig bits. Och du, som kryper bak om ryggen på de andra, dig kan jag ej säga något om, för jag ser dig icke. Ack, himmel, så mycket kjorteltyg, som omger presten!" Dessa sista ord riktades till en ung flicka, som kom in utifrån med en vattenflaska i handen och som förvånad studsade tillbaka vid åsynen af den främmande. "Äfven du blir förskräckt, tror jag! Jag måste hafva förändrat mig mycket till min nackdel, sedan jag for ifrån — —" han afbröt sig. "Sak samma; kan någon af er, skygga nymfer, säga mig, om han icke är synlig än — kyrkoherden — hofpredikanten eller hvad han kallas?"

"Doktorn", upplyste en af tjänstflickorna.

"Nå ja — doktorn, om det så skall vara — är han uppstigen?"

"Ja, men han får icke störas före kl. 7", sade hushållerskan. "För öfrigt kan han ju säga mig hvad han vill."

"Nej, det kan jag icke. Skulle jag välja en budbärerska mellan min — hm! mellan doktorn och mig, vore det snarare dig lilla Katta-Maja, eller dig Blåöga, än *henne*." Han lade en föraktlig tonvigt på detta sista ord.

"Dessutom", sade hushållerskan, som redan förut kände sig retad af hans uppförande och nu vardt röd som en kalkon vid hans sista ord, "så vet jag knappast, om det är värdt att säga till doktorn om en sådan där gynnare. Näsvisa, supiga gesäller har han nog af."

"Ser jag ut som en gesäll, människa?" dundrade främlingen, så att hushållerskan och pigorna förskräckta trängde sig i ett hörn mot dörren.

"Store Gud, hvar kommer han då i från?" sade hushållerskan.

"Direkt från helvetet", gaf främlingen skrattande till svar, hvilket hade till följd, att alla qvinfolken åter uppgåfvo ett ångestrop, ty de tviflade icke ett ögonblick, att själfve Belzebub gästade prestgårdsköket.

Vid detta rop kom matmodern själf ut i köket, med nattmössan ännu på hufvudet och tofflor på fötterna.

"Ett sådant väsen! hvad står på?" sporde hon.

Den främmande tog ögonblickligen af sin mössa och bugade sig med en viss elegans för doktorinnan.

Äfven hennes utseende tillkännagaf häpnad vid hans åsyn, hon bleknade lätt och stammade: "Min — min —"

Främlingen lade fingret på läpparne och kastande en betydelsefull blick på tjänarinnorna, sade han: "Ursäkta, fru doktorinna, detta tidiga besök! jag låg med förlof illa i natt, nere på en höskulle i byn — *foi de gentilhomme*, icke just hårdt, men jag plågades af *l'odeur des vaches — enfin*, jag kunde ej sofva, och som jag hört, att Er man söker en kusk, beslöt jag att anmäla mig till den platsen."

"Omöjligt!" mumlade den förvånade frun.

"Åh, säg icke det! mina betyg äro de allra bästa, och fru doktorinnan torde själf minnas sedan fordom, att jag icke är en dålig kusk."

"Men, min bäste — på landet — så här!"

"Åh, jag har fått en vurm för landsbygden — det

har jag egentligen alltid haft, och jag önskar, att jag aldrig lemnat den."

"Men Ni var ju en prydnad för hufvudstadens —"

"Kuskar — ja. Det fägnar mig att höra, att den nådiga frun icke glömt mig alldeles. Jag hade den äran att en gång köra för Er — och får nu i stället anhålla om Ert förord hos Er man. Jag hoppas att intet hinder möter att få se honom."

"Nej, visst icke — men —"

"Då torde Ni vara så god och ledsaga mig. Förlåt denna begäran! men ser Ni, jag är otålig att få min sak afgjord. En kuskplats leker mig i hågen, och jag känner ingen här i näjden mer än doktorn. Slutligen skulle dessa rädda nymfer ej för allt i verlden vilja ensamma visa mig vägen."

"Så kom då, envisa människa!" sade doktorinnan småskrattande, "men om jag förstår, hvad nu detta är för nya upptåg af Er."

"Åh, Ni skall nog förstå mig — senare", sade han och öppnade den dörr, som förde utåt förstugan, "jag ämnar ej dölja något för Er. Ni torde vara god och gå förut."

De lemnade rummet.

Tjänarinnorna stodo en stund tysta och lyssnade till sin matmoders steg uppför trappan och de dem åtföljande tyngre fjäten. De hörde en dörr öppnas och åter slutas, ett häftigt utrop, och så vardt alt tyst. Då utbrast hushållerskan halfhviskande: "Hvem var han?"

"Ja, hvem var han?" ljöd det som ett eko från allas läppar.

"Det var någon, som doktorinnan kände", sade en.

"Det var en kusk, som sökte tjänst, hörde du", svarade en annan.

"Tro det den som vill!" sade köksan med vidt uppspärrade ögon. "Det var den lede själf — såg ni inte hästfoten?"

"Åh!" utropade Sara, "inte kunde han komma hit — i ett presthus?"

"Tänk", skrek Maja, "om han är en mördare, och mördar doktorn och doktorinnan, och ta'r alla pengar och allt silfver och rymmer."

"Säkert är det en mördare", återtog hushållerskan, "men han skall inte slippa undan så lätt. Stäng porten, Ulla — och tag ur alla nycklarna! Jag skall gå dit upp och höra efter, — hör jag något misstänkt, rusar jag in och slår honom i hufvudet med eldtången."

Hon bemägtigade sig detta vapen och gick beslutsamt med ljudlösa steg upp för trappan, medan hennes underlydande punktligt fullgjorde hennes befallningar.

Hushållerskan lade nu örat till dörren och lyssnade. Hon hörde ett lifligt samtal, men det fördes på ett för henne okändt språk. Hennes nyfikenhet stegrades, hon stod der orörlig och lyssnade. Blott en gång utropade doktorn: "Jag kan knappast tro, att denna plats anstår er."

Och främlingen svarade med ett skratt. "Jo förträffligt." Och så talades åter det främmande språket.

Slutligen närmade sig främlingen dörren.

"Det är sant", hördes doktors röst: "Ert namn, om jag får be."

"Åh, *n'importe* — något kort — Berg till exempel."

"Får gå då — Berg; men låt mig en sista gång varna."

Hushållerskan spände sina hörselnerver, men nu sänkte doktorn sin röst och talade nästan hviskande. Hon hörde ingenting.

"Är det verkligen allvar, Fabian?" sade derpå doktorinnan."

"Fullkomligt!" svarade främlingen. "Berg är mitt namn, kusk hos högvördig doktorn."

"Det går aldrig an."

"Jo, jag försäkrar."

"Jag känner den lifligaste oro."

"Onödigt, jag skall aldrig välta."

"Men — jag menar något helt annat."

"Jag förstår, — men Ni kan vara fullkomligt lugn — så är jag."

Hushållerskan lyssnade af hela sin själ. Nu skulle hon ändtligen få höra något, — en näsvis fluga kröp upp i hennes näsborr och hon nös.

I samma ögonblick slogs dörren upp med en sådan fart, att hon föll omkull och främlingen ropade: "Åh, trogne gårdvard! plägar du ligga utanför din husbondes dörr? Det är rörande." — Han skrattade.

Hushållerskan reste sig förargad och skamflat.

"Aldrig i verlden har jag varit så rädd," pustade hon. "Som en trogen tjenare kunde jag ej annat än följa efter, då min matmor förde en sådan — — en sådan —" Hon sökte ordet.

"Kanalje", föreslog främlingen.

"Alldeles riktigt", svarade hushållerskan och grep ordet, obekymrad om hvem som gaf henne det, "en sådan kanalje upp till doktorn! Jag sprang efter — hur kunde jag annat? Han kunde ju hafva mördat både doktorn och frun."

"Se så, kära Kristin", afbröt doktorn småleende, men ändå med denna enkla värdighet, som var honom egen och som gaf hans tal så mycken vigt, äfven då det gälde obetydliga saker, "prata nu inga dumheter! Det är ingen mördare", han höll inne ett ögonblick — "det är kusken Berg, som jag stadt såsom kusk och som tillträder sin tjenst genast."

Berg bugade sig hånfullt för hushållerskan vid denna presentation.

"Nå, du min skapare!" ropade Kristin och sprang med det samma utför trappan.

"Aldrig hörde jag maken!" suckade hon, sedan hon kommit in i köket, "han skall blifva qvar här, — han som ingen menniska vet hvem han är!"

"Han är kusken Berg, som anhåller om litet frukost", inföll denne, som följt efter henne.

"Sätt fram frukost åt Berg inne i kammaren!" sade nu doktorinnan, som inträdde.

"Åh, jag ber allra ödmjukast, fru doktorinna, inte något krus med mig! En kusk äter i köket", sade han.

Det blef som han ville. Doktorinnan gick in. Tjenstfolket såg eller trodde sig se ett uttryck af förlägenhet och häpnad på hennes vanligen så lugna ansigte, och då huspigan några minuter därefter kom in i salen, fann hon matmodern där nedsjunken på en stol med hän-

derna i skötet och ögonen stirrande framför sig. Detta omtalades strax såsom något egendomligt för denna undrens dag, ty doktorinnan var annars aldrig sysslolös.

Men Berg åt sin frukost med god matlust, utan att bry sig om den oro och förvåning, han väckt bland tjenstfolket, och frågade sedan efter sitt rum.

"Drängstugan? den är i flygeln", svarade hushållerskan.

"Drängstugan!" sade främlingen med en liten rörelse af motvilja.

"Nå ja, när bor en kusk annat än i drängstugan?" fortfor hushållerskan.

"Med förlof, han kan bo i kuskkammaren", svarade Berg, "och det har jag varit van vid", tillade han dröjande, "att hafva eget rum."

"Det fins imellertid intet något här", snäste hon.

"Men det kommer att finnas en kuskkammare efter detta", sade doktorn, som i detsamma tittade i köksdörren. "Kristin, låt ställa i ordning handtverksrummet uppe på flygelvinden åt Berg.

"Ursäkta, herr doktor, men kanske finner Ni mig för mycket fordrande", sade den nye kusken med ett egendomligt smålöje.

"Nej, jag finner det icke mer än billigt", svarade doktorn, "och jag vet, du är van vid eget rum och du skall hafva det här också — i all tarflighet förstås."

"Hvar ska' vi nu göra af sadelmakaren och skomakaren och skräddaren?" jämrade Kristin.

"Oroa dig inte! Vi inreda vindsrummet midt emot", svarade doktorn och drog sig tillbaka ur köket.

"Nå, jungfru Kristin!" sade Berg.

Den bestörta hushållerskan följde honom till vindskammaren.

En stund senare såg man honom gå ned till stallet.

"Skall den där vara qvar, då flyttar jag", sade hushållerskan.

"Jag med, — jag med!" ljöd det från pigorna.

Blott Maja sade: "Nej, det bryr jag mig då icke om, jag har intet med honom att göra."

"Kanske", tillade Sara, "skall han en vacker dag gå som han kommit."

"Eller försvinna genom skorsten", inföll köksan.

Men som man på denna tid tänkte sig före tre gånger, innan man lemnade en god tjänst, stannade alla qvar, ehuru Berg hvarken rymde eller försvann genom skorsten, utan altjämt förblef i prestgården.

Att börja med var han ett föremål för undran, och man talade hviskande om alla hans egenheter, och uttömde sig i gissningar om hans forna lif. Småningom blef man van vid honom, — man hade talat sig trött, — men man kände lika litet, hvem han var, som tillförene, och aldrig kunde man helt och hållet upphöra med att undra på honom eller tala om honom, och alla samtal slöto ständigt med en fråga, hvem han kunde vara.

Alla voro ense om, att hans egentliga yrke måste hafva varit något annat än en kusks; men alla måste också medgifva, att en skickligare körsven kunde svårligen finnas. Då han körde upp på gården med den gamla tunga kareten, kunde han tillåta sig de vidunderligaste svängningar och krokar med de tre hästarna och det otympliga åkdonet, hvarvid hvarje annan kusk säkerligen skulle hafva stjälpt. Hästarne syntes förstå honom, då han talade. Från att vara trötta och tröga, blefvo de med ens yra och lifliga vid hans blotta ord, och hans röst lugnade dem genast, om de blifvit skygga. De gamla hästarne blefvo som unga på nytt, de fingo stoltare hållning och snabbare lopp, och de unga fölen växte till och kördes in och blefvo de ypperste trafvare i hela näjden. Ingen kunde således säga annat, än att han var sin syssla vuxen och kunde sköta hvad honom ålåg, men likväl herskade bland hans medtjenare den åsigten, att han var något annat än hvad han syntes och gissningarna därom korsade hvarandra.

Från drängstugan och köket trängde dessa rykten in i salen och förmaket, och kusken Berg betraktades allmänt såsom en hemlighetsfull personlighet. En hade hört honom tala med doktorn ett annat språk — "pladdertyska" eller "labbeländska", som det hette på byg-

dens tungomål. En annan hade sett honom bemöta sin matmor med ett slags vårdslös artighet, som föga anstod en tjänare mot sitt husbondefolk. Något hvar viste, huru han kunde blanda sig i samtal och falla in med ganska näsvisa anmärkningar, utan att doktorn tillrättavisade honom på annat sätt, än att halft missnöjd, halft skämtande hota honom med handen.

En stalldräng antogs, något som var oerhördt, enär det icke fans flera hästar, än att en karl ganska väl kunde hafva hunnit med att sköta dem. Berg hade blott öfverinseendet i stallet och körde för herrskapet. Aldrig såg man honom tvätta en vagn eller sopa stallet. Han hade finare linne än en annan dräng, och i hans rum, hvars möbler voro ommålade och försedda med nytt hemmaväfdt öfverdrag, gjordes aldrig något intrång, huru många främmande drängar som än kommo till gården.

Alla dessa omständigheter omnämdes på alla socknens kaffekalas, från det, som hölls i hushållerskans rum, till det, som egde rum i brukspatronessans salong. Man lade sina kloka hufvuden i hop för att uttänka, hvem han egentligen kunde vara, men fåfängt. En eller annan som hört honom tala franska, försäkrade, att han var en fransk emigrant; ty sådana hörde den tiden ingalunda till sällsyntheterna. Men hvarför skulle han då icke hafva uppträdt som en sådan? Andra påstodo, att hans smala panna och hans framskjutande underläpp var ett slägtdrag så betecknande, att det blott kunde tillhöra en atkomling från en af våra äldsta friherrliga ätter, och man talade till och med om, att han möjligen kunde vara en syssling till doktorinnan, som i något aflägset led räknade en friherre till sina förfäder.

Slutligen beslöt sig en sockenbo att fråga doktorinnan själf.

"Men säg mig, hvar har kusken kommit ifrån?"

Den tillfrågade tog upp sin näsduk och torkade sig om munnen.

"Jag ber om ursäkt, hvad sade brukspatronessan? Åh, hvarifrån Berg kommit, tror jag det var Ni frågade? Han är från Stockholm, — han kör verkligen ganska bra."

"Ja, men jag menar, hvad är han kommen af för folk?"

"Det har jag sannerligen icke frågat efter. Min man kom i beröring med honom under en riksdag och han körde en gång för mig under samma tid. Jag var på en utfärd med mina slägtingar, våra hästar skenade, Berg kommer till, hejdar farten och kör oss sedan till staden."

"Är det hela bekantskapen med honom?"

"Ja, men min man kände honom redan förut. Han var då såsom betjent hos någon, med hvilken min man reste utrikes."

"Åh, lilla doktorinnan, är det alt? Vi tänkte, att det var något vida mera mystiskt med honom."

"Nej, det är det icke."

"Men han talar främmande språk."

"Han har, som jag nyss nämde, följt sin herre utomlands under en längre tid, tror jag."

"Hm! — Han lägger sig i samtal."

"Hans forna husbönder hafva tillåtit honom det, och han är för gammal att vänja af med olater."

"Så-å."

Således förklarade doktorinnan skenbart alt, men socknens fruar försäkrade med en mun, att man icke kunde tro ett ord af det hon sade, ty hon hade sett så besvärad ut af deras frågor. Man nickade åt hvarandra och smålog, — man viste hvad man viste. Berg fortfor att enligt den allmänna meningen där i bygden vara en hemlighetsfull personlighet. Man glömde understundom bort honom för andra saker, men så gaf en eller annan i sig själf obetydlig händelse, ett eller annat förfluget ord ny fart åt pratet, och man tog åter upp det.

Än gjorde man honom till en fideikommissarie in petto, som nu hade stora skulder, men vid sin barnlöse farbrors död skulle blifva omätligt rik; men till dess nödgades han att hålla sig undan för sina björnar. Än var han en konspiratör, som blifvit upptäckt och nödgats förkläda sig, än en spion som Reuterholm skickat ut för att utforska folkets mening och som doktorn varit tvungen att taga emot i sitt hus, så mycket mer som

han varit känd för sin tillgifvenhet mot Gustaf den tredje. Slutligen var det en och annan, som räknade ut, att Berg knappast kunde vara någon annan än en af de ädlingar, som varit invecklade i sammansvärjningen mot denne konungs lif. — Ja, måhända vore han konungamördaren själf.

Med det öfriga tjänstfolket i prestgården lefde kusken Berg på en temligen spänd fot. Det behöfdes icke mycket, förrän öppen fejd utbröt, och Berg lät aldrig sådana små orsaker tryta. Han hade spenamn på alla pigorna och kallade dem aldrig vid andra namn än dem han själf gifvit. Själfva frun i huset undgick icke hans glåpord, och han svor öfver alt kjorteltyg, som omgaf doktorn och som ingenting gjorde. Det var en orättvis beskyllning, som djupt förorättade innebyggarinnorna i denna idoga bikupa och som i synnerhet gjorde dess vise — doktorinnan — harmsen, ehuru hon annars tycktes vilja göra alt för att hålla främlingen om ryggen. Det hände till och med en gång, då hon sagt till om hästarnes förspännande och ämnade sig bort, att Berg förklarade att inga hästar den dagen skulle komma ut ur stallet, och hon lät sig nöja med detta trots mot sin annars så noggrant iakttagna matmoderliga myndighet.

Med ingen stod dock Berg på så fiendtlig fot som med Stall-Peter — den dräng som skulle vara under honom i stallet. Man sade, att kusken var i hög grad fordrande och att han icke inskränkte sig blott till det som tjänsten angick, utan äfven blandade sig i Peters enskilda angelägenheter. Också närde ynglingen en till hat gränsande ovilja för sin förman, och alt tjenstfolket tog på det varmaste parti för Stall-Peter. Det var ju helt naturligt, Peter var af bygdens egna barn, han var ingen utbörding, om hvilken man ej viste, hvarken hvem han var eller hvarifrån han kommit. En hvar kände Peters far, som var snickare, eller hans mor, som var en sådan rar människa, och hans syster, hvilken var gift med smeden i Dofverstorp. Man viste däremot ingenting om Bergs slägtförhållanden. Därtill kom att Peter var en gudfruktig yngling, som söndagligen gick i kyrkan och fyra gånger om året till skrift, då Berg

därimot aldrig gick till nattvarden och blott två gånger sedan han kom till prestgården, varit synlig i kyrkan. Folket i socken riste sina hufvuden öfver honom, då de nämde hans gudlöshet. De kunde icke heller förstå doktorns flathet, som i sitt hus behöll en sådan "fuling."

Det fans blott en person, hvilken Berg visade en obegränsad hängifvenhet och som han bemötte med vördnadsfull ömhet, det var husets unga dotter, ännu ett barn. Hon var tre år, då han kom i tjänst i prestgården, och han hade nu varit der i tolf år. Aurora, så hette den unga flickan, var blomstrande som morgonrodnaden, hvars namn hon bar och dessutom smärt och högväxt. Hon hade mörkbrunt hår, uppsatt i rika flätor öfver hjässan, och klara bruna ögon. I hennes närvaro var Berg liksom förvandlad, om hon kom in i köket, tystnade gäckeriet, och hånskrattet på hans läppar förbyttes till ett blidt smålöje. Han talade föga, då hon var tillstädes, men hans mörka öga hvilade på henne med detta uttryck af trofasthet, hvarmed en hunds kloka blick följer sin husbondes barn. De tvänne gånger han besökt kyrkan var det endast för att hon uttryckt sin önskan, att han skulle gå dit. Hennes blotta närhet lade ett band på honom, som intet annat förmådde. Han var icke mer den spotske, utmanande, hånfulle äfventyraren; han var en stilla, tyst och trofast tjänare. Att få henne ned till stallet eller köra för och rida med henne hörde till hans mest skattade förlustelser, och han kunde då till och med vara höflig mot hushållerskan och blid mot Stall-Peter en hel dag. De tider som den unga flickan tillbragte hos sin moders slägtingar i hufvudstaden, var Berg vid ytterst dåligt lynne, och utgjorde då jungfru Kristins plåga och pigornas förskräckelse. Då hon åter kom till hemmet, förmildrades han märkbart.

"Kom hon också den här gången igen utan ring på fingret?" sade han en dag till hushållerskan, strax efter sedan Aurora kommit hem. "Sannerligen, jungfru Kristin, jag tror det fins några karlar mer i Stockholm. *Morbleu*, en flicka så vacker som en dag! Åh, jag såg aldrig hennes like — icke ens vid hofvet."

"Ja, han lär visst hafva sett någon vid hofvet han!" puttrade hushållerskan.

"Har jag icke? Jo, det skall hon tro, gamla gårdvard, — jag har sett mer än ett hof, — men det förstås på litet afstånd", tillade han, "från kuskbocken, förstår hon."

"Ha! ha! ha!" skrattade hon, "från kuskbocken!"

"Ja, tror hon icke att hofvet åker kanske? *L'imbécile* inbillar sig att hofdamerna gå till fots med uppfästa kjortlar och nedkippade skor som hon själf." Han vände henne ryggen och gick ned till stallet, hvisslande marseljäsen.

Ett par dagar därefter kom Aurora ned i stallet för att ge hästarne bröd, hvilket var ett älsklingsnöje, alt sedan hon var ett litet barn. Det var Bergs förtjusning att se henne gå upp i spiltorna och smeka hästarne.

"De där stickelhåriga fålarna hafva växt bra mycket", sade hon och betraktade dem med en kännarblick, "och vet du, Berg, det skall blifva mitt spann, då jag gifter mig."

"Är det fråga om det nu?" sporde Berg med en småslug blinkning.

"Ah nej, icke ännu — men kanhända i framtiden."

"De där fålarna äro så vildsinta, ingen kan köra dem mer än gamle Berg, — han får lof att följa med unga fruns spann."

"Nej, skulle du verkligen vilja det?" sade den unga flickan, "skulle du vilja lemna det gamla hemmet och följa mig? Det var riktigt snält af dig."

"Visst skulle jag vilja, — men få se hvad de andra säga."

"Jag skulle gerna vilja hafva dig med, Berg. Det skulle vara mig kärt att taga en tjänare med från hemmet, på hvilken jag kunde lita och som vore mig tillgifven."

Berg betraktade henne med en viss oro, då hon sade dessa ord.

"Är det något tvång eller öfvertalning i fråga?" sporde han hastigt. "Jag tycker att det låter icke så gladt, som jag skulle vilja höra det af sommarfogeln."

Detta var det namn, han gifvit Aurora och som han trogen sin vana alltid kallade henne.

"Tvång, öfvertalning! Hur kan du sätta det i fråga? Men ser du, Berg, det blir så trångt om hjärtat, när jag tänker på att lemna hemmet och komma i andra nya förhållanden. Du känner ordspråket: Man vet hvad man har, men man vet icke hvad man kan få."

Hon svängde sig om på klacken, nickade och gick hastigt bort.

"Hm!" mumlade Berg för sig sjelf, då han såg henne gå, "det står icke rätt till med min sommarfogel. Jag önskar jag kunde hjälpa henne. Åh, det är ändå en fördömd ställning, som jag är uti. Under andra förhållanden . . ."

Han tystnade. Stall-Peter stod och såg på honom med ett hångrin.

"Jag tror du står och lurar, din lymmel", sade Berg häftigt. "Anstår det dig att stå och lyss?"

"Åh, jag tänkte han talte mig till", sade Stall-Peter.

"Jag skall min sann tala dig till, så du mins det", sade Berg och lät sin stora klatschpiska falla ned öfver Peters hufvud. Denne gaf till ett skri af smärta och raseri, som åter ditlockade Aurora, just i det ögonblick, då Berg fattade sin medhjelpare i kragen för att grundligt uppiska honom.

"Så, Berg", sade flickan, "är det då verkligen sant, att du är så elak? Jag trodde det var förtal, — nu blir jag rädd för dig och törs visst icke föra dig med mig till mitt nya hem." Hon gick.

Berg stod liksom förstenad och tog sig gång efter gång för hufvudet.

Stall-Peter, hvilken han genast släpt, så fort Aurora åter kom in i stallet, hade hastigt tagit till flykten och kom ej mer tillbaka den aftonen.

Det var ett lysande gifte, som Aurora skulle göra. Fästmannen var visserligen icke mera ung, men han var af adlig börd och hade hög rang. Hon hade gjort hans bekantskap i hufvudstaden hos sina mödernefränder, och desse kommo nu för att införa friaren hos hennes föräldrar.

Alt var glädje och gamman. Då gästerna anlände, stod Berg på gården. Vagnsdörren öppnades och först kom där ur Auroras morbror, öfverstlöjtnanten, och hennes kusin kammarherren och slutligen den blifvande mågen, major vid gardet, och hans farbror, den gamle presidenten.

Berg bleknade och vände sig bort, då han såg dem. Han knöt händerna i vanmägtigt raseri och slog sig för pannan. Han mumlade några ord — han hade nämligen den vanan att tala halfhögt för sig sjelf och gjorde det ännu oftare på sista tiden.

"Den mannen! åh — helvete, din magt är stor, — den mannen tar bort min sommarfogel."

Om aftonen dagen därpå foro herrarne till Finspång. Berg körde. Det var de stickelhåriga fålarna, som dansade framför den tunga kareten och man beundrade hans magt öfver de ystra djuren. De tycktes nästan vara vilda, men lydde ändå minsta vink af tygeln.

"Syperba hästar, alldeles charmanta!" sade den gamle presidenten och kastade en beundrande blick på de präktiga djuren.

"Ja", svarade doktorn, "det är min dotters gunstlingar, de skola också blifva hennes brudgåfva."

"Man måste också erkänna", återtog presidenten, "att kungen sjelf har icke en skickligare kusk. Hvar har doktorn fått honom ifrån? Han påminner merveilleusement om den där stackars baron X. Hans utseende frapperade mig strax."

"Så-å", sade doktorn, "det kan jag ej finna. Jag såg baronen i Stockholm, året innan han försvann, men han var mycket mera mörk, och syntes mig längre och ståtligare."

"Nå ja, det är ju också skilnad på en baron och en kusk", skrattade presidenten. "Men det är verkligen en frappant likhet. Finner du ej det samma, Jean Paul, min neveu?"

"Nej visst icke, bäste onkel", svarade denne. "Denne kusk är mycket äldre än baronen och — nej, jag tycker icke att han rappellerar baronen, — hela uttrycket är ett annat, ehuru väl några drag hafva en viss likhet.

Denne såg så glad och elegant ut. Kusken däremot är så blek och dyster. Hm! Det var ett sorgligt minne, Ni där framkallade för oss, onkel. Vi kände ju alla baronen, vi voro hans vänner — och han bedrog oss alla."

"Han lefde som hvar dag varit den sista. Han spelar och dricker, och friar till höger och venster och får korgar, men tar emot dem med samma lugn, som en taskspelare kastar ut och tar emot sina kulor. Och så börjar folk att tala om en duell, som han haft med en af sina kamrater, och i sjelfva verket så dör denne af ett sår, som han tillfogat sig sjelf med en pistol — heter det — och baronen är försvunnen."

"Åh, du är bra skonsam, Jean Paul, du talar icke om balansen i en af regementets kassor, och som hans kamrater med dig i spetsen sammansköto för att betäcka. Du är för blygsam, min neveu — det var du, som räddade baronens heder. Det är vackert att vara silencieux i detta fall, men så här en famille, — dock man känner till det där — esprit de corps."

Då herrarne sent på aftonen återvände, kom Berg in i köket och begärde att få tala med den unga fröken, men fick till svar att hon redan gått till sängs.

"Nå ja, det kan också sägas i morgon", sade han och gick ut, utan att vidröra den åt honom framsatta qvällsvarden.

Dagen därefter låg Berg i en hetsig feber, som fjättrade honom i veckor vid sängen. Han yrade vildt, talade utan sammanhang och begärde att få tala med sin sommarfogel. Därefter ropade han: "Inte den mannen! tör allt hvad som är dig kärt och heligt — inte den mannen!" Därefter vände han sig åt ett annat håll och bad: "Låt honom ej ödelägga hennes framtid! Han har förstört en annans frid, lycka och goda namn. — Inte den mannen! inte den!"

Man log åt kuskens vilda fantasier. Hvilken kunde han mena? Icke kunde det vara Aurora och hennes fästman. Nej, hvem kunde vara lyckligare än hon, och hvem kunde väl vara mera förtjent af att få hennes

lycka lagd i sina händer än majoren, som var hennes trolofvade?

En gång under sin sjukdom var Berg något lugnare och mera feberfri, ehuru ytterligt matt. Han bad då att få se Aurora. Hon kom; men då han fick se henne, återvände hans feberdrömmar med förnyad häftighet, och han ropade: "Inte den mannen, mina ögons ljus! inte den! Åh, min sommarfogel, låt honom ej rycka af dina vingar och trampa på dig!"

"Så han yrar, den stackars Berg!" sade den unga flickan.

"Åh, jag är bunden af ett hedersord", flämtade den sjuke, "jag kan icke säga, huru det är, — jag måste dö med förseglade läppar. Jag skulle annars kunna öppna dina ögon — åh, helvete, din magt är störst i himmelen och på jorden."

"Hu, han rigtigt skrämmer mig!" sade Aurora, "jag törs icke vara här uppe, han yrar så."

Hon gick ned, full af medlidande med den sjuke.

Auroras förlofning skulle icke blifva lång. Redan på eftersommaren skulle bröllopet firas. Då Berg efter åtta veckors sjukdom första gången var vid sin fulla sans, lyste det första gången för Aurora och majoren.

Det var mycket främmande i prestgården. Berg såg en skymt af den unga fästmön genom sitt fönster. Hvitklädd, med högröda rosor i håret och koraller om hals och armar, syntes hon honom ännu mer förtrollande än vanligt. Äfven hon såg Berg, nickade åt honom, och lät bära upp ett glas vin för att han skulle dricka hennes skål. Han höjde glaset i lutten, drack ur det i ett drag och kastade det sedan i golfvet.

"Jag skall blifva frisk", sade han, "ingen annan skall köra för den unga bruden än jag." Och han vardt frisk.

De stickelhåriga springarne dansade framför den unga brudens vagn, tyglade af Bergs skickliga händer. Hon var så fager och såg så glad ut under myrtenkransen, den unga bruden, och brudgummen tycktes sluka henne med ögonen. Men Berg satt blek och dyster på

kuskbocken, snarare som den hvilken bortför en död, än den som kör för en brud.

"Hvarför ser du så bedröflig ut, karl?" sade brudgummen, då de nygifta återvände från vigseln i kyrkan. "Tusan till begrafningsansigte du har!"

"Åh, Jean Paul", svarade den unga bruden i Bergs ställe, "han har varit så sjuk, han är egentligen sjuk ännu, men han höll mig för kär för att låta någon annan köra för mig såsom brud."

"Hvem skulle väl tro, att ett sådant trä-snitt hade så mycket smak", återtog brudgummen. "Vi skola gifva honom några dricks penningar att göra sig glad med." Han tog upp ett guldmynt ur fickan och räckte det åt kusken.

Berg sköt det åt sidan.

"Jag tar ingenting imot af Er", sade han sakta, men med ett uttryck i rösten, som kom majoren att spritta till. Därefter helsade Berg med piskan och körde bort.

Få dagar därefter for det nygifta paret hem till sig. Majorens kusk kom för att öfvertaga vården om det stickelhåriga spannet och lära sig deras egenheter.

"De äro spaka som lam nu", sade Berg, "de äro sig icke lika; men de förstå, att deras lyckligaste dagar äro slut, härnäst de gå ut ur det här stallet. Stackars kräk, de äro kloka de — andra förstå icke sitt öde. — Åh hå!"

Sedan Berg för sista gången selat på det stickelhåriga spannet och sett det trafva bort med hans "sommarfogel", försjönk han i ett dystert svårmod, hvarutur han väcktes upp till anfall af vrede. Jungfru Kristin och han hade heta sammanstötningar vid måltidstimmarna, och Stall-Peter hade surare dagar än någonsin. Berg blef också mera vårdslös om sin tjenst och Peter skötte nästan uteslutande hästarne.

På våren kryade gubben upp sig och började oftare att gå ned till stallet, ty nu väntade han, att det foxiga stoet skulle föla. Det var hon som var mor åt det stickelhåriga spannet, och sedan detta var borta, var hon hans älsklingshäst.

"Det var alt hårdt för stackars Stall-Peter", sade

jungfru Kristin en dag, just då kusken lemnade köket, "att gamle Berg 'spetade skinn', annars hade nog doktorn behållit honom till kusk, och då kunde han fått gift sig med Ulla, och en kunde hafva sluppit *en* karl i maten."

Pigorna instämde af hjärtat. Peter var allas gunstling, och Berg hade den dagen grälat värre än vanligt. Han påstod sig hafva funnit ett hår i vällingen — något som köksan Ulla förklarade vara "evig lögn", — och sade, att sillen vore alldeles för salt. Qvinfolken voro däraf mer än vanligt uppretade mot honom.

"Det är alt något besynnerligt med honom, annars hade han nog dött. Vanligt folk hade ej stått ut med en sådan sjukdom", försäkrade Maja.

Postbudets inträde afbröt samtalet. Berg hade sett det och kom åter in i köket.

"Är det bref från unga frun?" sporde han.

"Tror han, att jag har ögon som se tvärs igenom postväskan?" fräste hushållerskan.

"Doktorn bad mig öppna väskan och han gaf mig nyckeln", sade Berg, i det han steg fram och grep posten. Han öppnade väskan.

Ja, det var bref från unga frun. Berg kände väl igen hennes ojämna bokstäfver. Han tog brefvet ur väskan med darrande händer och bar det till sin husbonde, hvilken var sysselsatt i trädgården. Då han kom bakom flygeln och viste sig vara obemärkt, förde han det lilla brefvet till sina läppar.

"Åh, min sommarfogel!" mumlade han, "har du ännu dina vingar i behåll, och skall jag någonsin mer se dig fladdra omkring bland rosorna i hemmet?"

Han gick långsamt med detta dyrbara bref. Det var en ovärderlig lycka att få hålla det i sina händer och betrakta handskriften.

Sedan han lemnat brefvet, stannade han på något afstånd och bidade, att doktorn skulle sluta att läsa det.

"Unga frun mår väl?" sporde han derefter, med en för honom ovanlig skygghet i ton och sätt.

"Ja, hon mår väl, kære Berg", svarade doktorn, "och hon sänder dig en särskild helsning. I nästa må-

nad kommer hon hem på besök. Hon skrifver att det skall blifva så roligt att få springa omkring i sitt barndomshem och fara ut och rida med gamle Berg."

"Åh, hon är icke lycklig", tänkte Berg. "Stackars min sommarfogel — krälar du med afslitna vingar?"

Han gick långsamt upp på sitt rum. Om aftonen gjorde han sin vanliga tur ned till stallet. Man såg honom ej komma därifrån, men man tänkte ingenting därom. Om morgonen låg Berg med krossadt hufvud nere i stallet.

Liksom något hemlighetsfullt ständigt omgaf honom, sväfvade samma dunkla slöja öfver hans död. Hästarna hade sparkat ihjel honom, sades det. Det var föga troligt, de voro alla, sedan det stickelhåriga spannet var borta, gamla och fromma. En träklubba stod nere i stallet, den var alldeles blodig. Det hade stänkt af hans blod dit bort, där hon stod, sades det. Huru kunde det annars hafva kommit dit? Att någon skulle hafva slagit honom var ju föga troligt, — och hvem skulle det hafva varit? — Stall-Peter var den ende, som hade varit där nere i stallet, och honom kände man ju så väl. Hans far var ju snickare och hans mor en så rar människa, han hade ju växt upp i Risinge. Åh nej, den näjden fostrar ingen mördare.

"Hin håle har väl hemtat det som hörde honom till", sade folket, "och därvid stält så där till, på det att den stackars Peter skulle blifva misstänkt. Men folket här i bygden är för klokt att låta narra sig af satans list."

Ingen trodde Peter skyldig. En rättslig undersökning hölls, men ingenting uppdagades och hästarne buro fortfarande skulden för dråpet.

Doktorn afskedade Peter och tog en annan kusk. Peter försäkrade, att han för ingen del skulle velat vara qvar där i stallet, sedan något så ohyggligt händt. Långa år efteråt, då han kom till prestgården på besök, ville han icke på några vilkor gå in i stallet, och om den blodiga klubban, som ännu fans qvar, blef nämnd, bleknade han och var färdig att svimma. Stackare! han var ju så vek och from.

Men gamle Berg var en hedning, han var död "i uppenbar otro och synd". Han gick aldrig till skrift och syntes aldrig i Herrans hus. Icke kunde han få hvila i vigd jord bland andra kristna människor? Han borde nog begrafvas afsides.

Då Aurora återkom till sitt föräldrahem, fann hon icke mera där den gamle Berg; men på norra sidan om kyrkan sågs en nyuppkastad graf. Där bland själfspillingar och främlingar slumrade han den sista långa sömnen.

Hans död gaf åter fart åt alla de gamla ryktena och de lågo nu åter på allas läppar. Gissningar och frågor korsade hvarandra, och hvart man kom hörde man frågan: "Hvem var han?"

En fager sommarafton, sedan solen sjunkit, stod en ung qvinna vid Bergs graf. Hon stod der länge, tyst och stilla. Skola vi våga tolka hennes tankar?

"Gamle vän! du menade mig väl — du var klarsyntare än andra — och du yrade icke, men jag förstod dig ej. Stackars Berg! din sommarfogel står vid din graf med afslitna vingar..."

Dagen derpå var grafven öfverströdd med daggiga blommor.

Äfven detta hade ett hemlighetsfullt utseende. Hvem kunde väl strö blommor på främlingens graf? Man undrade mer än någonsin: "Hvem var han?"

NÄMDEMAN GILIUS.

Nämdeman Gilius.

Gudstjensten i Risinge kyrka var slutad, och menigheten strömmade ut samt spridde sig öfver kyrkogården. Där var ett lifligt utbyte af handslag och helsningar mellan vänner och bekanta, som samlades i flockar under vänliga samspråk. Utanför kyrkogården stodo män i långa rader bidande att få träffa en eller annan vän, som skulle komma genom kyrkogårdsporten, under det att qvinnorna ifrigt sprungo hit och dit för att helsa alla dem, som de möjligen kunde känna af kyrkfolket. Det var ett rörligt lif omkring den gamla kyrkan denna söndagsmiddag, ty sjöarna hade ändtligen brutit upp, efter att en lång tid hvarken "burit eller brustit". Nu hade alla skyndat till kyrkan, hvilka varit stängda därifrån i sin aflägsna bygd på andra sidan om någon af de talrika skogssjöarna. Det resliga, starkt bygda folket i sina enkla hemmaväfda drägter tog sig väl ut i den varma belysning, som vårsolen spred öfver kyrkogården. Bland de unga qvinnorna fans det icke så få verkligen väna ansigten. Strax vid kyrktrappan stod nu en klunga af unga flickor, nästan alla fagra. Kanske bidade de sina mödrar, hvilka bättre än de viste begagna tiden för tillfälliga samtal efter gudstjänsten. Visst är att dessa unga flickor stodo där med psalmböckerna i hand utan att tala eller röra sig.

Nu trädde nämdeman i Dofverstorp ut ur kyrkan och stannade ett ögonblick på kyrktrappan, kastande ett forskande öga på mängden. Hans blick gled fram öfver flickorna, liksom aktade han dem alls icke, men likväl ljusnade hans ansigte upp vid deras åsyn. Näm-

demannen var en högväxt, skulderbred skepnad, och då han så stod, tycktes han liksom fordom Saul vara hufvudet högre än alt folk. Hans långa hår var efter näjdens sed benadt midt i pannan och nedföll öfver hans axlar i mörka vågor, här och där genomdragna med fina silfverstrimmor: men hans ovala ansigte med de kraftiga, ehuru regelbundna dragen såg ännu ungt ut, och hans stålblå ögon blickade omkring sig med ett på samma gång stolt och välvilligt uttryck, under det han helsade åt alla sidor, lyftande på hatten. Han bar sitt hufvud högt, och på det breda bröstet glimmade en medalj i guld: "För berömliga gerningar".

Långt hastigare, än vi lemnat denna bild af honom, har han imellertid gått utför kyrktrappan och med långsamma steg vandrat framåt kyrkogårdsgången mot utgångsporten. Under det han så skrider framåt, stannar han alt imellanåt för att skaka hand med en gammal bekant eller utbyta några ord med en eller annan bondhustru, som kommer i hans väg; men hans ögon irra det oaktadt omkring, liksom sökte de någon, som han ännu icke funnit. Slutligen stannade han framför en äldre man af liten växt och med ett småslugt utseende i sina blinkande ögon.

"God dag! god dag, fader Blomberg!" sade han långsamt och med värdighet, i det han såg ned på den lille och räckte honom handen.

"God dag igen, nämdeman", svarade den tilltalade och klipte med ögonen. "Hur står det till med helsan?"

"Tack som frågar... godt", svarade nämdemannen, "men klockan vår har kommit i olag, och jag sade just till Ann' Katrina, dotter min: 'Se till att du kan få tag i fader Blomberg, och bed honom komma öfver i veckan'. En är så illa i behåll med en klocka, som inte går. Men Ann' Katrina har väl inte råkat er?"

"I morgon är jag förhindrad", sade den lille med ett fryntligt leende. "Jag skall till prostinnan och se på hennes drällväfsstol... kanske tisdagen också går åt att styra den i ordning. Som nämdeman vet, har jag litet 'trähufvud' också, men om onsdag i god tid kommer jag öfver."

"Kan jag lita på det?" sporde nämdemannen.

"Lita, det var en sak det, nämdeman... På mig kan en alltid lita."

"Adjös då!"

"Adjö! adjö, fader nämdeman!"

Den lille urmakaren skakade hand med nämdemannen och begaf sig af ifrån kyrkan med en hastig, struttande gång, hvarunder han vid hvart tredje steg gjorde ett litet hopp, hvilket förvärfvat honom namnet "Hoppström", såsom han vanligen i näjden kallades. Vid kyrkogårdsporten upphanns han af sin gumma.

"Hvad kunde nämdeman Gilius vilja dig?" sporde hon nyfiket, då de tillsammans gingo utför kyrkbacken.

"Jag skulle laga en klocka", svarade han i kort afvisande ton.

"Laga klocka... ja", svarade hans äkta hälft med ett leende. "Tror du inte jag förstår det?"

"Ja, ni qvinnor inbillen er alltid att förstå saker, och i sjelfva verket... hvad förstån ni?" sporde han i högdragen ton.

"Jo, vi förstå mycket", svarade hans hustru, hvilken om hvardagarne hade sin man så väl på sina fem fingrar, att hon gerna unnade honom att om helgdagarne tala ur en hög ton utan att låta det förtryta sig. "Vi förstå mycket, hvarom ni karlar aldrig hafva en aning, och nu, käre Per, förstår jag alt för väl, att klockan bara är ett svepskäl för att nämdeman skall få tala med dig. Han har annat i sinnet, tro mig! Han skickar inom kort ut dig i sina ärenden med din rosiga väst och "flogrönn" om halsen. Jag såg det i kaffesumpen i lördags qväll."

"Åh, du är stollig!", svarade mannen; men han talade nu i en blid inställsam ton. "Men hvad såg du då i kaffesumpen?"

"Jag såg mycket... jag." Det var nu hennes tur att tala i afvisande ton.

"Nå säg, hvad du såg!"

"Jag kan tiga, jag."

"Det tviflar väl ingen på, kära du. Du kan både tiga och tala, så att det står i mantal, men se det tror jag ändå icke, att nämdeman... nej mor, han har nu

varit enkling i mer än åtta år. Qvinfolk tänka alltid på giftas."

"Giftas, ja... Kanske det är jag som går ut och medlar med det. Kanske det är jag, som är bönemålskarl."

"Nej, det är skada, för maken till dig, mor, att lägga sina ord, det finnes inte."

"Ja, nyfiken är du, och nyfiken får du vara, bäst du vill. Jag vet hvad jag vet", sade mor Maja och slog en knyck på nacken. "Den som lefver får väl se."

Här afbrötos de i sitt samtal. De hade nu hunnit till stallen, der de kyrkobesökandes hästar inställdes under gudstjensten. Utanför var fullt med vagnar och folk. Männen sysslade med hästarne eller spände för, medan qvinnorna väntade på att få sätta sig upp i vagnarne. De mest långväga komne fördjupade sig i sina matsäcksskrin. Flere af de här församlade hade mycket otaladt med Per Hoppström. Somliga talade om klockor, som råkat i olag, andra hviskade hemlighetsfullt i hans öron och bådo honom dels på skämt, dels på allvar att höra sig för om det eller det giftet, under det att åter andra, som ur de blåmålade matsäcksskrinen togo sig "färdknäppen", skakade på flaskan och söpo honom till en skål till tack för forna tjänster eller till lycka för kommande.

Den lille mannen var näjdens tusenkonstnär. Han kunde icke endast laga klockor, utan slöjdade äfven väfskyttlar och svarfvade tunntappar. Han kunde igenskaffa stulet gods och förstod sig på sjukdomar hos folk och kreatur. Han kunde slå upp åder och läsa bort tandvärk, stämma blod och släcka eld genom hemlighetsfulla medel. Han förde friares talan med mera framgång än någon annan, och han var en mycket anlitad "bönemålskarl", emedan han var i besittning af en "flogrönn", det vill säga en rönn, som uppvuxit ur ett annat lefvande träd, och en sådan ansågs ega magiska egenskaper. Han hade vidare en "slagruta" och kunde med dennas hjelp söka upp källådror och "jordagods" (skatter, begrafna i jorden). Hans konst i detta fall troddes vara ofelbar, ehuru han, sanningen att säga, icke varit

nog egennyttig att uppsöka några sådana för att rikta sig själf. Han var och förblef fattig, hvilket var så mycket mera anmärkningsvärdt, som han visst icke annars visade sig fri från en viss snikenhet.

Mor Maja, hans hustru, kunde äfven åtskilliga konster, såsom att spå i kort och kaffe så väl som i hand. Man påstod äfven, att hon kunde "sätta ned" unga flickor, så att de aldrig kunde fatta tycke för någon, utan grepos af fasa, hvar gång det blef fråga om gifte, huru fördelaktigt det än vore, och slå ut ögat på tjufvar eller troll. Man glunkade om, att hon nog kunde taga mjölken från korna och smörlyckan från bondhustrurna, men därom kunde intet sägas med visshet. Dock fruktade man mor Maja och undvek henne ofta, då Blomberg deremot var omtyckt af alla. Om det gamla paret icke uträttade några storverk, så trodde de åtminstone själfva orubbligen på kraften af de medel de använde och sanningen af de förutsägelser, som de förkunnade. De bedrogo sig själfva i första rummet, sin nästa i det andra.

Per Blomberg blef nu uppehållen vid stallen, der alla hade något att säga honom, men hans hustru fortsatte långsamt vägen framåt, viss om att mannen nog skulle hinna henne. Inom kort skyndade en ung flicka förbi henne. Det var en af dem, som stått vid kyrkdörren, då nämdemannen kommit ut. Hon var nästan ett barn ännu, ehuru hon var lång och smärt. Det ovala ansigtet egde fina drag, pannan var lätt hvälfd, näsan rak med en liten misstanke att vilja sträfva uppåt, munnen leende och gropar i de rosiga kinderna. Ögonen liknade en verklig vårhimmel. Klarblå och ofördunklade af både moln och tankar, strålande af barnafröjd och barnaoskuld under de långa ögonhåren, blekt halmgula liksom det öfriga håret, hvilket, uppstruket med ett rödt band, skymtade fram under den ljusa hufvudduken. Då hon gick förbi mor Maja, stannade hon ett ögonblick och neg.

Mor Maja helsade henne tillbaka, under det hon med en granskande blick öfverför den unga flickans hela person.

"Kunde det vara den där?" tänkte mor Maja därvid. "Åh, månne jag skall tro det?" Men högt sporde hon med sin vänligaste röst: "Hvart skall du gå, kära Sanna?"

"Åh, jag skall gå till prostens med bref", svarade flickan och log, visande en rad jämna, hvita tänder.

"Hvad du har vuxit upp, Sanna!" fortfor mor Maja och påskyndade sina steg för att kunna följa den unga flickan. "Jag kände knappt igen dig. Du är snart giftasvuxna flickan. En vacker dag, lilla Sanna, kommer gubben min ... du förstår."

En hög rodnad drog öfver Susannas fina kinder, och ådrorna svälde vid tinningarna.

"Åh, mor Maja, så ni pratar", svarade hon. "Fattiga flickor med många syskon vill ingen ha. Det vore bättre, om någon ville hafva mig i tjänst, men mor behöfver mig alt hemma."

"I tjänst!" sade mor Maja. "Hjertandes barn, då är det alt bättre att få sitt eget. Och du får nog ditt eget ... Tro du mig, och kanske dröjer det inte länge."

"Tror ni det, mor Maja?" genmälde flickan med denna blandning af nyfikenhet och blyghet, som ofta utmärker barnet i förhållande till främmande.

"Ja, det tror jag", återtog mor Maja, i det hennes små ögon hvilade på den unga flickan med ett listigt uttryck.

"Hur är det? Ni har ju en skomakardräng, en vacker pojke?"

"Ack, så ni pratar!" sade Susanna med en liten skymt af harm i rösten, men utan tecken till förlägenhet. "Han skulle visst kunna tänka på att gifta sig, han!"

"Åh, jag pratar bara tok, förstår du, Sanna. Jag vet nog bättre. Vet du hvad, jag har drömt om dig. Jag drömde, att jag såg dig ... ja, det kan vara det samma, hvad jag drömde; men hvad det betyder, skall jag säga dig. Det betyder, att du blir rikt gift." Mor Maja höll inne och betraktade Susanna, hvars ögon vidgade sig af förvåning. "Att du blir gift med en man, som är rik och storståtlig, och att du blir ett stöd för föräldrar och syskon."

"Nej, tror ni verkligen, att drömmar betyda något?" frågade Susanna. "En säger ju: "drömmen, som strömmen, skön jungfru."

"Skulle inte drömmar betyda något! Har du läst din bibel, du? Har du inte läst om Josefs dröm och Faraos dröm, har du inte läst om, att drömmar betyda något?"

"Jo visst, det var den tiden, men..."

"Ja den tiden och alla tider, kära barn. Och om drömmar icke betyda något, så är det därför, att ingen mägtar tyda dem, ty ser du, det är inte allom gifvet att förstå drömmar. Men nu hafva vi gått så fort, så jag tror vi sätta oss här på bänken, så hinner gubben min upp mig."

Mor Maja satte sig på en bänk under en björk med svällande knoppar och rodnande hängen och bjöd Susanna taga plats vid sin sida.

"Tack så mycket, mor Maja! Jag törs inte dröja mig på vägen", svarade Susanna med en nigning. "Men kunde ni inte säga mig litet om drömmen, för jag vill så gerna det där ni sade. Det måtte vara bra roligt att vara rik, inte hafva bekymmer för födan och hafva sina egna kläder och slippa tura om med syskonen om söndagshalsduken och förklädet."

"Ja visst", svarade mor Maja med ett smålöje. "Men om mannen vore gammal, en gammal rik gubbe, förstår du."

"Ja, hvad gör det, om han är gammal, bara han inte är snål och elak. En gammal snäll gubbe, det är väl det bästa en kan önska sig, ty de hafva sett så mycket och kunna tala om så mycket roligt."

"Ett sådant barn hon är!" tänkte mor Maja. "Ack ett sådant barn!" Men hon sade det icke, utan såg blott på Susanna med plirande ögon och nickade några gånger nästan omärkligt. Hon hade nu fått reda på hvad hon ville och sagt det hon önskade. Det bästa var nu att icke drifva saken vidare. Hon viste ju egentligen ingenting. Det var ju blott den där blicken, som nämdeman Gilius kastat på flickorna, innan han sökt upp hennes man, som kommit henne att med sin af öfning

skärpta iakttagelseförmåga ana, att nämdemannen möjligen tänkte fria till någon af flickorna. Men hvarför skulle det just vara Susanna? Hon var visserligen den fagraste i mor Majas tycke; men må hända hade han mera smak för den mörkögda Anna eller den lilla Magdalena med hennes röda kinder och knubbiga växt. Kanske han till och med föredrog den unga bleka enkan med det svårmodiga draget kring munnen, som stått i samma klunga. Ja, hvem kunde veta? Mor Maja ville nu ingenting vidare säga, därtill var hon fast besluten; men Susanna var inte så god att blifva qvitt.

"Skulle ni inte vilja tala om hela drömmen för mig", bad hon, "och hvad den betyder också. Jag vill så gerna veta det alt ihop."

"Kära barn", började mor Maja högtidligt, "jag plär inte vilja säga alt i hop hvad jag vet. Den, som har så där sina ... ja, du förstår ... sina uppenbarelser, den bör inte säga alt."

"Ack jo, mor Maja, säg mig för all del! Jag får ingen ro, förrän jag vet alt."

"Ja, hvilket som", mor Maja var förargad, och färdig att säga något om nyfikna ungar, som ingen kan slippa, något, som hon utan tvifvel sedan ångrat. Hon blef emellertid förhindrad däruti, ty kyrkfolket strömmade nu framåt vägen, och hon fortsatte därför: "Ja, hvilket som, så ser du, vi kunna inte tala om det mera nu." Hon visade med hufvudet framåt vägen, som var uppfyld af kyrkfolk.

"Ja, Guds frid då, mor Maja!" sade Susanna med en suck och stannade knappast för att höra dennas "Gud signe!", utan skyndade i väg framåt prestgården.

"Ah, se Sanna! lilla, snälla Sanna!" ropade prostens lilla dotter och sprang emot henne ut på vägen, åtföljd af en stor lurfvig hund. "Hvart skall du gå?"

"Hem till er med ett bref från mamsell på Ekön."

"Kunde du inte hafva gått in i sakristian till pappa med det, så hade du sluppit gå den långa vägen? Men ack så roligt, att du inte gjorde det; det är så länge sedan jag såg dig, Sanna", sade den lilla flickan, i det hon

tog Susanna i handen och med henne vände åter till prestgården.

"Nej, jag skulle hafva svar tillbaka till mamsell, ser ni, Amanda, och det skulle vara ett väfmönster, och jag gick mycket gerna hit, det kan ni väl förstå", svarade Susanna. "Jag har aldrig roligare än hos er."

"Vet du hvad? Då borde du komma hit för hvarje söndag; du talar jämt om så mycket roligt för mig."

"Och ni visar mig så mycket vackert. Ack ja, det ville jag nog, men jag kan inte få komma åt kyrkan mer än hvar tredje söndag."

"Hvarför inte det? Åh, jag förstår; din mamma går åt kyrkan, och då får du lof att laga till middag och se efter dina små syskon."

Susanna svarade icke. Den lilla Amandas fråga förde fram för hennes tanke den där förargliga omständigheten med kyrkstassen, som var gemensam för hela hushållet: det fina förklädet, som var rynkadt på dragband, för att både moder och döttrar skulle kunna begagna det, och som tråcklades upp åt den yngre systern, då hon hvar tredje söndag gick till kyrkan med sin far, och kjorteln, som hvarje lördag undergick en förändring för att kunna tjäna till drägt åt den af familjens qvinliga medlemmar, som besökte kyrkan. Dessa gamla fakta, hvilka hon alltid förr betraktat snarare från en humoristisk sida, föreföllo henne nu så ytterst pinsamma, att tårarne ville fram i hennes ögon vid tanken därpå. En vild längtan efter rikedom och oberoende öfverföll henne, och som en blixt genomfor mor Majas prat hennes hufvud.

Den lilla Amanda såg förundrad på Susanna under den tystnad, som följde på hennes ord, och då Susanna icke svarade, sporde hon vänligt:

"Hvad felas dig? Är du ledsen?"

"Ledsen? Åh nej", svarade Susanna "inte just ledsen, men... Amanda, ni förstår inte hvad det är att vara fattig."

Orden uttalades med en bitterhet, som kom den lilla flickan att spritta till. Med ett barns ömma finkänslighet uppfattade hon genast, att någonting hade

försatt hennes vän ur jämnvigten, och som hon icke förstod hvad det var, vågade hon ej vidröra det. Hon strök och klappade blott Susannas hand, som hon höll i sin, och påskyndade sina steg för att snart uppnå hemmet.

"Det måtte alt ändå vara bra roligt att hafva syskon", sade Amanda efter någon stund och just som hon öppnade prestgårdsgrinden. "Tänk, om jag nu hade en bror eller en syster, som komme emot mig, men jag har ingen, och du har sju."

"Ja, syskon har jag fullt upp af", svarade Susanna halfhögt, "så många, att jag gerna ville dela med mig."

"Ja, om du det ville", sade Amanda skalkaktigt. "Hvilken ger du mig? Får jag Karin?"

"Nej, inte Karin."

"Nå men Kalle då?"

"Tycker ni det? Honom kan far inte undvara."

"Ja, då får jag väl tvillingbröderne dina?"

"Nej, de äro de allra roligaste."

"Erik då, som du säger är så odygdig, eller Sven, som jämt ställer till oreda för dig."

"Nej, då blefve mor så ledsen, och så vore det ingen, som fiskade åt oss."

"Ja, då är det lilla Brita du ger mig."

"Åh visst inte", utbrast nästan Susanna harmset. "Brita, den allra raraste lilla syster jag har! Om ni viste, huru rar hon är; hon börjar nu att gå, där hon håller sig. Nej, Brita allra minst."

"Ja, ser du det? Du vill ingen ge mig", sade skrattande Amanda, "och jag undrar visst inte derpå. Hade jag tjugu syskon, ville jag ändå icke gifva ifrån mig någon."

Susanna började äfven skratta.

"Jag vet inte, hvad som for i mig på vägen hit", sade hon. "Jag stod och talade vid mor Maja Blomberg, ni vet, och så föll det öfver mig en sådan tyngd. Det var fattigdom och många syskon och alt det där, som tryckte mig, och så tyckte jag, att jag ville bort ifrån alt i hop ... ut och tjäna. Och så talade mor Maja om ett eget hem, där jag skulle hafva allting i öfverflöd,

och att en tjänstflicka har så svårt, och då tyckte jag så med. Jag tänkte på visan, ni vet:

"Lycklig den ungdom, som slipper att tjäna,
som får vara hemma hos sin kära mor och far."

Och vidare så tänkte jag på, huru det står i samma visa:

"Jag som ett lam
får ta mig fram
bland ulfvar och björnar, det bästa jag kan."

Då, vet ni, blef jag rakt som förtrollad. Jag såg intet annat än mörker åt alla håll. Hemma bara fattigdom och slit och släp och borta bara elände där också. Och så tänkte jag ... ja, det kan vara det samma hvad jag tänkte ... det var i alla fall bara dumheter, för det tog bort glädjen öfver min fridag; ty jag har fått lof att stanna till qvällen hos er, och därför vill jag inte tänka på det mer."

"Mor Maja är nog ingen snäll gumma", sade Amanda med tankfull min, hvarefter de båda unga flickorna inträdde i prestgårdens förstuga.

Här kom prostinnan dem till mötes, och Susanna visades in i köket, där prostinnan tillsade, att en riklig traktering skulle framsättas åt henne. Susanna dröjde icke heller att däråt göra all heder.

Susannas moder hade i flera år, snart sagdt sedan hon var barn, tjänat hos prostinnans föräldrar och gift sig därifrån med sockenskomakaren. Icke långt därefter hade äfven husets dotter trädt i äktenskap med prosten. Mellan de båda qvinnorna rådde ett slags vänskap. Brita, Susannas moder, hade, som vi redan veta, åtta barn, och sockenskomakarens förtjänster förslogo med möda att mätta så många munnar. Brita var ock på senare åren vorden alt mera klen och orkade icke att som förr släpa och arbeta natt och dag. Mången gång hade prostinnan kommit henne till hjälp med något lättare arbete, som hon betalade öfver höfvan, eller genom att taga till sig ett par af barnen för några veckor, under förevändning att Amanda, hennes enda dotter, så väl behöfde sällskap. Några direkta gåfvor hade prostinnan aldrig erbjudit

Brita, väl vetande, att denna icke skulle taga emot dem, utan att hafva känt sig förödmjukad. Ty skomakarens hustru var stolt, och om det icke lyckades henne att hålla fattigdomen utom dörren, så hölls den noggrant inom den, det vill säga, nästan ingen anade, huru stor den i själfva verket var. Stugan var alltid städad och prydlig, den lilla trädgården var väl ansad, barnen alltid rena, om äfven i slitna, lappade och urväxta kläder, och då någon af familjens medlemmar visade sig vid kyrkan, utmärkte sig deras drägt af en viss prydlighet. Den af barnen, som varit mest i prestgården, var säkerligen Susanna; hon hade en gång haft messlingen och därefter hostat stygt. Hon hade då tillbragt ett par månader där och druckit "mjölkbrunn". Det var en glad tid både för Susanna och Amanda, som ehuru fyra år yngre, dock, såsom det går med ensamma barn, var långt före sin ålder i förstånd.

Sedan denna tid hade de båda flickorna varit förenade med den starkaste tillgifvenhet, och Susanna skyndade, så ofta hon kunde, att besöka Amanda. Denna kom äfven understundom till Hagen, så hette skomakare Klassons lilla hem. Blott en gång förliden sommar hade hon tillbragt en hel dag där. Det lilla hemmet var då så intagande, där det låg bland gröna björkar omgifvet af sin täppa, där rågen vajade, potatesen frodades och linet nyss slagit ut sina blå blommor. Sjön Dofvern utbredde sin blanka yta framför stugan, ökstocken låg nytjärad nere i vassen, och några nät voro där bredvid upphängda till torkning. Inom hus var alt så prydligt, de ljusgrå väggarna voro stänkta med högröda prickar; för fönstren hängde hvita, omsorgsfullt lagade och välstrukna gardiner; på de brunmålade, något nötta möblerna syntes icke en fläck, röda rosor prålade på skåpet och klockan, och i spiseln doftade friskt björklöf. Sållet i taket, som begagnades i stället för vagga, var äfven smyckadt med gröna löf, och husets yngsta barn låg der som en liten rosenknopp i sitt svepe. Vilda blommor voro smakfullt ordnade i tvenne sönderslagna, men åter hopsatta glas, och det hvita golfvet var strödt med enris. Hvart man såg genom stugans trenne fönster, hade man en tjusande

utsigt. Åt tvenne håll bredde sjön sin ekomkransade vattenspegel, och från den tredje sidan såg man inåt en lummig björkskog. Där stod stam vid stam, smärt och hvit som en pelare, och under deras kronor liknade marken en grön matta öfversållad med skogsblommor. Vid husets ena gafvel fans en bibänk med fem kupor, hvilkas vingade inbyggare gjorde långa ströftåg utåt björkskogen och återvände sedan, tungt lastade med frömjöl och honungssaft. I köket var det knappast plats nog att gå fram mellan väfstolen och den stora spiseln; men där var dock ytterst snygt. Verkstaden var ofvanpå, men mästaren var sällan hemma. Det andra rummet var uthyrdt för "nio plåtar" årligen till en gammal jungfru, som sydde kläder, men hvars ögon började blifva klena och som icke kunde betala mera; det är den fattige, som oftast får hjälpa den fattige.

Amanda fann det lilla hemmet förtjusande. Hon satte sig på trappan i solskenet och såg utåt sjön. Tvillingarne lekte med barkhästar och tallkottar, och Karin höll ett vaksamt öga ömsom på dem, ömsom på en flock nykläckta kycklingar och pratade ändå muntert med Amanda, under det att hennes händer rastlöst slogo snodder på en trägaffel. Sven och Erik stodo och metade i en båt. Kalle var ute på bygden med sin fader; han var redan skomakarpojke, och Susanna stickade ifrigt på en strumpa, medan hon sällskapade med sin kära gäst. Amanda kunde knappast föreställa sig, att ett trefligare hem gåfves i hela verlden. Det var fattigdomen, sedd genom förnöjsamhetens och trefnadens prisma. För Amandas barnsliga ögon var den mera tilldragande än afskräckande, såsom hon här såg den, satt i scen af Britas skickliga händer.

Denna dag hade sedan ofta hägrat för det ensamma barnets minne, och hon hade flere gånger bedt sin mor att få förnya besöket, något som denna dock afböjt, derför att hon anade, att hela hushållet kanske under en hel vecka sattes på förknappning för att kunna bjuda Amanda på äggrynsgröt och gräddplättar, hvetebröd och honung. Då hon nu satt midt emot Susanna vid köksbordet, under det denna med god matlust förtärde sin middag, trädde

den dagen åter fram för hennes minne, och hon utbrast plötsligt:

"Åh Susanna, jag tycker det gifves få så lyckliga som du; du har många syskon och bor som i ett litet paradis."

"Om jag blott inte vore så fattig", svarade Susanna hviskande, i det blodet steg upp på hennes kinder och hennes ögon fuktades.

"Strunt, hvad gör det? Det är snarare roligt", svarade Amanda.

Susanna skrattade i början litet tvunget, men Amanda gjorde henne sällskap och sade:

"Ja, det där förstår jag egentligen icke; men jag minnes, hur roligt jag hade där borta hos eder. Det var det trefligaste jag någonsin haft, tror jag."

Susanna kände sig härvid helt lätt om hjertat, och när hon slutat sin måltid och med Amanda strö̈fvade omkring prestgårdens trädgård och såg, att blommorna hemma på hennes enda säng voro vida mer utvecklade än här i denna jämförelsevis stora trädgård, blef hon helt lifvad, och alla funderingar öfver fattigdomens stora olägenheter försvunno ur hennes sinne, och hon njöt sin fridag med lust och gamman.

När hon sent på qvällen begaf sig hemåt den klara blida våraftonen, bärande i en korg några löfkoj- och asterplantor, som prosten förärat henne, och med Amanda vid sin sida, grumlade ingen bitanke hennes barnsliga glädje. Vid kyrkan skildes de båda flickorna från hvarandra, och Susanna gick med snabba steg mot hemmet. Då hon gått nästan halfvägs, mötte hon gubben Blomberg. Han var synbarligen icke fullt nykter och ropade till henne, lofvande henne en vacker fästman inom årets slut och "rik sedan, Sanna ... rik, förstår du."

"Gör mig det samma", svarade Susanna muntert. "Jag har det, som bättre är."

Hon visade på korgen med blomplantorna och skyndade vidare utan att akta på hvad han svarade.

Följande morgon var Susanna uppe före solen och planterade sina blommor. Då hon slutat, hörde hon göken för första gången det året. Han satt i en träd-

topp ute i björkdungen, och hans klara toner klingade genom luften. Med det samma såg Susanna honom flyga och åter slå ned i ett annat träd helt nära.

"Nu skall jag passa på och önska", tänkte Susanna och smög med snabba, ljudlösa steg under trädet. Han flög sin väg. Susanna följde honom; nu var hon under trädet. Hon slog armarne om stammen ... nej, han var åter sin kos. Så fortfor hon en god stund att följa göken rundt kring björkskogen. Att börja med hade hon haft så många önskningar, men småningom hade hon blott en: den att nå göken. Och då hon ändtligen upphetsad och nästan andlös stod under trädet, utan att hon sett honom flyga därifrån, viste hon icke mera hvad hon skulle önska, och likväl måste hon skynda, innan han hunnit fara af på nytt. Hon ropade derför hastigt: "En fästman inom årets slut ... en rik en!"

Tre galanden från trädtoppen besvarade hennes önskan. Den skulle således uppfyllas! Susanna blef nästan rädd och sprang hem det fortaste hon kunde. Det föreföll henne, som hade hon gjort något mycket illa, bedrifvit trolldom eller annat otillåtligt, men så log hon åt altsammans. Det betydde ju i själfva verket ingenting, nej, alls ingenting.

"Du är nog inte dum, du", utbrast gubben Per Blomberg, i det han tog af sig hatten och stälde käppen ifrån sig i vrån. "Du är nog inte dum, mor", fortfor han och slog sig ned vid sin hustrus sida på träsoffan. "Du ser mera i det fördolda, än någon kan föreställa sig."

"Ser du det!" svarade gumman Maja i en likgiltig ton, som dock illa dolde hennes triumferande stolthet. "Tro nu på mig en annan gång!" fortfor hon, i det hon höjde upp den grofva grå strumpan, på hvilken hon stickade, för att med tillhjelp af det sista svaga dagsljuset taga upp en fäld maska.

Det gamla paret satt ett ögonblick under tystnad bredvid hvarandra i sin lilla stuga, som endast upplystes af aftonrodnadens sista strålar och en svag glimt från en glödeld på spisen. Gumman hade tagit upp sin maska

och stickade nu raskt vidare, under det hon väntade, att gubben, som hela tiden varit vid Dofverstorp hos nämdemannen, skulle berätta hvad som der tilldragit sig, men han sade intet. Man hörde blott urens entoniga knäppande, hvilka i långa rader hängde på väggen. Blomberg var, som vi veta, en "tusenkonstnär", och han tog emot fickur till lagning. Hans stuga hyste derför en mängd klockor, hvilkas ticktack Blomberg ansåg för den mest melodiska musik. Hans högsta stolthet var dock att hafva gjort en klocka helt och hållet sjelf, och hon stod där nu i sitt rosiga fodral. Han lyssnade nu med synbart välbehag till klockornas knäppande. Det föreföll honom må hända som en chör till hans ära, hvaruti hans egen klockas fasta knäppande hördes öfver de andras, liksom en basröst i en barnachör.

"Du må tro, nämdemannens klocka var ej god att få i gång", sade han efter en lång stund. "Jag vet inte, hvem som smort henne sist. Det var ett elände."

Mor Maja svarade blott med en fnysning. Hvad frågade hon efter nämdemannens klocka. Hans friaretankar däremot lågo henne mera om hjärtat, men hon ville icke nu spörja vidare, viss om att det blott skulle fördröja stunden, då hennes man skulle säga henne allt hvad han sjelf viste.

"Men nu går hon, ser du mor", fortfor gubben, "och går säkert. Det är en rar klocka, en sådan, som icke finnas många nu för tiden." Han höll upp.

Mor Maja svarade ingenting.

"Du är så tystlåten i qväll", sade han, "och ser just litet fundersam ut. Det undras mig nu, hvad du tänker på . . . Ja, du hade rätt. Nämndemannen tänker på giftas. Men kan du gissa, hvem hugen står till? . . . Nej aldrig, mor, om du också grundade i sju år."

"Åh, så svårt är det väl inte", svarade hon och smålog dervid meningsfullt. "Kanske jag vet det utan allt för mycket grundande."

"Hm . . . hm . . . hm!" sade gubben tviflande.

"Är det inte en helt ung flicka? . . . återtog gumman i fast ton.

"Jo", svarade gubben småslugt, "helt ung. Men det finnes många unga flickor till."

"Ja visst, men det finnes få så dägeliga," genmälte hon och fäste en forskande blick på sin man. "Och", tillade hon dröjande, "nämdemannen tycker väl han har penningar nog."

"Nej, Maja ... det säger jag och lägger det till, att ..."

"Tyst! nu skall jag säga dig mer", fortfor hon. "Flickan har ljusgult hår och blå ögon, hon är lång och smal, en flicka, som är både fager och fin, men fattig."

"Ja, du ... men det där kan slå in på mer än en flicka."

"Vänta litet! Hon har många syskon", gubben spratt till och mor Maja fortsatte: "hon är inte heller bonddotter."

"Maja, jag tror du kan trolla", utbrast gubben beundrande.

Hans hustru såg på honom med ett öfverlägset leende.

"Vill du jag skall säga namnet rent ut. Det är skomakar Klassons dotter Susanna."

"Du sade det, mor", ropade gubben och gick fram till spiseln, der han varsamt tog ett glöd för att därvid tända sin pipa, hvarefter han åter intog sin plats vid gummans sida.

"Det där tar hus i helsinge med slägten hans," fortfor han, i det han blåste ut röken i väldiga moln, som fylde den lilla stugan.

"Ja visst", återtog gumman och gnuggade händerna af förtjusning. "Jag tänker vi skola kunna förtjäna bra på den här saken, om du bara bär dig klokt åt."

Gubben nickade.

"Jag hoppas, att du talade förståndigt och sade nämdemannen på höfligt vis, att han är gammal och unga flickor äro okloka."

"Hvad menar du, Maja?"

"Jag menar, förstår du, att nämdemannen nog borde tänka på att saken har sina svårigheter och vara dig så mycket tacksammare, om du kan öfvervinna dem."

"Hvad för ena svårigheter? Skulle inte den där fattiga flickan vara nöjd med att få nämdeman Gilius, och skulle inte slägten hennes vara färdig att tacka på sina bara knän?"

"Jo visst, jo visst", svarade gumman något otåligt, "det där vet jag mer än väl. Men du borde i alla fall sagt nämdemannen, att en sådan där flicksnärta kunde hafva sina nycker... en annan fästman kanske..."

"Om hon också hade en fästman på hvart finger, tror du inte de finge stryka på foten alla tio för nämdeman Gilius. Det vet han också själf. Han vet, att han behöfver bara säga ett halft ord, så har han hvilken flicka han vill i hela socknen. Har jag inte rätt kanske?"

Mor Maja vände sig med ovilja bort. Hon var förargad, mindre öfver den missaktning, som uttalades mot hennes kön, än öfver den dumhet hennes man gjort sig skyldig till.

Gubben märkte dock ingenting, utan fortfor:

"Vill inte Susanna hafva en sådan man, måtte väl föräldrarne hafva vett att tvinga henne, eller hvad menar du?"

"Jag menar, att du är dum", svarade hans hustru, "så dum, att din like fins inte, om en sökte både långt och länge."

"Så-å!" sade gubben i sin ordning förargad.

"Nej inte, om en ginge med ljus och lykta genom sju konungariken."

"Skulle jag kunna säga annat än..."

"Ja visst, om du inte jämt vore ett nöt."

"Du är galen, Maja."

"Det har alla galna sagt mig."

"Jag bryr mig inte om dig, Maja."

"Det var bra det. Låt du bli!"

Det blef tyst i stugan. Man hörde blott urens gång och rasslet af strumpstickorna, ty mor Maja stickade häftigt och de klingade emot hvarandra. Skymningen sänkte sig ned öfver stugan, och gubben blåste ut röken i täta hvirflar, men ingen sade något.

Gubben grämde sig i tysthet öfver den tillrättavisning han fått och beundrade mor Majas klokhet, men det föll sig litet svårt för honom att erkänna det. Nu, då saken icke mer kunde hjelpas, fattade han, att det varit långt fördelaktigare för honom att uppställa svårigheter mot nämdemannens önskningar; han hade dock blifvit så öfverraskad och nämdemannen hade själf varit

så viss om den blifvande brudens och hennes föräldrars tacksamma beredvillighet, att den tillämnade bönemålskarlen alldeles gått in på hans åskådningssätt. Han höll det nog ännu för det sannolikaste, fastän icke för det fördelaktigaste för honom själf.

Maja å sin sida funderade på, huru hon skulle kunna draga den största möjliga fördel af nämdemannens frieri, och beräknade hvad som bönemålskarlen skulle hafva af friaren och af flickan.

"Ja, det är väl inte stort hon kan ge", sade hon för sig själf, "men mor Brita är alltid hederlig ... kanske en ost och litet honung ... kanske också ett ylleförkläde eller en väst åt gubben, när hon väfver. Kanhända också Klasson kan ge mig ett par halfsulor eller klacka ett par stöflar åt far för ingenting. Men nämdemans slägt, hans högmodige bror och systern, som hushållar för honom, och döttrarna sedan, de skulle vilja gifva mycket, om detta gifte blefve förhindradt. Ja, men huru skall man bära kattungarne, så att de icke skrika", fortsatte mor Maja i sin tankeföljd, "hur, så att ingen märker, att en spelar under täcke med dem alla och lurar dem alla ... Herre Gud, hvar och en har sitt näringsfång", besvarade hon i tanken någon invändning, som hon sjelf gjorde mot sina planer. "En stackare får lof att lefva. Jag unnar Susanna af hjärtat gerna att få en rik man. Jag är glad, om skomakar Klasson får en dotter väl försörjd, och jag tycker, att nämdeman Gilius — han har alltid varit hederlig emot oss — gerna kan få ta sig en ung fager hustru. Dessutom så är en lång näsa alldeles lagom åt den högfärdiga slägten, det kan nog inte skada dem; men kan gubben min eller jag förtjäna något på saken, så är det i alla fall det bästa af altihop." Och med denna tanke gick mor Maja till sängs, och med den vaknade hon om morgonen.

Solen log öfver skomakar Klassons lilla hem. Björkarna sköto fram sina första ljusa blad, och mellan asparnas grå hängen syntes de späda bruna löfven. Marken

var grön och öfverströdd med sippor och guldvifvor, men på ekarnas ännu bara grenar snattrade stararne. Dofverns bruna böljor lekte invid stranden, och der stod Karin, solbränd och gladlynt, väntande bröderne Sven och Erik, hvilkas ökstock hon såg närma sig stranden, sedan de varit ute på fiske den tidiga morgonstunden.

"Hafven I fisk med er till middagen?" ropade hon lifligt emot dem.

"Nej, aldrig en stjärt", svarade Erik.

Karins blick mulnade; men Sven höjde en liten gädda i luften och derefter en knippa aborrar och mört. Karin skrek till af belåtenhet och sprang ut i vattnet för att hjälpa bröderne att draga upp ökan på den långgrunda stranden. Tvillingarne, som lekte uppe vid stugan, skyndade skrikande och skrattande ned mot stranden, kappandes om hvilken som skulle komma först för att beskåda fiskafånget.

Inne i stugan sysslade Brita med att draga ut och kafla in tvätt. Hon skakade på hufvudet, när hon såg huru tunnslitna barnens skjortor voro, och viste, huru ringa utsigt det fans att få något nytt. Susanna satt i väfstolen vid köksfönstret, men hon var icke flitig som vanligt. Långa stunder lutade hon sig fram mot bröstbommen och lät ögonen irra ute i björklunden, där göken just nu lät höra sina toner.

"Om jag begriper hvad som går åt dig, Sanna", sade Brita i förebrående ton. "På hela dagen i går väfde du inte ordentligt, och jag tänkte vi skulle få klippa ned tyget i går afton, och i dag är det på samma sätt. Hvad tänker du på? Är du sjuk?"

"Nej", svarade dottern och lät skottspolen flyga genom skälet, "jag är inte sjuk, men jag vet inte, hvad som farit i mig. Jag har så mycket att tänka på."

"Hvem har inte det?" svarade modern. "En får lof att lära sig tänka, medan en arbetar."

"Ja visst", återtog dottern, i det hon skälade om och bytte om skyttel. "Men kunde ni det, då ni var ung?"

"Hjärtandes barn! Nu trampar du vilse", ropade modren förskräckt, "tag tillbakas! Den gula tråden skall inte i det skälet, det blir för tätt med noppor. Trösta

mig, om det är vilse trampadt på nämndeman Gilius' väf! Då skulle syster hans blifva god. Och Skräddar-Måsse sedan! Han skulle springa omkring i alla gårdar och tala om, att jag inte nu kan väfva ordentligt. Han har sedan gammalt horn i sidan till oss."

"Hvarför har han det?"

"Hvarför? ... Ja, det kan en inte tala om för barn."

Susanna hade glidit ned ur väfstolen och stod nu framför sin mor, högväxt och smärt som en ungmö, men så barnslig till sitt utseende.

"Jag önskar, att ni inte jämt ansåge mig för ett barn, mor", sade Susanna, och en liten skymt af missnöje röjde sig i talet.

"Kanske du är annat?" sporde modern spefullt.

"Ja visst, jag är sexton år, och redan i fjor läste jag för prosten, och främmande säga alltid: "Åh se, Sanna, du är intet barn mera!" eller "du är nu stora flickan", och, vet ni, mor, i söndags så träffade jag mor Maja Blomberg, och hon sade, att jag snart var giftasvuxen, och hon sade mer ... hon sade, att jag också snart skulle blifva gift ... rikt gift."

"Se så ja! Skall du nu låta den där käringen sätta i dig griller. Mor Maja har aldrig varit annat än elak, och nu vill hon, förstår du, narra dig att prata bredvid munnen och säga: Ja, Gud gifve det! där hemma är det så fattigt ... det ville hon, och du gick strax i fällan."

Susanna rodnade.

"Men hon sade ...", började hon.

"Ja hon sade", upprepade modern, "egentligen ingenting. Hon "glunkade" blott om ett och annat, och då du frågade närmare efter, så slingrade hon sig undan som en ål. Var det inte så?"

Susanna teg förlägen.

"Så har hon gjort med många klokare än du", sade mor Brita, "och tro du mig ... en fattig flicka får inte fästman i brådbrasket. Hon får tjäna i många år, innan hon får något att börja med. Det behöfves väl, att hon har både år och erfarenhet, kära barn", tillade hon, i det ett vemodigt löje spelade öfver hennes läppar. "Arbeta kan en nog, när en är ung, men en behöfver tänka

ut allting så väl, då en har det knapt. Jag var tretiotre år, när jag gifte mig, och jag kom inte för sent till alt elände."

Brita kastade en blick på det trådslitna linneplagg, som hon med en suck rullade om kafveln och började bearbeta med mangelstocken.

"Men om en inte gifter sig med en fattig", invände Susanna, i det hon åter satte sig i väfven.

"Kära barn, tänk aldrig så dumt! Rikt vill rikt ha", svarade modren. "Den fattige får nöja sig med den, som är lika fattig som han själf. En får arbeta och slita så länge en kan ... och sedan ... ja, sedan kommer en i fattigstugan."

"Ack, mor, så förskräckligt ni talar!"

Brita svarade inte, hon lade ett nytt plagg på sin kafvel och fortsatte sitt arbete.

"Jag kan undra, hvar Karin håller hus", sade hon derefter. "Lilla Brita vaknar snart, och då får jag lof att gå ifrån och kläda henne, om Karin är ute."

"Jo, här är Karin", svarade en röst från förstugan. "Jag har rensat fisken, för jag viste nog, att vi ej hafva något annat till middag, och pojkarne hafva metat upp just ett skönt mål."

Det var sannerligen icke alla, som skulle hafva kallat de små fiskar, hvilka Karin nu bar in, för ett skönt mål för så många munnar. Men alla närvarande tyckte synbarligen som hon, tvillingarnes ögon hvilade på fisken med ett lycksaligt uttryck, och Sven och Erik sågo lika stolta ut, som om de förvärfvat en hel förmögenhet. Öfver Britas ansigte spred sig äfven en ljusning.

"Och så mor", fortfor Karin, "har jag nu tre tjog ägg, då vi nu inte behöfva taga bort några i dag, och så får jag väl gå till Finspång och sälja dem i eftermiddag. I förra veckan fick Sisela i Bygget en hel plåt tjoget, vet ni mor. Får jag gå med äggen, mor?"

"Jag tror du får lof att låta bli äggen så länge, tills kon kalfvar", svarade Brita, "för något mer än brödet behöfva vi allt, då far kommer hem. Sätt du imellertid på fisken, Karin. Jag tror vi kunna äta den när som helst, om också middagen blir litet tidig."

"Ja visst!" ljöd det i chorus från fyra gapande små

munnar, och Karin blåste upp eld, satte på fisken, men försvann därefter.

"Gräslöken är uppväxt", ropade hon efter några minuter. "Jag skar så väl af den, men nu har den åter skjutit upp igen. Våren är en välsignad tid. Hvad är det för ett långfredagsansigte du har, Susanna? Se glad ut, då vi få så god middag. Nej, nu väcker jag upp Britungen." Och så var hon ute igen. Hon hade knappast tillslutit dörren, då hon åter störtade in. "Kära ni, Hoppström kommer!"

"Hoppström!" upprepade Susanna.

"Ja, Hoppström, så fin och pyntad, som om han vore ute i friarärenden."

"Kära Karin, stå inte här och prata! Tag hit sållet och lilla Brita, så det är i ordning i stugan, tills han kommer. Han går ändå bara för att "nosa efter", hur en har det, och sedan sqvallra i bygden", sade mor Brita, alltid vaksam om husets anseende i näjden. Därefter tog hon skyndsamt på sig ett rent förkläde, slängde en tröja på sig, knöt en halsduk om hufvudet, flyttade hastigt in spolrocken i stugan och satte sig att spola där inne, efter att hafva tillsagt Susanna att icke låta väfstolen hvila.

"Var lugn, mor!" svarade Susanna. "Jag skall nog laga, att vi få klippa ned innan middagen."

Inkommen i stugan öfverfor Brita alt med en mönstrande blick utan att upphöra med spolningen. Ja, där var alt i sin ordning, fint och snyggt, fastän, ja, det var icke värdt att dölja det mera, där såg fattigt ut. Möblerna tarfvade ganska väl att ommålas, färgen var bra afnött, och det syntes nu så väl i det skarpa solskenet; gardinerna trotsade snart all lagning, och sängförlåten var borta, förvandlad till underkjortlar åt Brita och hennes döttrar. Men där fattades icke friskt enris på golfvet och omkring spisen eller blommor i glas på bordet och på dragkistan, hvilken för öfrigt pryddes af en tunnnött servet. Något dam eller smuts stod dock icke att upptäcka. Mor Brita drog en suck, i det hon tänkte:

"Rent och snyggt måste han väl ändå icke kunna säga annat än här är; men jag tror nog han tycker här ser fattigt ut."

Brita vände ryggen åt dörren och spolade med största hast. Hon vände sig om helt öfverraskad till utseendet, då gubben Blomberg steg in.

"Guds fred!" helsade han.

"Gud signe!" svarade mor Brita.

"Skulle gå in och se, om Klasson var hemma, då jag hade mina vägar förbi."

"Nej, det är han inte", svarade Brita. "Vill inte Blomberg sitta ned och pusta litet, innan han går vidare?"

"Tack och tack!" Blomberg tog plats på en stol. "När kommer han, månntro?"

"Han kommer hem om söndag, som jag tror, eller om lördag qväll. Han plär aldrig försumma att gå i kyrkan."

"Jag hade nog ett ärende till honom", sade Blomberg och lät sina små ögon spela omkring stugan.

"Ja, om det inte är brådtom, så kan jag taga emot det; men jag tror nog han håller på vid Botorp än en vecka."

"Ja, det är inte ett arbete..."

"Jaså." Brita hatade honom i sitt hjerta för att han icke gick sin väg. Kanske skulle han nödga henne att taga fram sitt sista smör för att bjuda honom taga en smörgås och låta honom dricka ur enbärsdrickat, som hon ämnat spara till söndagen åt sin man. Men gästfrihet måste öfvas, om han inte gick, och Blomberg, han satt der så lugn och torkade sig i pannan med sin rödrutiga näsduk och petade på sina granna strumpeband.

"Det är ett välsignadt väder vi nu hafva i år, och säden är så vacker", sade han.

"Ja visst", svarade Brita; "efter sista regnet har den repat sig."

Brita sköt spolrocken tillbaka och reste sig upp.

"Jag får väl bjuda fader Blomberg på en smörgås på förmiddagen", sporde hon.

"Tack som bjuder! Jag åt frukost hemma."

"Ja, men det är ett långt stycke att gå, innan en kommer hit. En kan nog hinna blifva hungrig innan dess." Brita skyndade ut och kom inom kort igen, bredde en servet på bordet och framsatte smör, bröd och ost

jemte en kanna med dricka. "Jag skulle bra gerna vilja bjuda på en sup", sade hon, i det hon bjöd gubben brödkorgen; "men då far inte är hemma, hafva vi intet bränvin."

Gubben Blomberg mulnade något vid dessa ord. Supen var för honom måltidens bästa del, men han gjorde äfven den förutan väl besked för sig."

"Hvem är det, som väfver så flinkt?" sporde han med munnen full.

"Susanna, dotter min."

"Hon torde snart vara lika dugtig som sin mor."

"Dugtigare bör hon väl vara; hon är ung."

"Nå, nå, ungdomen gör det just inte, men när en flicka har en sådan rar menniska till mor..."

"Bara prat, fader Blomberg, en hvar får lof att bjuda till, och Susanna är nu stora flickan."

"Ja, giftasvuxen", förklarade gubben och plirade med ögonen.

"Det är väl inte så brådt med den saken", sade Brita i afgörande ton.

"Ja, men om jag nu hade en rigtigt bra man på förslag åt henne?"

"Det är bara, att han är narraktig, fader Blomberg. Susanna är barn än."

"Jag hörde nämdeman Gilius tala om henne härom-sistens."

"Ja, det är väl därför, att hon har väft åt honom eller åt syster hans, hvilket en skall säga, bomullstyg åt flickorna förstås, och det är, skam att tala om'et, som ett fabrikstyg, så fint och jämnt, och nu håller hon på att väfva sommarkläder åt nämdeman själf."

"Hm, jag spår, att det inte blir den sista väfven hon kommer att väfva åt honom. Hvad tror ni om den saken?"

"Jag tror nog, att Susanna väfver så, att hon får väfva en gång till. Per Olofs mor, syster hans, var rätt belåten."

"Nå, än nämdeman själf då?"

"Åh, han förstår sig väl inte på väfvar just."

"Förstår sig på? Jo bevars, han förstår nog litet af hvarje."

"Ja, därom är väl ingen fråga", medgaf Brita; "men det är väl ändå egentligen qvinfolkssysslor."

"Ja nogsamt är det så", Blomberg såg så småslug ut, "men i alla fall är det visst, att han likar Susanna långt ifrån illa."

Brita stannade af med spolningen och stirrade förvånad på Hoppström, som å sin sida iakttog henne. Hvad kunde han mena? Hade nämdeman skickat ut honom att förespörja? Åh nej, det var rent af otänkbart. Kanske drefve han gäck; han såg så listig ut. Brita beslöt vara på sin vakt.

"Hvarför skulle han lika barnet illa?" genmälte hon därför. "Det är en snäll flicka. Men jag tror, att nämdeman har knapt tänkt på, om hon fins eller inte."

"Hm, hm", sade Blomberg. "Nämdemannen såg henne vid kyrkan här om dagen. Ja, han har nog sett henne förut också, men då såg han henne rigtigt."

"Ja, Susanna var vid kyrkan i söndags", bekräftade modern.

"Ja, ser ni, det var om det jag ville tala med Klasson, förstår ni, mor Brita."

"Nej, det förstår jag inte. Susanna uppför sig nog inte illa, hvar hon går fram."

"Hm ... förstår ni inte, mor Brita, nämdemannen tycker, att han nu varit enkeman länge nog."

Det nästan svindlade för Britas tanke vid dessa ord. Att en bonde gifte sig med en flicka, som icke var bonddotter, hörde till det snart sagdt oerhörda, och hade det händt någon gång, var det åtminstone en ungersven, som blifvit alldeles förälskad i en flicka under sitt stånd. Men nämdeman Gilius var ju en äldre man. Nej, det där måste grunda sig på ett misstag eller kanske till och med något värre, och Brita svarade därför något skarpt:

"Prata inte dumheter! Det har han ingenting för."

"Jag försäkrar er, mor Brita ..."

"Försäkra ingenting!" sade Susannas mor i kylig ton.

"Nämdeman har bedt mig, skall jag tala om för er..."

"Jag är ensam hemma nu och vill ingenting höra. Kom, då gubben min kommit hem, om han verkligen har något att säga, men det tror åtminstone inte jag?"

"Tror ni inte?"

"Nej."

Mor Brita höll nästan på att qväfvas af otålighet, men hon tvang sig till att helt stolt lemna rummet, och Blomberg blef ensam. Denne dök helt nöjd ned i ölkannan och mumlade:

"Som Maja sade... åh, de qvinnorna... så sluga de äro! Ja, ja", tillade han, "åtminstone somliga, ty somliga äro nog får... och en bland dem är nog mor Brita, rätt så klok hon tror sig vara."

Brita å sin sida kom in, undrande, om Blomberg skulle förnya samtalet, och var ifrig att höra mer, men Blomberg tog snart afsked.

"Jag kommer igen", sade han.

"Det kan han ju göra, om han har något otaladt med gubben min", svarade Brita.

Blomberg sade ingenting vidare, utan gick. Nu kunde han säga, att Brita gjorde vanskligheter. Att det berodde på ett misstag, var han alt för klok att icke förstå, men han var angelägen, att det skulle synas så, som han ville.

"Det var en trumf på hand", mumlade han; "snart torde jag kanske få flere. Åh, Maja är nog knepig, men jag är då inte dum jag heller."

Han tog vägen bak om några buskar och närmade sig sjöstranden. Han tänkte att sätta öfver sjön till Dofverstorp. Flere gånger vände han sig om för att spana efter, om någon såg honom, men han blef ingen varse. Och så steg han i ökan och sköt ifrån.

"Det är ingen, som ser mig", tänkte han med ett smålöje. "Mor Brita är dummare än jag trodde."

I det samma sköt en båt fram om en udde; i den satt Sven Klasson, men därpå tänkte icke Blomberg. Ökan roddes ögonskenligen utan alt mål, blott med ett drag i aktern. Men då Blomberg väl lagt i land vid

Dofverstorp, vände Sven om och bragte sin mor, utom en liten gädda, äfven underrättelsen om gubbens färd. Ack, huru brydde icke mor Brita sitt hufvud därmed! Det nästan förtog henne matlusten, då den kokta fisken stod på bordet till middagen.

Gubben Blomberg satt emellertid vid nämdemannens rikt försedda middagsbord och tänkte med ett visst medlidsamt förakt på den tarfliga frukost, som Brita med så mycken uppoffring bjudit honom. Under det han talade med nämdemannen om ditt och datt, väderlek och årsgröda, fiske och boskap, afbidade han det ögonblick, då måltiden blifvit slut och qvinnfolken lemnat stugan, för att i hast och hviskande säga nämdemannen, att svårigheter uppstått, som hvarken Blomberg eller nämdemannen påräknat, att Brita icke alls upptagit hans ord så, som han hoppats, och flickan själf hade han icke fått träffa. Han hade blott hört, huru hon väfde i köket, så att hemma var hon i alla fall.

Nämdeman Gilius teg ett ögonblick, tvekande i stolt harm, om han skulle fullfölja frieriet eller låta det vara. Fattiga stackare, hvilka icke genast samtyckte och tackade för hans anbud, det var nästan för mycket!

"Ja, nämdeman kan göra, huru han vill", sade Blomberg, svarande på de tankar han anade. "Nämdeman kan göra, huru han vill; en kan låta saken bero. Klasson var inte hemma, och om qvinnfolken prata något, det jag då inte tror, — för hvem kunna de vänta skall tro dem? — så kan jag gerna säga, att jag bara abbades med mor Brita om hennes fagra dotter." Han teg, bidande ett svar.

Nämdemannen blef honom det skyldig. Han stod vid fönstret, och hela hans uppmärksamhet fängslades af någon, som med raska steg och en packe under armen närmade sig gården. Hans hjärta slog, som om han varit en yngling. Han kände väl igen den smidiga skepnaden. Det var Susanna. Nu var hon helt nära,

Hon såg bättre ut än någonsin med sitt blekgula hår under den ljusröda hemmaväfda halsduken.

Hunden for skällande emot henne, och nämdemannen gick själf ut och hutade åt hunden. Han helsade derefter och sporde, om Susanna blifvit skrämd.

Nej, hon var icke rädd för hunden, och hennes lilla af arbete hårdnade hand strök och smekte stöfvarens rödgula hufvud, under det hon leende svarade på nämdemannens fråga.

"Är Per Olofs mor hemma?" frågade hon sedan i sin ordning.

"Ja, hvad kan hon vilja syster min?" frågade nämdeman.

"Jag skulle lemna hem en bit väf och få väft till resten", svarade Susanna och såg Gilius rakt i ansigtet med sina ljusblå, barnsligt fagra ögon. "Jag har väft till sommarkläder åt nämdeman", tillade hon leende.

"Nej, verkligen", sade han och lät sin blick öfverfara hela hennes person. "Så-å, hon sörjer för sommarkläder åt mig, lilla Sanna; det var galant, det. Jag skall tycka om de kläderna."

De hade nu hunnit stugan, och nämdemannen öppnade köksdörren och ropade på sin syster: "Elsa Greta, här är främmande till dig!" Derpå gick han åter in till bönemålskarlen.

"Jag kan inte träda tillbaka", sade han i fast ton. "Blomberg får lof försöka göra sitt bästa. Jag vill inte afstå från henne." Han talade hastigt och bestämdt. "Mitt hus tränger till en matmor, mina döttrar till en mor."

"Jaha", svarade Blomberg, "men i alla fall, nämdeman, om jag skulle säga, huru jag tycker om saken, så är hon för ung."

"För ung!" genmälte nämdeman Gilius, "jag är väl ingen utlefvad gubbe heller. Jag gifte mig ung och inte efter mitt tycke utan efter mina föräldrars. Gud fröjde deras själ! Salig Hedda, hustru min, var äldre än jag, men vi lefde i fred och sämja. Men ser ni, fader Blomberg, jag förstod ändå alltid, att det bästa, som äktenskapet kan gifva, kom mig aldrig till del, och det är det, hvarefter jag nu trår."

Han höll inne och såg på gubben Blomberg med ett nästan förläget uttryck. Han ångrade hvad han sagt, men Blomberg låtsade knappast om det han hört, utan fullföljde sin tankegång, som det tycktes alldeles oberoende af nämdemannens afbrott.

"Maja, hustru min, är en så klok qvinna som trots någon och vet allt mer, än någon tror, och hon hade lagt ut korten, och hon sade mig, jag hade ett vanskligt ärende före, och hon sade mig, att flickor hafva flere nycker, än året har dagar, och att ingen blir klok på dem. Ibland hafva de fästmän, ibland tro de, att ungdomen är alt och säga: lika barn leka bäst och andra fåvitska ord, som låta bra, om de också icke betyda något. Finge jag råda nämdeman, så tänk på någon äldre."

"Har ni talat med syster min?" sporde nämdemannen häftigt.

"Nej, inte mer än ni sjelf hörde, mens vi åto."

Nämdeman Gilius återtog:

"Jag är fullt medveten om att min slägt, kanske främst min syster, inte kommer att gilla, att jag träder i äktenskap än en gång."

"Ja så är väl nämdeman myndig själf och kan göra hur han vill", svarade Blomberg. "Hvad bryr slägten er?"

"Ja visst", svarade nämdemannen. "Sök derför att få saken på det klara med det första. Blomberg vet, jag kan betala besväret", tillfogade han med ett öfvermodigt leende.

"Men om flickan inte vill", invände Blomberg.

"Det är nästan otänkbart."

"Hvem vet! Klasson har en ung skomakardräng, och som flickorna pläga säga: lika barn..."

Nämdeman värdigades icke svara på denna anmärkning.

"Hon har väl föräldrar", sade han, och samtalet afstannade, ty Elsa Greta kom in i stugan.

Alt som dagen led betäcktes himlen af mörka moln, och vinden växte mer och mer. Dofverns små böljor växte med vinden och reste sig hotande och tvära.

Kommande från sjön Glans stora vatten, med hvilket Dofverns sammanhänger genom ett trångt sund, svallade de fram med en häftighet, som gjorde det påkostande, om icke farligt, att ro öfver den upprörda sjön.

"Jag får nog lof att ge mig af kanske", sade Blomberg och såg ut med en orolig blick.

"Gör det, så får han sällskap öfver sjön", svarade Elsa Greta. "Jag har bedt Susanna stanna här tills i morgon, men hon vill inte, och jag tycker det vore godt om någon halp henne att ro öfver sjön."

"Det går aldrig an, att hon far", sade nämdemannen uppfarande.

Elsa Greta skakade på hufvudet.

"Hon vill bestämdt och säger, att kommer hon ej hem, blir modern ängslig och bröderna blifva kanske skickade efter henne, och någon olycka kunde hända dem."

"Det har hon nog rätt i, men hon tar sig aldrig fram i detta väder", återtog nämdeman.

"Ja, det är kusligt", sade Blomberg, fästande sina små ögon på sjön med ett uttryck af fruktan, "och när jag tänker rätt på saken, så skall jag i alla fall gå till Ektorp, och då stannar jag kanske till sent i afton. Det torde nog lugna på."

"Det lugnar inte till i afton", svarade Gilius i afgörande ton efter att ett ögonblick hafva rådfrågat vindflöjeln och den öfvermulna himlen.

"Men ni kan ju stanna qvar; mor Maja blir väl inte ängsligare än hon tål."

"Åh nej visst", sade Blomberg med ett grin.

"Om flickan nödvändigt måste hem, så skall jag själf följa henne öfver sjön", fortsatte nämdemannen.

"Du själf!" skrek Elsa Greta.

"Ja", svarade Gilius lugnt. "Erker har jag skickat åt qvarn, och Pelle kan inte ro. Han skulle dränka både flickan och sig sjelf. Det är inte väder att narras med, men sjön och jag äro gamla bekanta."

En stund därefter gick Gilius vid Susannas sida ned emot sjön. Båda voro rätt nöjda med hvarandras sällskap. Han talade vänligt till henne, och hon såg upp emot honom med sina blå barnaögon och log. Su-

sanna satte sig till akterårorna, nämdeman grep de tvenne främsta, och så foro de af öfver sjön.

Det var ett tungt arbete, ökan stampade mot vågen, och Susanna erkände rigtigt, att hon aldrig orkat ro hem ensam. Nämdemans hela både styrka och skicklighet togs i anspråk. För ett ögonblick satte de i land på lä-sidan af en holme och hvilade ut efter färden samt hemtade krafter till nya ansträngningar.

"Är du rädd, barn?" frågade han vänligt.

"Nej." Susanna vände sitt leende ansigte, som nu liknade en högröd rosenknopp, mot honom och såg så förtroendefull ut. Hon tryggade sig till honom, det var visst. Han blef varm om hjärtat vid denna blick. Skulle det vara möjligt, att hon kunde tänka på en skomakardräng och föredraga honom framför nämdeman Gilius?

"Är nämdeman mycket trött?"

"Åh nej ... jag orkar nog ro. Sjön är min barndomsvän, ser du, lilla Sanna."

"Åh jag har nog hört det", utbrast den unga flickan och fäste en nästan hänförd blick på honom. "Jag har nog hört, huru ni en gång räddade åtta människolif."

"Ja, men elfva blefvo där", svarade han, och en mörk sky lade sig öfver hans ansigte. Det var ett ämne, som han nästan skydde att höra omtalas, huru mycken ära det än gjort honom och huru stolt han än var öfver den medalj, som det bragte honom. "Det är ett rysligt minne, ser du", fortfor han, talande i korta afbrutna satser. "Jag ser det för mina ögon när som helst ... Det var en grå, stormig höstmorgon i dagningen. Tre ökor satte ut ifrån Dofverstorp. Det lyste andra gången för Gustafva, syster mins svägerska, och hon skulle åstad och höra på den som vanligt är ... Jag mins, huru glad hon gick ned till sjön. Sin begåfningsklädning hade hon på sig och rödt silfverinväfdt skärp om lifvet, och i handen bar hon i en spetsnäsduk en tallrik konfekt. Det där är småsaker, men jag glömmer dem aldrig. Fästmannen gick bredvid, så glittrande glad ... Båda fingo bädda sin brudsäng där nere i djupet. Presten kom att läsa välsignelsen öfver dem på annat sätt, än de

tänkte. Där var grannas farfar, åttiårig och trött vid lifvet, men han kom upp ur sjön ... Ja, Herrans vägar äro underliga, men den dagen glömmes sent i Dofverstorp ... Inte heller glömmes den dagen snart, då de tio likkistorna med de drunknades kroppar fördes till kyrkan och sänktes ned i den stora gemensamma grafven. I hela byn fans icke ett hus, hvarifrån icke någon död var."

"Ni sade ju, att elfva drunknade?" frågade Susanna.

"Ja, men en vardt aldrig funnen."

Det blef en lång tystnad. Susanna tänkte på alla de drunknade, men mest på deras räddare, och denne tänkte på henne, som aldrig vardt funnen. I tanken genomlefde han ännu en gång den stunden, då han såg ett litet flickhufvud med blekgult hår höja sig upp ur den mörka vågen och åter försvinna för alltid. Aftonen förut hade detta täcka hufvud hvilat mot hans axel, och han hade slagit sin arm om hennes lif, och de hade hviskande sagt hvarandra så många kärleksfulla ord. Genljudet af denna röst väcktes ännu stundom i Gilius' själ, ty det var det ljufvaste han hört i denna verlden. Den tillhörde det väsen han älskat högst, men hon hade försvunnit som en dröm. Hennes rum var tomt, och hon qvarlemnade icke ens en graf att gråta vid. Gilius nämde aldrig mer hennes namn. Mången gång undrade han, om hon i själfva verket funnits till, så otydligt aftecknade sig hennes bild på verklighetens bakgrund, och så ögonblicket därefter kände han, att i hela hans lif ingenting varit verkligare för hans hjärta, för hans saknad, för hans minne. Hon var för hans lif såsom det glitter solstrålarne strö öfver vågorna. Det kan icke fattas med handen, det är gagnlöst och flyktigt och lemnar intet spår efter sig, och likväl utgör det vågens bästa prydnad, därförutan är den mörk och ödslig. Och så hade hans lif äfven blifvit. Han hade gift sig, då föräldrarne så önskat. Han ägde en mild, from hustru, som han skattade högt, men för hvilken hans hjärta icke en enda gång slagit fortare af oro, af fröjd eller kärlek. Deras lif hade varit lugnt och lyckligt; men det bästa i äktenskapet gaf det honom aldrig, Det var det, som han förlorat i böljorna denna söndagsmorgon för snart

tretio år sedan. Och nu ... skulle väl Susanna skänka honom det? Det blef honom med ens klart, att hon, men icke hennes föräldrar, kunde gifva honom det, gåfve de honom än sin dotters hand tio gånger. Skänkes det blott åt ynglingar?

I dessa tankar satt han tyst med blicken sänkt mot vattnet. Då han såg upp, mötte han Susannas strålande ögonpar, som hvilade på honom med oförställd beundran, och hon var så ung och fager. Nämdemannen måste nästan göra våld på sig för att icke helt hastigt taga henne i sin famn. Han kände sig till mods som en yngling, hvilken första gången älskar.

"Kanske vi hvilat nog nu?" sade han slutligen, slitande sig lös ur sina föregående tankar. Och så satte de åter ut öfver vågen. Ingendera talade, förr än de efter en stunds häftig rodd närmade sig landet. Då vände Susanna åter sitt rosiga ansigte mot Gilius och sade i bedjande tonfall:

"Nog går nämdeman hem till mor och hvilar sig litet."

"Åh, jag behöfver inte hvila; hem går det af sig själft; men jag borde ändå vara hemma, innan det blir mörkt, och solen är redan nedom skogstopparne."

De stötte mot land. Susanna steg ur, men Gilius stod qvar i båten, torkande svetten ur pannan.

"Tack och tack skall nämdeman hafva, som följde mig öfver sjön", sade Susanna blygt. "Om jag kunde göra någon tjänst igen." Hon teg förlägen. Hvad skulle hon kunna göra för honom!

Han hade tagit hennes hand mellan sina och qvarhöll den, medan hans öga hvilade på det väna ansigte, som var vändt mot honom med detta uttryck af barnslig oskuld och blyg tacksamhet, som klädde det så väl.

"Susanna!" sade han blidt, "den här aftonen har kallat åter fram i mitt minne en lycklig stund i mitt lif ... en stund ... ja, lika mycket ... en stund, då jag ännu icke var så gammal, att ingen ung flicka kunde hålla af mig."

"Så gammal är då visst ingen", förklarade Susanna. "Min farfar är åttio år snart, men jag och Karin hålla

mycket af honom. Det är våra roligaste dagar, då vi få gå till honom."

"Så, Susanna är således ej rädd för gamla gubbar?"

"Nej, dem tycker jag allra bäst om, de kunna tala om så mycket, de äro som en lefvande sagbok, men mycket, mycket roligare."

Han såg så innerligt på henne.

"Och om en sådan gammal gubbe kom till dig, Susanna, och bad dig taga vård om honom och hålla honom kär i nöd och lust, skulle du då springa din väg?"

"Nej, det skulle jag inte."

"Susanna, du förstår mig visst inte rätt. Skulle du, så ung, som du är, vilja binda dig vid en gubbe, till exempel vid mig?"

Susanna skrattade.

"Ja visst ville jag det", svarade hon, "fast nämdeman egentligen är för ung."

"Kära lilla Susanna!" utbrast han, "gyckla inte! Jag håller dig så kär."

Hon hade blifvit helt blek. Han kände, huru den lilla handen skälfde i hans, och hade han icke qvarhållit henne, hade hon ofelbart sprungit sin väg.

"Svara mig, svara mig!" trängde han på henne. "Jag vill hafva ett svar. Vill du blifva min hustru, gammal som jag är?"

"Ja", sade hon sakta.

"Gud välsigne dig!" sade han lidelsefullt och ville sluta henne i sin famn, men hon undvek honom.

"Vill ni inte gå in?" sporde hon.

"Nej", svarade han, "nej, inte i qväll. Tack! tack! Säg ingenting åt dem där hemma hos dig, jag skall skicka ut Blomberg, så snart som din far kommer hem. Må du aldrig ångra det löfte du nu gifvit mig!"

Han ville på nytt sluta henne intill sig, men hon gled undan för honom.

"Åh, låt mig gå!" bad hon. "Jag blir så rädd och häpen, och mörkret faller på."

"Ja, du har rätt", svarade han med en suck. "Gud vare med dig."

"Guds frid!" sade hon och sprang mot hemmet.

Gilius satte sig till rätta i båten med en suck. Han hade nått sin önskan, och likväl var han knappast nöjd. "Ack, hon är för ung, mycket för ung", tänkte han. "Men gjordt är gjordt."

Springande nådde Susanna sitt hem. Brita mottog henne redan i förstugan.

"Välsignade barn, så ängslig jag varit för dig!" sade hon. "Det var snält af nämdemannen att skicka en karl med dig öfver sjön. Du var väl bra rädd, stackars Sanna, du ser så blek ut? Nå, var Per Olofs mor nöjd med väfven? Hvad fick du för den?"

Susanna öppnade utan att säga ett ord ett knyte, som hon medfört från Dofverstorp, innehållande åtskilliga matvaror. Penningar voro sällsynta den tiden, och man betalade därför oftast med naturapersedlar. Susannas små tvillingsbröder uppgåfvo ett glädjeskri vid åsynen af ett stycke fett fläsk, och mor Brita vägde i handen en påse korngryn. Sven och Erik stodo där lifvade och uppmärksamma, medan Karin höll sig mera i bakgrunden lik en åskådare, den där visserligen är ganska intresserad, men fruktar att vara närgången.

"Ja, Per Olofs mor är nog en hederlig människa", sade mor Brita tillfredsställd öfver denna tillökning i sitt visthus, som, efter hvad vi veta, förut var temligen illa försedt.

"Mor, nu få vi "dopp" till qvällsvard!" ropade Erik, ett förslag, hvaruti de andra ljudeligen instämde.

"Jag menar, barn, ni ären stolliga", sade Karin småförståndigt. "Det är ju blanka hvardagsqvällen, och mjölk hafva vi heller icke."

"Jo, jag har mjölk i en kruka. Kära hjärtandes, den lät jag stå nere vid ökstället", sade Susanna. "Då Per Olofs mor hörde, att vår ko inte kalfvat ännu, gaf hon mig mjölk."

Karin rusade på dörren, åtföljd af tvillingarne, men Brita tänkte: "Stackars barn, hon måtte varit bra rädd på sjön, då hon kunde gå ifrån mjölken."

Sven upprepade imellertid i bedjande tonfall sin broders begäran om "dopp" till qvällsvard.

"Ja låt dem få "dopp", kära mor", sade Susanna, "låt det vara just som en helgdagsafton."

Brita fäste en forskande blick på sin äldsta dotter, men svarade ingenting. Hon gick till skåpet, tog fram en knif och skar af en bit fläsk till den önskade rätten. Inom kort stod hela familjen samlad kring köksspiseln, doppande sitt bröd i såspannan, glada och högljudt skämtande mellan hvarje bit af älsklingsrätten, hvars doft af stekt fläsk och lök de begärligt inandades. Susanna var icke längre blek, hon var röd som en ros och den gladaste bland de glada. Ofelbart hade hon gjort sin lycka i dag, tänkte hon. Tänk så snäll som nämdeman är och så rik sedan, men ändå, om hon kunde begripa det, hvarför var hon icke så glad som vanligt. Hon kände en viss gnagande oro inom sig, men hon qväfde den, och hennes skratt ljöd högt i det lilla köket. Syskonen flockade sig kring henne, och hon drog upp ur sin ficka en kringla och en stor smörgås af hvetebröd med brynost på. Hon bröt den i bitar och delade mellan syskonen, men kringlan lade hon på täcket i lilla Britas säll. Det föreföll henne som ett förebud, att hon i framtiden skulle få dela med dem af sitt öfverflöd, och af denna tanken blef hon lugnare till sinnes. Ack ja, det skulle vara en välsignelse för hela familjen, att Susanna blef nämdemansmor. Ja, hon var glad och nöjd. Då hon gick till sängs, hade hvarje oro försvunnit, och hon somnade med leendet på läpparne.

I nämdeman Gilius' hem däremot sof knappast någon. Själf låg han vaken, i medvetande om att han gjort en dumhet, som han till hälften ångrade och likväl icke önskade ogjord. Han såg den unga fästmön för sina ögon så skär och täck, och hans lidelse flammade upp vid tanken på att få kalla henne sin. Han älskade henne med hela glöden hos en ung man, och så förestälde han sig, huru han skulle höja upp henne till sig, och huru hon skulle pryda hans hem, vara honom

tacksam och älska honom. Men så kom minnet af huru hon glidit ifrån honom denna afton, och hennes ord genljödo för hans tanke: "Låt mig gå! Jag blir så rädd och hemsk till mods, och mörkret faller på!" "Hon är blyg", tänkte han, "men det ger sig nog med tiden, och om hon inte nu har mig kär, så skall hon lära det med tiden, om jag blott vill vänta."

Per Olofs mor kastade sig med ängslan och harm på sin bädd. Blomberg hade låtit henne förstå, att något förestod och att hennes broder tänkte på att gifta sig, och hon grundade nu som bäst, huru detta skulle förekommas. Blomberg hade på omvägar sagt henne, att flickan var ung och ett mindre passande gifte, att han nog afrådt nämdeman, men att det tycktes vara fruktlöst. Han nekade emellertid bestämdt att säga flickans namn, och hon brydde nu sin hjärna med att söka utfundera, hvem det kunde vara. Kanske vore det så godt att besöka mor Maja och låta henne spå i kaffe eller kort och äfven om möjligt få henne att säga, om medel gåfves att förhindra saken.

Nämdemannens döttrar hade hört nog för att blifva ledsna och oroliga, och de anförtrodde nu hvarandra hviskande sina farhågor. Den yngsta, Johanna, lade sitt hufvud mot systerns axel och sade henne, huru svårt det föreföll henne, om de skulle få en styfmoder. Styfmödrar voro ju alltid elaka, ofta trollkunniga. "Du gifter dig snart, ty du är stor, men hvad skall det då blifva af mig ensam i en sådan därs händer?" snyftade hon. "Och så säges det ju, att den, som har styfmor, får också snart styffar." Resten qväfdes i en hel tårflod.

Ann' Katrina, den äldre systern, var mera ond än ledsen och åhörde sin systers klagan under stum harm. Men då Johanna redan somnat med tårade ögon och snyftade under sömnen, låg Ann' Katrina vaken, grubblande öfver den olycka, som förestod.

Morgonen därpå, då de samlades till frukost, voro de alla bleka och tysta. Fastern hade i sitt bekymmer vidbränt vällingen, och det fans ingenting, som nämdemannen mera afskydde. Han lät äfven undfalla sig

några ord om bristande ordning och påpasslighet i huset, som hans syster besvarade med en önskan, att det framdeles måtte blifva bättre och honom mera till nöjes.

"Hvad menar du därmed?" sporde Gilius.

"Intet annat än hvad jag säger", svarade hon och sprang ut, slående igen dörren efter sig. Hon blef borta, så länge Gilius var inne.

Johanna kastade sig gråtande och snyftande om sin systers hals, och själfva Ann' Katrina, på hvars lugna, orörliga ansigte sällan någon sinnesrörelse afspeglades, skiftade färg vid fasterns utrop.

"Hvad går åt dig, Hanna?" frågade fadern. Johanna snyftade blott, men Ann' Katrina svarade i hennes ställe:

"Hon mår kanske inte bra; hon har sofvit så oroligt i natt... och så blef hon rädd, då faster slog igen dörren."

"Elsa Greta har nog ett stridigt lynne", tänkte Gilius, och så flög hans tanke åter till Susanna, som såg så blid och ljuf ut, och stannade hos henne, medan han gick ut i sitt arbete. Hennes bild följde honom, där han gick efter oxarne vid årdret, och han gladde sig åt, att, då denna teg skulle skjuta brodd, skulle hon vara hans hustru. Som han så gick, kom Blomberg struttande vägen förbi. Gilius ropade åt honom och bad honom taga Susannas öka med sig, eftersom vädret nu var alldeles lugnt. Då Blomberg kommit närmare, tillfogade han i bestämd ton, att han visste, att Susanna icke hade fästman och att han väntade af honom, att han skulle bringa saken till afgörande nästa söndag, då hennes fader var hemma.

"Huru vet nämdeman, att hon inte har fästman?" frågade Blomberg. "Hon har sagt det sjelf, kan jag tro. Om nämdeman kände flickorna så väl som jag, vet jag nog, huru mycket han trodde af det de säga. Men jag skall nog göra mitt bästa." Han lyfte på mössan och gick med ett skrockande skratt.

Hans ord gjorde ett obehagligt intryck på Gilius. Skulle han icke tro Susannas ord? Viste Blomberg mer än han ville säga? Och så runno honom i hugen alla

små bedrägerier, som hans första hustru öfvat mot honom, huru hon bytt bort fläsk och sålt mjöl för att skaffa sig kaffe och andra saker, som hon hade önskat, men Gilius icke velat gifva henne. Han tänkte på, huru hon låtit spå sig i hemlighet och en gång till och med, i trots af hans bestämda förbud, skickat efter mor Maja att "slå ut ögat" på den, som tagit hennes "smörlycka". Ack, det var alt sant, qvinnor voro icke att tro.

Blomberg satte imellertid öfver sjön, och Per Olofs mor följde honom hem till mor Maja.

Kortleken och kaffepannan kommo fram, och mor Maja förutsade, att nämndeman tänkte på att gifta sig med en ljuslett flicka, som var mycket ung och mycket fattig. Ja, mor Maja tordes knappast säga, hvad hon såg, men det såg verkligen ut, som vore hon inte bonddotter, utan smeds- eller målardotter; det såg ut, som om hennes far hade något handtverk, som svärtade ned honom om händerna.

"Men så besynnerligt! Det ser också ut som om han sydde", fortsatte hon. "Ja, jag tror jag förstår mig inte på korten i dag... så ser det verkligen ut, och hon har mor i lifvet och många syskon."

Gubben Blomberg, som ditintills varit ute, kom in med det samma:

"Nej, hvad säger du, mor?" utbrast han. "Kan du se alt det där i korten?"

"Är det inte sant kanske?" genmälte hon utmanande.

"Sant ja!" svarade gubben, "så sant som sex, men du vet ändå inte namnet."

"Det torde jag kunna gissa."

"Nej, Maja, det får du inte säga", sade han med låtsad förskräckelse. "Nej, det får du inte; det är ett förtroende."

"Hvem har förtrott sig till mig, det vill jag just veta?" svarade hon. "För mig har nog ingen förtroende, fast jag aldrig svikit någons. Nu gissar jag, när alt kommer till alt, att det är en skomakardotter. En skomakare är svart om händerna, och syr gör han också."

"Skulle det vara det barnkräket, som var hemma

med en väf i går?“ utropade Per Olofs mor. “Omöjligt!“

“Ja, det ser ut, som hon burit något till hans hem“, sade Maja, “och burit något därifrån också.“

Per Olofs mor fälde händerna af förvåning.

“Skulle det vara Susanna?“

“Ja, namnet kan inte stå utsatt i korten“, svarade mor Maja, “en får lof att gissa något. Och det förstås, inte vet jag, men jag är illa hvat att förstå. Det är nog ingen annan än Susanna.“

Per Olofs mor satt en stund stum af harm. Slutligen utbrast hon:

“Kommer detta gifte till stånd, tror ni, och kan en inte mota det?“

Mor Maja blandade sina tummade kort och lade ut dem i en stjerna omkring hjärterdam, efter att först hafva vändt kortet tre gånger motsols, slagit till det med venstra handen och utropat Susannas namn. Därefter började hon åter.

“Nej, här blir nog ett gifte af för flickan ... ett rikt gifte. Se, mannen ligger mellan rutertia och ruteråtta, och ruternia ligger vid hans fötter och ringen ligger öfver hans hufvud, Kär är han i sina tankar, men glädje följer inte bröllopet ... Slägten är nog inte nöjd och i längden kommer det blott ledsamheter åstad. Det ser svart ut, nära på som vore det ett dödsfall.“

“Ja, det blir jag, som skäms ihjäl, när jag blir svägerska med en sådan der tiggarunge“, jämrade sig Per Olofs mor.

“Ja, visst är det att gräma sig öfver“, sade mor Maja och vände sig bort för att dölja ett leende, som hon icke kunde återhålla, “men i alla fall, Per Olofsmor, så kan en se den saken från två sidor.“

“Nej, bara från en sida. Hvad i all verlden skall han med henne att göra?“

“Hvad han skall med henne!“ mumlade gubben Blomberg. “Hm ... gamla kattor vilja också lapa söt mjölk.“

“Vill du tiga, Per!“ sade hans hustru. Därpå vände

hon sig till Per Olofsmor: "Jag tror, att hon är en snäll flicka."

"Snäll, det tror jag visst. Men inte vill en hafva alla snälla tiggarungar till svägerskor.... Hör, mor Maja! En säger, att ni kan mera än någon annan. Kunde ni inte ge bror min in något, så han tappar smaken på henne, eller "sätta ned" henne, så hon inte blir gift".

"Sådant der förstår jag mig inte på", svarade Maja med en blinkning, som lät Per Olofs mor förstå, att hon icke menade hvad hon sade, och då gubben i det samma gick ut, förnyade mor Elsa Greta sin begäran.

Mor Maja svarade:

"'Sätta ned' kan en nog, men jag tror nästan det nu är för sent. Se här!" Gumman tog fram en liten träask och visade Per Olofs mor. "Häruti har jag någonting, som kan göra det ni önskar. Här är ett grodben. I min ungdom skaffade jag mig det, och mer än en gång har jag begagnat det. Vill en draga någon till en annan, så drar en oförmärkt från den ena till den andra med den här ändan, som ser ut som en krok, och vill en tvärt om, så tar man andra ändan och skjuter dem ifrån hvarandra. Jag vet mer än väl, att det hjelper med både gossar och flickor, men jag har aldrig försökt med enklingar. I alla fall så tag det här lilla tinget och begagna det, men för all del laga så, att ni inte tager miste på rätta ändan. Jag skall äfven göra något... jag skall byta bort Pers "flogrönn", då han går åstad och friar, för jag tycker jag vill göra alt hvad Per Olofs mor vill. Men låtsa för all del ingenting om".

Per Olofs mor lofvade tiga. Hon gaf mor Maja en riklig föräring och lofvade henne ännu mer, om företaget skulle lyckas. Hon tog därpå afsked för att vara hemma i tid före middagen, så att Gilius ej måtte sakna henne.

Mor Maja såg efter henne med ett löje: "Kanske och kanske inte", mumlade hon för sig sjelf — det hade blifvit en vana för henne att tala halfhögt, då hon var ensam — "men jag tror inte. Giftet ligger så säkert för både nämdeman och Susanna. Det undras mig just, om han talade med henne om det, då de foro öfver sjön till-

sammans. Den som ändå hade något ärende att göra sig till Hagen. Jag har nog ett par känger, som jag kunde bedja Klasson laga, om han vore hemma, men gubben min var där i går och hörde, att han ej var det! Åh, nu har jag det! Jag kan gå till gamla Sy-Sara och be henne vända min gamla tröja, och träffar jag inte Susanna eller Brita där, så kan jag gå in och tala om kängerna och göra mig angelägen och tigga om att Klasson äntligen sätter på dem en lapp till om måndag morgon. Ja, det blir det bästa, det skall jag göra i morgon qväll".

Dagen sänkte sig mer och mer, björkarna kastade långa skuggor öfver den sipprydda marken, och Dofverns vågor lade sig att slumra invid den gröna stranden. Susanna kom in ur fähuset, hon hade mjölkat den nykalfvade kon och gifvit kalfven dricka. Det var en lördag. Kyrkklädningen hade blifvit ändrad och sockerduksförklädet utstruket åt Karin, och man skulle nu göra fint i stugan. Susanna silade skyndsamt mjölken och begaf sig ut åt björkdungen bakom stugan för att repa enris och plocka guldvifvor. Hon var glad och lätt till sinnes. Hon hade talat med sin mor om nämdemannens ord. Han hade visserligen sagt åt henne att tiga, men hon var icke van vid att hafva några hemligheter för de sina, mycket nog att hon tegat för syskonen. Det var så svårt att tiga, då Karin och hon lågo sida vid sida och skurade golfvet i stugan, men hon hade dock ingenting sagt. Månne nämdemannen skulle räkna henne det till godo? Skulle han blifva ond på henne? Huru underligt att tänka på hvad han skulle tycka om hennes uppförande, han, som ännu för tvänne dagar sedan var en främling! Hennes mor hade varit så tillfredsställd. Hon hade sagt, att det var en tröst för henne under alt hennes arbete och fattigdom att veta, att Susanna finge det så godt och att hon nog skulle tänka på sina fattiga syskon. Nämdemannen skulle väl inte heller taga sin

hand ifrån dem; han vore nog snäll, det sade alla. Ja, mor Brita var mycket nöjd, och det skulle nog äfven Klasson blifva.

"Men", hade Susanna vågat invända, "om han inte blir god mot mig?"

"Om du bara är snäll ... och hvarför skulle du inte vara det? så är han nog snäll igen", hade modern genmält. "Jag har aldrig hört någon säga annat än godt om nämdeman Gilius. Jag var ung, då den där händelsen timade, som han fått medaljen för, och alla sade, att han inte tänkte på sitt lif mer än det som aldrig fans. Han var heller inte stygg mot sin första hustrn, och syster hans berömmer honom jämt och samt. Och mot döttrarna är han nära på flat."

"Ja döttrarna, mor", hade Susanna sagt.

"Ja, dem skall du vara som en mor för", blef svaret.

"Åh, den ena är ju lika gammal som jag nästan."

"Ja, det torde kanske inte hafva sig så lätt med döttrarna", hade modern medgifvit, "de äro nog inte så belåtna med att få dig i sin mors ställe ... men du skall nog vinna dem, om du bara är emot dem sådan som mot dina egna syskon."

Här hade samtalet blifvit afbrutet, och Susanna fick icke på hela dagen tillfälle att förnya det. Där hon nu gick under de vårgröna björkarna, genomgick hon det ord för ord i tankarne och började grunda öfver, om det skulle blifva svårt att bemöta dem som syskon. Åh nej, Ann' Katrina såg så stilla och foglig ut, och den lilla Johanna var ju det fagraste barn man ville se. Det skulle nog gå bra. Susanna reste upp så präktiga luftslott. I sina föräldrars hem hade hon aldrig hört ett ovänligt ord vexladt mellan föräldrarna. Största delen af året drog fadern omkring i socknen på arbete, och den korta tid han för täppans skötsel måste vara hemma ansågs af hustru och barn för glada dagar. Oftast kom han dock hem om lördagsqvällen, och huru smått det än varit under veckan, sparades alltid något till bättre kost under söndagen, och hemmet antog på lördagsaftonen en mera festlig prägel. Golfvet skurades och barrades, spisen hvitlimmades om vintern och försågs med

friskt löf om sommaren. Gryngröten reddes med mjölk, och i fars tallrik lades så vidt möjligt en bit smör. Alltid kom han glad och kärleksfull hem, medförande sin arbetsförtjenst att förvaltas af hustrun. Men han medförde äfven understundom andra saker, smakkakor eller smör eller dylikt — sändt af någon bondhustru, hos hvilken han arbetat — hem till mor. Han hade äfven med sig täljda leksaker, barkhästar, båtar och annat mera för att glädja barnen. Alla längtade därför efter lördagen, och kyrkbesöket om söndagen i sällskap med fadern hörde till deras käraste stunder. Susanna hade således icke sett några andra moln på den äktenskapliga himlen än de, som fattigdomen medförde. Hvad under då, om hon tänkte sig ett äktenskap utan brist och fattigdom såsom den högsta jordiska sällhet!

Under dessa tankar hade hon fylt sitt förkläde med enris och händerna med guldvifvor, röda och hvita majblomster, violer och harsyra. Hon närmade sig nu hemmet. Kanske var fadern redan hemkommen. Denna tanke bevingade hennes steg. Ja, han var hemma. Där bakom ett träd stod en mörk skepnad, det måste vara han. Susanna började springa för att så mycket förr råka honom. Då hon kom närmare, såg hon, att det var Gilius. Hon stannade först och gick sedan helt långsamt emot honom, kännande sig mera förlägen än glad vid hans åsyn. Hvarför hade han kommit dit? Huru skulle hon taga emot honom? Ja, hvad skulle hon säga åt honom? Hon viste ju icke en gång, hvad hon skulle kalla honom. Nämdeman? Nej, det lät ju så främmande. Gilius? Nej, det tordes hon icke, det lät alldeles för förtroligt.

Nämdemannen förstod hennes tankar, och ett moln lade sig öfver hans panna, men han gick henne till mötes och helsade: "Guds frid!"

"Gud signe!" svarade hon sakta och försökte samla ihop blommorna i venstra handen för att räcka honom den högra.

"Jag kommer från en torpsyn", sade han, "och då ville jag titta in till min lilla fästepiga i vägen."

Fästepiga! Susanna spratt till vid detta ord. Han märkte det.

"Kanske du inte vill vara min fästepiga i dag?" sporde han.

"Jag tänkte far och mor skulle veta om det först", svarade hon hviskande.

"Ja, det kan du hafva rätt i", sade han leende. "Men har du verkligen icke sagt något åt dem?"

"Ack, var inte ond på mig! Jag sade det åt mor, men far och syskon veta ingenting."

"Hm, jag bad dig ingenting säga."

Hans ton var missnöjd.

"Jag kan inte hjälpa det", sade hon, i det stora klara tårar fördunklade hennes blå ögon. "Jag trodde icke det skulle göra er missnöjd, och jag har ej för vana att dölja något för mor. Det var svårt nog att tiga för syskonen, och värst för min syster Karin. Vi hafva alltid delat ljuft och ledt, och nu var det så svårt att icke få tala om för henne min lycka och låta henne glädja sig däråt."

Nämdemannens ansigte klarnade upp vid ordet lycka.

"Du har nog rätt", sade han, "för sin mor bör ett barn ingenting dölja. Hvad syskonen angår, så få de ju veta det i morgon eftermiddag, då gubben Blomberg kommer. Du kan ju tiga till dess?"

"Jag skall försöka, nämdeman."

"Vet du inte, att jag heter Gilius?" sporde han nästan barskt.

"Ja, men det törs jag als icke säga."

"Är du rädd för din lycka då?" frågade han skämtande.

"Ja", svarade hon med darrande röst.

Han drog henne intill sig, han kunde ej annat; hon var så intagande i sin blyghet och fruktan, och hans läppar brunno mot hennes mjuka hår. Hon sökte icke att göra sig lös, men hon slöt sig häller icke intill honom, och det föreföll honom, som bäfvade hon för hans smekningar.

"Jag kom hit för att spörja, om du ångrar det löfte du gaf mig här om afton?" sade han strängt.

"Nej", svarade hon, "hvarför skulle jag det?"

"Tänk väl efter", sade han. "I morgon är det för sent. Nå?"

"Ack, jag är alt för fattig för att icke vara nöjd och tacksam", svarade hon.

Han sköt henne ifrån sig nästan omildt. Det var ju hans egna tankar för blott ett par dagar sedan, men han stöttes och sårades af dem i hennes mun.

"Svarade jag dumt, så förlåt mig!" bad hon. "Jag förstår inte mycket."

Ack nej, han viste, att hon icke förstod, hvad hon nu lofvat honom. Han viste, att hon var ett barn, och ett ögonblick rann det honom i hogen att säga henne det och lemna henne fri. Han såg ned på henne. Huru fager och oskuldsfull lyfte hon icke sina ögon emot honom! Nej, han kunde icke lemna henne, hon måste blifva hans.

"Är ni ond på mig?" frågade hon. "Ack var inte det! Tänk, att jag ville göra alt för att vara er till nöjes, om jag blott förstode det." Hon lade handen på hans arm och såg bedjande på honom.

"Jag tror det, kära barn", svarade han, men ett bittert löje krusade hans läpp, "jag tror det, och nu Guds frid!"

"Vill ni inte gå in till oss litet?" frågade hon blygt.

"Nej tack, vännen min, låt mig i afton göra som de unge männen. De komma smygande i skymningsstunden för att vexla ett ord med sin hjärtans kär och försvinna sedan som skuggan... Är det icke så?"

"Huru skulle jag veta det?"

"Nej, huru skulle du veta det?" sade han leende. "God natt! mång tusen god natt, som det står i visan!" Han var borta.

Från vindskammarfönstret såg ett par småplirande grå ögon på mötet mellan Susanna och hennes fästman. "Ah, de äro ense redan", tänkte mor Maja, ty henne tillhörde de ögon, som intet ögonblick lemnat dem ur

sigte. Hon låtsade imellertid om ingenting, utan talade blott med Sy-Sara om sin tröja, som skulle vändas för andra gången.

"Ack kära Maja, jag tror nära på det inte lönar mödan att vända den", sade Sara, en blek och mager skepnad med ett svårmodigt drag omkring de tunna färglösa läpparna och med starkt gråsprängdt hår.

"Ja så, tror du det, Sara?" svarade Maja skrattande.

"Ja, så får väl saken bero, kära du... Jag får väl ändå lof att skaffa mig ny både kjortel och tröja, och då kommer jag till dig, Sara."

"Ja välkommen, om du kommer medan jag lefver", svarade Sara med ett sorgset smålöje.

"Ja, det skall blifva till Susannas bröllop."

Sara, som höll på att klippa till en ärm, tappade saxen af häpnad. "Susanna!" sade hon, hvilande på hvarje stafvelse.

"Ja, Susannas. Hvad är det för underligt i det?"

"Får min lilla Sanna sig en god man, kära Maja, så syr jag gerna din klädning för intet."

"Tack! det skall jag hafva i minnet; det torde blifva snart nog. Tycker du annars om flickan?"

"Ja vist", sade Sara, och en ljusning spred sig öfver det gamla skrynkliga ansigtet. "Jag tycker hon är som solljuset. Då hon kommer upp i min lilla kammare, är det, som hörde jag lärkan sjunga om våren, så glad blir jag. Jag tycker om dem alla hos Klassons, till och med de odygdige pojkarne är det på det hela taget godt gry uti, och Brita själf är en rar menniska öfver all beskrifning, och skomakaren själf är arbetsam och ordentlig. Men se Susanna, hon är ändå den bästa. Mer än en gång, då hon vet, att jag har brådtom, kommer hon upp till mig och hjälper mig att sy, och altid är hon glad och vänlig."

"Nå ja, det förstår sig, du gör dem nog mycken hjälp för ingen ting", inföll mor Maja.

"Det förstår sig, att jag hjälper dem framför alla andra, men aldrig för intet, det går af för hyran, och ibland, då pojkarne fiskat, får jag litet fisk och ibland

en mjölktår, då Brita har det så, och mycket annat godt, som jag nu icke kan räkna upp."

"Afgjordt således, att du syr åt mig för intet till Susannas bröllop!" sade mor Maja och tog därpå afsked och gick.

"Det var bra jag gick hit och fick reda på, huru sakerna stå", mumlade hon, då hon kommit utom gården. "Hvem hade kunnat tänka något sådant som att nämdeman Gilius skulle springa å stad så där som en ung pojke. Det var dumt af honom och dumt för Per, men han har nog inte skött saken ordentligt... ack, han blir för hvarje dag mera dum."

Under det att Maja så fortsatte sin väg, sakta talande för sig själf, satt Sy-Sara aldeles fördjupad i tankar på sitt lilla rum. För den gamla flickan tedde sig äktenskapet som en lugn hamn från alla lifvets stormar, något, som hon aldrig sett en skymt af. Hennes sträfsamma lif hade aldrig haft någon ungdomsfröjd, aldrig någon kärleksdröm. Synålen hade lagt beslag på henne, så att säga från barndomen, och hennes dagar hade icke haft annan vexling än de olika färgerna på de klädningar hon sydde eller den något afvikande formen på ärmar och tröjskört. Hon var den äldsta af många syskon, och deras mor hade dött, lemnande dem alla i Saras vård. De hade vuxit upp och kommit ut i verlden, Sara viste. knappast hvart, men det hade gått så småningom, och hon märkte det icke, förrän hon stod ensam och var gammal, alt för gammal för att kunna tänka på annat än ett lif i ensamhet och med synålen till vän och ledsagerska. Mer än en gång fann hon det tungt och tänkte med en suck på dem, som hade en man, hvilken arbetade för dem, och ett hem, fullt af glada barn. Alla deras mödor och sorger krympte för den ensamma Sara ihop till ett intet, medan deras fröjder skimrade för henne i det okändas strålglans. Mer än en gång hade hon tänkt på Susannas framtid och föreställt sig, huru hon skulle sitta såsom Sara ensam och öfvergifven, trälande för det bröd, som hon åt i sin ensamhet. "O, om denna lott blefve henne besparad! Tänk, om mor Maja viste mer, än hon sade!"

Som Sara så satt i sina tankar, slogs dörren upp, aftonrodnadens glans flöt in genom dörren, och i den samma stod Susanna med en blomsterqvast i handen.

"Älskliga ljufva barn!" tänkte Sara. "Måtte alt ondt, all sorg vika från dig!"

Söndagen var en af dessa ljumma vårdagar, då regnet mildt och stilla droppade ned ur molnen och man nästan tycker sig se, huru alt skjuter upp. Vattnet flöt sorlande genom Hagtäppans diken ned i Dofvern, som låg helt stilla och mottog i sitt sköte det fallande regnet och det sorlande vattnet! Ekarne på Ekön vecklade ut sina späda blad, ett för ett, liksom ville de långsamt morgna sig och vakna ur vintersömnen. Lyssnade man, hördes dessa tusen förvirrade välljud, som sväfva i luften om våren: surrande insekter, qvittrande foglar, sorlande bäckar, hviskande vindar och plaskande vågor. I Susannas hem herskade på eftermiddagen en viss förväntningsfull stämning. Husfadern själf satt i stugan med den otända pipan mellan tänderna. Brita tillät icke, att någon rökte därinne, då gardinerna voro rena. Lill-Brita kröp omkring på golfvet och reste sig upp vid möblerna och gick några steg, ifrigt beundrad af Kalle, som icke sett henne på ett par veckor. Tvillingarne fingo icke gå ut i sina helgdagskläder, utan hängde surmulna efter Karin och Susanna, bedjande dem tala om sagor för dem. Erik och Sven metade — det nappar så bra i regn — och som deras helgdagskläder för länge sedan voro urvuxna och nu begagnades af tvillingarne, utan att de äldre kunnat få andra i stället, fann Brita, att det var bäst, att de voro ur vägen. Kyrkstassen var delad mellan flickorna. Karin hade kjorteln och ett hemmaväfdt förkläde. Susanna bar sin hvardagskjortel och sockerduksförklädet utdraget, så att det nästan utgjorde en kjortel. Hon bar dessutom öfver lifvet den fina halsduken, som vanligen blott begagnades i kyrkan. Brita själf hade en gammal svart, af ålder i

grönt skiftande klädning, men med nystärkt förkläde och halsduk öfver såg den icke så illa ut. Nu fann Brita, att familjen kunde vara presentabel, om blott pojkarne hölle sig ur vägen.

Så kom Blomberg. Klasson reste sig upp för att taga emot honom. Hans hufvud snuddade nästan vid taket i stugan, då han rätade upp sig, och han tog sig ståtlig ut i jämförelse med den lille bönemålskarlen.

Blomberg hade tänkt sig att tala till skomakaren i en mera nedlåtande ton, men denne var så afmätt höflig emot honom, att han nästan förlorade fattningen. Kaffe och bränvin bjöds, och Blomberg tog plats vid bordet, njutande den varma drycken, som han hälde ur koppen på fatet och långsamt läppjade i sig. Samtalet under denna förrättning fördes blott om likgiltiga ting.

Först då kaffe med påtår var förtärd, började Blomberg att förbereda frieriet. Hans tal vände sig först kring, huru många barn Klasson hade och huru godt det skulle vara för honom att få något af dem väl försörjdt.

"Visst äro de många", svarade skomakaren med ett slags osökt värdighet, "men inte för många ändå;" han for med en kärleksfull blick öfver sin familj, "och försörja sig hoppas jag kunna lära dem. De som äro något vuxna göra redan godt skäl för sig."

"Då kanske ni inte vill höra på mitt anbud?" genmälde Blomberg, något kort om hufvudet.

"Höra på, det kan en ju sakta göra."

Mor Brita sände sin man ett gillande ögonkast. Åh, det fans dock ingen i hela verlden, som förstode skicka sig så som han! Där satt han nu så stolt som en konung och tillbakavisade den andres närgångenhet. Ja, det var en man, öfver hvilken man kunde yfvas.

Flickorna togo tvillingarne med sig och lemnade rummet, det vill säga Susanna förde Karin ut med sig, fastän denna nog gerna stannat qvar för att höra på. Då de voro ute, fullföljde Blomberg sin sak, talande vidt och bredt om brudgummens rikedom och stormanlighet.

Då han slutat, såg Klasson småleende på den lille mannen.

"Det vill säga", svarade han, "att Blomberg menar, att det egentligen är för hög en häst till en sådan krubba."

Blomberg svarade ingenting på en stund. Därefter reste han sig upp och begärde, stående, i högtidlig ton Klassons dotter Susanna för nämdeman Gilius Månsson i Dofverstorp.

Klasson tackade för tillbudet, som han sade vara i allo godt och hedrande, men han begärde betänketid.

"Jag vill spörja Susanna", tillade han. "Vill hon inte, så blir ingenting af hela saken. Jag vet en fattig gosse, som håller Susanna kär", afslöt han.

"Är du rent befängd, Klasson?" skrek Blomberg. "En fattig pojke!... Är det att tänka på, då nämdeman Gilius anmäler sig?"

"Hustru min och jag gifte oss med två tomma händer", genmälde Klasson. "Jag tror vi hafva stått oss bra och aldrig ångrat det, eller hur, mor?" tillfogade han, räckande sin hustru handen.

"Aldrig!" svarade hon.

"Jo jo, bra många gånger", tänkte Hoppström och såg plirande och leende på de båda makarne, men han sade ingenting.

"Men", inföll nu Brita, "nu kan jag säga, att Susanna tänker inte på någon fattig gosse; hon har redan gifvit nämdeman sitt ord."

"I så fall har han äfven mitt", sade Klasson, "men med giftas kunde han väl vänta än ett par år, tycker jag."

"Nej, det var det löjligaste jag hört!" tänkte Blomberg, "bedja nämdeman Gilius vänta!" Högt sade han blott, att nämdemannen kanske tittade in på qvällen, och då finge de nog talas vid om tiden för bröllopet.

"Skall inte Blomberg fara öfver först?" sade Klasson. Det stötte honom, att nämdemannen ansåg sig så säker om bifall, att han icke afvaktade sin budbärares återkomst, innan han kom öfver till Hagen.

Brita såg det på hans ansigtsuttryck och trädde imellan.

"Då han har Susannas ja" sade hon, "förstår han väl, att hennes föräldrar böra vara nöjda."

"Ja, visserligen", svarade mannen. "Nöjd kan jag nog vara, men jag skulle ändå unnat henne åt en fattig gosse."

"Åh, Gud vare lof, att inga sådana griller kommit i Susannas hufvud!" tänkte Brita; "jag tror hon fått nog af fattigdomen."

På aftonen kom Gilius öfver sjön och bjöd familjen i Hagen att komma öfver på "tittöl" påföljande söndag. Susanna kände sig mera trygg i hans sällskap, då hon var i sitt hem och viste, att moderns ögon hvilade på henne. Först då aftonmåltiden var förbi och Gilius bad henne följa sig ned till ökan, blef hon åter blyg och besvärad. Hon drog Karin i armen och bad henne gå med.

"Åh nej, gå du med din egen fästman!" svarade denna muntert. "Då jag får någon, skall jag nog följa honom ... ensam."

Nämdeman mulnade vid dessa ord, men Susanna rodnade och följde honom till båten. Gilius höll Susannas hand i sin, men ingendera af dem talade. Då de hunnit ned till sjön, sporde han:

"Nå, är du nu fästepigan min?"

"Jag är väl det", svarade hon med en suck.

"Hvad suckar du för?"

"Jag vet inte."

"Har du mig icke kär?" tänkte han fråga, men han förstod mer än väl, att han icke behöfde spörja, då hela hennes väsen talade tydligt nog. Han ändrade sig därför och sade i stället: "Är du icke nöjd nu?"

"Jo, visst är jag nöjd."

"Du ser inte så ut."

"Jag förstår er inte."

"Kära barn, till sin fästman plär en säga du", sade han missnöjd.

"Jag skall försöka härnäst; ännu är det så ovant. Haf tålamod med mig!"

Han svarade henne icke, utan sköt ut båten och sprang uti den.

Hon lutade sig ned, sträckte handen emot honom och bad ännu en gång:

"Ack, haf tålamod med mig!"

"Jag tror det är omöjligt för mig, Susanna; jag håller dig för kär."

"Men det står ju: kärleken är mild och tålsam."

Han gjorde en rörelse af otålighet, och båten flöt ut på vattnet. Han ropade till henne utifrån sjön ett farväl, och hon stannade qvar i sina tankar nere vid stranden, så länge en skymt af hans farkost syntes på vattnet.

Då hon vände sig om, stod hennes fader bredvid henne med ett allvarsamt, bekymradt utseende. Susanna lade dock icke märke dertill; med ett litet rop slog hon armarne om honom:

"Är ni nu inte glad, far?"

"Skulle jag vara glad? Ja, kan hända... Du gör ju ett så fördelaktigt gifte. Men jag tycker du är så ung och barnslig och opröfvad."

"Kära far, hvem har inte varit det? Och dessutom är jag inte alls så ung; jag blir sjutton år i december."

Han runkade blott på hufvudet.

"Och jag som trodde, att far och mor skulle blifva så glada", sade Susanna litet vemodigt.

"Är det därför du tagit honom?" sporde fadern lifligt.

"För det också... men inte ensamt för det. Jag har nog förstånd att inse, att det är mitt eget bästa också."

"Hör, Sanna, mor har väl inte öfvertalat dig?"

"Nej, mor viste om ingenting, förr än jag redan sagt ja åt nämdeman."

Han drog en suck af lättnad.

"Så det är då alldeles din egen vilja", sade han. "Ja då skall jag vara nöjd. Du torde tycka det vara underligt, Susanna, men jag tror nästan jag skulle hafva tyckt bättre om, att du gift dig med en fattig gosse och sträfvat och arbetat som dina föräldrar." Han gick in.

Susanna satte sig på tröskeln och såg ut öfver sjön. Från Ekön sträckte ekarna sina knotiga grenar ut öfver

vattnet. Ett eller annat löf på dem darrade för den sista aftonvinden. Det föreföll den unga flickan, liksom ville de visa, att äfven de började grönska. En liten "strandgyckla" * hoppade nere vid stranden, myggorna sväfvade öfver vattnet, som ännu skimrade med dagrar i blekt guld. Susanna älskade denna sjö, och det syntes henne vara en af fördelarna med giftet med nämdemannen, att hon blott behöfde flytta till en annan sida af sjön, icke lemna den. Hon satt så och bygde luftslott, lika barnsliga som hon sjelf. Föräldrar och syskon befolkade dessas salar, men den blifvande äkta mannen höll sig så blygsamt i bakgrunden, att han knapt märktes.

Följande söndags sol rann upp så klar och strålande, himlen var blå och hög, fogelsång fylde luften, och alt var grönt, friskt och doftade vår rundt omkring. Far och mor voro gångna åt kyrkan, och Susanna satt på tröskeln till stugan så glad och sorglös med psalmboken i hand och den sofvande lilla Brita i knät. Hennes hår glänste i solljuset, där hon satt med hufvudet nedlutadt öfver boken. Sy-Sara, som lofvat att i dag se till barnen, satt inne i stugan och sjöng en psalm på sin egen drillande melodi. Karins och brödernes röster fördes då och då till Susanna från björkskogen, där de voro inbegripna i en munter lek. Från sjöns andra strand hördes pinglet af den nyligen utsläpta boskapens skällor och då och då ett vallhjon, spelande på lur i fjärran. Susanna lyfte sina ögon ur psalmboken och lät dem hvila på det frida landskapet framför sig. Sjön glittrade så fagert och stränderna speglade sig i dess svagt krusade yta. Långt borta visade sig en hvit punkt. Var det en stor fogel kanske? Den fängslade den unga flickans uppmärksamhet. Var det månne en svan, som hvilande på vågen omärkligt fördes framåt? Den kom närmare, den växte. Nu syntes en båt med hvita segel, en sällsynthet där i skogsbygden, där man äfven på de största sjöar nästan uteslutande betjänar sig

* Drillsnäppa (Totanus hypoleucos).

af ökstockar. Båten kom från Finspång och styrde kurs mot sundet mellan Glan och Dofvern. Vinden var en knapp sidvind, och seglet hängde stundom slapt, medan båten framroddes medelst en åra. Tvenne personer sutto i båten. Den ene var en man i grå sommarkläder och med hatt i samma färg. Af den andre syntes blott skuggan genom seglet, men han höll en guitarr på armen och aflockade den då och då några ackord, hvilka återstudsade mot stranden och kastades tillbaka ut öfver vattnet i svagare välljud. Midt för Hagen strök nu en liten bris fram ifrån stranden och fylde seglet. Susannas öga stannade i häpen tjusning på honom, som satt i aktern af båten. Det var en yngling med långa svartblå lockar, som svallade ned kring ett fint, nästan qvinligt ansigte, hvars klassiska drag egde söderns gulaktiga blekhet. Han bar en fantastisk drägt, en blus af svart sammet, och en stor hatt, uppvikt på ena sidan, med en lång hvit plym, klädde honom lika väl som den högröda halsduk, som var knuten under hans spetskrage. Han höll först ögonen sänkta på tonverktyget i sin famn, och de långa svarta ögonhåren kastade en skugga öfver kinden, men efter några ögonblick slog han upp ett par mörka stora ögon och fäste dem på Susanna. Båten hade just nu kommit helt tätt invid stranden, men fördes åter utåt. Främlingen började sjunga. Den rika, klangfulla stämman sväfvade ut öfver vattnet. Fogelqvittret och vågsqvalpet tycktes tystna eller sakta beledsaga sången, som på en gång var både ljuf och mäktig, likt de stora svarta ögon, hvilka nu fästes på Susanna och fängslade henne liksom genom en förtrollning. Hon reste sig upp och gick ned till stranden med den lilla systern i sin famn. Båten aflägsnade sig mer och mer, men den unge främlingen sjöng ännu. Susanna förstod icke orden, men melodien, tonfallen, uttrycket trängde sig på henne, och hon öfverlemnade sig åt den stämning de alstrade hos henne, liksom det varit vårluft och solsken, som strömmat öfver henne en kulen höstdag. Hon stod qvar länge där nere vid stranden. Båten syntes åter knappast större än en fogel, och ljudet af sången fördes icke längre till henne, men hennes själ följde med

på färden, och hon fördes bort i en underbar verld af toner och solljus på glittrande vågor.

Att en öka härunder närmade sig Hagens landningsplats, märkte hon icke. Hennes fagra skepnad blef dock sedd af ökans roddare, som var ingen annan än nämdeman Gilius själf. Han kom från ett stormigt uppträde i sitt hem och var ledsen och missnöjd. Susannas stirrande efter båten med främlingarne gjorde honom icke blidare stämd. Han drog upp ökan och närmade sig henne. Om hon blott ville komma emot honom med ett leende på läpparna! Nej, hon kom icke, hon såg honom icke. Försjunken i tankar stod hon orörlig, med blicken följande de hvita seglen i fjärran. Han stod en stund liksom väntande nere vid båten, derpå närmade han sig sin fästmö; men denna blef honom icke varse. Först då han lade sin hand på hennes axel, for hon upp med ett litet rop, som väckte det sofvande barnet i hennes famn, och detta började gråta. Med det samma drog en sky öfver solen, och en kylig vind strök fram öfver sjön.

"Kära, så du står och gapar!" sade Gilius i missnöjd ton.

Susanna hade efter hvart annat blifvit både röd och blek. Det var henne, som om hon skulle sett sin ungdomsfröjd segla förbi med sång och klang, strängaspel och solglans och som vore den nu förbi för alltid. Denna förnimmelse var dock dunkel och otydlig, snarare en stämning än en känsla, och likväl dröjde den qvar i hennes minne, sedan år förgått. För stunden väckte det inom henne missnöje med Gilius. Hon helsade honom temligen kallt och bemödade sig blott att tysta sin gråtande lilla syster.

"Får en fråga hvem som var i den där båten?" sporde Gilius."

"Ja, det är nog tillåtet", svarade hon med en ton, hvari en smula trots låg under gäckeriet, "men jag vet inte, hvad jag skall svara. Det var väl någon från Finspång."

"Vet du inte hvem som var i den?"

"Nej."

"Plär en stirra så där på främmande folk?"

"Ja, inte stirrar en på dem man känner; de äro just inte mycket att se på", genmälte Susanna.

"Jag tänkte fästepigor plägade se efter sina fästmän."

"Kan hända, om de vänta dem. Men jag väntade inte er, Gilius."

Det var första gången hon nämde honom vid namn, och hon gjorde det på ett både blygt och förtroligt sätt, som förtjuste honom. Hon sprang därpå upp till stugan, der hon lemnade den lilla Brita i Sy-Saras vård, men återvände sedan till sin fästman.

"Jag blef bedröfvad öfver att du ej kom mig till mötes", sade han vemodigt, då hon åter stod vid hans sida.

"Mor plär säga, att lifvet ständigt bjuder en på missräkningar", svarade Susanna, "och att en gör bäst uti att icke tälja dem; annars blefve de för många. Det en räknar, det ökas. Men den här missräkningen var väl i alla fall inte någon stor sådan."

"Stor nog för mig, Sanna."

"Säg icke så!" bad hon. "Jag börjar att tro, att jag bara gör er ledsamhet och missnöje. Säg mig med ens huru ni vill, att jag skall vara. Det gör mor, och jag lyder henne alltid."

"Det är mycket, som inte kan sägas."

"Ja, huru vill ni, att jag skall veta det då?" sade hon i förundrad ton.

"Barn, barn!" sade han, skakande på hufvudet. "Du är mycket för ung."

Hon skrattade.

"Det där hör jag jämt, men med hvarje dag blir jag ju äldre."

Han log åt hennes ord, men leendet var icke gladt. Äfven han blef med hvarje dag äldre, och han var ju tre gånger så gammal som hon; snart skulle han vara en gubbe. Hon måste älska honom snart; annars var det för sent.

"Låt oss nu tala om något annat!" sade han. "Jag har varit så ifrig att få råka dig i veckan, men det har

jämt kommit hinder imellan. Har du undrat öfver att jag inte kommit?“

“Nej inte als“, svarade hon mera sant än artigt. “Nog förstår jag, att Gilius har annat att sköta hemma vid.“

“Syster min, må du tro, hon är inte glad åt vårt gifte.“

“Ja, då torde det vara bäst att låta det fara“, sade Susanna med en suck.

“Nej, jag kan inte låta det fara“, utbrast han. “Allting och alla kan jag försaka, men inte dig.“

Hon såg förundrad på honom och smålog.

“Mina döttrar också, kära du, tro, att du är en rigtig varulf.“

“Ser jag ut så!“ sade Susanna förskräckt.

“Ack nej“, svarade han, “du ser ut som hvad du är, det ljufligaste barn i hela verlden, och de skola snart få dig kär. Men nu får du inte taga illa upp, om de inte äro vänliga emot dig. Alla sagor om elaka styfmödrar hafva skrämt upp lilla Johanna, och Ann' Katrina säger ingenting, men hon ser ut som ett åskmoln.“

Susannas ögon tårades.

“Ack, jag blir så rädd, då jag hör alt“, utbrast hon. “Jag blir så fasligt rädd. Tänk, om de aldrig lära att hålla af mig!“

“Då skola de få med mig att göra“, sade nämdeman Gilius med eftertryck.

Susanna kände sig föga lugnad af denna förklaring, men hon såg far och mor komma gående på vägen och sprang emot dem, torkade tårarne ur sina ögon och ropade, att hon just önskat, att de skulle komma. Det var tid att gifva sig af, och tänk bara, Gilius själf hade kommit öfver för att hemta dem.

Middagen i Gilius' hus utmärkte sig för en riklig mängd af rätter, och öl fans i öfverflöd. Faster Elsa Greta var dock icke inne under måltiden, förebärande,

att någon måste vara ute i köket. Lilla Johanna satt där med svullna och rödgråtna ögon och kunde icke tala, utan att åter börja snyfta. Ann' Katrinas ansigte var kallt och orörligt som en bild, men blicken glödde hvarje gång hon rigtade den på någon af gästerna. Stämningen var icke glad, huru mycket än mor Brita beundrade det rika husets alla bohagsting, tennfaten och skålarne, de stora sängarna med fjäderbolstrar och väldiga skåp och kistor med linne, mest af allt dock ett mindre skåp, aldeles fullt med silfverbägare, "kappar" (tumlare), skedar och kannor.

På eftermiddagen kom Elsa Greta in med kaffe på en bricka. Hon var afmätt och kall emot gästerna, men man kunde dock icke med fog säga, att hon var ohöflig eller ovänlig emot dem. Hon förde Susanna och hennes mor omkring öfver alt, i ladugården och stallet, i källare och visthusbodar.

"Jag har länge önskat att blifva qvitt min brors vidlyftiga hushåll", sade hon. "Jag börjar blifva gammal och orkeslös. Gilius är nog ett par år äldre än jag, men en qvinna åldras tidigare. Inte skulle jag vilja tänka på giftermål. Jag hade tänkt att flytta i höst ett år till hem till min son och sonhustru; de vänta nog att få farmor hem till sig. Då trodde jag, att Ann' Katrina skulle taga vid, där jag slutat, men nu blir det en annan hör jag" — en blick på Susanna — "och jag önskar lycka, förstås, och är glad att få ge mig af i höst. Den där lilla kammaren ofvanpå hos son min har länge lekt mig i hogen."

Brita sade Elsa Greta många artigheter öfver husets goda skick och den ordning, som herskade öfveralt, och denna svarade med en viss nedlåtande köld. Men Susannas mor var altför glad öfver alla de egodelar hon såg och gaf icke akt på den ton, i hvilken hon tilltalades.

"Herre Gud!" utbrast hon slutligen, "att ni skall flytta så snart. Tänk, huru godt det vore för Susanna, om ni vore qvar här ... bara en tid ... ett år eller så och hon finge lära af er, huru alt bör skötas."

"Susanna har sin egen dugliga mor, som bäst vet

och bäst kan lära henne huru ett hushåll skötes, så att alt ter sig storståtligt" svarade Elsa Greta.

Brita förstod mer än väl denna anspelning, men hon låtsade icke därom, utan fann för godt att anse det såsom en artighet.

"Åh jag tackar så mycket, för Per Olofs-mor säger så", svarade hon. "Nog vet jag, att jag bjuder till, men på nämdeman Gilius' hus och skomakare Klassons är det i alla fall stor skilnad."

"Ja, det är det visst", mumlade Per Olofs-mor.

Brita ville icke heller märka detta afbrott, utan fortfor:

"Men Gud ske lof, jag har varit hos folk. Sedan mitt fjortonde år har jag varit hos prostinnans föräldrar, och där var jag nära i tjugu år, det fattades bara ett halft, och jag kan säga, att jag var hållen som en dotter, och patronessan lärde mig alt, både att sy och stryka fint och väfva i konstväfstol. Ja, det var den allra snällaste matmor en kan hafva."

"Det har jag hört omtalas", sade Elsa Greta, mot sin vilja intresserad för Britas berättelse.

Denna märkte det och förtäljde vidt och bredt om patronessans hushållsrön, väfvar och bakverk och öfvergick sedan till prostinnan, lofordande henne som sin mors värdiga dotter. Hon talade äfven om Amandas vänskap för Susanna och Karin samt berättade, att den först nämnda skulle få tillbringa en hel dag hos hennes flickor. Amanda hade ock lofvat Susanna att blifva hennes ena "pelltärna", då hon en gång gifte sig.

"Kanske", fortfor hon, "att till och med prostens gör just som ett litet bröllop åt Susanna, för det har prostinnan en gång nästan lofvat. Men det var då icke mer fråga om giftermål än om aldrig det. Gamla patronessan bar annars sjelf Susanna till dopet, och prosten och prostinnan voro förlofvade den tiden, och de voro ungfaddrar."

Alla dessa meddelanden om den förtroliga vänskapen mellan prestgårdens och Hagens inbyggare höjde Brita och hennes familj betydligt i Elsa Gretas mening, och om hon än icke tyckte om att Gilius å nyo gifte

sig, så mildrades dock hennes ovilja något mot Susannas egen person.

De hade nu åter kommit in i stugan. Gilius och Klasson hade gått ut åt egorna för att se på grödan. De äldre qvinnorna fördjupade sig alt ifrigare i samtal, men Susanna och de unga flickorna hade ännu icke vexlat ett ord. Susanna gick nu till dem och satte sig vid deras sida. Johanna slöt sig intill sin syster och lät höra en halfqväfd snyftning. Ann' Katrina drog till sig sina kläder, liksom skydde hon till och med för Susannas beröring.

Denna början var föga lofvande, men Susanna beslöt dock, efter att först hafva känt sig både ledsen och förnärmad, att icke så snart gifva sin sak förlorad. Hon lade sin hand på Johannas hufvud och frågade henne, hvarföre hon vore så ledsen.

Johanna brast ut i häftig gråt, och Ann' Katrina tog henne på armarna, som om hon varit ett litet barn, och bar ut henne ur stugan, medan Susanna kröp undan i en vrå, färdig att följa det föredöme, som lilla Johanna gifvit.

Hvad borde hon göra? Vore det icke bäst att uppgifva detta gifte? Susanna gjorde sig dessa frågor den ena gången efter den andra, men hon blef icke ense med sig själf om svaret, och så kom Gilius hem. Han gick strax bort till Susanna och frågade, om hon icke ville gå ut i trädgården med honom. Aftonen var fager, det stora päronträdet snöade ned sina blomblad öfver gräsmattan, och bien surrade i dess krona. Här var en bänk, dit Gilius förde sin unga fästmö. Derefter började han tala med henne och förtälja om hvarjehanda. Den unga flickan lyssnade uppmärksamt, hans ord flöto lätt, och hon tyckte det vara roligt att höra honom. Han talade om sina föräldrar och sin barndom och slöt med att fråga, huru hennes blifvande hem likade henne.

"Åh, här är ju allt så präktigt", svarade hon, "men tror ni inte, att det är bäst, att ni låter allt vara som det är."

"Huru? ... Som det är? Hvem talar om någon ändring."

"Jag vet icke, huru jag skall tala, men Gilius ... nog är rikedomen god, men ... jag törs inte säga mer. Jag är ledsen ... det borde hafva skett förr ... men, jag tror jag gör bäst i att nu säga ... nej."

Gilius brusade upp. Att Susanna undgick honom, var redan i och för sig självt en olycka, men att frieriet ginge om intet, sedan det var till hälften kunnigt, och att då någon skulle kunna säga, att skomakarens dotter funnit något att anmärka på nämdeman Gilius' hem, det var en skymf på samma gång som en sorg, och han tyckte sig icke kunna bära det. Han fordrade bestämdt, att Susanna skulle säga sina skäl.

Susanna vägrade.

"Så skall jag säga det själf", sade han med en ed, "någon af de mina har förfördelat dig."

Susanna teg.

"Ja, så är det", återtog han, "syster min eller flickorna hafva uppfört sig illa emot dig. Svara mig och säg sanning!"

"Jag kan ingenting säga", genmälde Susanna mildt men fast.

"Jag skall nog taga reda på det själf, och de skola nog få ångra sig, det lofvar jag."

"Nej, gör för all del inte det!" sade Susanna förskräckt.

Trots sin vrede kunde han ej afhålla sig från att le.

"Du har ingen förmåga att dölja något", sade han. "Då jag vet så mycket kan du gerna säga mig, hvem det är, som varit stygg vid min lilla Sanna."

"Nej, Gilius, jag vill ingen anklaga. Jag har tänkt så mycket, sedan vi sist talades vid och jag ... jag tror inte jag passar här ... Jag är ung och behöfver råd och ledning sjelf. Huru skall jag då kunna styra det stora huset? Arbeta, det har jag lärt, men ordna ... och så vara en mor för edra döttrar ... ack, det vill så mycket, mycket mera förstånd till, än jag har."

"Ack, jag har fått nog af förstånd", sade Gilius otåligt, "jag är trött på det. Min syster är utmärkt förståndig, men det hindrar henne hvarken att vidbränna

maten eller göra tusen andra dumheter. Hedda var också bara förståndet. Jag är glad åt att du inte har så mycket som de, kära lilla barn. Skall det inte blifva mig en glädje att leda och råda dig i alt?“

Susanna var till hälften öfvervunnen.

“Men edra döttrar“, sade hon, “de skola aldrig tåla mig. Ja, ser ni, jag undrar icke därpå. Om någon ville tränga sig in i mitt hem för att vara mig i moders ställe... Åh, jag skulle afsky henne... främlingen.“

“Johanna föddes, då hennes moder dog“, sade Gilius, “hon kan således inte als minnas henne, och jag tror nog du skall få henne kär och hon dig. Ann' Katrina däremot är ju nästan så gammal som du. Ja, för att tala öppet, Susanna, jag tror aldrig hon skall älska dig, men hon skall aldrig våga visa dig olydnad eller vanvördnad.“

“Ack, Gilius, blanda er inte mellan henne och mig!“ bad Susanna. “Jag tror blott, att det gör en ond sak värre. Jag skall bjuda till att vinna henne... Men hela den öfriga slägten?“

“Du gifter dig med mig, inte med min slägt“, sade Gilius spotskt. “Liksom tvärtom“, tillfogade han efter några ögonblicks tystnad.

“Jag förstår icke, hvad ni menar.“

“Ja, det kan göra det samma så länge; du skall förstå mig framdeles. Icke sant! Nu äro alla moln borta, och du samtycker att bli min lilla hustru?“

Susanna log mot honom.

“Om ni vill...“

“Om jag vill, enfaldiga lilla barn! Om jag vill!“ han slöt henne i sin famn och drog henne ned på sitt knä. Han lade hennes armar sakta om sin hals, och Susanna satt qvar i den ställning, som han satt henne.

“Skall ni hafva mycket, mycket tålamod med mig?“ frågade hon, “och aldrig förebrå mig, att jag gaf efter för er önskan?“

“Hvem skulle icke hafva tålamod med dig?“ svarade han gladt. “Bevisar jag icke det genom att låta dig kalla mig ni? Säger inte fästfolk du till hvarandra?“

Hon rodnade och teg.

"Låt oss nu gå in!" sade Gilius. "Se glad ut, Susanna, så skall jag gifva dig något grant." Han tog fram ett guldhjärta på ett band och ville hänga det om hennes hals.

Hon höll hans hand tillbaka.

"Gif det åt Ann' Katrina i stället!" sade hon. "Det har nog tillhört hennes mor."

"Såå, det skall vara nytt, som skall anstå dig", sade han litet harmsen, men dock icke otillfreds med hennes vägran.

"Nej, inte det, men, Gilius, jag vill icke hafva någonting af det, som tillhört din förra hustru. Gif det åt dina döttrar; de äro närmast om det!"

"Sannerligen, Susanna, du passar mig bättre, än jag någonsin tänkte. Du har rätt. Ingenting af Heddas saker skall du bära; du skall slippa det. Gilius Månsson har nog råd att gifva sin fästepiga alt hvad hon begär. Nå säg, lilla toka, tänk ut, hvad du helst önskar, och nämn det blott, och om jag än skulle fara till verldens ända efter det, skall det blifva ditt."

Susannas ögon blixtrade till af glädje, och hennes läppar öppnade sig, men hon förblef tyst.

"Nå, säg ut, hvad önskar du?"

"Jag törs inte ... kanske ni tycker att det är för mycket."

"Nej, nej, ingenting är för mycket åt dig."

"Ack, jag skulle gerna vilja hafva garn för att väfva klädningar åt mig och Karin och lilla Brita."

Han skrattade.

"Du skall hafva det i morgon", svarade han. "Men det är inte för mycket, kära barn, utan för litet."

"Om jag torts, hade jag nog bedt om garn att väfva af åt bröderne också", sade hon. "Tvillingarne och Kalle kunna nog reda sig, men Sven och Erik, de få aldrig visa sig, om någon kommer till oss, och på snart ett år hafva de inte varit i kyrkan. Åh, ni vet inte, huru svårt det är att vara fattig."

Han skrattade.

"Ja du skall hafva alt hvad du önskar", sade han, "men med vilkor att du sedan håller af mig rigtigt."

"Ja, det lofvar jag. Jag skall hålla af er som min egen fader." Han skakade på hufvudet, "Mer kan ni väl aldrig begära?" sporde hon.

"Jo", svarade han lidelsefullt, "mer än fader och moder och syskon tillsammans."

"Ja, då fruktar jag, att jag måste afstå från garnet, ty det är omöjligt."

"Det är inte omöjligt, det står skrifvet, att en hustru skall öfvergifva fader och moder och blifva när sin man."

"Jag har läst, att det var mannen, som skulle göra det", sade Susanna. "Det är altid lättare för honom, men om det också vore hustrun ... Öfvergifva, det är ju det samma som flytta ifrån, och det gör hon ju altid, då hon gifter sig. Äfven jag skall väl flytta ifrån dem och till er."

"Ja, så får det lof att blifva", sade han skämtande. "I morgon skall du hafva hvad du önskar, men då måste du lofva att åtminstone kalla mig du."

"Ja, det vill jag försöka att komma i håg", svarade hon, och efter denna dag sade Susanna du åt nämdeman Gilius. De gingo tillbaka in i stugan, nöjda med hvarandra. Gilius kände, att Susanna stigit i hans aktning genom sin tvekan att blifva hans hustru, och hon var så nöjd och glad öfver det han lofvat henne, att all oro vek ur hennes barnsliga sinne, och hon återtog sina framtidsplaner och bygde sina luftslott under hemfärden aldeles som förut.

Dagen derpå kom Gilius frampå förmiddagen, medförande garnet. Susannas tacksamhet och glädje kände inga gränser. Ja, det var nog sant, som hennes moder sade, att lyckligare fästmö gåfves icke, än hon var.

Susannas fästmöstid skulle icke blifva lång. Mot hennes faders önskan bestämdes det, att bröllopet skulle ega rum redan i September månad. Gilius ville icke vänta.

"Jag är gammal", sade han till hälften på skämt, men ändå med ett litet vemodigt tonfall, som mycket rörde Susanna. "Jag har icke tid.

Nu, sedan den första blygheten gått öfver, kände sig Susanna öfver måttan nöjd och lycklig. Gilius var den allra trefligaste fästman för en flicka, uppfödd i brist. Hvar gång han kom, medförde han nästan alltid något åt Susanna, hennes syskon eller föräldrar. Brita var idel förtjusning åt allt hvad hon erhöll, syskonen voro hänryckta, och när allt detta icke var nog, bjöds Sy-Sara ned från sin kammare för att komma och se. Britas hem antog också snart en prägel af välstånd. Nya gardiner kommo för fönstren, ny förlåt för sängen, och Hoppström, som med sina öfriga konster äfven förenade en målares, strök en vacker dag öfver möblerna med perlfärg, dock bordskifvan och stolsitserna svarta.

Som nu sommaren led, beslöt nämndemannen att fara till Linköping på Persmesso marknad för att där köpa begåfning åt sin fästmö. Och denna, som aldrig varit i någon stad, gladde sig utomordentligt åt denna färd, hvilken i hennes tycke hägrade såsom något rigtigt storartadt.

Tidigt en sommarmorgon satte därför Brita med Susanna och Karin öfver sjön. Dofvern låg så stilla och lugn, foglarnes jublande toner ljödo från stränderna, småfisken plaskade i vattenbrynet, gäddan lekte och gick i ring öfver grunden, ekarna och björkarna böjde sig fram öfver vattnet liksom för att se; marken var grön och blomsterströdd, och öfver det frida landskapet hvälfde sig en himmel, så blå och klar — ja, det kunde icke vara fagrare. Susanna kände sig så hänryckt då hon satt i båten och jämte Karin dref fram den med kraftiga årtag. Brita satt i bakstammen, äfven hon mycket glad öfver denna marknadsfärd, som kommit att afbryta hennes enformiga hvardagslif. Men Karin, som följt med blott för att taga ekan tillbaka hem, kände sitt hjärta svälla af längtan att snart få se hela den "stora vida verlden" liksom hennes syster. Ju längre de rodde framåt, dess mera sorgsen och kanske äfven en smula afundsjuk kände hon sig, och alt ojämnare blefvo hen-

nes årtag. Susanna vände sig gång på gång för att se, huru färden led, och nu såg hon Gilius stå nere vid stranden, väntande henne.

"Kära, ro ordentligt!" förmanade hon systern. "Jag kan ju inte taga ett enda årtag utan att stöta imot dina åror. Det ser så illa ut för Gilius; det ser ut, som om vi aldrig rott förr."

Karin torkade med halsdukssnibben bort en tår, som ville halka fram ur ögat, och rodde nu med kraftiga tag mot stranden. Gilius helsade gladt sin fästmö med ett famntag och räckte handen först åt Brita, sedan åt Karin.

"Kommer hon också med, svägerskan min?" sporde han skalkaktigt.

"Åh, jag får väl nöja mig med att vända om med båten, jag", svarade hon med ett litet tvunget skratt och vände sig bort.

"Ja, då få vi lof att hafva med oss så mycket hederligare marknadsgåfva", sade han skämtande.

"Tack för lofven!" Karin sköt ut båten. Hon kände, att om hon dröjde, skulle tårarna bryta fram.

"Den behöfver du inte tacka för, men för "hållen" kan du ge mig stora famnen, och nu kan du väl ge dig till tåls och dricka en kopp kaffe."

"Nej tack! Lilla Brita kunde vakna", svarade Karin, tog ett kort farväl och sprang i båten.

"Hon var alt ledsen", sade Susanna med en suck. "Det är alt synd åt henne, som inte får följa med."

På Susannas lättrörliga sinne verkade systerns ledsnad nedstämmande; hon önskade nästan, att hon fått vända om med Karin. Imellertid gick hon upp mot byn, några steg efter sin mor, som var inbegripen i ett lifligt samtal med den blifvande mågen. Ofta vände hon sig dervid om och såg efter Karin. Då hon märkte, att denna med ärmen for öfver ögonen, kände äfven Susanna sina tårar vilja bryta fram, och då hon såg Karin därute, väl hunnen bortom en udde och, som hon själf trodde, dold för allas blickar, låta årorna falla och dölja sitt ansigte i sina händer, kunde icke Susanna

återhålla en snyftning. Gilius vände sig om och såg på henne missnöjd och förundrad.

"Hur är det fatt?" sporde han tort.

"Åh kära, det är bara, att hon tycker det är synd om Karin", svarade Brita i hennes ställe. "De där flickorna hafva alltid varit som lif och själ."

"Ja, hur skall det då gå, när Susanna flyttar hemifrån?" frågade Gilius i en ton midt imellan skämt och missnöje och vände sig emot sin fästmö.

"Jag får väl lof att vänja mig", svarade hon med en snyftning, som dog bort i ett leende, och de stora blå ögonen strålade så fagert i tårarnes glans. Hvem kunde vara missnöjd med henne! Icke Gilius åtminstone. Han slog armen om hennes lif och började jollra med henne som med ett barn, talande om för henne marknadens härligheter, och frågade henne under skämt, hvad hon önskade sig: en blå silkessjal eller en grön, en röd bombasinsklädning eller en gredelin. Snart förgick Susannas missmod, och när hon inträdde i stugan, der kaffebordet stod dukadt, var hon frisk och leende som en sommarmorgon.

Ute på gården stod vagnen redan framdragen med två blåmålade fjädersäten, och matsäcksskrinet bars just nu ut och sattes under hösäcken. Hästarne fördes fram, små, starkt bygda, bruna hästar med svarta ståndmanar och omsorgsfullt uppknutna svansar. Nämdeman gick själf ut för att tillse, att förspänningen gick väl och ordentligt för sig. Han lyfte på de blåmålade bogträna och kände på selstickorna, han tittade under vagnen, om smörjburken hängde på sin plats, hvarefter han steg upp i sätet och fattade tömmarne. Susanna satt vid hans sida. Brita och lilla Johanna togo plats på baksätet, och så en smäll i luften med piskan, och vagnen rullade ut från gården, bort från byn och ut på landsvägen.

Susanna var föga van vid att åka. Hon njöt därför dubbelt af att färdas fram genom det fagra landskapet. Dragen af de raska hästarne hvirflade vagnen ned för backar, genom trånga dalar, där alt stod i sommarens yppigaste blomstring. Mot middagen hade de nått

Stjernarp, där de skulle pusta ett par timmar. Medan mor Brita och lilla Johanna ordnade matsäcken och dukade fram af de medförda Guds gåfvorna, lyssnade Susanna till sin tästmans berättelse om det stolta Douglaska slottet, hvars ruiner fylde henne med häpnad. Darrande vandrade hon omkring och såg den af trollen dödade tjänstflickans bild målad på källarväggen. Långt sedan de andra sträckt ut sig i gräset för att hvila, gick Susanna, i en stämning midt imellan nyfikenhet och fruktan, rundt omkring den gamla öde ruinen och skådade, huru de gröna träden vinkade och nickade genom de sotade fönsteröppningarna, huru solljuset spelade mellan löfven och små glittrande ödlor i munter lek ilade fram och tillbaka ur de remnade murarna för att bada sig ett ögonblick i solens strålar och åter försvinna. Hon tänkte på den natten, då trollen stego upp ur Roxens svallande vågor för att fira en fest i grefveborgens källare. Hvem vet, om icke Susanna skulle liknat den dödade tjänstflickan i nyfikenhet? Nog skulle det hafva varit nöjsamt att se trollen i deras perlutsydda gyllene skrudar och all deras präktiga bonad. Månne något ännu fans qvar i de tillslutna källarhvalfven? Hvad såg solen där inne, då hon sköt sina fagra strålar genom de små gluggarna? Susanna tittade in här och där, men fann endast mörker. Icke en skymt var att se, hvarken af den enligt sägen i taket uppskrufvade silfversängen eller den präktiga guldvagnen. Att de imellertid funnos där, därom var Susanna djupt öfvertygad. Hon tänkte på sagan om Robert Douglas' blodiga bedrifter, huru han mördade den sjuka tyska furstinnan och kastade hennes lik ur silfversängen, förande den med sig som ett byte. Hon tänkte på hans skrytsamma byggnad, som han själf sagt skulle trotsa elementen. Och hon föreställde sig slutligen, huru han — folksagan gör nämligen en person af den egare, som bygde slottet, och hans ättling, under hvars tid det brann upp — på vägen till sitt hem såg ljus sprida sig från det ena fönstret till det andra liksom till en fest och slutligen, då han hunnit det helt nära, såg lågan fladdra upp öfver taket liksom den fana han plägade hissa för

att kalla till sig vapenbrodern Axel Lilje från Löfstad till sina orgiastiska fester. Och slutligen tänkte hon sig den olyckliga qvinnan, som likt ett spöke reste sig ur jorden framför hästarne och hånande tillropade sitt barns stolte förförare: "Ser du, att det kunde brinna!"

Upptagen af dessa tankebilder, märkte Susanna knapt, att hon icke var ensam. Tvänne unga människor, en karl och en qvinna, gingo hand i hand rundt omkring den gamla ruinen; men äfven de tycktes föga gifva akt på Susanna, utan delade sin uppmärksamhet mellan det gamla slottet och hvarandra. Susanna satte sig ned på en framskjutande sten och såg utåt den vida vattenytan. Det unga paret gick förbi utan att se henne, hvaremot de nu fängslade hennes uppmärksamhet. Han var en högväxt, ljuslett man med den vanliga Risingetypen. Hon var liten och spenslig, ovanligt mörklagd och med stora svarta ögon, hvilka med ett uttryck af kärlek och hängifvenhet fästes på mannen. Susannas blickar följde dem, då de aflägsnade sig, och hon steg upp för att spana efter hvart de gingo. Hon såg mannen sätta en liten oansenlig svart häst för en gammal "skraltig" vagn, och ett leende nästan af förakt krusade Susannas läppar, då hon tänkte på Gilius' ståtliga åkdon och unga, eldiga hästar. Då mannen slutat att spänna för, tog han den lilla qvinnan i sina armar och lyfte henne upp i vagnen, medan hon slog armarna om hans hals och tryckte sina läppar mot hans panna. Ett uttryck af lycka låg utbredt öfver deras ansigten, och deras blickar smälte tillsammans, då de möttes. Nu märkte de Susanna, en purpursky drog öfver den unga qvinnans ansigte, och mannen lyfte på hatten, hälsande med ett visst förläget uttryck, med det samma som han satte hästen i gång och for af ifrån Stjernarp.

Först ett par timmar därefter gaf sig Gilius i väg med sitt sällskap, tillryggaläggande den sista halfannan milen till Linköping. Den jämna vägen och de stora sädesfälten beundrades lifligt af Susannas mor och fästman, hvaremot hon själf kände sig nästan skrämd af dessa vida slätter, der allting syntes på så långt håll och man ändå behöfde så mycken tid för att komma

dit. Linköpings domkyrktorn reste sig för deras blickar, och dess mörka tak sträckte ut sig bland omgifningens gröna trädgårdar och röda tegeltak, likt en jättekropp, hvilande på olikfärgade dynor.

Före aftonen voro de inne i staden, som var uppfyld med resande landtboar, hvilka sökte qvarter hvar de kunde. Gilius och hans sällskap hunno icke utan åtskilliga misstag fram till det ställe, där han förr en gång tagit in och där de tillsammans med åtskilliga andra bönder fingo stallrum för sina hästar och nattqvarter för sig själfva af anspråkslösaste slag.

Dagen därpå, Persmessodagen, var Östergötlands kanske mest besökta marknad. Icke nog, att folket från den rika Östgötaslätten sökte sig dit; långt ifrån kom äfven allmoge från provinsens både norra och södra skogsbygder, för att icke tala om småländingar med nötboskap, ost och smör och vestgötar med sina väfnader och svarfvade träsaker. Vingåkersboar utbjödo sina väfskedar och sitt hemmaväfda vadmal. Dalkullor sålde hårarbeten, tagelringar och andra småsaker, medan stadens borgare utbredde sina varor i de på torget uppsatta ståndén. Till Persmessomarknaden reste köpmän och handtverkare från långt aflägsna städer, täflande med stadens egna i att ådraga sig mängdens blickar och tilllocka sig deras penningar. Att besöka Persmessomarknaden hörde till tjänstefolkets fri- och rättigheter, och mången gjorde det till en betingelse, innan de togo städja. Derför vimlade staden af ungdom, som par om par eller i flockar svärmade omkring gatorna, bjudande hvarandra på karameller och pepparkakor eller sött vin och "sudna kringlor". Dessimellan köpte de anspråkslösa marknadsgåfvor af nålbref och hakringar eller sockerbiblar och hjärtan, njutande af sin fridag på samma gång, som de förtärde sitt "persmessomos" — krusbärsmos, vanligen det första på året — med grädde och semla, som i hvarje gathörn af gamla månglerskor tillhandahölls allmänheten. Barn spelade på "munklaver" eller blåste lergök. Här och där ljödo tonerna af en fiol och de skärande ljuden af en gatusångares röst. Kring positiven samlade sig folket, med gapande beundran iakttagande marionetternas

afmätta svängningar eller möjligen en liten apas krumsprång. Inne på någon rymligare gård visades en dansande björn eller några andra "underliga djur". I stadshussalongen trängdes en skådelysten hop kring en panorama eller ett vaxkabinett. På aftonen var det kanhända någon musiker ifrån hufvudstaden, som bjöd på konsert i en af stadens kyrkor, och dit skyndade då stadens finare publik, medan den mera anspråkslösa hade icke mindre roligt i tältet utanför, där en taskspelare "vände syn" för dem.

Inne på hvarje gård stod åkdon vid åkdon och häst vid häst. Det fordrades en viss både skicklighet och djärfhet att bana sig väg mellan dessa små bondhästar, hvilka synbarligen alla voro bragta ur sitt vanliga godmodiga lynne. Grinande med tillbakadragna öron sökte kanhända den ene att bita den förbigående i armen, medan grannhästen måttade en liten spark åt hans ben och han måste till på köpet akta sig för de tjäriga vagnshjulen. Om man från något fönster skådade ned på gatan, liknade den en böljande ström af brokiga dukar i skiftande färger, hattar och mössor; men blandade man sig i vimlet såg man tusen små roliga uppträden, der folkhumorn gaf sig luft.

Midt i denna böljande människoflod seglade nämdeman Gilius fram helt långsamt och ståtligt, följd helt nära af Susanna och hennes moder. Lilla Johanna hade föredragit, att med någon bekant besöka vaxkabinettet än en gång. Nämdemannen såg ansenlig ut, och han viste det väl, där han framgick i all sin dyrd: hög hatt och kapprock i trots af hettan, dock öppen framtill för att visa hans långrock, som var prydd med medaljen. Det stora, grant utsydda förskinnet under rocken, de gula knäbyxorna af elgskinn, de höga stöflarne, som voro nedskurna för att låta se de präktiga strumpebanden, konstigt väfda i flera färger, fullbordade drägten. Mor Brita, beväpnad med en regnskärm af rödt bomullstyg och med stadigt handtag, stor nog att rymma en hel familj, njöt outsägligt af marknadsvimlet, medan Susanna kände sig mera blyg för det uppseende hon omisskänneligen väckte bland den manliga ungdomen.

Nämdemanen ställde sin kosa åt ståndet, där han länge vandrade hit och dit, beskådande tyger och sjalar, prutade och köpslog, men omsider slutade med att göra rikliga inköp. Han drog fram sin välförsedda plånbok af styft skinn och vände på sedlarna liksom sägande dem ett sista farväl, innan han lemnade dem ifrån sig som betalning. Han hade redan gjort frikostiga inköp af begåfning — grann psalmbok i hvitt pergamentsband med röda hjertan och förgyllningar, brudklädning och ungmorsklädning, sockerduksförkläde och halsdukar jämte gåfvor åt Susannas föräldrar och syskon — då han med Brita och Susanna stannade utanför ett stånd, där sidendukar höllos till salu. Köpmannen lade fram sina finaste dukar, och Susanna såg med lystna blickar på den brokiga mängden, som utbreddes framför henne. Gilius valde, nu som alltid rådfrågande mer sin egen smak än hennes, en fin ljusblå hufvudduk och en dito svart och uppfordrade därpå Susanna att välja sig en tredje själf. Där var en sidenduk med blekgul botten, som tycktes Susanna vara den allra mest förtjusande. Dess mönster var ovanligt, mångfärgade små blommor slingrade sig kring fina teckningar i guldfärg och korallrödt, och Susanna tvekade icke att välja den, oaktadt den var den allra dyraste och mor Brita varnande sade: "Hvad skall du med två så ljusa sjalar till?"

Nämdeman Gilius såg missbelåten ut med Susannas val, men började likväl att köpslå och pruta om den utsedda duken. Säljaren var dock obeveklig. Gilius kastade den åt sidan och stod tvekande i valet mellan en svart duk med högröda blommor och en annan mörkgredelin och grön.

En ung man gjorde sig väg i det samma fram till ståndet, och skjutande sedan en ung qvinna framför sig oaktadt hennes hviskande bön: "Låt vara, Arvid! låt vara!" ropade han högljudt åt köpmannen att låta se sina finaste dukar. Mannen, som blifvit kallad Arvid, stannade genast i sitt val vid den blekgula, som så mycket behagat Susanna.

"Låt vara, Arvid!" bad den unga qvinnan å nyo,

"låt vara!" Men han tog duken, oaktadt hans lilla hustru ifrigt försäkrade honom, att den vore för ljus.

"För ljus!" upprepade han, "ja, då välja vi dig också en mörk." Han tog en vacker rutig duk i mörka färger, tilläggande: "Nu, Vera, du fick ingen begåfning, men nu skall du hafva den."

"Så oförståndig du är!" sade hon.

"Åh, jag skall vara förståndig nu ... ett helt år" svarade han. "Hvem är det som säger, att det är roligt att vare litet tokig ibland?"

"Ja, Arvid, det är annan sak det; dermed menar jag bara litet munter."

"Ja nu, ser du, är jag munter", svarade han och slängde en större sedel på disken.

"Åh, käre, fick du så mycket för de där perlorna?"

"Ja, och två till lika stora."

Han gaf henne halsdukarna, stoppade på sig de penningar han fick tillbaka och gick sin väg, hållande sin lilla hustrus hand i sin. Susanna hade igenkänt det unga paret, som hon sett vid Stjernarp, och hon hade icke förlorat ett ord, en blick eller en åtbörd under denna lilla scen. Hon viste nu, hvilka de voro. Det var ju Arvid från Skirnäs och "bortbytingen". Hennes tankar voro så uppfylda af detta lilla uppträde, att hon icke mer tänkte på några halsdukar, förrän nämdeman i missnöjd ton bad henne göra sitt val, sedan nu den gula icke mera fans.

"Ja, nu gör det mig det samma", svarade hon med en suck.

Han missförstod henne och sporde köpmannen, om icke make till den gula halsduken funnes. På köpmannens nekande svar valde han ut en rosenröd och en mörk och frågade därpå, om hon icke vore nöjd med bytet.

Susanna svarade, att det vore hon visst, men det låg ett slags vemod i rösten, som illa ljöd i Gilius' öron och kom Brita att förundrad betrakta sin dotter.

Den unga fästmön var långt ifrån otacksam för de gåfvor hon erhållit, och likväl ... om hon varit i Veras ställe! Att få så som hon, men ännu mer att kunna taga emot så som hon, det måtte vara härligt. Arvid

hvarken prutade eller köpslog, han betalade som en furste! I sjelfva verket uppträdde han med mera glans än sjelfva Gilius. Skulle väl Susanna någonsin se upp till Gilius så hängifvet, som Vera såg på sin man?

Hemma i qvarteret yttrade sig Gilius föraktligt om Arvid.

"De säga", anmärkte han, "att han, den där Arvid, hittat perlor i den lilla ån, som rinner förbi hans nybygge. Vare därmed huru som helst, så är det väl bra oklokt att lägga ned sina styfrar i två silkessjalar. Nej, Bengt, styffar hans, och Karin, mor hans, hafva aldrig kunnat hushålla, och det tyckes som ginge det i arf på sonen också. Tiggare är han, och tiggare blir han nog också. Gick han icke åstad och gifte sig med den där "bortbytingen", som ingenting hade, och han hade kunnat få Fredrika vid Ängnäs."

Susanna lemnade rummet; det gjorde henne ondt att höra någon tala hånfullt om de båda unga, som sågo så lyckliga ut. Hon stod i förstugan och såg ut på gården, der hästar och vagnar rörde sig om hvarandra i förvirrad blandning. Hvad var det för en skugga, som rörde sig där? Det var en drucken. Susanna kände honom allt för väl och sprang in. Hon satte sig tyst och stilla vid ett af fönstren och såg ut på det aftagande marknadsvimlet. Slutligen kom Johanna hem yr och uppsluppen, förtäljande allt hvad som tilldragit sig hennes uppmärksamhet i vaxkabinettet och på marknaden; men Susanna sof icke den natten.

Dagen därpå förekom henne alt som en dröm, och när de fram på eftermiddagen, efter förnyade inköp af kaffe och socker jämte vin till bröllopet och ett par bindmössor i olika färger och dit hörande hvita "stycken", begåfvo sig på hemvägen, upptogs hennes sinne så helt och hållet af de skänker hon fått och det blifvande bröllopet, att bilden af det unga paret helt och hållet utplånades ur hennes hug.

Det lilla hemmet vid Hagen låg där midt i högsommarens prakt, då Amanda en vacker dag en tid därefter kom på besök.

"Ack, här är ju ett rigtigt paradis!" sade den lilla flickan, låtande sin blick öfverfara stugan och stanna vid den fagra ängden. Derpå bad hon Susanna att få se hennes begåfning, och då denna drog upp ur sin kista klädningstyger och "silkessjalar", det vill säga stora huftuddukar i olika färger, blef hon nästan häpen.

"Han måtte tycka bra mycket om dig, Susanna", sade Amanda, "ty, ser du, de säga, att han är snål."

"Visst inte", svarade Susanna ifrigt, "visst inte. Han vill gerna gifva och ger åt hvem jag säger åt honom. Till och med Sy-Sara gaf han en psalmbok med stor stil, så att hon skulle kunna läsa i kyrkan, och en rosig kaffekopp i går på hennes namnsdag, Sara-dagen."

"Nå, det var nog snält af honom", sade Amanda; 'du såg också glad ut, när vi träffades Persmessan."

"Ja, det var jag också, ty förutom hvad jag fått, köpte han äfven svart klädning åt både mor och Karin. Ja, han är den allra bäste man, och jag är så nöjd och lycklig."

"Men huru är det med hans döttrar, Sanna?"

"Åh, den lilla är nog snäll, då hon får vara i fred", svarade Susanna. "Hon har varit här ett par gånger nu, sedan Ann' Katrina for till sin farbror, och Karin och hon komma väl öfverens. Också är väl Karin den allra gladaste och lustigaste flicka, som hvar och en måste hålla af. Men ack, Amanda, om jag viste, hvad jag borde göra med Ann' Katrina? Hon är så led åt mig. Om jag aldrig så tänker göra henne glädje med någonting, så tager hon det altid, som menade jag något illa därmed. Jag skall tala om något för er, om ni lofvar att aldrig nämna det för någon."

"Nej för ingen människa", försäkrade Amanda.

"Första gången jag var hos Gilius ... tycker ni inte det är underligt, att jag törs kalla honom så? ... voro vi ute i trädgården, han och jag, och han ville gifva mig ett guldhjärta, som varit hans första hustrus. Jag tyckte, att hans döttrar borde få alt, som varit deras moders,

och jag sade honom det, och han gaf det sedan åt Ann' Katrina, men hon kastade det sedan i sjön, bara för att jag hade tagit i det."

"Hu, så stygg hon måste vara!" sade Amanda.

"Hvad tror ni att jag skall göra?"

"Jag vet inte als... Bedja hennes pappa, att hon får stanna qvar för altid, der hon är. Om jag vore som du, vore jag rädd för henne."

Susanna svarade ingenting. Sven kom och frågade, om han finge ro ut med flickorna till Killingön och plocka hallon till middagen, ett förslag, som gerna antogs. Inom kort gled också båten fram öfver de glittrande vågorna, och Susanna glömde snart de moln, som hotade hennes unga lycka.

På aftonen kom Gilius med lilla Johanna. Han var synbart smickrad, att Amanda kommit på besök till hans fästmö, och bad henne flera gånger att ihågkomma Susanna, då hon flyttat till andra sidan sjön. Amanda sade det oaktadt, då Susanna efter en stund följde henne hem till prestgården:

"Ja, nog är din fästman vacker och ståtlig och rik också, kära lilla Sanna, och kanske är det dumt af mig att säga något, men jag ville aldrig hafva honom i ditt ställe."

"Ja, det är därför, att ni är för barnslig, Amanda", svarade Susanna, och det låg ett visst missnöje i hennes röst, "och så har ni inte försökt att vara fattig."

Amanda log. Hon tyckte nog ibland, att hon var långt ifrån rik, men i jämförelse med Susanna lefde hon dock i öfverflöd.

"Du är således aldeles nöjd och lycklig?" återtog hon.

"Ja visst, bara inte Gustaf, den dumme pojken, vore."

"Gustaf! Hvem är det?"

"Åh, det är han, som är skomakardräng hos far. Han har gått sin väg nu, kan ni tro, Amanda, och det tycker jag är så fasligt illa gjordt af honom; men far säger... Ja, det är då det samma."

Amandas nyfikenhet var imellertid väckt en gång, och hon ville nödvändigt veta, hvad Susannas fader sagt.

"Han säger", återtog Susanna motvilligt, "att han, hvad på honom ankommer, hellre hade önskat mig en sådan hederlig, men fattig gosse som Gustaf. Men ser ni, Amanda, det där förstår inte far. En karl förstår inte, huru hustrun får slita och arbeta och huru mycket hon får undvara i hvardagslag, för att han skall få litet mer än nödtorftigt till helgdags. Jag vet inte ... Jag tycker det inte är rättvist ... men mor säger altid: "Den, som arbetar hela veckan för oss alla, behöfver litet trefligt om lördagsafton, då han kommer hem." Hvem är det, som arbetar för man och barn, om inte just husmodern? Hvad är mannens arbete mot hennes? Men mor säger, att det skall så vara. Imellertid, Amanda, så bryr jag mig inte als om Gustaf. Jag tycker blott, att det är tråkigt, att någon skall vara ledsen, då jag är glad och lycklig. Och vet ni, härom söndagen var han inte hemma hos oss på hela dagen och kom först långt fram på natten. Vi hade redan lagt oss, och dörren var stängd. Jag gick upp för att släppa in honom. Han var så besynnerlig, ögonen sågo så röda och tunga ut, och han slog imot dörrposten och snubblade i trappan. Jag tror nästan, att han var supen, vet ni. Och hvad jag bestämdt vet är, att han var det på Persmessan. Usch då! Det har han aldrig brukat förr."

Susanna teg. Få qvinnor torde gifvas, som icke hysa medlidande med en olycklig kärlek, äfven om den yttrar sig genom ett rus, och de båda flickorna kände sig nu helt vekt stämda mot stackars Gustaf.

Först då de kommit fram till den gamla kyrkan, bröt Amanda tystnaden med att säga, att äfven hon tyckte det vore synd åt Gustaf, men att han ju kunde få Karin i stället. Många hade gjort så; då de ej kunnat få den ena systern, hade de tagit den andra "och det tycker jag är klokt, långt klokare än att supa sig full", tillade Amanda. "Jag tror aldrig, att jag tog till man, någon som varit supen ... Nej, det gjorde jag aldrig."

"Då blefve ni nog utan, Amanda."

"Ja, det är bäst i så fall. Pappa säger alltid: 'Bättre ensam än i dåligt sällskap'. — Farväl, och tack för i dag", tillade hon och gick.

Susanna vände om och vandrade åter af mot sitt hem. Gilius mötte henne på halfva vägen, och hand i hand gingo sedan de trolofvade mot Hagen. Men Susanna var tyst och syntes vara förstämd, och under inflytande häraf blef äfven Gilius vid dåligt lynne.

"Nå, hvad sade Amanda?" sporde han slutligen.

"Just ingenting."

"Ingenting! Då hon och du knappast tego en minut. Hvad sade hon om din begåfning?"

Frågan stötte Susanna. I en hast stod hela scenen med den gula halsduken för hennes minne. Hon svarade kort:

"Intet annat än bra."

Nu var det hans tur att känna sig stött, och vägen fortsattes under tystnad, tills de nådde Hagen. Då rann det plötsligen Susanna i hugen, att hon varit ovänlig mot Gilius, och hon bad honom enträget att gå in och sitta ned en stund; men han afböjde det sträft och gick ned till sjön. Han for sin väg, föga nöjd med sin fästmö.

"Det blir väl bättre, när jag får henne för mig själf", tänkte han. "Då blir det nog slut med alla nycker; andra sätta i henne dumheter." Det var alltid det Gilius tröstade sig med, då han var missnöjd med Susanna.

En söndag i augusti lyste det första gången för Gilius och Susanna. Den blifvande brudgummen jämte lilla Johanna och Per Olofs mor voro alla på besök vid Hagen. Elsa Greta, då hon inte kunde göra giftet om intet, höll god min i dåligt spel och var nedlåtande, ja, vänlig mot sin unga svägerska, och denna, okonstlad och barnslig, gladde sig hjärtligt däråt. Johanna lekte gerna med Karin och gossarne, och Ann'Katrina var ännu icke återkommen.

Påföljande söndag skulle fästefolket själfva höra på lysningen efter sedvänja där i bygden. Det var med

en outsäglig förnöjelse, som Susanna denna dag iklädde sig sin begåfning: den fina svarta klädningen, det silfverinväfda skärpet och sockerduksförklädet, och profvande knöt på hufvudet än den rosenröda, än den ljusblå silkeshalsduken öfver den lilla hvita, med brokiga blommor utsydda bindmössan. Hon slöt med att välja den blå och bära den röda på armen. När hon slutligen gjorde i ordning "fägningen" och på en tallrik rågade upp konfekt, stycken af kak- och bröstsocker och ändå hade mycket öfver att stoppa i kjolsäcken, kände hon sig bra lycklig. Hon anmärkte också leende till sin fästman under vägen, att det nog icke funnes någon flicka i hela kyrkan, som icke önskat vara i hennes ställe. Han fann detta vara aldeles sant. Nog viste han, att mer än en ungersven måhända velat vara i hans ställe, men därom sade han ingenting. Och så vandrade de af mot kyrkan.

Dagen var qvalmig, och mörka moln hvilade nere vid himlabrynet, alt för tunga för att kunna lyfta sig öfver skogstopparne, mot hvilka de syntes stödja sig. Från himlens i öfrigt klarblå hvalf sände solen sina förtärande strålar ned emot jorden, hvars grönska såg matt ut och som med glädje skulle hafva helsat de mörka molnen, om de blott stigit fram på himlen och tömt sitt svalkande regn i hennes sköt. De små blåklockorna vid vägkanten hängde med hufvudet, men tistlarne buro sina kronor högt. Det var tyst i lundarne, foglarne sökte skogens hägn och svalka undan dagens hetta.

Det var godt, att denna dag komma in i den gamla kyrkan. De låga fönstren och de tjocka murarne kunde icke aldeles blifva genomglödgade af sommarvärmen. Susanna gick med lätta steg öfver de gamla grafstenarne, som täckte golfvet, och intog sin plats i kyrkan midt imellan sin mor och syster Karin. Tänk hvilken lycka att gå i kyrkan tillsammans med dem, utan att kläderna utgjorde något hinder! Susanna hade därför att tacka Gilius, och hon egnade honom nu i sitt hjärta en varm tacksägelse, i det samma som hon lutade sig ned i sin bänk till den sedvanliga bönen.

Predikan var slut. Susanna öppnade sin fina spetsprydda näsduk för att låta konfekt-tallriken gå omkring, i detsamma som ett kristligt äkta förbund afkunnades för andra gången mellan nämdemannen och hemmansegaren Gilius Månsson i Dofverstorp och skomakaredottern, dygdesamma jungfrun Susanna Josefsdotter. Hon såg sig småleende omkring i kyrkan, men hon hade så när släpt tallriken af förskräckelse, ty hon märkte ett par ögon, rigtade på sig, så hätska och ondskefulla, att hon kände, huru blodet vek från hennes kinder. Dessa ögon tillhörde hennes blifvande stjufdotter Ann' Katrina.

Då man kommit ut ur kyrkan, trängde sig många omkring den unga fästmön, önskande henne lycka. Susanna stod där glad och leende midt ibland sina unga väninnor och med Amanda närmast intill sig, då en röst hviskade i hennes öra:

"Sanna lilla, här är en, som vill önska oss lycka!"

Susanna vände sig om. Ann'Katrina stod där vid sin faders hand. Hon var blek och syntes illa till mods: "Lycka till!" sade hon hest och förvred munnen till ett smålöje.

"Tack och tack!" svarade Susanna och tog sin hand ur den lilla Amandas för att bjuda den åt Ann'Katrina. Men denna låtsade icke se det; utan helsade till höger och venster och skred långsamt öfver kyrkogården i rigtning mot sin moders graf. Hunnen dit stod hon en stund orörlig med korslagda händer, utan att taga ögonen ifrån den gröna kullen. Då folket dragit bort, stod hon så ännu. Hon reste upp hufvudet och såg sig omkring åt alla sidor. Då hon såg sig vara ensam, uppgaf hon ett litet rop, det var dock snarare en stönande suck, kastade sig ned öfver grafven med öppen famn, och pressande sina läppar mot jorden, mumlade hon: "Om äfven alla andra svika, skall jag ensam vara trofast!"

Nu bröt det oväder löst, som så länge sväfvat i luften. Åskmolnen åkte upp på himlen, blixtarne lyste, och med brak och dunder drabbade de samman i rymden.

Fjorton dagar efter denna dag var Susannas bröllop. Själf hade hon efter gammal sedvana infunnit sig i prestgården aftonen förut. Amanda och hennes moder hade krusat hennes hår och ordnat hennes drägt. Den var lysande, som bruket föreskref. Den svarta sidenklädning, som alla brudar plägade bära, försvann under prydnader af alla slag, silfver- och guldspetsar och fransar, röda band och blommor. Susannas rika hår — i och för sig den fagraste prydnad, hvilken lik en kappa af slaget guld skylde hals och axlar och förlorade sig mellan spetsarne på kjolen — doldes till en del af kransen och kronan jemte den rosenröda florslångsjal, hvilken var använd till slöja. Öfver kronan höjde sig vajande plymer i rödt och hvitt, ty kronan borde aldrig vara tom, bruden blefve då fattig. Perlor och glitter föllo ned därifrån som ett regn vid hvarje rörelse med hufvudet, och bröstet täcktes af halsband och kedjor. Susannas smärta växt tog sig ut som en majstång, öfverhängd med kransar, och hennes fina ansigte nedtrycktes och vanställdes af alt detta prål.

"Hon lyser icke i skruden", sade Brita med en suck, "men grann är hon i alla fall."

Hon vände sig till tärnorna. Karins friska solbrända ansigte log emot henne under ett diadem af högröda rosor och "skrammelmessing". Hon tog sig bättre ut än sin fagra syster, och lilla Brita i kattunsklädning var allra vackrast. Det funno både brud och tärnor.

"Se där har du Gilius, Susanna! Laga för all del att du får se honom!" sade mor Brita.

Susanna steg upp och gick fram till fönstret.

"Hjärtans barn! Nej, inte så!" ropade mor Brita. "Bakom gardin, vet jag."

Men Gilius hade redan sett henne. Sittande på sin häst helsade han leende sin unga brud.

Mor Brita vacklade baklänges; det var ett så olyckligt förebud.

"Åh, var lugn mor! Jag såg honom alt först", tröstade henne Susanna och stannade qvar framme vid fönstret.

Ridande med musik i spetsen, begaf sig brudgums-

följet åstad fram emot kyrkan. Därefter ordnade sig brudens följe, tärnor par om par, och närmast bruden de som voro slägt med henne eller brudgummen och hvilka i kyrkan borde bära pellen öfver brudparet. Sedan kom bruden, ledd af sin far samt företrädd af tvänne gifta brudriddare och efterföljd af de ogifta brudsvennerna, hvilka skulle uppbära hennes släp, som dock vanligen fattades, hvarför de i stället nöpo i klädningskjolen. Sist kommo de gifta qvinnorna. Prest och brudgum väntade vid altaret, och vigseln förrättades nu på öfligt sätt. Brudföljet tog sedan plats i choret under gudstjensten, efter hvars slut brudparet framträdde å nyo för att undfå välsignelsen. Därpå följde det så kallade brudoffret. Klockaren öppnade dörrarne till altarringen, Gilius trädde fram och nedlade en silfverspecie på altarbordet. Susanna följde efter honom och förrättade sitt offer. Brudparet intog åter sina platser, under det att först de gifta qvinnorna en och en, sedan brudtärnorna parvis offrade sin skärf på altaret och bugade sig för brudparet. Då alt var slut, skred brudskaran under orgelmusik ur kyrkan. Brudgummen steg åter till häst och red mellan brudens fader och presten till bröllopsgården. Bruden däremot följde efter i prestens vagn, hvarefter de öfriga qvinnorna åkte i sina vagnar med blåmålade säten.

Prosten och prostinnan hade erbjudit sig att göra Susannas bröllop, men det stötte Gilius, som tyckte, att det såge ut, som vore Susanna en tjänstflicka, åt hvilken husbondfolket gjorde bröllop. Han önskade därför, att Susanna skulle stå brud i sitt föräldrahem. Brita hade en mängd betänkligheter däremot, men Gilius genomdref sin vilja. Bröllopsföljet styrde därför sin färd till skomakar Klassons enkla bostad, där ett hästskobord, lastadt med rätter mottog dem.

Det inskränkta utrymmet vid Hagen var ett tvingande skäl att icke utsträcka bröllopsgästernas antal öfver höfvan, men det var ändå trångt, och strax efter middagen, som dock räckte ganska länge, rodde bröllopsskaran i löfklädda båtar till Dofverstorp, där dansgille var anordnadt. Så fort Susanna och hennes tärnor kom-

mit in, uppspelades till dans. Gilius dansade långsamt ett par hvarf omkring med sin unga brud, och därpå kommo andra efter tur och slägtskap, först äldre män, sedan ungdomen. Ännu var dock dansen mera ceremoniös, enär brudens tunga krona och styfva drägt hindrade hennes rörelser och tärnornas hufvudbonader väl äfven torde varit besvärliga i dansen. Snart försvann dock bruden. Amanda löste kronan ur hennes hår, aftog den prålande bruddrägten och iförde henne ungmorskläderna: en svart enkel klädning jämte det röda silfverinväfda skärpet. Ett hvitt krusadt spetsstycke slöt tätt om hennes hår, hvilket knappast kunde hållas uppe i en hvit bindmössa, som var utsydd i brokiga färger. Tärnorna befriade sig äfven ifrån sina lysande, föga klädande hufvudprydnader, och med ljus i händerna slöto de sig kring den unga bruden, hvilken nu gick ned i stugan, bärande kronan i sina händer. Susanna var förtrollande i den enkla drägten, och de flesta af tärnorna syntes nu äfven långt fagrare än tillförene. Musiken spelade nu upp; kronan skulle dansas bort. En bindel sattes för Susannas ögon, flickorna togo i ring omkring bruden och dansade omkring. Den unga bruden vände sig långsamt inuti ringen, bindeln var icke så hårdt tilldragen, att hon icke såg en hvit klädningskant skymta fram. Det var Amanda, och på hennes hufvud sattes kronan första gången. Bindeln aftogs, Susanna dansade med Amanda och blåste ut hennes ljus.

Bindeln påsattes ånyo, nu med mera omsorg, och dansen fortgick. Kronan sattes nu på ett hufvud, som böjde sig undan och sökte undgå denna ära, dock utan framgång. Under muntert skratt togs bindeln af. Susanna såg kronan på Karins älskade krushåriga hufvud. Hon slog armarna om systern och dansade med henne hvarf efter hvarf. Det var för henne nästan det roligaste på hela dagen.

"Kära du, tag Ann' Katrina nästa gång!" hviskade Karin, "hon ser så mörk ut."

"Ja, bind bara inte så hårdt, att jag inte ser!" svarade Susanna lika sakta.

Nu bands åter bindeln för hennes ögon den tredje

och sista gången, och dansen började. Det lyckades Susanna att finna sin stjufdotter och sätta kronan på hennes hufvud. Då bindeln togs bort, stodo stjufmoder och stjufdotter midt emot hvarandra. Ann' Katrinas hufvud syntes skapadt att bära kronan. Den prydde väl hennes mörka hår, bleka hy och högblå ögon. Hon skyggade nästan tillbaka för Susannas beröring och fasthöll kronan med båda händer, så att Susanna måste draga henne med sig.

"Ett hvarf kan vara nog!" sade hon, då de dansat några steg. Susanna slutade också, som hon blifvit tillsagd, blåste ut Ann' Katrinas ljus och trädde fram på golfvet. Tärnorna slöto åter en krets omkring henne, dansade med henne, hvarpå bruden blåste ut ljusen för tärnorna, sedan hon slutat att dansa med dem. Därefter höjdes bruden, och ett glas vin räcktes henne. Hon drack sina tärnor till, en skål för sin ungdom och sina leksystrar och kastade därpå glaset i väggen, så att det krossades. Nu kommo gummorna med hennes mor i spetsen för att röfva henne ur tärnornas krets. Samma ceremoni genomgicks med brudgummen. Sedan dansade man tills dagen vardt ljus. Susanna glömde alt annat för nöjet att dansa. Hon dansade med lif och lust, och alla unga män trängdes kring den fagra bruden.

Först, då solen stod öfver skogstopparne, sökte bröllopsfolket en välbehöflig hvila, än här än där i byns gårdar och, då dessa icke mera räckte till, i logar och på höskullar. Efter ett par timmars sömn väcktes dock gästerna ur sin hvila af de nygifta, som, företrädda af spelmän, gingo omkring, bjudande sina gäster en smörgås och en sup på sängen.

Bröllopet varade till torsdagen under dans och lekar, omåttligt ätande och drickande och mycken munterhet. Efter torsdagsmiddagen, hvarvid gästerna bjödos på "ölsupa", hvilken rätt var en antydan, att förråden voro tömda och att bröllopet var slut, drogo alla hvar till sitt. Sist gingo äfven Susannas föräldrar och syskon ned mot sjön för att fara öfver till Hagen. Den unga bruden följde dem ned till ökan och tog under tårar

farväl af de sina. Gilius rynkade pannan, tog ett kort farväl och gick förut upp mot byn.

"Kära barn, jag tror Gilius vardt stucken", sade mor Brita och lösgjorde sig ur Susannas omfamning. "Ja, ja, det är icke heller rätt, att du gråter så där, barnet mitt. Nu skall du vara nöjd och glad. Gud vare med dig! Kära Susanna, vi få väl återse hvarandra", mumlade hon, mot sin vilja upprörd af Susannas sorg. "Gråt inte så där! Var för all del lugn!"

Susannas bröder och systrar började nu äfven storgråta, och det blef ett afsked, som knappast hade fått något slut, om icke Klasson lyft den ena efter den andra i båten och slutligen dragit sin hustru med sig och lagt från land.

"Ack, Gud gifve, jag fått följa dem hem!" tänkte Susanna, där hon stod nere vid stranden och såg dem fara sin väg. Hon stannade qvar där, tills båten skymdes af Ekön. Därpå torkade hon sina ögon och återvände långsamt till Gilius' stuga.

Då hon inträdde där, förekom luften henne qvalmig och full af dam och matångor. Hon öppnade hastigt fönstret och lät aftonvinden spela in i rummet; men ingen svalka syntes det medföra, och hon gick ånyo ut. Hon ställde sin gång åt trädgården. Den var liten och missvårdad. Dess förnämsta prydnad bestod i ett stort gammalt päronträd.

"Här kunde jag väl få rusta i ordning litet", tänkte Susanna och gick långsamt genom dess igenväxta snår. "Här kunde nog blommor trifvas och grönsaker också, och här kunde blifva nästan lika vackert som hemma." Susanna drog en suck.

"Kanske det är ledsamt nu", sade en röst tätt bredvid henne. Hon spratt till. Det var Ann' Katrina. "Det var nog roligare att svänga sig i dansen med alla de unga karlarne än att gå här ensam", tillfogade hon.

"Inte kan jag väl vara så glad, då jag nyss sagt farväl åt mina föräldrar", sade Susanna mildt.

Ann' Katrina skrattade. "Jo jo", sade hon och nickade.

Susanna gick tätt intill henne.

"Hvarför är du ond på mig?" sade hon bedjande.

Ann' Katrina skrattade blott.

"Jag vet, att jag har tagit din moders plats", sade Susanna, "jag har tagit den på din faders bön. Icke kunde jag annars hafva ens tänkt något ditåt. Skall du aldrig förlåta mig det?"

"Jag vet inte, hvad ni menar", svarade Ann' Katrina.

Susanna blef helt varm.

"Hemma hålla vi alla så mycket af hvarandra", sade hon, i det hennes klara blå ögon tårades. "Det är det, som gör vårt tarfliga hem så ljufligt."

"Hå, hvarför ville ni då därifrån?" hånlog Ann' Katrina.

Men Susanna fortfor:

"Utan tillgifvenhet skall jag aldrig kunna lefva. Låt mig hålla af dig, Ann' Katrina, som en syster."

"Hur skulle det vara? Ni är ju min fars hustru."

"Ack, jag är ju så ung, blott ett år äldre än du själf. Låt mig vara dig en syster! Jag vill göra alt för att du skall få mig kär, men försök också att inte vara så hätsk emot mig."

"Det brukar väl vara stjufmödrarna, som lida för barnens skull, kan jag höra", svarade Ann' Katrina. "Och vet ni hvad; det här förefaller mig, som gjorde ni gäck af mig. Min far befaller mig att lyda och hedra er, och så kommer ni lismande och ber om tillgifvenhet. Kanske ni kan förvärfva den; tigga er till den kan ni inte." Ann' Katrina gick.

Susanna tryckte händerna mot hjertat. Det förekom henne, som erfore hon en brännande smärta. Hon gick in och upp på nattstugan, där hon började ordna sina saker i en dragkista. Nog var Gilius i alla fall en god man. Hon såg på hans gåfvor och tyckte sig tydligt förstå det. Hon skulle nog blifva lycklig. Hon log åt silkessjalar och klädningar. Det var annat det än vara tre om söndagsstassen!

Under denna sysselsättning uppsökte henne Gilius. Hans ansigte ljusnade, då hon glad och vänlig kom honom till mötes, och båda gingo ned i stugan tillsammans,

där Elsa Greta och flickorna väntade dem. Fastern talade vänligt med sin svägerska och broder, flickorna däremot voro tysta. I Johannas ögon syntes spår af tårar, och hon höll sig skygg intill sin äldre syster. Den förtrolighet, som uppstått imellan Susanna och henne under Ann' Katrinas bortovaro, syntes aldeles hafva försvunnit.

"Jag begriper inte, Elsa Greta", sade Gilius efter en stund, "hvarför du skall tänka på att flytta ifrån oss. Susanna är så ung; hon behöfver nog någon, som råder och hjälper henne, och ni kommer ju så bra öfverens."

"Det göra vi nog", försäkrade Elsa Greta, "men ändå ... ung och gammal finna sig bäst för sig själfva, och son min har många gånger ordat om att jag skall komma till dem."

"Ja, sedan ... sedan", ifrade Gilius. "Nu först blir du hos oss ett år eller så. Det önska vi båda. Är det inte så, Susanna?"

"Jo visst är det så", bekräftade den unga hustrun. "Jag behöfver så väl den, som lär mig."

En glädjeblixt syntes och försvann i Ann' Katrinas öga, och lilla Johanna sprang till sin faster och slog armarna om hennes hals, då hon, ytterligare ombedd af Gilius, lofvade göra, "som Susanna önskade, efter hon var så ung och oerfaren".

Susanna kände instinktlikt, att hon handlat oklokt, men då alla andra voro nöjda, att fastern stannade, borde väl Susanna också vara det. Man intog därför sin aftonmåltid med godt mod, och fastern och flickorna gingo upp på kammaren, lemnande de nygifta ensamma i stugan.

"Susanna, kära lilla barn!" sade han och drog henne till sig, "är du mycket sorgsen öfver att vara hos mig och inte hos far och mor?"

"Nej", svarade hon och såg på honom med sina klara, oskuldsfulla ögon, "du skall ju blifva god emot mig?"

"Hvem skulle kunna vara annat emot dig!" tänkte han och lyfte upp henne i sina armar, icke fullt nöjd

med svaret, men tjusad af hennes fägring och oskuld. Hon lade sina armar om hans hals och lutade sitt hufvud tillitsfullt intill honom, men kunde dock icke låta vara att gråta. Så slöt den första hvardagsaftonen i det nya hemmet.

Följden af att faster Elsa Greta stannade qvar hos sin broder Gilius var, att hon gent emot hans unga hustru intog matmoderns ställning, såsom varande både äldre och mera van vid alla förhållanden. Elsa Greta var utomordentligt duglig; hon egnade äfven hushållet alla både själs- och kroppskrafter. Hon "vårdvetade" vid spiseln på samma sätt som våra hedna förfäder vid ett gudahof och släpte ingen obehörig dit. Hon var aldrig ovänlig mot Susanna, men reste omärkligt det ena hindret efter det andra mellan henne och hvarje göromål. Susanna försökte fruktlöst att då och då göra sig något gällande inom hus. Alt tycktes vika för hennes vilja, men det var blott ett sken. Hon insnärjdes mer och mer i ett nät af overksamhet, dubbelt plågsamt för den, hvars hela lif varit arbete. Flickorna voro för det mesta uppe på kammaren, där Ann' Katrina sydde eller spann och där Johanna läste sina lexor, som fastern förhörde, eller öfvade sig i innanläsning för sin syster. Susanna blef således större delen af dagen sittande i stugan med ett handarbete, och tiden blef henne lång vid spinnrocken och synålen. Väfstol ville Gilius icke tillåta, att man satte in i stugan, och hvad köket angick, förklarade Elsa Greta med minen af en martyr, att ville Susanna, ja, då naturligtvis var hon matmoder och kunde göra alt hvad hon behagade, men för sin del fann hon det nästan för trångt ändå.

Susanna log. Hon tänkte på huru mycket mindre köket vid Hagen var, men någon väfstol kom icke in i Elsa Gretas kök. Kreaturens vård ville Elsa Greta icke häller gerna lemna ifrån sig. Hon hade fäst sig vid dem, och de kände igen henne, men ville Susanna, ja då, huru mycket det än kostade på henne, var det ju hennes pligt att vika för sin brors egen hustru. Hon hade ju sagt, att det varit bäst, om hon flyttat hem till sonen och låtit Susanna styra och ställa med alt, huru

hon behagade. Efter dessa ord förskansade sig mor Elsa Greta bakom tårfylda ögon och nedslaget lynne, ända tills Susanna försäkrade henne, att hon i alt ville undvika det, som kunde vara obehagligt för hennes svägerska, och att alt finge blifva som förut.

Trädgården, där Susanna lofvat sig så mycket nöje att få rusta upp och rödja ur, blef äfven den en källa till oenighet. Susanna föreslog en dag, att man skulle hugga ned ett ofruktbart plommonsnår för att kunna i stället odla grönsaker och blommor och flytta en halfvild rosenbuske, hvars yppiga grenar ranklikt lade sig öfver marken, qväfvande all växtlighet. Susanna hade knappast uttalat dessa förslag, förrän lilla Johanna högt skrikande och gråtande sprang på dörren och Ann' Katrina med af ovilja glödande ögon vände sig mot sin stjufmoder och sade med en ton af dämpad vrede:

"Plommonen har min mor själf satt och rosenbusken också. Men det är ju tydligt, att alt hvad hon gjorde skall göras om, och det hon planterat skall uppryckas med roten."

Gilius sjelf förklarade, att trädgården vore bra, som den var, och att där icke kräfdes några förändringar.

"Jag kan icke begripa, hvad det är för en oro du för med dig, Susanna? Hvarför vill du krångla med alt?"

Den unga hustrun teg. Hvad hade hon egentligen att klaga öfver? Hon hade fullt upp med alt och sparades hvarje besvär, men en känsla af att vara till öfverlopps kom öfver henne mer och mer.

Hösten var vacker, och under lugna dagar rodde Susanna hem strax på eftermiddagen och stannade, tills skymningen föll på. Hvad Hagen föreföll henne vara för ett gladt och trefligt ställe, och huru hon roade sig bland sina syskon! Hon hade gerna farit dit hvarje dag. Hon hade ju egentligen ingenting att försumma, men hennes mor hade sagt henne, att det ginge aldrig an. Gilius kunde misstycka det. Då hon imellertid återvände från barndomshemmet med tanken fyld af alla deras små försakelser och umbäranden, hvilka bildade en hel oafbruten kedja, och tänkte på, huru hon lefde

i öfverflöd, omgifven af alt det, som utgjorde det ouppnåeliga målet för alla deras sträfvanden, då kände sig Susanna så lycklig och full af tacksamhet mot sin man. Då kunde hon gå upp på nattstugan och öfverlemna sig åt njutningen att beskåda alt, som hon egde och som för henne ännu var nytt och värderikt. Då kunde hon äfven springa sin man till mötes med strålande ögon och leende mun och hviskande säga honom, att det var "mycket ljuft att... icke mer vara fattig."

Gilius hörde henne småleende, ehuru han var långt ifrån nöjd. Han älskade henne lidelsefullt, och han hade hoppats, att hans känsla skulle kunna väcka upp hennes, som, han viste det blott alt för väl, ännu slumrade. Han fordrade en hustrus kärlek, och hon gaf honom blott ett barns tacksamhet. Hvad han begärde mäktade hon icke gifva, och han var å sin sida oförmögen att nöja sig med hvad han fick. Med brinnande åtrå längtade han efter kärlek, och med skarpsynt svartsjuka gaf han akt på sin unga hustru. Han kände afund både öfver hennes forna och framtida tillgifvenhet. Hennes varma hängifvenhet för föräldrar och syskon förekom honom som en stöld ifrån honom själf, och den växande kallsinnigheten mellan sina döttrar och deras stjufmor såg han med tillfredsställelse. Susanna tillhörde honom, han ville icke afstå något, icke ens den minsta del af hennes kärlek. Han ville hafva den för sig själf hel och odelad; han törstade därefter, så som det förtäljes, att ökenvandraren förgås af törst, men liksom denne fick han icke en droppa att svalka sin tunga med. Ännu bidade han dock och hoppades, ehuru för hvarje dag alt mera svagt.

Under sådana tankar vandrade han en afton mot hemmet. Han hade plöjt på sin träda, och oxarne gingo framför honom på den smutsiga vägen. Han såg eld tändas i sin stuga, och det glada skenet dansade honom till mötes ut på vägen. Han lemnade oxarne i en drängs vård och gick öfver gården. Skulle Susanna möta honom utanför stugan, som hon understundom plägade? Nej, ingen kom. Han skrapade af sina fötter med mera omsorg än vanligt, han längtade efter att få se

dörren öppnas därvid och sin unga hustrus rosiga ansigte komma ut därigenom, bjudande honom välkommen. Nej, ingen syntes till. Inne i stugan satt lilla Johanna på golfvet vid sidan af den gamla kattan och strök hennes hufvud. Ann' Katrina satt och stickade vid eldskenet. Susanna syntes icke till. Gilius öfverför stugan med en forskande blick och tittade därpå in i köket. Elsa Greta stod där, ifrig och röd, och bakade pannkaka.

"Hvar är Susanna?" utbrast han.

"Åh, kära du, är hon inte i stugan", svarade systern, "här ute plär hon aldrig vara."

"Hm, nog borde väl husmodern understundom vara i köket", tänkte Gilius och drog sig in i stugan, medan hans syster fortfor: "Uppe på nattstugan plär hon ofta vara; kanske är hon där."

"Nej, däruppe är hon inte", tog nu lilla Johanna till orda. "Hon for öfver till Killingön strax på eftermiddagen. Jag tror, att Karin och Sven och Erik äro där också, för de talade om att de skulle plocka lingon där ute. Karin kom öfver i går och frågade, om Susanna ville komma och hjälpa dem."

I Gilius' panna lade sig ett djupt veck, ett tecken, att han var vred. Huru opassande af hans hustru att gå ut och plocka lingon, aldeles som en tiggarunge!

"Käre Gilius", sade Elsa Greta, som genom den öppnade köksdörren hörde samtalet och såg Gilius' känslostämning. "Låt barnet följa sitt eget lynne! Hon är inte van vid någon regelbunden sysselsättning. Hushållet förstår hon sig inte på. Handarbete roar henne inte. Hon spinner så fint och jämnt som en silketråd och syr så nätta små stygn som perlor; men lång tid ger hon sig inte ro med det! Hon behöfver rörelse, lif och munterhet, stackars liten. Här om dagen hjälpte hon grannas att plocka potates, och då skulle du hafva sett henne, hon var så flink och glad."

Gilius slängde igen dörren. Han var ännu vredare, sedan han hört sin syster, än förut. Då han vände sig om, slogs förstugudörren upp, och Susanna hoppade in i rummet, munter som en skogsfogel. I handen bar hon

en korg med lingon och såg så frisk och glad ut. Då hon såg Gilius' missnöjda min, sprang hon fram till honom.

"Är du ond på mig för jag varit så länge borta?" sporde hon, seende upp mot hans rynkade panna med sina glada, strålande ögon. "Ack, var inte det! Jag har inte haft så roligt på länge som i afton. Lingonen på Killingön voro så fullmogna, och alla pojkarne voro där... Kalle också, för han kom hem för att hjelpa till med potatesen... och Karin, och sedan vi plockat lingon lekte vi "datten" och enkleken, och sedan rodde jag hem. Jag skulle kanske inte hafva gjort det? Säg, Gilius! Skulle jag inte?"

Hvad skulle han säga? Han tyckte icke om att hon ständigt tydde sig till föräldrahemmet. Det stötte honom, att hans hustru plockade lingon och lekte som ett barn. Men hvad var hon väl egentligen annat?

"Jag fann det så tomt, då du inte tog emot mig, när jag kom in ifrån arbetet", sade han.

"Jag skall försöka att komma hem tidigare en annan gång", svarade hon, "men... åh så roligt det är att springa enkleken!"

"Jag trodde, att husmödrar hade annat att taga vara på", sade Gilius. "Tror du, att din mor skulle farit bort från sitt hem för att leka?"

Susanna skrattade.

"Min mor har så mycket om sig, hon."

"Än du då, som har så mycket större hus och så många flere tjänare?"

Susanna vardt alvarsam.

"Ja, det är väl illa gjordt, kan jag tro", sade hon undergifvet, "men käre, hvad har jag egentligen att göra?" Gilius visade på spinnrocken, som stod i vrån, och Susanna satte sig att spinna. Hon drog ut de skimrande tågorna till fina trådar och trampade rocken en stund tigande; därefter vände hon sig mot Gilius och sade: "Åh, du vet inte, huru lång tiden blir, då jag sitter här ensam i den stora stugan och hör ingenting annat än spinnrockens surr och jag ingenting har att

göra annat än spinna och spinna. Det är liksom den bergtagna i sagan."

Gilius for upp.

"Du har ju Elsa Greta och flickorna."

Susanna spann åter en lång stund utan att säga något.

"De hålla icke af mig", svarade hon.

"På hvad sätt har du att beklaga dig öfver dem?"

"Ja, hvad hafva vi förbrutit?" frågade Ann' Katrina med sin kalla, lugna stämma.

Susanna rodnade. Hvad hade hon att beklaga sig öfver? Intet som kunde uttalas med ord och ändå så mycket, som hennes hjärta led af.

"Jag är van vid kärlek", bröt det fram ifrån henne nästan ofrivilligt.

"Hvar skulle du finna den, om inte hos mig?" svarade han och drog henne till sig. "Lär blott att söka efter den på rätt håll, så har du nog, öfvernog. Men gif mig också kärlek igen!"

Ann' Katrina steg upp och lemnade rummet, åtföljd af sin lilla syster, och Susanna hade gerna sprungit efter dem. Hennes mans lidelsefulla ömhet nästan skrämde henne, och hon viste, att hon icke kunde återgälda honom den. Men han hade rätt, det var den enda, som bjöds henne i det nuvarande hemmet.

Hösten började blifva ruskig och stormig och lade ofta hinder i vägen för Susanna att få träffa föräldrar och syskon. Hon afbidade otåligt, att sjön skulle frysa och underlätta samfärdseln. Dagarne blefvo alt kortare, men Susanna fann dem likväl ändlöst långa, där hon satt spinnande det fina garnet dag ut och dag in, ensam i den rymliga stugan. För hvarje dag bidade hon med en varmare längtan efter mannens hemkomst om aftonen. Möjligen skulle nu hennes ensamhet förvandlat hennes ljumma känslor för Gilius till kärlek, om han blott icke själf skadat sig med sin otålighet. Han var missnöjd och fordrande. Han förebrådde Susanna hennes kallsinnighet i häftiga ordalag, sådana som hon aldrig hört i sitt torftiga hem. Han hade önskat se henne spritta till af fröjd, då hon märkte honom, och

hänryckt ila honom till mötes, helsande honom med vänliga ord och smekningar. Då hon icke gjorde det frivilligt, tvang han henne därtill; men fruktan att misshaga honom, icke kärlek, var driffjädern, och Gilius märkte det själf och grämde sig öfver sin unga hustru. Han hade önskat att ega henne fullständigt, och han fann snart, att han aldrig egt henne mindre än nu. Han hade skrämt bort henne i stället för att locka henne till sig, och han vredgades därför, kallande henne otacksam, då hon icke begärde något bättre än att få vara tacksam, om han blott tillåtit henne det och varit nöjd med denna känsla.

Vintern inbröt sträng och kall, och på Dofverns is hörde man vargarne tjuta. Gilius tillät icke sin unga hustru att begifva sig öfver isen ensam hem till föräldrarne. Han fruktade, sade han, att "gråbenen" kunde öfverfalla henne, och kanske var det så; men han var ganska nöjd med att förhållandet gestaltat sig på detta sätt. Susanna var nu skild ifrån de sina, ty icke häller Brita tordes släppa ut sina barn, och själf hade hon alt för mycket af arbete för att kunna varda annat än en ytterst sällsynt gäst vid Dofverstorp. Blott en gång erbjöd sig Gilius att skjutsa sin unga hustru öfver sjön till kyrkan och med det samma göra ett besök vid Hagen, och en gång kommo mor och syskon på besök. Det var på Susannas adertonde födelsedag. Och så kom julen, medförande en tid af hvila och glädtigt umgänge grannar emellan. Susanna gladde sig åt hvarje afbrott i det enformiga hemlifvet. På gillen och vid jullekar utmärkte hon sig alltid för sin yra glädtighet bland ungdomen, och då mulnade alltid Gilius. Hans panna lade sig i veck, och hans läppar pressades häftigt mot hvarandra. När Susanna såg det, blef hennes glädtighet mera feberaktig, nästan vild. Hon viste, att förebråelser väntade henne i hemmet, och det förekom henne, som borde hon taga ut i förskott alt det nöje hon kunde få till ett vederlag för stundande ledsamheter.

Men äfven jultiden blef slut, och det gamla lifvet började på nytt med detta arbete, som föreföll Susanna så enformigt och på samma gång så ofruktbart, denna

spånad, som i knippor blef hängande på vinden bland annat garn, eller dessa lakan, som lades i förråd i kistor för att begagnas i framtiden. Susanna hade väft hängslen åt sin man och "plockat" honom ett resskärp; men han behöfde intetdera, det var blott ett sätt att få tiden att gå. Susanna hade föreslagit sin mor att taga hem arbete åt föräldrarne, men Brita hade ingenting nytt att sy och blef dessutom nästan skrämd af detta förslag.

"Bevara oss väl, hvad skulle nämdeman Gilius säga!"

"Den enda nytta jag har gjort i vinter", sade Susanna på våren med ett svårmodigt leende, "var, att jag stickade tvillingbröderne hvar sitt par vantar."

Susanna hade hoppats, att Gilius skulle tillåta henne att hjelpa föräldrar eller syskon, men därtill kände han långt ifrån någon lust. Då hon en gång bad honom att få gifva sin mor något af det öfverflödiga garnet, som hängde på vinden, svarade han henne, att garnet nog skulle blifva nyttigt i framtiden. Han påminde henne därjämte, att han en gång sagt, att hon gifte sig med honom, icke med hans slägt, och att han gjorde lika så. Sedan detta ögonblick var det, som om en mur varit rest mellan Susanna och hennes man. Hon blef tyst och tillbakadragen emot honom, svarade icke på de förebråelser han rigtade mot henne, var aldrig glad i hemmet och icke en gång tacksam för hans gåfvor; de hade för henne förlorat sitt största värde. Hon var dock aldrig egentligen ovänlig mot honom, men hon längtade icke mer efter honom, då han var borta. Hon fann det lugnt i ensamheten, som nu icke ens afbröts af flickornas närvaro, ty deras farbroder hade hemtat dem till sig på några veckors besök. Men då dagarne blefvo längre, såg man stundom Karins muntra bruna ansigte titta in i stugan hos Susanna. Det var ett återsken från forna gladare dagar, och då blef den unga nämdemansmor åter den hon fordom varit, glad och barnslig. Tystnadens ande vek ifrån henne, så snart Karin syntes.

"Vet du", sade en gång Karin, "folk säger, att nämdeman Gilius är inte snäll emot dig och att du nu får umgälla, att du tagit troll för guld."

"Hvem säger det?" utbrast Susanna.

"Kors, det säga alla, och mor Maja Blomberg var uppe hos Sy-Sara och pratade en hop, och gamla beskedliga Sara, hon var så bedröfvad; men, det förstås, det är osanning, folk pratar så mycket."

"Ja, folk pratar så mycket", genmälde Susanna. Hon frågade sig sjelf, huru folk viste det... viste hvad?... Att Gilius var elak emot henne? Nej, det var han väl inte, han var häftig ibland, men elak var han als inte."

"Och så säga de", fortfor Karin, "att du går som en nolla i huset och sitter och arbetar som en tjänstpiga och att mor Elsa Greta är matmor."

Susanna rodnade.

"Kära du, jag var ju så ung, och Gilius bad henne stanna och lära mig."

"Ja, du lär alt mycket af henne, där du sitter och spinner och spinner; så mycket har jag då sett. Var inte tokig, Susanna! Laga så, att hon kommer sin väg och du blir matmor i huset själf."

"Ack, huru skulle det vara möjligt!"

"Vill du jag skall hjälpa dig?"

"Bevars nej, Karin, jag har det godt. Gilius är god emot mig, Elsa Greta också, och flickorna äro icke obeskedliga. De hålla icke af mig; det är alt."

"Låt oss inte tala om det då", sade Karin; "men jag vet hvad jag vet."

"Hvad vet du då?"

Karin slöt sin syster i famnen.

"Jag vet, att jag aldrig gifter mig med en rik man", sade hon, "nej inte för aldrig det."

Sommaren kom och spred sin alltid förtrollande fägring öfver näjden. De gröna öarna sväfvade på Dofverns glittrande yta, gökens toner hördes, vallhjonens lurar svarade hvarandra kring stränderna, och ökorna gledo fram från strand till strand. Susanna blomstrade upp med sommarens rosor, hon blef gladare och fann

mera omväxling genom att syssla med några blomstersängar, som Amanda föreslagit, att man skulle gräfva upp på gården utanför Gilius' stuga och hvartill denne gifvit sitt samtycke. Karin kom äfven med blomsterplantor, och väl satta sköto de för hvarje dag fram nya blad eller utvecklade fagra knoppar. Susanna gladde sig däråt på sitt vanliga oskuldsfulla sätt, och svägerskan anmärkte föraktligt, att nu viste hon hvad Susanna egentligen varit passande till; hon borde blifvit trädgårdsmästarhustru.

Förhållandet inom hus var det samma. Flickorna och Susanna lefde med hvarandra under en beväpnad neutralitet. Gilius var omvexlande lidelsefullt förälskad eller lidelsefullt vred på sin unga hustru, och mor Elsa Greta fortfor att bära spiran inom hus, men likväl så, att det vänskapliga förhållande, som alltid synts vara herskande mellan de båda svägerskorna, fortfor oförändradt.

"Hon menar mig så väl", sade Susanna alltid till svar på Karins förnyade uppmaningar att göra slut på sitt "förnedringstillstånd" och taga matmorsväldet, "och jag finner mig så väl med det, som det är."

Hon sade icke sant. Något af hennes mors håg att låta alt synas bättre än det var kom öfver Susanna. Huru många gånger hade hon icke förr lidit af detta sken af välmåga, som mor Brita utbredde omkring sig! Mången gång hade hon önskat att få gå fram med sina trasor för människorna och säga: "Se, så här fattig är jag!" Mor Brita hade icke tillåtit det. Nu däremot hängde Susanna själf ut en skylt af huslig lycka utanpå sina ramlade förhoppningar och tröstade sig med att ingen viste, huru mycken brist som i själfva verket fans där bakom. Men det gafs stunder, då Susanna frågade sig själf, om det var möjligt att bära alt detta. Hon besvarade sin fråga med nej. Kanske skulle någon förändring inträffa och medföra någon lindring. Hvilken? Andra hustrur egde barn. Skulle icke äfven Susanna våga hoppas denna lycka? Huru skulle det icke fylla ut tomheten i hennes lif, varda den solstråle, som lyste i hennes mörka hem. Det vore något, som borde kom-

ma med tröst, om icke med lycka. Det skulle blifva något att vårda och älska, att egna sig åt och blifva älskad af. Detta hopp lifvade Susannas mod, då det stundom sjönk, nedtryckt af alla hennes husliga sorger. Ack, men äfven detta hopp blef sviket. Det ena året smög sig sin väg efter det andra. Nej, det skulle icke ske. Susanna hoppades nu mera intet. Hon gaf alt förloradt, och då äfven Gilius under ett utbrott af dåligt lynne förebrådde henne, huru hon gäckat alla hans förhoppningar, till och med den om en son, brast hon i gråt och lemnade häftigt rummet.

Hon dolde sig i plommondungen, kastade sig ned på marken i ohäjdad förtviflan och grät högt. Skulle hon gå sin väg? Det var första gången den tanken reste sig i hennes själ. — Hvart? Hem? Hon viste mer än väl, att Gilius icke skulle låta henne stanna där; han skulle hemta henne åter; hon var hans hustru, hans egendom. Men om hon ginge bort, så långt bort, att Gilius icke nådde henne? Nu att börja med skulle hon fara hem.

Susanna gick ned till stranden; vinden var stark, men hvad frågade hon därefter? Det var medvind dessutom. Hon sköt ut ökan och rodde mot det gamla hemmet. Det var höst. De gulnade löfven fladdrade ut öfver vattnet likt stora fjärilar, men solen lyste öfver de mångfärgade träden nästan med sommarens värme. Glittrande böljor med snöhvitt skum på toppen förde båten fram emot barndomshemmet. Susannas upprörda känslor lugnades småningom. Vore det icke bäst att en gång försöka att tala med Gilius, icke möta hans ord hvarken med mulen tystnad eller med tårar, utan söka vara lugn och vänlig, bedja honom nöja sig med hvad hon kunde gifva, bedja honom innerligt att icke göra henne lifvet tyngre, än att hon kunde bära det? Ett besök i hemmet först, det skulle styrka henne. Hon skulle stanna qvar där till aftonen, och då alla gått till sängs vid Dofverstorp, ville hon tala till Gilius; då skulle ingen störa henne. Måtte Gud gifva henne mod och kraft, lugn och kärleksfull fasthet!

Susannas besök i hemmet helsades med glädje. Fa-

dern var hemma, det var visserligen blott fredag, men han hade slutat sitt arbete på ett ställe och tillbragte nu ett par dagar hos de sina. Kalle var vorden stora karlen, och Erik var skomakarpojke i hans ställe. Sven hade tjenst i prestgården såsom trädgårdsdräng, och tvillingarne skötte nu fisket där hemma i de äldre brödernes ställe. Karin såg som vanligt frisk och solbrynt ut och var glad och verksam som alltid. Lilla Brita var nu fyra år, så fet och rödblommig som en liten cherub och hela husets älskling. De år, hvilka förrunnit sedan Susannas gifte, hade gått nästan spårlöst förbi hennes föräldrar. Brita hade blifvit något fetare och såg snarare yngre ut, och Klasson själf var sig alldeles lik. Bikuporna voro nyss skattade, och Brita bjöd sin dotter honungskaka och söt mjölk. Huru ljuft föreföll icke hemmet Susanna denna dag! Aldrig hade det tillförene synts henne så. Huru kärleksfulla voro icke föräldrar och barn mot hvarandra! Ack, kärleken är dock långt mer än rikedomen, tänkte Susanna, där hon satt, ömsom betraktande lilla Brita, som lekte med en trasdocka, och sin fader, som satt och lagade sin hustrus känga. Karin satt och spolade, bröderne sysslade ute på täppan, och mor Brita själf kokte någonting ute i köket, men kom imellanåt in med sin stickstrumpa och satte sig vid mannens sida.

Efter en stund följde Susanna med Karin, då hon gick för att mjölka kon, som betade på den afmejade åkern, och för att gifva grisen mat, hvilken fet och näsvis stack ut trynet ur sitt uppgärdslade sommarhus. Hönsen kommo fram och åto ur Karins händer, och fåren följde henne som hundar, tagande mot sillhufvuden och brödbitar utan tecken till fruktan.

"Ack, den som åtminstone hade ett djur att ansa!" sade Susanna nästan ofrivilligt.

"Jaså, är du kommen dit nu", inföll Karin. "Ja, det var aldrig för tidigt, att du fick ögonen öppna. Nå, huru länge tänker du gå och grunda öfver det, innan det slipper fram? Kära Susanna, om du bara hade litet mer stål i dig! Om du vore som jag!"

"Ja, det önskar jag också", sade Susanna, och hon tillade i sitt sinne "fri och lycklig..."

Det var sent, som Susanna lemnade sitt föräldrahem, och vid Dofverstorp hade man redan ätit och gått till sängs; blott Gilius satt ännu uppe framför elden med hufvudet sänkt och ögonen fästa på glöden. Susanna såg för första gången, att färorna på hans panna blifvit djupare och håret mera blandadt med silfver. Hennes hjärta ömmade för honom. O, att hon kunde vara för honom, hvad hennes mor var för sin man! Dock, hvarför begära det som var omöjligt? O, att de blott kunde göra lifvet uthärdligt för hvarandra! Nu förstod hon sin faders ord, att han hellre sett henne gift med en fattig gosse, som Gustaf. Hvar var väl Gustaf nu? Hade Susanna äfven hans brutna framtid att bära på sitt samvete? Var han nu en ohjälplig supare?

Susanna hade öppnat dörren så sakta, att Gilius icke märkt, att hon kommit in. Hon gick sakta fram till honom på tåspetsarne och lade sin hand darrande på hans arm.

Han såg upp. Hon fann, att han var vred.

"Hvar har du varit?" sporde han.

"Hemma", svarade hon sakta. Ack, hon kände, huru hennes mod redan svigtade blott för hans vredgade ögonkast.

"Ditt hem är här", svarade han häftigt.

Hon försökte tala. Den ena gången efter den andra kommo orden ända på tungspetsen, men hon förmådde icke bringa dem längre.

Slutligen sade hon:

"Skulle jag väl begära bättre än att få anse detta som ett hem!"

"Hvad menar du?" sporde han.

"Jag menar", svarade hon, "att jag icke får blifva hemmastadd här; utan alltid känner mig som en främling och räknar Hagen som mitt rätta hem."

"Jaså, det är ditt rätta hem", utbrast han i vrede.

"Ja, Gilius."

"Men jag säger dig, att det är här!"

Han stampade med foten i golfvet.

"Och nu, Susanna, förbjuder jag dig att någonsin lemna det hem, som är mitt och som är ditt, utan mitt lof, och jag förbjuder dig att någonsin besöka Hagen. Hör du?"

"Ja, jag hör", svarade Susanna, "men det kan inte vara ditt allvar."

"Jo, det är det. Hvad svarar du på den saken?"

Susanna var nu vorden alldeles lugn.

"Jag tänker icke lyda dig", sade hon kallt.

"Ja, det var så hon sade, Elsa Greta. De sätta upp dig emot mig där borta vid Hagen; de lära dig olydnad och trots."

"Det göra de icke, Gilius."

"I annat fall skulle du icke våga att säga mig emot."

"Icke våga, Gilius! Mitt lif kan icke blifva olyckligare här; jag har ingenting att våga, ingenting att förlora; min enda glädje äro besöken i hemmet."

Han grep henne i armen och skakade henne.

"Du skall hafva din glädje här", sade han, "jag befaller det."

Hon gick ifrån honom och närmade sig dörren. Hon tänkte gå ifrån honom för alltid, men så rann det för hennes eftertanke, huru hon föresatt sig att tala med honom lugnt och vänligt, men fast. Hon återvände till honom och bad:

"Var god emot mig, Gilius. Kanske har jag felat, men var god emot mig! Hör mig en enda gång med tålamod! Jag har mycket att säga, om jag bara kunde. Vill du höra mig?"

"Nej", svarade han och vände bort hufvudet.

Åter närmade sig Susanna dörren, men vände om på halfva vägen.

"Var god emot mig! ... Hör mig, för både din och min skull!"

Han svarade henne icke, utan lyfte upp sin hand liksom för att slå till henne. Han viste icke mer, hvad han gjorde.

Hon undvek slaget.

"Jaså, du vill inte", sade hon i lugn, iskall ton.

"Ja, då... Gud vare både dig och mig nådig!" Hon störtade ut ur stugan.

Gilius satt qvar framför elden, helt nöjd med sig själf. Han hade icke gifvit efter, och han skulle det icke heller. Hon hade icke velat älska honom; nåväl, hon skulle lära att frukta honom. Han skulle visa både Elsa Greta och sina döttrar, att han var herre i huset och icke hyste något undseende. Snart skulle nog Susanna taga skeden i vackra handen och komma in och bedja honom om förlåtelse, som hon plägade, då han varit ond på henne. Men han skulle icke gifva efter, nej, visst icke, förr än hon lofvat honom att aldrig mer besöka föräldrahemmet.

Huru vinden tjöt denna afton! Det var nästan hemskt, men dess fortare skulle väl Susanna blifva mätt på att vara ute i kylan och åter komma in. Men hon kom icke. Kanske var hon uppe i nattstugan. Nej, han hade hört förstugudörren öppnas och åter tillslutas. Ja, det kunde vara en list. En list? Nej, det var henne icke likt. Hedda kunde han hafva trott om det, men icke Susanna. Han reste sig upp och såg ut åt trädgården i månskenet. Ingen var där. Ja, då var hon väl ändå i nattstugan. Dock, hvilket hon ville, han skulle icke visa sig orolig; han skulle gå till sängs. Nej, han kunde det icke; han var orolig. Ah, nu kom hon... han hörde lätta och snabba steg i trappan. Det var Ann' Katrina! Hon störtade fram till sin far.

"Hon har farit!" ropade hon med vildt stirrande ögon. "Hon har farit ut på sjön, och det blåser hårdt... hårdt, hör ni." Och i sjelfva verket kom nu en så stark vindstöt, att den tycktes skaka hela huset.

Gilius lyssnade till stormen utanför.

"Hvem har farit?" sporde han, liksom han icke vetat, att det var Susanna hans dotter menade.

Men Ann' Katrina svarade icke på hans fråga. Hon drog honom med sig ut på gården.

"Vi hafva jagat bort henne... vi alla", sade hon, nästan andlös visande på en båt ute på sjön. "Och då hafva vi också dödat henne; hon skall aldrig taga sig fram öfver sjön... ensam."

I själfva verket var stormen nu utomordentligt häftig, och i det klara månskenet såg Gilius, att Susanna, upprörd som hon var, icke styrde ökan, utan att vågen kastade farkosten hit och dit som ett spån. Han stod ett ögonblick liksom förstenad.

"Kom!" sade han hastigt, "om människohjälp kan hindra det, skall hon icke omkomma i sjön."

Barhufvad sprang Gilius ned mot stranden, och hans dotter följde honom utan betänkande, ehuru hon var helt lätt klädd. Tysta sköto far och dotter ut en båt och kastade sig uti den. Utan att spilla någon tid rodde de efter Susanna. Stundom sågo de hennes farkost, stundom försvann den bakom vågorna. Far och dotter trodde mer än en gång, att hennes öka redan kantrat, men så dök den åter fram. Det var ångestfulla stunder för dem båda. Gilius tänkte på den dag, då han rott Susanna öfver sjön, när hon första gången kom för att besöka hans hem. Han tänkte på hennes fägring och ungdom, och han lofvade inom sig, att lyckades det honom blott att frälsa hennes lif, nog skulle han uppbjuda all sin förmåga för att icke göra henne olycklig. Han stirrade ut öfver de månbelysta vågorna, och det syntes honom, som skymtade åter det ljushåriga flickhufvud, som han så högt älskat, fram ur böljan, hennes som aldrig vardt funnen. Hon nickade åt honom, liksom för att säga, att hon snart skulle få sällskap i djupet af den unga hustru, som han drifvit till förtviflan.

Ann' Katrina var nästan medvetslös af ängslan och samvetsqval. Hennes enda rediga tanke var att ro af alla sina krafter. Hon vågade knapt vända sig om, af fruktan att se båten flyta kantrad på vattnet. Gilius och hans dotter kommo alt närmare Susanna. Hon såg dem och ville icke låta taga sig, hon ville vända af åt Killingön, hoppa i land och låta båten drifva och så förvilla sina förföljare. Hon försökte flere gånger att vända, men vågen slog öfver hennes lilla öka, och hon måste afstå därifrån. Förföljarne voro nu helt nära; hon såg Gilius' hår fladdra för vinden och Ann' Katrinas bleka ansigte och stirrande ögon. Nej, de skulle

icke fånga henne, det måste vågas. Hon vände båten; en hög bölja kom i det samma. Den kantrade.

Ett ångestrop undslapp både fader och dotter vid denna syn. Med öfvermänskligt ansträngda krafter tillryggalade de den korta väg, som skilde dem från den kantrade farkosten. Det lyckades Gilius att draga Susanna upp ur vattnet i sin båt, men hon var afsvimmad, och den häftiga sjögången hindrade honom att egna henne nödig vård genast. Lefde hon eller var hon död?

Hon lefver! Aldrig hade Ann' Katrina trott, att två ord kunde hafva gjort henne en sådan glädje, dertill då de gälde hennes förhatliga styfmoder.

"Hon lefver! Hon öppnar ögonen!" utbrast hon, då far och dotter fört Susanna hem, aftagit hennes våta kläder och lagt henne till sängs.

"Ja, hon lefver, Gud vare evigt lofvad!" utbrast Gilius, och stora glädjetårar fuktade hans kinder.

"Hon lefver! Jag har icke mördat henne", mumlade Ann' Katrina. "Åh, jag skall aldrig glömma denna natt!"

Ja, Susanna lefde. Hon slog upp de stora blå ögonen och såg sig omkring med en förvirrad blick. Då hon varseblef Gilius, ryste hon till, liksom skakades hon af en frossa, och tillslöt ögonen. Ann' Katrina kokte starkt kaffe, och faster Elsa Greta uppväcktes för att egna all vård åt sin unga svägerska.

Ja, hon lefde, men en häftig lunginflammation kom henne att länge sväfva mellan lif och död. I yrseln uttalade hon sina hemliga lidanden. Hon vek skygt undan för Gilius och Ann' Katrina, och klagande bad hon, att man skulle föra henne hem till föräldrarne för att dö.

Karin flyttade öfver till Dofverstorp, och hennes närvaro tycktes skänka den sjuka lugn och tröst. Susannas sjukdom antog småningom en mildare form. Hon yrade icke mer, och man hoppades en tid på hennes återställande; men det blef icke så. Hennes bröst var

skadadt, och en långsam aftyning höll henne i flere månader fängslad vid sängen, innan döden kom, stilla och fridfull, en fager vårmorgon, då foglarne sjöngo, guldvifvorna doftade och det stora päronträdet snöade ned sina hvita blommor öfver den grönskande jorden.

Det är förunderligt med människoönskningar; de gå stundom i fullbordan, men på ett sätt, som man aldrig anat. Gilius' slägt hade lifligt önskat att varda qvitt den unga hustrun, som trängt sig in bland dem, och hon dog, lemnande dem alla i tröstlös sorg vid sin dödsbädd. De hade kunnat motstå hennes barnsliga fägring, hennes oskuld och behag, då hon ännu var frisk och blomstrande, men den lidande, tåliga, unga qvinnan smög sig in i deras hjertan och lemnade vid sin bortgång ett oersättligt tomrum. Gilius hade önskat att eröfra sin unga hustrus kärlek; han gjorde det också, han upplefde att se hennes blick ljusna och hennes kind rodna, då hon hörde hans steg eller såg honom. Men det var först, då det var klart för honom, att denna fröjd icke lång tid skulle förunnas honom.

Och Susanna... äfven hennes önskningar gingo i fullbordan. Hon lärde att älska sin man och sluta sig till hans slägtingar, men det var först, då hon var döende. Hon viste, då hon gick bort, att Gilius skulle blifva en son för hennes föräldrar, ett stöd för hennes syskon.

När Gilius lemnade sin unga hustrus bår, var han en gubbe, åldrad och nedböjd, likgiltig för alt utom för Susannas slägt. Sin förmögenhet använde han till att understödja dem. Kalle blef med hans bistånd egen mästare. Karin gifte sig, utstyrd som en dotter af sin svåger.

"Tag, hvad du vill", sade han, då han följde henne upp på vinden och visade på de stora garnknipporna, "utom den där; den spann Susanna, stackars liten, då hon satt bergtagen hos mig. Den skall hänga till ett minne, så länge huset står. Och välj dig lakan så mycket du vill; altihop kan du få, utom det här enda paret, det sista som Susanna sydde. Hon frågade mig, hvad det skulle vara nyttigt för, och jag svarade: "Det går nog

åt i framtiden. De skola blifva min svepning.“ Den gamle mannen vände sig bort och grät som ett barn.

Gilius lefde länge, så länge att han hann att bekosta Fredriks, den ene af tvillingarnes, studier och fick höra honom predika i den gamla kyrkan. Han såg Sven som välbeställd trädgårdsmästare och hjälpte honom att sätta bo. Han skaffade Erik ett arrende af ett större fiske, ty denne hade icke längre lust för sin faders yrke, hvilket däremot öfvertogs af Josef junior, den andre tvillingbrodern. Han fick följa både Brita och Klasson till grafven och tog sedan unga Brita till sitt hem. Ann' Katrina hade då varit gift ett par år, och Johanna gifte sig kort därpå, sedan Brita kommit i hennes faders hus. Elsa Greta hade redan länge bott hos sonen, och Brita tog hushållet med ens i sina unga och kraftiga händer. Hon beredde nämdeman Gilius glädje på ålderdomen. Mången gång, då hon sysslade i stugan, drömde han, att det var Susanna — ty Brita var sin systers fullkomliga afbild — men hon var icke så blid och lättrörd som denna, utan hade sitt eget lynne och äfven sin egen historia, hvartill vi återkomma en annan gång.

När Gilius sedan dog, mätt af år, testamenterade han Brita tredjedelen af sin förmögenhet, och hans döttrar klandrade honom icke därför. De sågo blott på hvarandra med tårfylda ögon och sade: “Ja, han tänkte på sin unga hustru.“

LILLA BRITA.

Lilla Brita.

Våren var åter inne, träden stodo nylöfvade, häggarna blommade, marken täcktes af violer och guldvifvor. Sipporna fälde redan sina blad i det starkare solskenet, men blomstrade ännu i skuggan, och vårbäckarne brusade fram sin högljudda sång. Lärkorna slogo sina drillar öfver de åkertegar, som i oregelbundna former lågo kringströdda imellan bergbackarne och de med björkar öfverväxta kullarne. Trasten qvad i de djupa skogarne, men på de spegelklara sjöarne sökte änderna gömma sig i den nyspirande vassen, och på mossarne kunde man få se tranor vandra, högbenta och ståtliga, verkliga riddare bland fogelskaran, hvilka stridslystna och oförfärade vågade alt för sitt hjärtas dam.

Det var en söndagsmorgon. Kyrkklockorna klungo till "förstgångsringning". På sjön Dofvern syntes farkost vid farkost rigtad mot samma mål, den så kallade bryggan — det ställe, hvarest man plägade lägga till, då man ämnade sig öfver sjön till kyrkan. Flera af dessa ökor syntes hålla tillsammans, de kommo från Dofverstorp och voro fulla af män i mörka kläder och qvinnor med hvita djupt neddragna hufvuddukar — den vanliga sorgdrägten i Risingebygden. Flera båtar från andra håll stötte till på vägen, man utbytte stumma hälsningar och rodde vidare. I den främsta bland båtarne står en stor svart likkista. Där sofver nämndeman Gilius sin sista sömn. I den båten, som följer närmast efter, sitta trenne lika djupt sorgklädda qvinnor, — det är hans båda döttrar och yngsta svägerska, Lilla Brita.

Hon förtjenar icke mera detta bestämningsord, som hon erhöll dels för att åtskiljas från sin moder, som bar samma namn, dels emedan hon var yngst bland många syskon. Hon är nu högväxt och smärt, nästan lika lång som systern Susanna var, hvilken hon äfven i öfrigt mycket liknade, ehuru hennes hår är något mörkare; man skulle må hända kunna kalla det ljusbrunt, då systerns i lifstiden var blekt halmgult. Fullkomligt liknade hon denna till ansigtets fina oval och veka drag, blott ögonbrynen voro mörka och djärft tecknade i bågar öfver de stora ljusblå ögonen, som nu glänste fram i tårar under den hvita djupt neddragna hufvudduken. Brita var nästan så fager som sin döda syster och i första ögonblicket tycktes likheten vara slående, den hade också varit den gamle nämndemannens ålderdomsglädje. Vid närmare påseende fann man dock snart stora olikheter i uttrycket. Brita såg kraftigare ut äfven nu, då hon satt med händerna löst hängande ned i skötet och fördjupad i sorg. Det hvilade ett drag af lugnt medvetet lefnadsmod öfver munnen och af tankfullhet öfver pannan. Hon var äldre än Susanna, då vi först lärde känna denna, ty hon var nu 21 år, ehuru hon knappast såg ut att vara det.

Då båtarne nått stranden och folket stigit ur, mötte flere män med en bår, hvarpå kistan sattes. Man delade sig i "bårlag" och båren lyftes upp på kraftiga skuldror, hvarefter tåget satte sig i gång. Då man hunnit nära kyrkan, nedsattes båren för en stund, att man måtte tillryggalägga det sista vägstycket vid klockornas ljud. Vid kyrkan var en talrik menighet församlad, och här stötte Karin, Britas syster, med sin man kopparslagare Anderson till begrafningsföljet jämte Kalle, nu mera skomakaremästare i närmaste stad. De tre andra bröderna, Josef sockenskomakaren, Sven trädgårdsmästaren och Erik fiskaren funnos där redan förut. Blott en fattades ännu af syskonen, Fredrik, och det var han, hvars studier nämndemannen hade bekostat. Han var nu prest, och man hviskade, att han skulle förrätta jordfästningen, men han syntes icke till.

Klockorna ljödo, båren upplyftes, man gick lång-

samt med sänkta hufvuden och dröjande steg det sista stycket. När de hunnit kyrkogårdsporten, där klockaren under psalmsång mötte tåget och i hans följe var den åldrige prosten, då blottades alla mäns hufvuden, och alla qvinnors knän böjdes, ty den döde hade varit en af de främste i församlingen och enhvar kände hans bortgång som en förlust för hela samhället. Nu skred man fram emellan grafkorsen till den med granris och häggblomster smyckade grafven, kistan sänktes och en tät krets slöt sig där omkring. Jordfästningen skulle börja. Alt var tyst under stilla andaktsfull förbidan. Då hördes plötsligt rullande hjul, de stannade vid kyrkogårdsporten, därpå förspordes en rörelse bland den kring grafven församlade skaran, den öppnade sig, lemnade rum och slöt sig ånyo, och så stod i en hast en ung prest vid grafven närmast de sörjande.

Den gamle prosten trädde åt sidan och räckte den unge sin nötta handbok. Denne gjorde först en afböjande rörelse och vek till baka, men gaf sedan efter och Fredrik Josefsson, eller som han nu mera kallades Risander, bad med en stämma, skälfvande af rörelse, de öfliga bönerna vid sin fosterfaders graf. Knappast något öga var utan tårar, och de sörjande qvinnorna gömde sina ansigten i ofantliga bredfållade "handkläden" och snyftade högljudt.

Brita fann likväl tillfälle att kasta en hastig blick på sin bror. Huru bra han såg ut! Han var längst af sina bröder, ehuru alla voro reslige män, och det ljusa håret krusade sig öfver hans panna, som var hvit och fin som på en qvinna. De blå ögonen hade en mild och fuktig glans. Ja, sådan såg säkerligen den lärjungen ut, som Kristus älskade mest, tänkte Brita. Men så kom öfver henne en förebråelse, att hon kunde hafva tanke och ögon för något annat än den döde, och hennes tårar flöto därvid ymnigare och hennes snyftningar fördubblades.

Men ändå hvilken tillfredsställelse för henne, för dem alla, att Fredrik var kommen och att han nu stod där och invigde sin välgörares stoft till den sista hvilan. Säkerligen skulle den döde lika det väl, tänkte Brita,

för hvars enkla tro döden endast var en luftigare och rikare fortsättning på jordelifvet. Hon tänkte sig nämndemannen vandrande i himlens salar och skådande ned på jorden på samma sätt, som han fordom blickade ut öfver sjön från sin förstuguqvist, blott med den skilnad att han nu icke var gammal och skröplig, utan yngre och fagrare, icke mera bar skinnpels och förskinn, utan var klädd i "sida hvita kläder", bar palmer i händerna och hade i stället för mössa på hufvudet en sådan där guldtalrik, hvarmed helgonbilderna i kyrkan voro afmålade. Hennes fantasi lät äfven ett par väldiga, hvita vingar växa ut från hans skuldror, så att han medels dem kunde med fogelns snabbhet fortskaffa sig genom rymden, dock nog högt för att vara skyddad för mänskliga blickar, — och så var ängeln färdig.

Intet tvifvel, ingen ovisshet plågade henne. Hon föreställde sig, huru nämndeman Gilius i sin nya skepnad skulle skaka hand med sina svärföräldrar och sedan med Susannas hand i sin uppsöka en stilla vrå, där änglasången ljöd mindre högljudd, för att hviska till henne, huru han varit trofast och god emot hennes syskon. Hon viste det väl förut, men det var ändå ljuft att kunna säga henne det och bringa henne deras helsning, och sedan skulle han och Susanna stå sida vid sida, deltagande i sången och lyssnande till harpoklangen i evighet. Det var så som Brita föreställde sig himmelriket. En nog sinlig uppfattning, om man så vill, men hon förstod den till fullo och hade lärt att älska den. En ren andlighet var henne ofattlig och skulle icke mägtat tillfredsställa henne.

Då jordfästningen var slut, trädde de sörjande in i kyrkan, där de med de öfriga begrafningsgästerna intogo en plats långt ned mot dörren. Fredrik följde med prosten in i sakristian. Det var ett litet nålstygn i Britas hjärta. Hvarför satte han sig ej vid sidan af de andra fyra bröderna? Men måhända hade han något att säga prosten, sedan skulle han nog komma. Han dröjde länge i sakristian och syndabekännelsen lästes. Brita nedböjde sitt hufvud. Då hon åter såg upp, stod hennes broder Fredrik i sakristidörren med psalmboken i

hand. Han tänkte således icke sätta sig hos syskonen. Britas tårar flödade ymnigare, hon kände det som en bitter missräkning. Hon lutade sig åter ned och lade sitt hufvud på bokbrädet. En känsla af att hafva blifvit sviken af Fredrik kom öfver henne. Hon lät psalmboken ligga ouppslagen, men sången framträngde under de låga hvalfven stark och andaktsfull. Den utöfvade en lugnande verkan på henne. Hvarföre skulle hon också vara så misstrogen? Hvarföre skulle hon icke kunna tro honom om alt godt? Han var ju den käraste af hennes bröder, den för hvilken hon hyste både beundran och hängifvenhet. Ja därför, just därför önskade hon att se honom upphöjd öfver alt tadel. Åh, det var blott hon, som alltid fann fel, hon var så ömtålig för alt, som kunde bära sken af högmod hos den älskade brodern. Det var hon, som var hård och tydde alt till det värsta. Hon utbrast åter i häftiga snyftningar.

Efter gudstjenstens slut kom den unge presten till sina syskon på kyrkogården. Han skakade hand med dem och talade några ord med dem hvar. Han var helt vänlig. Hvarför kände sig Brita därvid så beklämd?

"Skall du icke följa med till Dofverstorp nu?" sporde hon sakta och tvekande. Huru glad skulle hon icke blifvit, om han svarat henne ett otvunget "Ja visst", som han skulle hafva gjort förr! Men nu såg hon tydligt, att han helst skulle önskat låta vara att följa dem. Han dröjde med svaret en stund, därefter sade han:

"Må hända skall jag det om en stund."

"O, Fredrik, det var så länge sedan vi sågo dig", sade Brita åter.

Han ryckte på axlarna och svarade: "Ja tre år."

Brita suckade. De gingo tysta bredvid hvarandra.

Det var så mycket som hon vid ett annat tillfälle skulle önskat att säga sin bror, men nu återhölls hon af tanken på den sorgehögtid, hon skulle fira i hemmet.

»Jag skulle nästan hellre vilja taga dig med mig in i prestgården, så fick jag tala ostörd med dig, Brita», — sade han.

"Nej, Fredrik, dit kan jag icke följa dig nu", svarade hon bestämdt.

Han såg förundrad ut. "Hvarför inte?"

"Åh, Fredrik, det är ju graföl efter vår fosterfar", — återtog hon, — "och jag skall väl åtminstone vara med där."

"Ja, då kan du komma i morgon, så får jag tala med dig."

"Knappast det, ty där hemma äro många nu."

"Så, du aktar dem mera än din bror, som du icke sett på tre år."

Brita höjde blicken till honom och såg i sin ordning öfverraskad ut.

"Är det blott mig, du vill träffa?" genmälte hon och i hennes tonfall ljöd det som en undertryckt klagan.

"Åh förstår du", — svarade han med en stark rodnad, — "jag vill nog träffa dem alla." — Brita väntade, att han skulle säga "alla syskonen", men dessa ord kommo icke. — "Jag skall komma", — tillade han i en nästan otålig ton, — "men du kan väl förstå, huru mycket jag har att tala med prosten om. Det är längesedan jag var här, som du nyss anmärkte."

"Ja." Hon suckade och teg.

Han rodnade åter. "Jag vet hvad du tänker, Brita", — återtog han i samma ton som förut. "Du tänker, att jag är ovänlig mot dig och de andra, men sannerligen gör du mig icke orätt."

Hon svarade honom ej, utan vände blott sitt sorgsna öga emot honom. Han sade heller ingenting vidare, och de båda syskonen gingo några steg tysta tillsammans.

"Skall du icke ens helsa på de andra, som du kallar dem?" sade Brita bittert.

Han skyndade bort. Hennes ord väckte hans harm, men han gick icke dess mindre bort till syskonen och talade med hvar och en af dem, ehuru icke rätt många ord. Därpå försvann han med prosten.

"Så bra han såg ut!" hviskade Karin till Brita.

"Han har alltid varit en så ståtlig gosse, men nu ser han ut som en hel karl, — och såg du, huru fina och hvita hans fingrar voro, lena som rigtiga frökenhänder."

"Ja", — svarade Brita nästan tonlöst.

"Jag förstår dig, Brita", — sade Karin och klappade sin syster på axeln, — "du tycker att en borde i dag inte tänka på annat än sorg och bedröfvelse. Det är nog sant och rätt det, för nämndeman — Gud fröjde hans själ! — har varit som en far för oss alla, alt sedan Susanna dog. Men jag kan inte annat än glädja mig öfver gossen, och jag är säker om, att nämndemannen i sin himmel nickar med hufvudet och säger: "Rätt så, Karin!" — och så tänker jag med detsamma, att nämndeman Gilius ha vi att tacka för det också. Gud välsigne honom i sin graf!"

Kyrkfolket hade nu skingrat sig, blott några få dröjde ännu qvar bland korsen och grafvarne. Flertalet stod här och där ute på kyrkbacken i samtal eller flockade sig kring stallen, där hästarne under gudstjensten voro instälda. Brita gick fram till grafven, som man nu var i begepp att kasta igen. Där stodo nämndemannens mågar och svågrar, hans systerson och andre fränder. Enhvar af dem skoflade efter gammal sed ned något jord på den döde. En frosskakning genomlopp Brita, då hon hörde sand och stenar falla mot kistan, men hon stadnade troget qvar, tills grafven var igenfyld och det blåmålade korset med den aflidnes namn och ålder i svarta bokstäfver var rest på grafven. Då tog hon fram en korg och lät ett regn af blommor falla öfver kullen. Sedan slöt hon sig till de öfriga sörjande och man vandrade till sjöstranden.

De hade nästan hunnit dit, då ljudet af en rullande vagn lät höra sig. Inom kort visade sig Fredrik åkande i prostens gamla schäs och med en pojke bakpå. Den unge presten hoppade ur, slöt sig till syskonen och lät gossen köra tillbaka. Britas ansigte ljusnade upp och hon gaf sin broder en tacksam blick.

"Ser du, jag kom förr än du väntade", — sade han, i det han tog plats i den öka, där Brita och Karin sutto.

"Jag ser det", — svarade hon sakta.

"Så roligt det är att träffa alla syskonen så här tillsammans", — sade Karin nästan glädtigt.

Brita nöp henne i armen.

"Ja, kära du", — återtog Karin, — "jag sörjer nog svåger Gilius, — det gör jag visst, men jag kan inte låta bli att tycka det är roligt, när vi alla äro samlade. Det hafva vi ej varit, — ja, låt se, det var när Johanna där stod brud", — hon gjorde ett tecken med hufvudet till den andra båten, — "då voro vi alla tillstädes. Då var Fredrik student, — det är nu fem år sedan."

"Nog har jag träffat er allesammans sedan dess", — sade Fredrik, — "jag var här för tre år sedan, nyss jag vardt prestvigd."

"Ja, men då var Sven borta och lärde till trädgårdsmästare i Stockholm, och Josef var ute på gesällvandring."

"Och när Sven gifte sig i fjor, då voro vi alla tillstädes utom du", — sade Brita.

"Det är icke så godt att kunna få ledighet från sin tjenst", — sade Fredrik något tvunget, — "och icke så godt heller om pengar till resor för en adjunkt", — tillfogade han.

"Jag trodde du skulle blifva brukspredikant vid Finspång, jag," — sade Karin.

"Hvad tänker du på? Jag vet icke ens, om jag ville... Säkert är att jag icke sökt det."

Karin såg förundrad ut. "Skulle du inte vilja?" utbrast hon. "Har du inte sökt? Vill du inte komma tillbaka till födelsebygden, utan lefva utsocknes i all din dag?"

Fredrik kunde ej underlåta att småle åt hennes häftighet.

"Ja, ser du, Karin", — började han, — "utsocknes är icke så fasligt, solen skiner där också, och där växer både säd och gräs på marken — alldeles som här, — ja till och med bättre, må du tro."

"Nej, Fredrik, det får du mig aldrig att tro", — utbrast Karin. "Nog fins där väl något, för annars kunde folket inte lefva, — men — där är nog skralt

i alla fall, annars ginge ej så mycket utsocknes folk och tigde. — Tänk, så många de äro mot Risingeborna!“ tillade hon triumferande.

“Kära Karin“, — sade Fredrik med en öfverlägsen ton, — “kära Karin, tänk på, huru jämförelsevis liten både till areal och folkmängd Risinge socken är emot det öfriga landet.“

“Nej, se liten är den då inte“, — utropade Karin, — “prosten sjelf har sagt, det är en stor socken, och jag tycker, det är skamligt af dig, Fredrik, att förklena din födelsebygd. Du vet ordspråket: Dålig fogel . . .“

“Karin!“ hviskade Brita, — “inte skall du blifva så häftig.“

“Ja, du har rätt, Brita,“ — svarade systern, — “du har rätt, men det är i alla fall Fredrik, som retar mig och är förarglig jämt. Han tycker, att han är en karl, må en tro, — men — —“

“Nej, Karin, du får verkligen inte bråka så där“, — återtog Brita. “Det är så sällan vi alla syskon äro tillsammans, och nu skall du inte förbittra de stunder, som Fredrik skänker oss.“

Karin gjorde en sur min och teg.

De voro nu framme vid gården och stego ur båten.

“Jag kan väl aldrig tro annat, Brita, än att gubben testamenterat dig något hederligt“, — hviskade Karin, i det de gingo upp mot sorgehuset.

“Därom vet jag ingenting“, — svarade Brita afvisande.

“Vet du inte? — Kors, det borde du hört dig för om“, sade systern ifrigt. “Ja, jag tycker du kunde rent ut stött på litet däråt till svåger Gilius“.

“Huru skulle jag kunnat det, Karin? Han var ju ändå så god mot oss alla, och tänk på hvad han gjort för oss.“

“Det har han visst“, — medgaf Karin, — “men du var också som en dotter emot honom och vårdade honom.“

“Det var jag, Karin, — men begär väl en dotter lön för det att hon vårdar sin far, eller underhandlar hon väl om arf? Jag skulle blygas, om jag så gjort.“

"Ja, du är nu så stormodig," — sade Karin, — "men jag säger hvad jag sagt, — det var hans skyldighet mot dig."

"Han har uppfylt hvarje skyldighet mot mig, — var du lugn!" sade Brita och gick ifrån systern, hvars vinningslystnad plågade henne.

Karin slöt sig till sina bröder. De stodo nu utanför trappan till sorgehuset.

"Månne Brita inte får något efter Gilius", — yttrade Karin halfhögt, där hon stod imellan Sven och Josef.

"Åh jo", — svarade den förre, — "jag vet att Brita får mycket — en hel gård."

"Det var hederligt af honom", — sade Karin. "Gud välsigne honom, där han ligger! — Vet du något mer?" sporde hon nyfiket.

"Ja, resten få hans döttrar till lika delning", — svarade Sven.

"Så väl du har reda på dig, Sven. — Nå, än vi andra då? Aldrig kan jag tro, han har glömt bort oss."

"Jag förstår dig inte, Karin? Vi hafva alla fått vår del, — blott Brita återstod för honom att sörja för, och det har han gjort."

"Ja förstås, inte kan en tänka få något mycket, — men ändå ett litet minne. — Vet du inte, om vi fått ett litet minne?" sporde hon.

"Nej, vi böra tacksamt minnas honom ändå, Karin."

"Ja visst, — men det vore godt att få något", — envisades hon.

"Godt kan det nog vara", — mumlade Josef med en suck, — "En kunde nog tarfva litet hvar."

"Ja, se du är klok, Josef", — sade systern, — "du är verkligen klok, de här andra båda förstår jag mig inte på." Karin visade med hufvudet först på Brita och sedan på Sven.

"Gå nu in, Karin", — sade Brita, — "och gör mig till viljes och prata inte bredvid munnen där inne", — tillade hon bedjande.

"Tror du inte jag kan skicka mig", — svarade Karin. — "Jo, kära barn, det kan jag."

"Ja, det vet jag nog. Karin, men du talar så girigt."

"Så, skall du beskylla mig för girighet. Nej då, — det var inte jag som gifte mig för pengar och tog troll för guld."

"Nej, Karin, håller du på så här, blir jag ond på allvar", — afbröt Brita. — "Jag vet, att du icke är egennyttig, men ingen annan skulle tro det, som hörde dig."

Hon tog systerns hand och drog henne med sig in i stugan, där långa och smala bord voro ställda rundt kring väggarna och middagen framdukad för begrafningsgästerna med den öfverflödande mängd af rätter, som det höfdes vid den rike nämndeman Gilius' begrafning.

Efter måltiden blef laget mera språksamt, den dödes förtjenster afhandlades först, därpå öfvergick man till andra ämnen, sedan man förklarat nämndeman Gilius hafva varit en rigtig karla karl. Borden röddes af, piporna kommo fram och man språkade med alt större ifver, då och då fuktande strupen med en klunk, starkt och sött hembrygdt öl eller en sup, äfven den tillverkad på stället. Slutligen, då det led mot qvällen, framsattes en nästan lika ymnig aftonmåltid och laget bröt därefter upp.

En stund före uppbrottet hade Fredrik tagit afsked och hans tvillingsbroder Josef rodde honom öfver sjön. De andra tre bröderna, som hade lång väg hem, stannade jämte Karin öfver natten. Den rymliga stugan var ännu full af folk, och syskonen funno icke mycket tillfälle att talas vid. Äfven det sofrum, där Brita och Karin tillbragte natten, delades med flera af nämndemannens qvinliga slägtingar, så att äfven då hindrades systrarna från att förtroligt meddela sig med hvarandra.

Då gryningen inbröt, steg Brita upp. Hon hade icke sofvit mycket under natten och hon lemnade nu rummet och gick ut. Det var en mulen morgon, en mild grå dager låg öfver det vårgröna landskapet och

bredde liksom en slöja öfver Dofverns vattrande yta. Göken hördes på afstånd och insekterna började morgna sig omkring narcisserna och de andra vårblommorna, hvilka Susanna planterat och Sven hvarje vår kom för att ansa och sköta om, offrande en söndag för detta ändamål.

Det var just en sådan dag, som verkar lugnande på ett sorgset sinne, och Brita kände sig till mods så, som hade hon råkat en deltagande vän, hvilken fullväl förstod henne. Hon sörjde väl öfver fosterfaderns död, men hon kände sig icke mindre nedstämd för syskonens uppförande. Kalle, som var mästare i staden och gjorde anspråk på herretiteln, bemötte sina tre bröder med påfallande öfvermod. Josef var så vinningslysten och tycktes icke förstå annat, än att Britas högsta uppgift hade varit att skaffa sig och syskonen den största möjliga del af arfvet efter nämndeman Gilius. Karin hade under gårdagen sårat henne med sådant tal, och likväl viste Brita, att systern i grunden var af ett oegennyttigt sinnelag. Erik hade hon aldrig väntat något af, han hade minst af alla syskonen haft någon medkänsla för henne. Han stod snart i begrepp att gifta sig och kärleken till den blifvande hustrun förenade sig med omsorgerna för hans bosättning till att göra honom oåtkomlig för alla andra tankar och känslor. Äfven med Fredrik var hon missnöjd, och han liksom Sven hade dock varit hennes älsklingsbröder. Var det väl möjligt, att Fredrik vore högmodig, att han tyckte sig för god till att förtroligt umgås med sina syskon?

Brita satte sig ned på trappan och lät sina blickar glida öfver landskapet, under det att hon hvälfde i hufvudet tusen sorgsna och förvirrade tankar. Var det möjligt, att Fredrik kunde vara så trångsint, han som var en lärd man, en prest, han som skulle lära och leda andra? — Blott Sven var henne trogen och sig lik. Åh nej, äfven hos honom hade Brita nu mera blott andra rummet, hans unga hustru intog naturligtvis det främsta. Det borde ju så vara. Brita blygdes att afundas sin broders hustru, men likväl kunde hon icke helt och hållet undertrycka hvarje känsla af misshag.

I sådan sinnesstämning gick Brita ner till stranden och satte sig i en båt. Hon lekte med den ena handen i vattnet och stödde hufvudet mot den andra, men vände ögonen mot land. Hon satt så fördjupad i bittra tankar, att hon icke märkte, att en farkost utifrån sjön närmade sig land och tycktes vilja lägga till bredvid henne. I denna öka satt Fredrik, han hade kastat af sig sin rock och rodde själf. Då han såg systern ensam nere vid sjön, saktade han farten och tog tysta årtag, under det att ett litet smålöje spelade på hans mun. Ljudlöst närmade han sig sålunda, tills hans farkost slutligen sköt upp på land bredvid den, hvaruti Brita satt. Han reste sig leende i sin båt osh tänkte helt sakta gå öfver i systerns och taga henne i famn, som han förr brukade, men brädet låg löst och vippade till, och Brita flög upp med ett litet anskri.

"Åh, Fredrik", — ropade hon gladt, — "huru vänligt af dig att komma! Hvilken glädje du gör mig!"

"Så, du väntade mig icke", — sade han småleende och drog systern till sig, i det han slog armen om hennes lif.

"Nej, du har ju så knapt om tid", — svarade hon något sorgset och Fredrik tyckte sig höra en lätt förebråelse ljuda under det vänliga tonfallet. Han rodnade.

"Du är min allra käraste syster", — sade han varmt.

"Det torde ej behöfvas så mycket till det", — genmälte hon.

"Du är ovänlig mot mig", — sade han häftigt.

"Nej, det ville jag visst icke", — försäkrade hon, — "men, Fredrik, du är dig så olik. Jag vore nästan färdig att säga, att du är ovänlig själf, men det är ej rätta ordet, — dock jag vet intet bättre. Du är ej emot oss syskon såsom du plägade vara förr."

Fredrik såg besvärad ut. — "Jag hoppas, jag är såsom förr mot dig," sade han och ville draga henne till sig.

Hon undvek honom. — "Du medger dig således vara annorlunda mot de andra?" sporde hon hastigt.

"Kära barn", — svarade han, — "naturligtvis förändras man med tiden. Är du den samma, som du var

för tre år sedan, då jag senast såg dig? Jag tror nästan, att du växt, och du ser mörkare ut, håret är längre, och ja — uppriktigt sagdt — jag känner knapt igen min lilla Brita."

"Hvad mig angår, så är det blott det yttre, som är sig olikt, ty annars är jag altjämt den samma, och märk det, Fredrik, jag vill inte varda annorlunda."

"Bevars", — sade han, — "så hett du tar det. Man kunde nästan tro, att du själf hade dig medveten någon förändring i din sinnesrigtning eller ditt tänkesätt och att du ville försvara dig däremot, då du säger dig ej vilja blifva annorlunda."

Det var nu Britas tur att blifva förlägen. Hon sänkte blicken och såg helt brottslig ut med sina högröda kinder och darrande läppar.

Han märkte sin fördel och log belåten. — "Jag ser, kära lilla syster", — sade han, — "jag ser, att jag har rätt, du är ej mer den samma som förr. Jag väntade mig i sjelfva verket ingenting mindre af ditt klara förstånd. Du önskar att höja dig, det förstår jag nog, och det gör mig glädje, Brita. Du är ännu ung, du bör tänka på att förädla och förfina ditt väsen, — och det är just för att tala med dig därom, som jag kommit så tidigt. Ty huru förändrad du än säger mig vara, så har jag dock icke glömt mina vanor att stiga bittida upp, och jag mindes, att du plägade göra äfvenså. — Jag önskade tala med dig ostörd om din framtid, Brita, öfverlägga med dig därom, innan någon annan kommer mig i förväg och lockar dig till obetänksamma löften."

"Jag förstår dig inte, Fredrik."

"Nej, det är klart, men du skall snart förstå mig. Jag skall utveckla mina skäl och mina planer, — dock här blifva vi må hända i nästa ögonblick störda, — kom, så ro vi öfver till Killingön."

Brita tvekade något. — "De andra kunde ju vakna", — sade hon.

"Just därför", — svarade han och drog henne med öfver i sin båt, som han sköt ut på det af en mild bris krusade vattnet.

Killingön ligger på föga afstånd från Dofverstorp. På hennes gröna strand skjuta ljusstammiga björkar upp, och under deras kronor växer en mångfald af fagra blomster.

Då den första tvekan blott var öfvervunnen, hängaf sig Brita utan betänkande åt nöjet att komma ut i det fria. Hon tog det ena paret åror och halp sin broder med rodden, hvarvid hon vid hvarje årtag lekfullt lutade sig tillbaka så mycket, att hon kunde se sin broder i ansigtet.

"Egentligen borde jag icke låtit dig ro", — sade Fredrik efter en stund, då de nästan voro framme vid sitt mål.

"Borde du inte? — Hvarför det?" — sporde hon, i det ökan stötte mot land.

"Det anstår i själfva verket föga unga" — han tänkte säga damer, men efter en blick på sin syster ändrade han sig och sade — "flickor".

"Åh, gör det inte?" sade Brita litet spefullt. "Så illa det är! Här finnas så många unga flickor, som föra årorna lika bra som männen."

"Men det är bondflickor, det", — svarade han, i det han slog sig ned i gräset.

"Ja visst." Hon satte sig ned vid hans sida.

"Ser du, det är skilnad."

"Det trodde jag ej, att du skulle säga. Jag vet nog, att Ann' Katrinas slägt är rätt högmodig och det har ibland harmat mig mer än jag kan säga; men Ann' Katrina själf är mycket snäll mot mig, och Hanna också. De hålla så mycket af mig för Susannas skull."

"Så, folket här förolämpar dig."

"Nej nej, käre Fredrik, inte så, — men du vet ändå, att bondeätterna räkna sig ett strå hvassare än andra."

"Tänka de då ej på, att du är min syster", — sade Fredrik högdraget.

Brita såg på honom med öfverraskning. Väl hade hon ofta varit stolt öfver sin broder Fredrik, men att han själf skulle tänka därpå, föreföll henne ofattligt.

"En prests syster", — fortfor han, — "måtte väl vara för mer än en bondes dotter."

"Tänk på, Fredrik", — sade hon, —" att det är prester, som hafva bönder att tacka för alt hvad de äro."

Han såg förnärmad ut, då han svarade. "Ja ja, Brita, den tacksamhetsskulden erkänner jag visst, men tro mig, hade han fått lefva, skulle jag icke hafva hvilat förr, än jag betalat min skuld intill sista runstycket."

Det var nu Britas ordning att känna sig harmsen. — "Jag trodde inte, att en tacksamhetsskuld betalades på runstycket", — sade hon, — "den qvarstår enligt min tanke oförändrad, äfven sedan penningarne äro guldne. Och här, Fredrik, qvarstår den dubbelt, ty äfven dina skuldsedlar — du vet själf bäst, hvad de voro värda — har svåger Gilius bränt upp."

Fredrik drog en suck af lättnad. — "Det var hederligt af honom", — sade han.

"Som alltid," — inföll Brita.

"Nå ja, som alltid, om du så vill", — svarade Fredrik. "Ser du, jag kände mig just inte glad i hågen vid att tänka på, att jag skulle råka i smutsiga bondhänder."

"Fredrik!" utbrast Brita förnärmad.

"Ja, kära du, en pastorsadjunkt har icke stora inkomster. Skulder, som skola förräntas och afbetalas, äro en betänklig sak."

"Jag förstår", — sade Brita, — "men hvad jag inte förstår är hvarföre du inte sökte att bli brukspredikant vid Finspång. Prosten hade nog lagt sig ut för dig, och du torde nog hafva fått platsen."

"Åh, säkert är det just icke, ty äfven om prosten talat min sak, har excellensen så många andra förbindelser, och dess utom, kära du, förutsatt att jag fått platsen, tror du väl, att min ställning då varit afundsvärd. Jag kan för min del icke finna det."

"Hvarföre skulle den icke vara god nog, om också icke afundsvärd?" sporde Brita.

"Det är svårt att förklara", — svarade brodern — "ty du synes icke vilja förstå mig."

"Försök ändå!" uppmanade systern.

"Ja, ser du, en sådan där plats är nära nog som

ett slags betjäntsyssla för hvem som helst, och bruks-predikanten anses icke stort för mer än hofmästaren, och så om det därtill vore jag, som har en syster, hvars man förtennar grytorna i det grefliga köket, — som har en bror, hvilken lappar betjeningens skodon, och en annan som är fiskare för godset, och en tredje som är trädgårdsmästare i socknen, — hvad tror du väl jag kunde påräkna för aktning? — Min ställning blefve alt för obehaglig."

Brita hörde honom under tystnad, men ådrorna i hennes panna svälde och blefvo blåare, och en hög purpur brann på hennes kinder.

"Det vill säga", sade hon slutligen, — "att du blyges öfver dina syskon, och är det så, vill jag icke vidare ordkastas med dig. I sådant fall blyges du också för mig, och jag gör bäst att icke besvära dig." Hon drog sig ifrån honom.

"Kära barn, så häftig du är! det är ett fel som du måste lägga bort."

"Är det värre än att vara högmodig?" svarade hon, i det hon sprang upp.

"Låt oss icke tvista", — återtog Fredrik, i det han qvarhöll henne vid klädningen, — "vi skulle komma längre och sluta förr, om vi voro lugna och öfverlade med hvarandra. Det var ju därför jag kom hit, att jag ville höra hvad du beslutat för din framtid."

"Därpå har jag icke tänkt ännu."

"Ja, det kan nog vara sant, du har varit så upptagen af din sorg, — men ser du, jag har tänkt för dig. Blif nu icke häftig igen, utan hör mig stilla! Jag vet, att svåger Gilius tänkte på att skrifva sitt testamente till din förmån, — kom det till stånd?"

"Ja."

"Vet du något så när hvad det innehåller?"

"Ja; men det säger jag inte."

"Barnsliga Brita, det blir ju bekant om några timmar. I dag skall det brytas, — men det gör mig det samma, det är sörjdt för dig, därom är jag säker."

"Ja, rikligen."

"Nå väl, jag tänkte då föreslå dig att på någon

tid komma med mig och betala för dig hos prostens, där jag är. Det skulle både vara nyttigt och roligt för dig, — och för mig också, Brita", — tillade han med ett vekare tonfall.

"Nej, Fredrik, det skulle icke blifva roligt för dig, — du skulle blygas för mig, och jag skulle icke hafva tålamod med dig. Jag hade tänkt att, då jag kan komma från Dofverstorp, för en tid bosätta mig hos någon af syskonen här."

"Det skulle du icke göra, Brita."

"Hvarför icke?"

"Låt mig inte bedja dig förgäfves, Brita", — sade han, — "kom med mig, jag hade då någon att älska och vårda mig om. Jag behöfde då icke att vara en enstöring, ty jag är det nu, Brita. Du må fåfängt säga emot mig, du vet själf, att det nu mera finnes föga gemensamt emellan de andra syskonen och mig. Icke är jag att tadla därför. Det gör mig ondt, men vi äro skilda, — det är gagnlöst att förneka det. Olika uppfostran och bildningsgrad hafva upprest skrankor emellan oss, som vi icke kunna bryta ned. Deras ord och åthäfvor synas mig simpla och stötande; de å sin sida finna mig högmodig och för fin för dem. Det kan icke ändras, det är mig icke möjligt att komma till dem, eller tvärt om. Det är blott du, som är mitt hopp. Du kan öfverstiga de stängsel, som skilja oss, — ditt ljusa förstånd och din snabba uppfattning gör, att jag anser mig kunna hoppas alt af dig, och ett gifte inom den krets, jag numera tillhör, skall för alltid trygga din lycka och låta mig hafva en syster, af hvilken jag har heder."

"Det är således din mening att göra herrskap af mig", — sade Brita med ett bittert löje. "Ja, det skall du hafva tack för, — det torde vara en heder, men jag blir icke en syster, som du kan hafva heder af, ty jag säger nej, Fredrik."

"Tänk på saken!", förmanade han. "Förhasta dig icke! Jag skall vänta ditt svar."

"Det är fåfängt, jag ändrar mig icke."

"Skall jag förstå det så, olyckliga flicka, som hade

du redan fäst ditt hjärta vid en — en —“ Han sökte efter ordet.

“En af mitt eget stånd, menar du“, — svarade Brita, i det hon såg honom rakt i ögonen utan att rodna eller visa någon förlägenhet. — “Hvad det beträffar, så — nej. Du vet bäst, att så icke kan vara förhållandet.“

“Barnsligheter!“ mumlade han. Men hon tycktes icke höra honom, utan fortfor oafbrutet:

“Jag förstår icke, hvarföre jag därför skulle vara en olycklig flicka, jag menar snarare tvärt om. Jag vore då icke så ensam,“ — utbrast hon bittert.

“Ser du“, — återtog han, — “du passar icke här, — du är af finare stoff. Gör som jag ber dig.“

“Skulle du t. ex. vilja hafva mig lik Kalles hustru?“ sporde Brita nästan skalkaktigt.

“Nej, för all del; du är tusen gånger bättre som du är, — men —“

Brita afbröt honom. — “Tala ej vidare därom“, — sade hon hjärtligt, men i bestämd ton, — “jag är ledsen öfver att jag icke kan göra dig till viljes, men mitt beslut är orygglig.“

“Har du då tänkt på förut, att jag kunde göra dig detta förslag“, — frågade han, — “efter du är så bestämd?“

“Nej“, — svarade hon och tystnade hastigt, ty en ström af bittra ord ville tränga sig fram på hennes tunga, liksom nu en ström af bittra minnen störtade fram ur hennes själ, erinrande om en som fört samma språk och som varit henne kär, — ack ja, långt kärare än en bror.

“Men jag vill säga dig ännu något mer, Brita. Det är icke endast en broder, du stöter ifrån dig, det är äfven en syster. Ingen vet det ännu, men jag har hopp om att icke vara alldeles likgiltig för den ljufva Henriette, dotter till prosten där jag nu är.“

“Nå ja, för en okänd flicka tror du må hända, att jag skulle afsäga mig mina syskon, som jag känt, alt sedan jag öppnade mina ögon för dagens ljus? — Nej då, Fredrik.“

"Kom med mig och se henne!"

"Jag vill icke från hembygden, — och nu, Fredrik, låt oss förkorta detta samtal. Det leder icke till annat, än att vi komma i tvist. Jag har för starka rötter i hembygden och minnena från barndomshemmet hålla mig fast här, — men dessa minnen hafva för dig icke något värde nu mera. — Låt oss nu ro hemåt!"

"Du gör mig orätt, Brita, jag tänker alltid med rörelse på detta fattiga hem, där så mycket brast för oss af lifvets nödtorft, men vi icke dess mindre voro så nöjda, ty vi älskade hvarandra. Men detta hem finnes nu icke mer, våra föräldrar äro döda, och vi syskon äro skingrade. Det sista band, som sammanhöll oss, svåger Gilius, är nu äfven borta, — därför är det, som jag ber dig ännu en gång: Låt oss två hålla tillsammans!"

"Men jag svarar, som jag alltid gjort: Jag vill hålla tillsammans med er alla."

"Det är ju omöjligt", — sade han.

Hon svarade icke straxt, utan sprang i ökan.

"Vill du, så kan du", — sade hon sedan. — "Nu ror jag hem."

Han följde henne i båten, missnöjd med både Brita och sig själf.

Då Brita och Fredrik kommit hem, funno de alla syskonen samlade. Där voro äfven nämndeman Gilius' döttrar och mågar. Alla voro sysselsatta med frukosten, men förde därunder ett samtal så lifligt, att det gränsade till gräl. Det gälde nu ingenting mindre än Britas person, som hvar och en af dem ville tillegna sig.

"Se där kommer hon själf nu", — sade Hanna, då hon såg Brita inträda, — "och hon säger nog, att hon vill stanna här i sitt gamla hem."

"Det gamla hemmet, det är just hos mig", — inföll Josef i inställsam ton, — "och jag kunde nog behöfva den, som såge mig till godo i hemmet, för jag är ungkarl och inte har jag så mycket tänkt på en hustru, för jag har inte råd."

"Ja, det är rättvist", — ropade Erik, "hos Josef bör Brita stanna, men först tycker jag, att hon borde rusta i ordning hos mig, tills jag blir gift, och sedan kan hon komma till Josef."

"Nog passar det bättre, att en ung flicka är, där det fins husmor", — sade Kalle, — "jag är gift och min hustru skulle med glädje taga emot Brita."

"För att gå som en piga åt henne, — det vore roligt för Brita", — inföll Karin, "och det i staden sedan. Det går Brita aldrig in på, hon vill komma till mig, — därom är jag tvärsäker, syster sin står hon alltid närmast."

"Närmast står en dem, som en har att tacka för alt", genmälte Ann' Katrina med värdighet, — "och jag är öfvertygad om, att ingen känner det varmare än Brita. Hon vet därför utan tvifvel, att Hanna och jag vänta, att hon stannar hos en af oss eller turar om att vara än hos mig, än hos henne."

Sven, som hittills under tystnad afhört detta samtal, gick nu fram till sin syster och sade i låg ton, så att hon blott hörde det:

"Tro inte, kära Brita, att jag nu tänker komma med anspråk på dig, äfven jag. Blott det vill jag säga, att skulle du välja mitt hem till ditt, skulle det hjärtligt fägna både Mina och mig."

Brita tryckte hans hand och nickade. Därpå sade hon:

"Det förundrar mig, syskon, att I så där tvisten om mig. Det gör mig en stor glädje att höra, att jag har så många hem att välja emellan, och det skall alltid vara mig kärt att besöka eder alla och vara eder alla till den nytta jag kan. Men jag rädes, att jag varit så länge egen matmoder, att jag icke skulle kunna trifvas annat än med fötterna under eget bord, och jag vet att svåger Gilius satt mig i stånd därtill. För det första stannar jag hos Hanna, — jag tror, att hon behöfver mig bäst, — sedan skall jag vara en tid hos eder hvar, — Kalle och Karin, Ann' Katrina och Sven. Till hösten skall jag söka att styra i ordning åt Erik och

väfva litet åt Josef, men till dess vill jag söka mitt eget lilla hem."

Dessa ord mottogos med ett mummel af missnöje, och Karin sade med en kastning på hufvudet: "Ja ja, Brita, vi få väl talas vid."

Man skred nu till uppläsande af nämndeman Gilius' testamente. Enligt detsamma hade han fördelat sin qvarlåtenskap i tre lika lotter, hvaraf en skulle tillfalla hvardera af hans "tre döttrar", Ann' Katrina, Johanna och Brita. På den sistnämndas lott kom, utom andel i lösören, ett litet afsides liggande hemman vid Glans strand, kalladt Fallet.

Fredrik tog därpå afsked för att fara till prestgården, dit han var bjuden på middag, och sedan skulle han resa hem. Karin och Brita följde honom till stranden.

"Är det mig ensam", — sade han förebrående till Brita, — "som du icke tänker att besöka, — mig ensam, som min syster Brita alldeles tar sin hand ifrån?"

"Åh, — svarade hon litet harmfullt, — "du plägade förr alltid hafva till valspråk: Alt eller intet."

"Nå ja, det är min tanke än i dag." — Han gick ned i båten och räckte handen mot Brita. — "Alt eller intet?" sade han.

"Intet då, efter du så vill hafva det", — svarade Brita, utan att lägga sin hand i hans.

Han såg sorgsen ut och stod några ögonblick qvar, liksom bidade han ett annat svar.

"Hon menar inte, som det låter, hjärtans Fredrik", — ropade Karin, — "hon vill bara göra sig rar."

Men Brita skakade på sitt vackra hufvud och upprepade sakta: "Intet, Fredrik, — intet."

Han stötte ifrån land och rodde bort.

"Den envisa!" mumlade han harmsen, — "jag bryr mig icke om henne."

Han rodde med raska årtag, men hans hjärta var tungt, och en tår ville tränga sig fram i hans öga.

Äfven Brita stod länge qvar vid stranden. Hon ångrade sig och tyckte sig hafva varit för hård mot sin broder, och så kom den tanken öfver henne, att hon må hända sett honom för sista gången, denne bror som

hon dock älskat framför alla de andra och öfver hvilken hon varit så stolt. Hon tänkte på honom med denna vemodsfulla saknad, som man egnar de döde. Hon framkallade för sig hans fagra manliga utseende, hans fina skick och hans röst, som så ofta tjusat henne. Med ett utrop af smärta föll hon Karin om halsen och gret, som om hjärtat velat brista.

II.

Sommaren var gången, men hösten var ännu blid och fager, då Brita skulle flytta till sitt nya hem vid Fallet. Hela näjden låg liksom förklarad i vemodig fägring. Lätta dimmor sväfvade som luftiga andeväsen öfver det lugna vattnet, på hvilket de affallna löfven summo som röda och gula rosor. De ännu qvardröjande fjärilarne togo dem för små gyllene eller purpurfärgade öar. De fladdrade ut för att nå dem, föllo ned i vågen och flöto där döda, men med sina ljusa vingar ännu spända till flygt och äfven i döden liknande små brokiga blomster. Sländorna foro ännu omkring i skimrande skrud, njutande sitt korta lysande lif. Stränderna vid Dofvern påminde i den lugna höstmorgonen om en förtrollad trädgård med sina färgrika frukter. Spindelväfven låg skimrande af daggperlor öfver gräset, liknande de väfvar som sagans älfvor bleka i månskenet. Bland strandens stenar stod ännu här och där det röda fackelblomstret och den gyllene lysingen, badande sina rötter i vattnet, medan qvesveden med sina mörkgröna blad och skarlakansröda bär klängde omkring, lika yppig som om sommaren och ännu mera lysande. Men af löfträden voro blott ekarna ännu gröna, ehuru äfven deras löfskrud började skifta i höstliga färgbrytningar. Ständigt grön, doftande och frisk stod dock barrskogen, bjudande vandraren in i sin pelarsal, där nu tystnaden herskade, sedan foglarne flygtat; men mossan var lika

mjuk, lingonen lyste röda och små höstliga blomster sirade marken.

Brita hade delat sommaren emellan sina syskon och nämndeman Gilius' döttrar. Hon hade sökt tillfredsställa alla, men misslyckats. De ansågo sig alla förbigångna och försummade för andras skull, och de läto Brita märka det. Hon var därföre mera nöjd än ledsen, då hon satt i båten för att fara till sitt hem. Båten var fullastad och låg djupt ned i vattnet. Brita satt i bakstammen rak och smärt, som en ung fura. Intet löf rörde sig för vinden, blott då och då föll ett och annat sakta till marken eller i vattnet. Det såg ut som vore det lefvande väsen, som följde sin egen viljas drift, då årslagen krusade vattenytan och de behagfullt gungade på de små vågorna.

Killingön liknade sagornas skog med löfverk af guld. Från byggningen på Ekön steg röken upp i lätta ringlar emellan ekarnas gröna kronor, och rönnbär och nypon lyste högröda. Man lade till vid Hagen, där Josef nu bodde. Äfven stugan där skuggades af guldfärgade träd, som speglade sig i Dofverns gyllenbruna vatten. Ett eller annat ännu grönt löf i björkarnas glesa kronor tog sig ut som en smaragd, infattad i guldfiligran.

Gamla Sy-Sara, nedböjd och åldrig, stod nere vid stranden. Hennes skumma syn förbjöd henne nu att förtjäna sitt bröd genom sömnad, och hon förestod nu Josefs hushåll, då han var hemma, hvarföre hon ock hyresfritt innehade sitt gamla rum på vinden. I det andra, den förra skomakareverkstaden, bodde nu en målare med hustru och barn. Stugan var nu mera verkstad åt Josef, som var ungkarl. Det var en märklig förändring till det sämre, som nu var synbar vid Hagen. Ingen vårdade mer den lilla täppan. Krusbärsbuskarne voro mossiga och nästan qväfda af qvickrot, och det lilla "rosenqvarteret" var förvandladt till ärtåker. Blott en törnrosbuske stod ännu qvar, med möda kämpande för sin tillvaro, men kaprifolierankorna slingrade sig som förr omkring ena gafvelfönstret och vidare upp mot taket. Stugan prunkade med nytt tegeltak,

men det var icke till hennes fördel, hon såg därigenom mera nedtryckt och obetydlig ut emot fordom. Kanske var det också därför att björkdungen omkring henne växt upp och blifvit så hög.

Inne i stugan, där förr en så ytterlig ordning och renlighet herskat, var förändringen om möjligt ännu mer i ögonen fallande. Knappast några andra möbler sågos till i stugan utom ett bord, några stolar och — skomakarbänken. På väggarna voro hyllor uppslagna för verktyg, men inga gardiner prydde fönstren och golfvet var orenadt af beck och smuts. Ingen kunde säkerligen angifva den tid, då det sist blef skuradt.

I köket såg något snyggare ut, men likväl märkte man grant, att husmoderns öga var skumt. Här hade gamla Sara dukat ett kaffebord och bjöd nu Brita att smaka på de hembakade skorporna och de pepparkakor, som Josef i ett anfall af frikostighet köpt på Hällestads marknad för snart ett fjerdedels år sedan. Brita drack sitt kaffe i en hast. Hon ville så mycket som möjligt förkorta besöket vid Hagen. Det gjorde henne ondt att se föräldrahemmet i detta tillstånd af förfall och vanvård. Josef tycktes emellertid finna alt vara särdeles godt och drog ut på tiden, och gamla Sara hade så mycket att tala om. Det var så sällan hon råkade Brita och hon begagnade nu fliten att fylla hennes öron med hvad folk sade och icke sade, och huru mycket bekymmer man gjorde sig om saker, som icke kom en vid, tills Brita vardt helt vimmelkantig af alt hennes prat. Först fram emot middagen kunde Brita med sin roddare åter lägga ut på sjön. Kanske fruktade Josef, att, om de dröjde längre, han då skulle nödgas att bjuda dem på middag.

"Egentligen tycker jag", — sade Josef, — "att Brita gerna kunde hafva bott hos mig. Det hade väl varit bra mycket roligare för henne."

"Det tviflar jag på", — svarade Brita. — "Jag skulle ej trifvas vid Hagen, som det nu är."

"Jag har ej råd att hafva det annorlunda. Jag kan inte undvara hyran för ett rum, och gamla Sara får bo utan att betala något. Men det förstås, hade

Brita kommit, hade väl gumman fått flytta, — hon duger inte stort till nu för tiden."

"Och det tror du, jag skulle vilja?" frågade Brita hastigt.

"Ja du är rik du, Brita, du kan hafva råd att vara barmhertig; men jag kan inte det, jag måste vara om mig. Men se du kunde godt hafva betalt mig hyra för rummet, som målaren har, — det kunde blifva ett så vackert rum."

"Tack, jag får bo hyresfritt hos mig själf", svarade Brita.

Men Josef lät icke afskräcka sig, utan fortfor: "Och där kunde du göra, huru fint du ville, — och om du inte likade stugan, som den är, har du pengar och kan snygga upp den med. Det skulle jag göra, om jag bara hade magten, — men jag har inte."

Brita svarade ingenting, smålog blott föraktligt.

"Du har inte väft åt mig än, Brita", — sade Josef, "men du plär alltid stå vid ditt ord."

"Hade jag satt ut någon viss tid, till hvilken jag skulle hafva det färdigt?" sporde hon skrattande. — "Jag har nu varit hos Kalle och Karin, Ann' Katrina och Johanna och äfven hos Sven. Så snart jag kommit mig litet i ordning hemma, skall jag uppfylla mitt löfte till både Erik och dig."

"Vi få inte långt till hvarandra", sade Josef, — "och till Erik får du ännu närmare. Han har nu tagit Ängnäsfisket på arrende. Du kan gå genom skogen och sedan ropa öfver sundet, så ror han dig till Fiskarön, och du slipper fara på storsjön."

Brita, som under tiden lagt ut med båten, lemnade med en suck på en gång af lättnad och smärta sitt fädernehem.

Fallet låg, såsom vi redan nämnt, alldeles nere vid Glans strand. Sjöns vida yta afbröts knappast af ett par små holmar, och i sydost sammansmälte den aflägsna stranden som ett blånande moln med den ljusa vatten-

spegeln. Rundt omkring den lilla gården stodo björkar i krets, men alar kantade stranden. Hemmanet, som till sin åbyggnad var temligen förfallet, hade af nämndeman Gilius upplåtits på hälftenbruk åt en gammal dräng, som länge troget tjänat honom och hvars hustru, gamla mor Inga, varit i tjänst hos hans första hustrus föräldrar. Som han troligen aldrig tänkt på, att Brita skulle vilja bo vid Fallet, hade han till de gamla tjänarne upplåtit själfva stugan, och Brita, som ogerna ville rubba hvad Gilius en gång tillstadt, hade därföre tagit sin bostad i en torftäckt kroppåsstuga, som låg ännu närmare stranden och förr varit bebodd af en fiskare. Taket öfverskyggades af ett ofantligt päronträd, och en vild rosenbuske utbredde sina gulnande blad och högröda nypon vid ena gafveln, nästan undanskymmande den lilla stugan. Där icke skuggan från päronträdet var för djup, prydde taklöken i täta och fasta klungor det gamla torftaket. Vid stugans ena sida hade varit ett par blomstersängar, de voro nu öfverväxta med ogräs och nedfallna. Blott här och där sköt en ringblomma upp, och några förbleknade rotblad af aklejor med sina förtorkade stjälkar utvisade hvar blomstergården en gång varit.

Uppåt land höjde sig stranden först i en sakta, sedan i en starkare sluttning, tills på något afstånd från gården marken öfvergick till en vild och klippig skogstrakt, i hvars kjusor fagra små skogssjöar, kransade med hvita näckrosor, slumrade stilla och mörka med underbart lockande djup.

Sådant var det hem, där nu Brita slog sig ned med stora förhoppningar om lugn, om också icke om lycka. Hon räknade på att kunna förbättra och förkofra gården, hjälpa sina syskon samt blifva uppburen och älskad af sin omgifning. För att säga sant ämnade hon blifva ett slags qvinlig nämndeman Gilius, sådan som hon hade känt honom, lefvande och verkande blott för andra, utan tanke på egen lycka eller fördel.

Det är må hända ett sällsynt fall, att en ung qvinna af hennes stånd drömmer om ett hem utan make och verkningskrets så vidsträckt, att den går utom ett

hushålls trånga gränser, men Brita var nu en gång sådan. Hennes hjerta hade redan en gång drömt kärlekens vårdrömmar och vaknat upp ur dem, och nu, tänkte hon, voro de slut. De hade fallit bort som vårblommorna, och Brita smålog vemodigt, då hon påminde sig, huru de spirat upp och knoppats och slagit ut en gång, då marken var snöhöljd, och huru de bleknat och fallit af, då sommaren stod i sin fulla fägring. Hon hade offrat sina vårdrömmar med högburet hufvud och ett stolt smålöje på läpparne. Ingen hade anat, hvad det kostat henne. Fredrik var den ende som viste, att den unge kamrat, som kommit med honom hem för att se julseder på landsbygden, och hans unga syster hade närmat sig hvarandra. Men icke en gång han anade, huru djup den böjelse var, som Brita kände för den unge studenten, och huru hennes hjärta blödde, då hon svarade honom: "Den, som älskar mig, måste älska de mina, — i annat fall är kärleken icke värd att nämna, — från mina syskon skall intet skilja mig." — Han försökte ändra hennes beslut, men hon var oböjlig, och han for, — mera förbittrad må hända öfver hennes stolthet, än bedröfvad öfver att mista henne. Hon stannade hemma verksam och glad som förr, alldeles sig lik till det yttre, kan hända blott fagrare, ty blicken fick ett tankfullare uttryck, ett djup som den dit intills saknat. Det låg ett skimmer i hennes ögon, liknande det som enligt folktron hvilar öfver det ställe på vågen, där trolska skatter gömmas. Och hon gömde sin kärlek, som trollen sin skatt, hvilken de blott taga fram i stilla midnattsstunder för att låta månen skina därpå.

Då nu Brita tagit sitt nya hem i besittning, ordnat sin stuga, rödt upp i trädgården, skaffat sig plats i ladugården för sina höns och under några dagar varit i rastlös verksamhet, vaknade hon i hast en morgon och undrade, hvad hon vidare hade att göra. Det var en alldeles ny föreställning för henne, ty hon var långt förtroligare med tanken: huru skall jag medhinna alt, som måste uträttas. Hon tog fram ett handarbete och satte sig i stugan. Nej, det ville icke gå att arbeta så där i stillhet och ensamhet, tankarne togo småningom

den förbjudna rigtningen. Brita lät arbetet falla ned i knät och — drömde. — Hastigt spratt hon upp. "Åh nej, Brita", mumlade hon för sig själf, — "majblomster växa icke om hösten. Då växa kummin och malört och andra nyttiga växter, men aldrig blomster."

Hon steg upp och gick ut i köket. Glöd låg på spisen, — men Brita hade ingen att tillreda mat åt, blott åt sig själf, hon var alldeles ensam. Gamle Mattis och mor Inga hade drängen och pigan hos sig i maten, ehuru den senare kom om aftnarne för att sofva hos Brita, på det att hon skulle slippa att vara alldeles ensam i sin stuga om nätterna. Om dagarne var hon helt allena.

Brita tog ett stycke bröd och gick ut på täppan utanför stugan. Hon tänkte att mata fåren. Det var en stormig dag, och vågorna gingo höga och slogo fradgande och dånande mot stranden. Brita kände sig nästan skrämd att se de stora vågorna och höra vindens hvinande. Hon önskade sig åter vid Dofverns lugnare vatten, hvilket aldrig mägtade skumma och svalla på ett sådant sätt. Hon gick af och an i hvarjehanda föregifna bestyr, som hon själf icke fann något intresse vid, men slutligen beslöt hon sig för att göra sin broder Erik ett besök.

Hon tog på sig ett rent förkläde, lade en hemväfd halsduk sedesamt i kors öfver bröstet, fäste den med tvänne knappnålar, knöt en svart duk på hufvudet och gick.

Skogen slöt sig snart omkring henne. Stormen kändes icke här, de höga träden hviskade blott ljudligt till hvarandra och nickade med sina kronor. Solen skymdes stundom af moln, stundom glänste den fram. Hvilket färgspel blef icke då bland trädstammarne! Tallarna rodnade och granarna skiftade i silfver och guld, alt efter lafvarnes färg, som växte på dem. Lingonen stodo röda och frostbitna i den grönskande mossan och tranbärsrankorna smyckade tufvorna i kärren, men renlafven täckte bergen som med ett silfvertak. Här och där fladdrade en höstfjäril fram njutande sin korta tillvaro, som kanske nästa frostnatt skulle lyckta. Höst-

regnet hade kommit bäckarne att svälla och deras sång ljöd högt.

Brita gick på slingrande stigar fram genom skogen och lyssnade till bäckarnes sorl, som blandade sig med skogens sus. Här låg ett väldigt rullstensblock. Det hvilade på den gröna mossbädden, stannadt i sin framfart af osynliga händer. Må hända, tänkte Brita, hade en gång i fordom tima jättehänder kastat denna sten, på den tiden då jättarne och trollen kämpade mot kristendomen och ville förstöra de kyrkor, som restes rundt omkring. Men de kämpade förgäfves, de dukade under, de bo nu under jorden och vänta sin förlossare. Blott julnatten reser sig stenen på gyllene pelare och trollen strömma ut för att fira jul. Stackars troll! Brita kände ett slags medlidande för dem, blandadt med fruktan.

Där drömde en liten insjö emellan bergen. Lugn och klar hade den ingen aning om, huru det stormade där ute på de vida vattnen. Den speglade de höga stränderna, som blott lemnade en bit i dess midt åt himlen att skåda sig uti. Brita stod länge i tankar vid det täcka vattnet. Hon såg trollsländorna leka öfver den lugna ytan och falla ned och dö däruti, under det de andra fortsatte sin lek, obekymrade om dem, som icke mera funnos till. Brita drog en suck och fortsatte sin väg med raskare steg.

Gångstigen tecknade sig blott otydligt öfver bergen. Andra stigar togo af åt höger och åt venster, men den unga qvinnan fortsatte sin väg utan tvekan. Den föreföll henne temligen lång och hon kände sig trött. Solen stod midt på himlen. Erik hade ej sagt henne, att det var så långt, hon hade nu gått styfva tre timmar. Men nu började skogen att glesna och en rökpelare visade sig. Hon hade troligen gått vilse, ty där hon skulle gå, fans ingen stuga. Sak samma; hon skulle gå in och begära en dryck vatten.

Hon gick vidare. Tonerna af en fiol, som spelade en af dessa på en gång vemodiga och vilda polskor, som voro egendomliga för denna bygd, trängde fram till henne. Brita hade ett musikaliskt öra af naturen, och hon kunde icke undgå att fängslas och röras af denna

musik. Det föreföll henne, som om strängarne voro menskligt kännande väsen, som logo med tårar i ögat och snyftade med löje på läpparne. Fötterna trådde dansen, hjärtat suckade och blödde, tårarne torkade, snyftningen dog bort i ett skratt, — dansen blef yrande vild af glädje.

Brita var nu helt nära, hon stannade för att lyssna. Hon hörde fotsteg, — ja, någon dansade efter denna musik — dansade tungt och klumpigt med träbottnade skor. Det föreföll Brita, som skrattade fiolen och sjöng sin muntra melodi, — och så slutade den med en dissonans så skärande, som då en mördad menniskas sista jämmerrop öfverröstar munterheten i en lekstuga. Fiolen teg stilla.

Brita hörde en grof, men oredig röst uttala några ord, och så började fiolen åter. Stråken for lätt och lekande öfver strängarne, och de klumpiga stegen började åter sitt spring öfver golfvet. Hvarför kunde Brita icke gå in? — Hon erfor en besynnerlig motvilja därför. Slutligen fattade hon sig och öppnade dörren.

Stugans inre var torftigt i högsta grad och förrådde den största fattigdom. På en bänk satt en yngling, stödd mot väggen helt nära fönstret, och lät stråken hoppa öfver fiolsträngarna. På golfvet rörde sig en klumpig skepnad, dansande eller rättare springande i takt efter musiken. Att döma efter kläderna tycktes det vara en qvinna, men det grofva ansigtet och de stora klumpiga lemmarne kunde snarare tyda på en karl. Ansigtets slappa drag och ögonens slöa blick uttalade tydligt nog, att det var en idiot man hade framför sig. På spisen brann en brasa. En gryta stod öfver elden, och på en pall där framför stod en liten flicka, som tycktes vara omkring åtta år, ifrigt sysselsatt med att vispa i grytan. Ingen af rummets innevånare märkte Brita, och denna stannade öfverraskad vid dörren.

Efter några ögonblick vände barnet vid spisen sig om. Det var ett skrumpet ansigte, snarare en qvinnas än ett barns, men det upplystes af ett par kloka bruna ögon.

"Stina!" — sade hon i bestämd ton, — "tag grytan af elden!"

Den dansande varelsen stannade hastigt, vaggade sitt hufvud fram och åter efter musikens takt, men hörsammade icke tillsägelsen.

"Spela inte längre, Hans!" sade flickan vid spisen, „och du, Stina, hör hvad jag säger! — tag grytan af elden!"

Musiken upphörde, och hon, som blifvit kallad Stina, skyndade att taga af grytan.

"Lilla Fia mycket klen!" sade hon därvid, liksom hon upprepat en inlärd lexa. — "Lilla Fia mycket klen! — men Stina stark." Hon lät höra ett missljudande skratt.

Fia klappade Stina på axeln. — "Nu, Stina, ska vi gå efter vatten", — sade hon.

"Stina stark!" skrattade denna och svängde de tomma vattenämbarena förnöjd öfver hufvudet, färdig att följa sin syster.

Brita steg nu fram i stugan. "Guds fred!" helsade hon.

"Gud signe!" svarade Fia och gick ett par steg för att möta henne, medan Stina såg förskräckt ut och drog sig bak om systern, och ynglingen på bänken stirrade på den nykomna med häpen beundran.

"Mor är borta, men kommer snart hem", sade Fia.

"Jag söker inte mor", svarade Brita, —"jag tänkte gå till Fiskarön och ropa mig öfver dit och helsa på min bror, men jag har nog gått vilse i skogen."

"Ja, det här är Nybygget", — sade Fia, —"det är en bra bit att gå tillbaka, — men när mor kommer hem skall jag gå med och visa vägen. — Sitt ned så länge! Du kan nog behöfva hvila."

"Tack! det har du rätt uti", — återtog Brita och slog sig ned på bänken, i det hon kastade en liten förundrad blick på ynglingen, som alt jämt fortfor att stirra på henne.

"Det är Hans från Ängnäs", — sade Fia förklarande, — "han plär ofta vara hos oss. Systern hans, Fredrika, likar inte höra honom spela."

"Nej, det gör hon inte", — bekräftade Hans. — "Hon slår sönder min fiol, — ja, det gör hon, — det har hon gjort mer än en gång."

"Det var icke snält af henne", — sade Brita, — "jag tycker du spelar fagert."

Han log, knäpte pröfvande på strängarna och sade: "Jag såg strax på dina ögon, att du liknade min fiol, därför vill jag också spela för dig." — Han fattade stråken med handen och vände sig mot Brita, i det han fortsatte: "Det fins lyckligt fagert folk — folk, som glädja andra med sin åsyn, liksom vore de en solstråle. Till det folket hör icke jag. Men det fins folk, som äro leda, — som ses med samma missnöje som ett åskmoln under sädesbergningen. Det där folket är inte lyckligt, — att vara led är tungt. Men så komma solstrålarne, — sak samma om från himlen eller från vänliga ögon, — och de falla på den lede, och han blir glad i hågen, så glad en sådan leding kan blifva, och då, ser du, kan han inte tala, — ledingar äro så fåordiga och alt hvad de säga är så dumt, — därför måste de spela fram tankarne, och den kloke förstår dem, — och hör nu, hvad ledingen tänker, då solstrålen kommer."

Han började spela. Några vemodiga tongångar tillkännagåfvo hans sinnesstämning, innan solstrålen syntes, därpå bebådades ljusningen genom några muntra ackorder, som slutade med en blid glädtighet, hvarunder likväl det naturliga svårmodet knappast doldes. Spelet ändade med en suck, men en suck af tillfredsställelse.

"Tack! tack! det var mycket fagert att höra", — sade Brita hjärtligt.

"Tack själf, solstråle, som lyser på mig", — svarade ynglingen och lade bort fiolen. — "Vill du gifva mig handen till spelmans lön?"

Han räckte med famlande rörelse ut sina händer och vände blicken mot Brita med ett bedjande uttryck. Han hade ljusbruna klara ögon, som påminde om färgen på en liten skogsbäck, hvaruti solen speglar sig. Det låg något rörande i hans åtbörd och Brita greps af deltagande för ynglingen. Hon lade sina båda händer i hans.

"Det var ett stadigt tag", — sade han leende, — "ett sådant handtag som en kunde hafva godt af för lifvet."

"Må tro det", — svarade Brita snarare förlägen, ehuru hon på samma gång förundrade sig öfver sig själf.

"Ja, en kunde hafva stöd och hjälp af den handen, tills en lägges i grafven, ty det är en stark och trofast hand."

"Tack för det vitsordet!" genmälte Brita och drog tillbaka sina händer. "Jag vet intet, som jag sätter framom det att vara stark och trofast, och det vill jag vara."

Han svarade henne icke, utan sjönk med en suck ned på bänken och gömde ansigtet i sina händer. Han var tyst, och Brita såg på honom med förundran. Snart märkte hon, huru klara tårar sipprade fram emellan hans fingrar. Hennes uppmärksamhet drogs nu ifrån Hans genom någon, som drog i hennes klädning. Det var Fia.

"Du ser så god ut", — hviskade den lilla dvärginnan, — "var god mot Hans!"

"Hvad kan jag göra för honom?" sporde Brita.

"Åh, tala till honom, — han är mycket olycklig", — hviskade Fia. — "Man säger, att han inte är som han skall, men han är det, — man ljuger på honom. Det är stor skilnad på honom och stackars Stina, — det märkes grant. Dröj nu inte mera, — tala till honom, — säg, hvad ditt hjärta bjuder dig att tala!"

Hon sköt Brita fram mot Hans och drog sig undan i ett hörn af rummet med Stina.

Brita lade sin ena hand på Hans' axel och sporde: "Hvi är du så sorgefull?"

"Åh, jag må väl vara sorgefull", — svarade han. — "Menar du, jag har någon fulltrogen vän, — som är stark? — Fredrika är det inte, och inte hennes man, och barnen ropa, den ene öfver den andre: tosiga Hans! — tosiga morbror! — Tror du det är gladt att höra?"

Han lutade sig åter framåt och grät.

"Gråt inte!" bad Brita, — "jag vill vara din vän."

"Nej det vill du inte."

"Jo, jag vill vara dig en fulltrogen vän, och du — skall spela för mig."

"Får jag? — Åh nej, jag vet ju inte ens hvad du heter, och du känner inte mitt namn."

"Jag har hört dem kalla dig Hans, och jag heter Brita, — men hvad gör namnet?"

"Heter du Brita? — Det namnet liknar biets surr, då det kommer till kupan, lastadt med honung. — Vill du vara mitt bi och föra till mig sötma? — Lifvet är så bittert för mig."

"Jag hade tänkt mig, Hans, att en man är sin egen lyckas smed."

"Du förundrar mig, — men du torde hafva rätt, om mannen är stark."

"Det måste ju en man vara.

"Måste? — Men om han är svag?"

"Då är han icke man."

Han skrattade ett kort illa ljudande skratt.

"Ja, du har rätt" — sade han, — "jag är ej stark. Sedan barndomen har jag varit svag och sjuk, — altså är jag icke man. Nej, det är jag icke, jag är en leding, — jag sade dig det nyss, — en leding — åh!" —

Han tog fiolen och lockade åter vilda jämrande skri ur dess strängar, medan tårar sakta flöto nedför hans ansigte och fuktade tonverktyget.

"Men så blif då en man, om du icke är det!" sade Brita.

Han skrattade åter. — "Man säger", — sade han, — "att det står i Skriften, att en inte kan hemta fikon af törne. Jag förstår, att det är sant. Se, inte kan du fostra upp en harunge till en hund eller en kattunge till en häst. — Jag är svag, — ack, så svag! — kan aldrig blifva annat."

Samtalet afbröts af husmoderns ankomst. Det var en medelålders qvinna, hvars blida drag visade stor likhet med dvärginnans. Brita helsade henne och berättade, att hon gått vilse, att hon nu önskade få någon, som visade henne vägen genom skogen, och att Fia erbjudit sig att gå med henne, så snart modern kommit hem.

"Hon har så svårt med att orka gå fort", — sade

modern med samma bekymrade ton, som hade hon talat om ett helt spädt barn. "Jag önskar, jag kunde följa med själf, — ja, må hända kan jag det, om vi skynda oss."

Brita förklarade sig beredd att skynda huru mycket som helst, hon hade hemtat sig tillräckligt. Hon tog farväl af Hans och de båda flickorna och skyndade genom skogen, åtföljd af torparhustrun.

Efter en stunds vandring under tystnad, hvarvid Brita lyssnat till de klagande toner, som Hans nu åter aflockade sin fiol, men som afståndet mer och mer försvagade, sade husmodern från torpet:

"Du tyckte nog, att du kom bland ett besynnerligt folk."

"Det har jag verkligen icke tänkt på", — svarade Brita, "jag tänkte blott på spelet."

"Ja, vackert spelar han", medgaf den äldre qvinnan. "Stackare, det är alt hvad han kan, — han är svag."

"Han sade så själf", återtog Brita, "men han såg icke så ut, — har är ju storväxt och ser stark ut."

"Nå ja, ser icke Stina stor och stark ut?" sporde torparhustrun.

"Du kan väl inte mena, att han är tosig?" frågade Brita nästan häftigt.

"Hvad annat?" blef svaret.

"Han föreföll inte så, ehuru nog litet underlig, — det kan jag knappast tro."

"Åh, han är visst tokig, — han kan hvarken läsa i bok eller något, — och tänk, det har då min Stina lärt. Hon är mycket klokare än han, och så är hon så snäll, — nöjd med alt och menlös som ett oskyldigt barn. Och Fia är jämt med henne och tänker för henne, så att båda tillsammans utgöra de en riktig menniska."

"Hur gammal är då Fia?" sporde Brita förundrad.

"Tjuguåtta år", svarade hennes mor.

I trots af hennes föråldrade ansigte, som väl kunde hafva tillhört en qvinna på fyrtiotalet, blef Brita förundrad. "Åh, det är hårdt för dig att hafva två sådana barn", sade hon.

"Inte hårdt", — svarade modern med ett leende, som gjorde det fula ansigtet nästan fagert, — "det Gud

förordnat är aldrig hårdt, han vet allting bäst, och jag kastar alla mina bekymmer på honom. Hade jag inte så gjort, vore jag förgången i förtviflan; men nu är jag nöjd."

Hon sade dessa ord så enkelt, det var hvarken en klagan eller en tillrättavisning, fastän det kunnat vara bådadera.

"Jag förstår, du har annat att glädja dig åt", — sade Brita, — "en god man, som du hållit kär från ungdomen, — jag förstår, att det uppväger alt."

Hon smålog. "Jag tackar Gud för honom, sådan han är", — svarade hon, — "många hafva sämre, — och jag håller honom så kär jag kan, för han är ju min man. Men i ungdomen var han mig inte så kär, jag hade aldrig sett honom och han hade aldrig sett mig. Jag var borta och tjänade, och han vardt bekant med mor och tyckte, att hon var flink, och så sände han bud en dag och frågade, om mor hade någon vuxen dotter, — den skulle han vilja ha för att hushålla åt sig, — och mor svarade ja och talade med far. De tänkte: Så gerna honom som en annan, — fattigt skall fattigt ha, — Mari kan gerna ta honom. De svarade därför ja, och mor kom och sade upp min tjänst, och jag tänkte som de, — och så vardt jag gift."

"Men hur kunde du göra så, mor Mari?" sade Brita.

"Ja, hur kunde jag? — Tror du inte, det vanligen går så till? — Men i alla fall, om det var orätt, så — ja, så har jag väl mitt straff därför."

"I barnen?" undrade Brita.

"Nej nej", svarade mor Mari, — "inte i barnen, de äro ej att sörja öfver. Fia är liten, men så förståndig, och Stina — hon har intet förstånd, men hon är så snäll, hon gör alt hvad Fia säger, — och Kalle", — hela ansigtet förklarades af modersfröjd, — "Kalle är den dugtigaste gosse, både stor och stark och snäll och klok, fast han icke är så vacker som andra. Jag är alltid glad åt barnen, när bara inte far förebrår mig, att de äro som de äro, — och det gör han, när han är "sint". Det förefaller mig värst af alt och gör mig

ondt, ty jag kan inte hjälpa det, och jag tycker det är som knotade han mot Gud, när han illfänas om det, som ingen menniska rår för. När det är något sådant, får en väl lof att tåla't, en är nog litet hvar felaktig."

"Nå, så är han väl inte utan fel heller", — sade Brita.

"Ja, det bör en inte tänka på, blott sina egna fel bör en inte glömma. Imellertid så har han nog ett stridigt humör ibland, — det rår han nog inte för, men många äro sämre."

"Menar du, att många också äro bättre?" sporde Brita leende.

"Det vill jag inte neka, men då han är med jämndelikheten, får en inte klaga, — han är sådan han är, och en får göra sig till godo det som är bra och inte tänka för mycket på det som är svårt. Det hjälper inte att grubbla, utan bäst är att taga dagen, som han kommer, och kasta sin sorg på Herren."

"Jag önskade, jag kunde göra det; men jag förmår det inte", — sade Brita.

"Det går nog, då du blir äldre, — i ungdomen är en så upprorisk i hjärtat, åldern gör en spakare. En ser då, att ingen glädje gifves här nere, och en gör sig inte fåfängliga förhoppningar, utan väntar glädjen ofvan efter och är tålig med det, som är en förelagdt, — och då lägga sig hjärtats vilda stormar, ty det är en, som näpser vädret än i dag, om man flyr till honom."

"Åh, Mari, du talar som en prest."

"Det skall du inte säga, — jag är enfaldig och olärd, men det jag erfarit, det kan jag säga — på mitt vis, förstås. — Men nu ser du sjön glittra fram emellan träden, — gå rätt fram ned till stranden och ropa se'n öfver till ön. — Och nu — Gud vare med dig!"

"Tack, tack, Mari!"

"Tack själf! Och vill du någon gång mer höra spelet, som du tyckte vara så fagert, så känner du vägen. Hans är nära nog en daglig gäst hos oss, — han trifs godt med barnen, och de tycka mycket om honom."

"Hvarifrån är han annars?"

"Åh, han är bror till hustrun vid Ängnäs och skulle

nog rå om två tredingar i gården, — men hvad båtar det honom, stackars fåne? Svåger och syster sitta i ro vid Ängnäs och må som herskap."

"Hafva de tillegnat sig hans arf?"

"Nej, inte tillegnat sig, — det är nog hans, men han förstår ingenting. De förvalta hans egendom, och som han icke behöfver så mycket, så göra de sig väl till godo. — Ja ja, Fredrika är nog karg. — Men här står jag och pratar och uppehåller dig och sinkar mig själf. Farväl!" — Hon skakade hand med Brita och gick med snabba steg bort genom skogen.

Brita stod några ögonblick och såg efter henne, sedan gick hon långsamt ned mot stranden. Där stannade hon och blickade omkring sig. Det var en leende bugt, som utbredde sig för hennes ögon. Stranden var slät ned vid sjön, men höjde sig sedan i mjuka löfmassor, som nu glänste i höstens rika gyllene skiftningar. Längre bort till höger sköto vilda barrskogsklädda berg upp nästan lodrätt ur vattnet, men till venster sträckte en löfskogssmyckad udde ut sig, och där borta förtonade sig vattnet i blåviolett brytning, när det sjönk tillsammans med himlen. Men midt framför bugten låg Fiskarön, skogbeväxt och klippig med sin torftäckta stuga och sina små tegar, inklämda emellan bergen.

Brita stod länge och betraktade denna tafla, innan hon blef varse, att en båt, till hälften skymd af den höga vassen, låg helt nära land. Det var hennes broder Erik, som skar vass. Hon ropade åt honom och han kom. Snart var hon i hans hem. Här var mycket att taga i färd med. Det syntes grant, att en qvinlig hand aldrig ordnat i hans stuga. Gardiner fattades för fönstren, sängen var utan omhänge, men dammet låg högt i alla vrår och golfvet tarfvade en grundlig rengöring.

Då Erik mot aftonen begaf sig ut på fiske, grep sig Brita an med att feja och skura. Derefter satte hon på aftonmåltiden och dukade fram den på bordet till broderns återkomst. Hon kände sig så lätt till sinnet och vid så godt mod under dessa bestyr. Det var helt annat än att sträfva för sig själf i ensamheten vid Fallet.

Brita stannade qvar vid Fiskarön i flera dagar, och under hennes hand antog snart alt inom hus ett helt annat utseende.

Tidigt en morgon begaf sig Brita på hemvägen till Fallet, bärande under armen några marker garn, som hon lofvat att väfva åt Erik. Hon gick med lätta steg öfver den frostiga marken, hvaröfver lätta dimmor sväfvade, genom hvilka nu solens första strålar skimrade. Då hon kommit in i skogen, rann henne i hågen hennes förra vandring här. Ja, här var det som hon gått fram med mor Mari, och här var stigen, som hon tagit miste om och som fört henne till Nybygget, där hon träffade Hans och de underliga barnen. Hennes hjärta ömmade för dem, men ändå kände hon ett visst missnöje öfver att hafva gjort deras bekantskap. Hvad hade hon väl tänkt på, då hon lofvade den fånige Hans att vara honom en "fulltrogen vän"? — Nå ja, — svarade hon sig själf, — det där är ord, som man säger för att ställa en sådan stackare tillfreds, — han skall aldrig taga mitt löfte i anspråk, — kanske skola vi aldrig mera råkas, och råkas vi, skall han kanske icke känna igen mig eller minnas, att vi träffats förr. Men fagert spelade han, och fager såg han ut med sitt lockiga bruna hår, som hang ned öfver pannan och som skuggade de ljusbruna glänsande ögonen. — Om man ströke det där vilda håret till baka från pannan och benade det i midten, huru skulle han då se ut? — Åh, en tosing ser nog ut som en tosing, huru än håret faller, — afbröt hon sig och skyndade sin väg framåt, mer springande än gående. Ett par gånger tyckte hon bakom sig höra ljudet af fotsteg, som prasslade på den frostiga marken, men hon gaf föga akt därpå, tills hon slutligen kände någon, som krafsade eller tog i hennes kjortel. Hon vände sig om med förvåning och såg den lilla dvärginnan, flämtande af trötthet och mållös af det häftiga springandet, stå bak om sig, medan den stora grof-

lemmade Stina, som tycktes föga uttröttad, men mera retad, under vredgade åtbörder ropade:

"Aldrig springa undan för lilla Fia! — Lilla Fia klen! — Stå stilla och vänta, tills Fia hinner fram!"

Den andlösa Fia gjorde ett tecken åt henne att vara tyst och bemödade sig fåfängt att tala, men Brita närmade sig den uppretade Stina och sade lugnande:

"Jag kunde inte veta, att Fia ville mig någonting."

"Du kunde inte veta", — upprepade Stina medlidsamt och lade därefter sin stora breda hand på Britas hufvud, — "nej, du kunde inte veta, — du är för stor att vara klok, — du är lik mig, — stor — dum, — dubbelstollig säger far, — men Fia är så klok — så klok."

"Ack! ack!" flämtade Fia, — "hör icke på henne och tillräkna henne icke hvad hon säger!"

"Ack! ack! talar jag nu dumt igen", sade Stina. "Hör inte på mig då! — tillräkna mig inte det jag säger! — hör på, Fia! — hon är så klok — så klok. — Gör hvad Fia säger!" fortfor hon med denna ton af inlärd lexa, som så ofta utmärker dessa olyckliga, — "gör som Fia säger, och var säker, att hon är liten, men har ditt förstånd tre gånger."

"Tyst då, Stina!" pustade Fia. "Åh, var inte ond på henne!" fortfor hon, vänd till Brita, "var inte ond på henne, hon vet inte bättre."

"Jag vet inte bättre", — eftersade Stina, med ett smålöje på sina läppar.

"Nej, jag är visst icke ond på eder, kära barn", sade Brita.

"Så godt du talar", sade Stina och vände örat till, liksom för att riktigt uppfatta ljudet, "det låter vackert som ett spelverk, tala mer!"

"Du önskar tala med mig", sade Brita vändande sig till Fia, "du har sprungit dig trött och förderfvad för att hinna upp mig, som alldeles icke tänkte på, att någon kunde vilja mig något."

"Inte tänka, ja", mumlade Stina. "Det är just som jag, — inte tänka, — inte tänka."

Brita låtsade ej höra henne, utan fortfor vänd till

Fia: "kära, låt oss då sätta oss ned, medan vi språka med hvarandra."

Hon satte sig på en sten och pekade på en annan vid sin sida. Stina kastade sig ned på marken och tumlade sig som ett föl i det frostiga gräset, men Fia förblef stående, tummade förläget på ett hörn af det slitna förklädet och sade:

"Tack! stor tack! jag önskar dock hellre, att stående säga hvad jag vill bedja om, om jag verkligen kan komma fram med det, du känner mig så litet."

"Säg ut blott!" uppmuntrade henne Brita, "jag vill gerna tjäna dig. Hvad önskar du?"

"Hvad jag önskar! Ack! Brita, det är så lätt att tänka: så skall jag göra, så skall jag säga, men när det kommer därtill, ja, då flyga orden sin kos och munnen blir tyst för det hjärtat önskar högst."

"Jag vet att du är i fattigdom", började Brita, men Fia afbröt henne med en rörelse af sin lilla skrumpna hand.

"Nej", sade hon eftertryckligt, "vi äro mycket fattiga, men jag sprang inte efter dig för att tigga, jag tänkte ej bedja om något för min räkning." Hon teg.

Brita förblef tyst, och de båda unga qvinnorna betraktade hvarandra några ögonblick. De kloka, bruna ögonen liksom borrade sig in i Britas blå. Därefter sade Fia långsamt och liksom vägde hon orden:

"Du såg Hans hos oss här om sistens, och mor säger, att du tyckte om hans spel."

"Hans spel, ja", mumlade Stina och kröp tillsammans på en sten, skjutande upp sina knän, så att hon kunde stödja hakan emot dem, hvarefter hon slog sina långa armar omkring benen och med en slö blick betraktade Brita och sin syster. Småningom föll hufvudet åt sidan och ögonen slöto sig. Hon sof redan, innan Brita, som var alltför förvånad att kunna i hast reda sina tankar, hunnit afgifva något svar.

"Ja, jag tyckte om hans spel", sade hon slutligen.

"Brita!" sade Fia lifligt och sträckte ut sin lilla förtorkade hand, "du lofvade att vara honom en fulltrogen vän. Hvad var din afsigt därmed?"

Gilius' svägerska studsade vid denna fråga.

"Var lugn!" sade hon slutligen, "jag skall icke taga honom ifrån dig." Hon log.

"Brita!" sade dvärginnan, "detta skämt är oss ovärdigt." En blossande rodnad drog öfver hennes ansigte och glödde från hennes panna, under det att kinderna blefvo gråbleka och de bruna ögonen brunno. "Jag kom för att bedja för honom, icke för mig. Jag kom för att fordra af dig uppfyllelsen af ditt löfte att vara honom en fulltrogen vän och gifva honom ett handtag, som han kan hafva godt af för hela lifvet."

"Jag förstår dig inte", stammade Brita.

"Jo, du förstår mig, om du vill", sade Fia nästan strängt. "Jag vill, att du skall göra karl af honom, återge honom sitt förnuft, lära honom att tänka och handla, att läsa och lefva."

"Huru är det möjligt, Fia?" sporde den unga qvinnan förundrad och häpen.

"Det är möjligt", svarade Fia med öfvertygelsens kraft.

"Men hvarför gör du det icke själf?" undrade Brita, "hvarför har du ej gjort det för länge sedan?"

"Se på mig, Brita!" sade dvärginnan med kufvad smärta, "ser jag ut som en, hvilken kan ingjuta i en mans själ den kraft, som skapar och förnyar? Ack, nej! men med dig är det annorlunda, du är fager och blomstrande. Redan din blotta åsyn skänkte honom glädje, din beröring hänryckte honom. Du kan, om du vill, och du måste vilja."

"Men, Fia."

"Inga men! Ser du, Brita, om en oxe fallit i brunnen, drager man honom därutur, och man frågar icke efter, om det rep, man nytjar därtill, är af hampa eller bast, man ser blott till, att det är starkt nog."

"Och om det nu är starkt nog?"

"Ja, då, Brita, blir du den lyckligaste menniska på jorden."

Brita smålog misstroget.

"Jo jo, du blir det", sade lilla Fia och höjde sig på tåspetsarne, "du har gjort en god gerning, och den

skall bära frukt. Och räck mig nu handen och gif löftet! Jag ser, du vill det, han är värd att rädda."

Brita räckte en smula tvekande fram sin hand, som Fia tog och skakade af alla krafter.

"Tack!" sade hon, "tack! mitt hjärta är färdigt att brista, jag vet icke om af glädje eller sorg, men huru det än är, må Gud välsigna dig, om du håller det löfte, du gifvit! Och gå nu! gå!"

Hon vinkade med handen till afsked och sjönk ned på marken bredvid Stina. Brita ville stanna hos henne, men hon afskedade henne med så mycken värdighet, att Brita icke kunde bida, utan aflägsnade sig på vägen till hemmet.

Dagarne fingo ett snabbare lopp, lifvet ett stegradt värde för Brita efter denna dag. Hon undrade hvad som här näst skulle inträffa, där hon satt vid sin väf i den lilla kroppåsstugan vid Fallet och lät skottspolen flyga genom ränningen. Det blåbottnade mörka tyget, som Brita väfde till sängförlåtar åt sina bröder, hade kunnat säga mycket om hennes undran och väntan och tvekan, om det blott kunnat tala.

Hvad skulle väl lilla Fia taga sig till här näst? Skulle hon föra Hans till Fallet, eller skulle Brita besöka Nybygget? Hvad skulle väl gamla Mattis och mor Inga säga om detta sällskap — en dvärg och två tosingar — om de komme på besök dit? "Det var då förunderligt hvad Brita, som annars var så gäf och klok, valde sig för vänner."

Brita rodnade af blygsel; hon viste knapt, om det var öfver sina vänner eller öfver det, att hon frågade efter hvad Mattis och hans gumma tänkte. Imellanåt kände sig Brita ängslig öfver hvad hon lofvat, stundom åter var hon ifrig att komma i tillfälle att uppfylla sitt löfte, och så gingo dagar.

De sista löfven föllo och regnet flödade ned. Brita låg natt efter natt och lyssnade till böljornas dån och till det smattrande regnet, som vinden kastade mot ru-

torna. Bleka månstrålar smögo sig liksom förskrämda fram ur molnen och tittade in på henne genom de små blyinfattade rutorna. Det var något spöklikt i den glans de spridde öfver vågorna, hvilka fradgade och skummade där ute. Ja, aldrig kunde Brita minnas en så stormig höst — aldrig. Och så kom åter denna känsla af ensamhet öfver henne, och hon steg upp ur sin säng, tände ljus och satte sig till spolrocken.

"Aldrig såg en väl någonsin en girigare menniska", suckade Lotta och reste sig från sitt läger, då hon anså sig tvungen att icke heller ligga längre än den unga husmodern, "men spå mig det, girighet är en rot till alt ondt."

Slutligen klipte Brita ned Eriks del af väfven.

"I morgon i dagningen går jag till Fiskarön", sade hon "och stannar där ett par dagar."

"Ja, gå du!" tänkte Lotta, "så får en väl sofva ett par morgnar för din spolrock", men högt frågade hon, om hon ej finge gå med genom skogen och hjälpa till att bära väfven.

Åh nej, den orkade nog Brita själf med, och hon tog farväl i daggryningen och vandrade af med väfven under armen. Då hon kom till det ställe, där vägen delade sig, stannade hon en stund och tvekade. Därefter tog hon raskt af till venster för att göra ett besök i Nybygget. Hon fann snart stugan, men nu var dörren stängd och ingen syntes till. Kunde det vara möjligt, att de alla voro borta?

Brita närmade sig fönstret och tittade in. Hon såg Stina sitta på huk vid sängfötterna, alldeles så som hon suttit vid deras sista sammanträffande i skogen, med de långa armarne lindade kring de knotiga knäna och det oformliga hufvudet hvilande däremot. Hon syntes sofva. Brita knackade sakta mot fönsterrutan. Den slitna sängförlåten sköts åt sidan af den lilla skrumpna handen, som Brita väl igenkände, och Fias ansigte tittade fram. Då hon såg Brita stå utanför fönstret, rörde hon sakta vid systern och sade några ord, hvarpå denna kom ut för att öppna.

"Glad, att du kom, Fia glad, jag glad", mumlade

Stina, "väntat länge, Fia undrat, undrat mycket, glad att du kom."

"Ja, hon har rätt", sade Fia med svag röst, "jag har väntat."

"Ser du, jag har rätt", sade Stina stolt.

"Jag var rädd, att du icke skulle fråga efter oss mera", fortfor Fia småleende och hennes ögon sökte Britas.

"Jag frågar alltid efter hvad jag lofvat, om jag också är sen att lofva", förklarade Brita med självkänsla.

"Tack för det ordet! Men hvarför har du då ej kommit förr?"

"Jag trodde, att du skulle komma till Fallet."

"Åh nej."

"Ja, nu är du sjuk, men —"

"Fia klen", pratade Stina, "mor har ingen god mat, kon sint, inga ägg, bara litet sill, litet salt sill, och den hostar Fia af."

"Vill du tiga bara", ropade Fia häftigt, och Stina kröp åter ihop vid sängfötterna i sin vanliga ställning.

Brita låtsade icke att höra hvad hon sagt, utan fortfor: "Men när du blir frisk, kommer du? Icke sant?"

"Nej, jag kommer alls icke till dig"' sade Fia, "huru skulle icke ditt folk undra och prata? Du kan ju komma så ofta som helst, du har din bror att helsa på, och du skall ju ställa i ordning åt honom, tills han gifter sig. Och tycker du ej, att det är nog skäl för att gå hit, så låt mor få något arbete. Låt henne spinna ull eller dylikt, då kan du komma och se till ditt arbete. Men vi komma aldrig till dig, det är bäst. Kommer en gång våren, så kanske Hans möter dig i skogen."

"Finner han vägen då?" sporde Brita.

"Om han finner vägen! Ja, ja, han känner vägen bättre än någon annan. Skogen är snart sagdt hus och hem för honom. Låt nu se, att du kommer, då du går hem från din bror, så skall Hans vara här. Men du får lof att gå varligt till väga, aldrig låtsa

om hvad du med Guds hjälp tänker göra, utan bara tala vänligt vid honom och lyssna till hans spel. Går en bröstgänges till väga, blir han rädd."

"Jag önskar, jag kände honom så väl som du."

"Kan hända vore det bra, men att du är mera främmande för honom, skadar heller inte, tror jag. Du för till honom nya tankar, och det är godt, och han vill låta dig få den bästa tanke om sig. Jag tror, det är bäst som det är." Hon vände sig mot väggen och suckade.

"Jag orkar ej mer tala med dig", sade hon med matt röst. "Guds fred med dig!"

Brita stod ett ögonblick qvar. Hon såg dvärginnans lilla svaga kropp darra af en smärta, som hon ej ville gifva luft.

"Du är alt mycket sjuk, du", sade hon.

"Åh nej, inte det", svarade Fia, "men gå nu! gå! jag behöfver hvila."

Brita gick.

Äfven denna gång dröjde Brita ett par dagar på Ön hos sin bror. När hon återvände genom skogen, hörde hon redan på långt håll de underbara tonerna af fiolen. Ljufva, smältande, vemodiga kommo de hennes hjärta att slå fortare. Nej, det var icke möjligt, att en vansinnig skulle kunna spela så. Hon stod här framför ett underligt förhållande, en gåta, som hon längtade att få lösa.

Då hon trädde in i stugan, satt Hans liksom förra gången på bänken och stödde sig mot väggen. Hans bruna hår föll i sjelfsvåldiga vågor ned öfver pannan ända mot ögonbrynen, hvilka i djärfva bågar tecknade sig öfver ögonen.

Hon stannade i dörren och granskade hans utseende. Det var ett vekt och vemodigt utryck i detta ansigte, men något vanvett förvred icke denna mun, hvars fylliga läppar voro så högröda och mjuka. Det lurade icke heller i denna blick, som var fuktig och

glänsande och hade samma uttryck som hos ett blygt barn.

Då han märkte henne, lade han fiolen ifrån sig och reste sig upp, men förblef stående på samma ställe. Det var Brita, som gick emot honom och räckte fram handen. Då han fattade den, spred sig en halft vemodig glädjeblixt öfver hans ansigte, och han slog upp sina bruna ögon, men sade intet.

Det var Brita, som först bröt tystnaden.

"Det var fägnesamt att se dig, Hans", sade hon.

"Tack och tack!" mumlade han, i det de långa ögonhåren långsamt sjönko ned framför ögat. Och så följde en lång tystnad, hvarunder Hans och Brita stodo hand i hand, och Brita kände sig alt mera osäker och förlägen, hvad hon skulle säga. Hvad borde hon göra här näst? Lilla Fia kom henne till hjälp.

"Tag af dig sjalen, Brita", sade hon, "och sitt ned, du kan vara trött."

Stina upprepade sin systers ord i djupare tonfall, som hon så ofta plägade.

Brita lösgjorde sin hand från Hans och gick för att skaka hand med de båda systrarne.

"Tack och tack!" sade hon, "och låt mig nu bedja dig, Fia, att koka litet kaffe för att värma oss med."

Hon lade en temligen stor strut med brända kaffebönor i dvärginnans hand och lemnade henne en korg, innehållande socker, hvetebröd och andra matvaror. Stina störtade genast fram och grep en skorpa, hvarpå hon kröp undan i en vrå och började att äta utan att säga ett ord. Fia såg efter henne, skakade på hufvudet och hotade med fingret. Sedan hviskade hon till Brita: "du blir ju icke ond på henne? hon förstår icke bättre."

Brita klappade Fia på axeln. Hon kände sig så tacksam, att den lilla qvinnan kommit henne till hjälp.

"Så bra, att du nu är uppe igen", sade hon vänligt, "men du ser icke stark ut. Jag önskar, att jag kunde gifva dig något styrkande. Skulle du inte kunna dricka en droppe vin ibland? I bottnen på korgen ligger en butelj. Den är åt dig, och äggen också, — de äro åt dig ensam."

Lilla Fia vände sig om och grät sakta.

"Jag tror nog, att det skulle göra mig godt", framsnyftade hon.

"Du skall inte vara ledsen, Fia", tröstade Brita, "du blir nog åter kry igen."

"Tror du, att det är någon glädje för en stackare som jag att blifva kry igen?" hviskade Fia. "Vore inte Stina, önskade jag, att jag vore död."

Huru sakta än dessa ord uttalades, uppfångades de likväl af Stinas öron, och hon störtade tjutande fram till systern.

"Inte dö, Fia! inte dö!" skrek hon och rullade sig på golfvet under vilda åtbörder af sorg och förskräckelse.

"Åh, Stina, så du far fram! Ännu lefver jag ju", sade Fia småleende emellan tårarne, "och för din skull hoppas jag, att Gud låter mig lefva."

"För din skull hoppas jag, att Gud låter mig lefva", upprepade Stina och satte sig på golfvet. "Jag skall bära dig på händerna, Fia, och lyda dig i alt, men tala ej om att dö, Fia, inte dö — lefva — lefva."

"Ja lefva, Stina", sade Fia och lade sina små skrumpna händer på Stinas axlar. Då denna satt på golfvet, voro de nästan jämnhöga. "Och var nu lugn, stackars barn!" tillade hon.

"Var det för att jag tog skorpan, som du vill dö?" mumlade Stina.

"Nej; men det var i alla fall fult af dig", sade Fia, "dock du förstår inte bättre."

"Jag förstår inte bättre", sade Stina i en ångestfullt bedjande ton, "jag förstår inte bättre."

"Se så, Stina, nu skola vi vara glada", sade Fia. "Vill du gå efter vatten till kaffe?"

"Vatten till kaffe", upprepade Stina och skrattade, i det hon sprang upp, kastade oket öfver axlarna och hakade på ämbarena och var i ett nu utom dörren. Fia följde henne långsamt ut.

"En sådan besynnerlig en!" sade Brita, vändande sig till Hans.

"Hon är en leding, förstås", svarade han, "alldeles som jag själf."

"Åh nej, Hans, inte kan du jämföra dig med henne?"

"Det göra alla", svarade han lugnt, "både Fredrika och hennes karl, och mor Mari och hennes karl."

"Nå, men nog märker du väl, att den liknelsen haltar", sade Brita litet häftigt.

"Nej, det gör jag inte", svarade han och drog sig ifrån henne.

"Åh, inte bär du dig åt som hon, skriker och rullar dig på golfvet?"

"Det har jag också gjort, när Fredrika sade, att jag var tokig och jämt borde stå under hennes mans förmynderskap. Jag hade länge legat sjuk, och det kom öfver mig som en hagelskur från en klar himmel, då jag tänkte på, att jag aldrig skulle få rå om min fädernegård, det fagra Ängnäs, utan få gå som en annan "slanthärfvel" hos syster och svåger, och då, som sagdt, gjorde jag som Stina."

"Åh, Hans, hur kunde du göra så?" sade Brita rysande. "Kanske var han i alla fall en dåre", tänkte hon.

Han log sorgset. "Ja, ser du, ledingar — dem som inte hafva sitt fulla förstånd — dem kan man inte räkna på."

"Men du har ditt fulla förstånd", invände hon fast.

"Tror du?" ropade han gladt. "Åh nej, det är inte så väl", tillfogade han, "åh nej, åh nej."

Han stod åter tvekande, han egde ej en stadgad öfvertygelses kraft.

"Men om du inte har det", sade hon slutligen, "så måste du få det, du måste återvinna det."

"Åh, det en mist, får en aldrig åter", svarade han i hopplös ton.

"Kanske ändå, om vi hjälpas åt."

"Huru skulle du kunna hjälpa mig?"

"Jag vet ej ännu riktigt, men jag är fullt besluten att göra alt för att bistå dig. Jag har ju lofvat att vara dig en fulltrogen vän." Hon räckte honom åter handen, som han fattade.

"Du har en så fast hand", sade Hans, i det han qvarhöll den mellan sina, "den är liten, men ändå sådan att en kunde stödja sig på den utan fruktan. Åh, Brita",

tillade han eldigt, "om du inte undandrager mig den här handen, så tror jag nog, att mycket vore möjligt."

"Jag skall icke undandraga dig min hand", sade Brita lugnt, ehuru hon var icke så litet häpen öfver den vändning samtalet tagit, "jag skall räcka dig den, då vi råkas."

"Åh, du gör förbehåll inom dig, du tänker, att vi skola inte ofta råkas", svarade han under misstroende.

"Tvärt om", genmälte hon, "jag hoppas, att vi ofta skola råkas." Därpå tillade hon med en blick på fiolen: "Spela nu för mig! det var det som lockade mig hit."

Hans ansigte klarnade upp och det lidelsefulla, som visat sig där uti, försvann. Han såg ut som ett barn, och Brita kände sig helt trygg, då han slog upp sina bruna ögon, hvilka glittrade likt skogsbäcken, och såg på henne med en glad och oskuldsfull blick.

"Ja, jag vill spela", sade han och grep fiolen, "jag är så glad, att du tycker om att höra mig spela."

Han lyfte upp tonverktyget med en ömhet, liksom hade han varit en far, hvilken tager sin förstfödde i sin famn, och han spelade.

Det förekom Brita, som hade han åter tagit henne vid handen och fört henne med sig genom gränslösa rymder, där månen sken och små trolska andeväsen på luftiga fötter trådde underbara dansar, där jättestora blommor öppnade sina glödande eller snöhvita kalkar och läto toner strömma fram på samma sätt som jordens blommor utandas vällukt, där brokiga fjärilar fladdrade omkring, och där bäckar sorlade, alla klara och glittrande som Hans' ögon. Då musiken hastigt tystnade, drog hon andan häftigt och nästan förfärad, ty det syntes henne, som vaknade hon i en hast och tumlade ned till jorden från denna underliga drömverld.

Det var mor Mari, som med sitt inträde i stugan afbröt Hans' musik.

"Åh, kära Brita, är du här?" sade hon vänligt, ehuru i öfverraskad ton.

"Ja", svarade Brita, "jag kom för att fråga, om du ville spinna litet ull åt mig."

"Åh, har du mer än du spinner själf", svarade Mari, "så kan jag inte hafva någonting däremot."

"Jo, det var så, att jag har en väf uppe och skulle hafva upp en till", återtog Brita, "och så blir det in på julen och till dess behöfver jag strumpgarn."

"Ja, det kan så vara", svarade Mari. "Har du ullen med dig?"

"Nej, det har jag inte, jag ville bara höra mig för", genmälte Brita, "och så bad du mig komma och sade, att jag kunde få höra Hans spela rätt ofta."

"Ja visst, du är alltid välkommen, det förstås, men jag vardt så förvånad öfver att se dig. Men sitt nu ned! Hvar hålla flickorna hus?"

"De gingo efter vatten", svarade Brita, en smula förvånad att de dröjt så länge borta. Hon gick mot dörren för att möta dem, men stannade, då hon såg dem komma, Stina med de fulla vattenämbarena och Fia vid hennes sida, så blek och lidande till utseendet, att det skar Brita i själen.

"Lilla Fia är ej frisk", sade hon till modern.

"Ack, nej", svarade denna kort.

"Vi få lof att måna om henne", förklarade Brita.

"Ja visst, ja", svarade mor Mari med ett litet sorgset leende.

"Ja, det skola vi", upprepade Brita. "Hans och jag skola se till, att hon får färska ägg och färsk fisk, tills hon slipper sin hosta."

"Hans och du? — Hans?"

"Ja, Hans också", sade denne, "ty lilla Fia är hans goda vän."

"Rätt så, Hans", sade Brita, "jag ser, du förstår mig."

"Kära, hvad skall Fredrika säga?" sporde Mari.

"Hvad skall hon säga?" upprepade Hans. Därefter tillade han: "Jag kan väl säga något själf också."

Brita nickade bifallande.

"Jag har låtit nöja mig med mycket", återtog Hans, "men jag låter icke nöja mig med alt."

Fia smålog och såg på Brita.

"Men var lugn bara, Hans", sade den senare, "blif ej ond och oregerlig, om hon säger dig emot."

"Åh nej, jag börjar att förstå något nu", svarade han, "det är som ett ljus gått upp för mig."

Fia kokte nu kaffe och man slog sig ned omkring bordet för att njuta denna älsklingsdryck. Brita stannade till fram emot middagen, och man beramade, att hon påföljande vecka skulle komma med ullen.

Detta var första uppränningen till ett närmare umgänge emellan Nybygget och Fallet. Då Brita kom till torpet, fann hon alltid Hans där. Fia fann alltid tillfälle att låta dem tala ensamma med hvarandra, och för hvarje gång erfor Brita mera nöje i dessa samtal, och för hvarje gång växte hennes deltagande för Hans. Hon egnade honom en alt varmare vänskap. Led så vintern.

Då det började våras, blef icke Nybygget den nödvändiga föreningspunkten för Hans och Brita. De kunde råkas än här, än der i skogen, och snart träffades de nästan dagligen. Våren väckte de slumrande blommorna och snart stod hvarje tufva i blomsterskrud. I träden smektes foglarne och deras toner fylde skogen med sång och kärlek. Bäckarne glittrade i vårsolens varma strålar och sjöngo ljuft äfven de. De små skogssjöarnes speglar infattades i en gyllene ram af kabblekor.

Vid en sådan liten sjö var det som Hans och Brita nu ofta möttes. Han tog vanligen sin fiol med sig. På den sökte han efterhärma både foglarnes sång, vågornas sqvalpande och insekternas surrande. Hans toner hade antagit en annan karaktär. De voro glada och lekande, och själf såg han äfven ljusare ut. Håret var framtill benadt och struket bak om öronen, och under de ostyriga lockarne syntes hans smala men välformade panna. Ögonen glittrade i kapp med vågorna och hela hans skapnad hade fått något mera hållning. Han såg icke längre ut som en ännu icke fullväxt yngling, där han nu satt vid sjöstranden och bidade på Brita.

Rosenkindad och gladlynt som en vårmorgon gick Brita fram på gångstigen för att möta honom. Hennes ljusa gestalt afteckнade sig mot den mörka bakgrund, som barrskogen bildade. Hennes hufvudkläde hade glidit ned öfver axlarna, och solstrålarne tycktes leka i hennes hår. Som hon så gick fram, förekom det Hans, som upplystes hela näjden och förklarades af hennes närhet. Han skuggade ögonen med handen, liksom han skulle hafva gjort, om han sett på solen. Han följde henne med hela sin själ.

"Solstråle!" sade han. "Guds fred, välsignade solstråle!"

"Gud signe!" svarade hon och räckte honom sina båda händer.

"Vet du hvad jag sitter och tänker på här i skogen?"

"Nej, huru kan jag veta det?" svarade hon.

"Jag önskade att jag vore en liten fogel i skogen och finge reda mitt bo med fröjd under våren."

"Och blefve skjuten under sommaren", invände hon.

"Nå ja, om det så ej kunde vara annat", svarade han. "Och skulle ej du också vilja vara en fogel?"

"Nej, ty jag kan icke sjunga, och stum vill jag icke vara."

"Men om jag sjunger för dig så här?"

Han knäppte sakta på strängarne till sin fiol och började sedan spela med blyga, lockande toner.

Musikens förtrollning fattade Brita. Det kom för henne, som vore hon en liten fogel, som lockades och kallades af sin hjärtans kär, och äfven han var en fogel. Hans toner fylde skogen med välljud, där han satt på en gren och vände sina klara ögon mot henne, och hon lyssnade och lyssnade. Hennes tankar voro hos honom, men hon ville icke komma, hon satt qvar på grenen, men så började hon att flaxa med vingarne och hoppa fram och åter, orolig och obeslutsam, och medan hon så gjorde, var han i en hast alldeles bredvid henne. Åh, hon vardt så förskräckt, men det var för sent att fly. Hon kände det och de smektes på grenen och redde sitt bo af mossa och strå — och så slutade fogelsången.

Brita var åter sig själf, hon satt på gräset vid Hans' sida och han spelade för henne. Tonerna bygde åt henne ett skimrande luftslott. Där voro höga salar med himlen till tak och befolkade med skaror af foglar, men de tystnade alla och lyssnade, ty Hans spelade. Hon tjusades och brann vid hans spel, hon glömde alt för att lyssna. Aldrig hade han spelat så. Så spelar fogeln blott för sin hjärtans kär, så sjunger skalden för sin älskade. Brita förstod de känslor hon väckt, hon trodde sig ej dela dem, men hon sade sig själf, att de måste komma, att de måste vara den häfstång, hvarmed hon skulle lyfta Hans till fullt självmedvetande.

Och nu, hvad borde hon göra? Säga honom rena sanningen, ljöd det i hennes inre, och hennes öppna natur helsade den rösten med bifall. Men det var ock andra stämmor inom henne, hvilka höjde sig med invändningar mot detta beslut. Det skulle vara att tillintetgöra det som redan var gjordt och kasta honom till baka i den slöhet, hvarutur han började vakna. Att bedraga honom helt och hållet ville dock Brita icke. Hade hon börjat att göra karl af honom, ville hon fullfölja det. Hon sade därför långsamt och liksom tvekande:

"Äfven män bygga bo, Hans, och hemföra en maka."

Han spratt till. "Ja ja", sade han, "du säger sant, det vill jag också göra."

Den blick han fäste på Brita uttalade hans tanke lika tydligt som ord.

"Det bör du göra", svarade Brita, "så snart du kan."

"Kan? Är icke Ängnäs mitt till största delen?" ropade han, "Fredrika får maka åt sig, det skall jag visa henne."

"Jag tänkte nu hvarken på Fredrika eller Ängnäs", återtog Brita, "jag tänkte på, att du hvarken kan läsa eller någonsin gått till Skrift. Därförutan får man icke gifta sig."

"Det kan jag ej", svarade han i förtviflad ton.

"Det är sant, men du kan lära det."

"Nej, nej!" mumlade han. "Tycker du, att jag skulle gå till gamla Lisa och lära mig abcd med de

andra småttingarne och låta käringen ge mig lugg och ställa mig i skamvrån åt ungarne att peka finger åt?"

"Nej, det menar jag icke", började Brita, men han afbröt henne med häftighet.

"Du menar således, att jag skall vända mig till Granaten, den gamle knekten, som handterar barnungarne värre än hundar och slår dem både blå och blodiga. Tack skall du ha! inte en gång Fredrika har haft hjärta att skicka mig dit."

"Var du lugn!" svarade Brita och lade sin hand på hans arm.

"Nej, nej, jag är inte lugn, jag kan inte vara det. Jag tänkte, du ville mig bättre än så."

"Det vill jag också, jag vill dig bättre än någon annan."

"Det vill du alldeles icke."

"Hör nu hvad jag säger! Jag tror, att kan hända Fredrika har haft sina vissa orsaker att skrämma dig för skolorna, men det är ej min mening, att du, gammal som du är, nu skall gå dit."

"Det var då väl, Brita, annars hade jag nog fått lof att gå. Det du vill, kan en inte motstå. I så fall är du värre än Fredrika, fastän du aldrig gormar med mig."

Brita log. "Vet du, huru Stina lärde sig läsa?"

"Nej."

"Fia lärde henne med outtröttligt tålamod."

"Nej, tror du, hon skulle vilja lära mig?"

"Det vill hon nog, om du ber, men —"

"Ja, då skall jag tigga henne att göra det. Jag skall gå genast", sade han och reste sig upp. "När hon kunde lära Stina, kan hon nog lära mig."

Hvarför kände sig Brita nu så missnöjd med, att han vände sig till Fia, ja nästan harmsen, då hon svarade:

"Ja, hur du vill, eljes finnas väl andra än Fia, som kunna lära dig läsa."

"Nej? Hvem då?"

Hon teg.

"Det är väl aldrig du, Brita!"

Det var ett så underligt uttryck i det där utropet, som tvang den unga qvinnan att förvånad betrakta honom och spörja: "Hvad menar du?"

Det var ångest blandad med glädje i det svar han gaf. "Åh, Brita, du — du. Åh nej, jag är aldeles för dum —"

"Tror du Fia vara så mycket klokare än jag?" sporde hon med ett leende.

"Nej, Brita, nej, du är klokast och bäst af alla", svarade han. "Men du skulle ej stå ut med mig, du skulle visa bort mig och jag skulle ej stå ut därmed."

"Jag ville i alla fall gerna försöka", sade hon.

"Nej nej, Brita, låt mig gå till Fia", bad han nästan ångestfullt, "hon skall hafva fördrag med min dumhet, det kan icke du."

"Hvarför skulle jag ej kunna det?" Hon smålog med ett utmanande löje.

"Därför att Fia håller mig kärast af alla menniskor", svarade Hans, "men det gör icke du."

Nu hade han bragt det dit, hon allra minst velat, och hon sänkte sina ögon, eftersinnande hvad hon borde säga; men han lemnade henne föga tid till besinning.

"Hör på mig, Brita", sade han, "och säg mig, hvarifrån hemta qvinnor tålamod, om icke i sin kärlek? Och den som ingen sådan har, eger heller intet fördrag. Det synes på Fredrika."

"Tycker du, jag liknar Fredrika?" sporde hon.

"Nej, inte mer än dagen liknar natten", förklarade han.

"Nå, så tro mig då, när jag försäkrar dig, Hans, att jag skall vara tålig som Fia", återtog Brita.

Hans närmade sig henne nästan skygt. Hon log och räckte honom sina båda händer. Han fattade dem med ifver.

"Är det möjligt", sade han, "att jag blifvit dig kär?" Han såg in i hennes ögon.

"Ja", svarade hon, "jag har dig kär som en fulltrogen vän, som jag lofvat att vara, och jag vill göra alt jag kan för att gagna dig — och göra en karl af dig."

"Och sedan jag blifvit det?" sporde han.

"Jag skall alt jämt vara den samma", svarade hon och mötte hans pröfvande ögonkast med en fast blick.

"Ske då som du önskar", återtog han, "och må du hafva fördrag med min dumhet."

"Jag har en fast vilja", sade Brita, men han suckade blott.

Britas tålamod höll ut och — lönades. Så snart Hans blott öfvervunnit tanken, att läsekonsten vore omätligt svår, ja hardt när omöjlig att fatta, gjorde han snabba framsteg, och då hösten kom, läste han tydligt och flytande. Värre var det att bibringa honom den oundgängliga kunskapen i katekesen, och mer än en gång var både lärarinna och lärjunge nära att förtvifla; men äfven detta lyckades slutligen. Men nu föll hösten på med alvar, och det blef för kallt att mera råkas ute i skogen, och Nybygget var en mindre tjenlig ort för undervisningen, som Stina alt jämt afbröt.

"Skulle du vilja komma till Fallet?" sade Brita en dag till Hans, sedan hon frysande förhört hans lexa i katekesen.

"Skulle jag vilja komma i himmelriket?" svarade han, "men Fia har sagt, att jag aldrig skall göra det."

"Komma i himmelriket?"

"Åh nej, gå till Fallet."

"Hvarför det?"

"Jag vet icke, kanske tror hon, att Fredrika då får nys om saken."

"Ja, det blir väl ändå nödvändigt — förr eller senare."

"Låt det då åtminstone blifva senare, Brita", sade han.

"Nå, är du ännu ej karl tillräckligt?" smålog Brita.

"Jag blir aldrig nog karl att möta Fredrikas vrede", svarade han, "och nu börjar hon ana oråd."

"Hon är bra dum, som icke anat det förr", sade Brita lugnt.

"Men om hon kommer till Fallet?"

"Låt henne så göra, jag skall taga emot henne."

"Men, Brita, om hon säger — om hon frågar."

"Nå, jag skall svara henne."

Hans suckade, men teg, och de följdes åt till Fallet.

Hvad stugan var treflig med den blommande månadsrosen i fönstret och glasskrinet framför spegeln! Solen sken in genom de hvita hemmaväfda gardinerna och glänste på pendeln till klockan, som stod midt för fönstret, liksom ville den påminna de båda unga om tidens flygt. Men det var fåfängt, de glömde den ändå.

Brita lagade i hast till middag, men hvarken Hans eller hon gjorde någon skada på anrättningen. Deras tankar voro annanstädes. De tyckte sig hafva mycket att säga hvarandra, men voro dock fåordige. De märkte ej, att det mulnade på eller att snön började falla i alt tätare flockar, tills slutligen det tilltagande mörkret tvang dem att därpå gifva akt.

"Jag får lof att gå hem nu", sade Hans, "åh nej, huru fort dagen gått!"

Hon spratt upp och såg ut.

"Åh, ett sådant Herrans väder!" sade hon. "Icke kan jag släppa dig ut åt skogen i denna snöyra och detta mörker, — nej det det kan jag icke. Vi få gå till gamle Mattis och bedja att få låna hus åt dig öfver natten." Hon sprang hastigt ut.

"Så-å", sade mor Inga, då Brita framfört sitt ärende, "han har glömt sig qvar den där Ängnäsingarnes tosing! — Ja, ligga här kan han ju få, förstår sig, — men nog vore det bäst, att han ginge."

"Men om han ej finner vägen i mörkret?"

"Åh — han finner nog, — och finner han inte, så — sörjde väl ingen honom."

Skulle ingen sörja honom? — Brita hörde dessa ord och kände liksom ett stygn i hjärtat. Jo, helt visst skulle hon sörja honom, — men hon svarade blott: "Nå, så får han väl ligga i mitt kök då." Hon smälde temligen oblidt igen dörren.

Inkommen i stugan tände hon på en brasa i den låga spisen. Huru dess sken upplyste den enkla stugan! Det finnes ingen belysning mera förtrollande än den från en flammande spiseld. Lågorna dansa och fladdra i skiftande former och färger, rummet blir ömsom ljusare, ömsom breda sig skuggor däröfver, men de skingras åter. Allting ler i detta ljus, och innan man vet ordet af, utslätas pannans rynkor, ögat glänser och sinnet blir gladt och ljust.

Så gick det äfven med Brita. Inom kort satt hon vid spisen, svängande sitt spinnrockshjul och dragande ut de fina tågorna, glad och nöjd till sinnes. Och Hans satt där vid hennes sida litet förundrad, men ännu mera förtjust öfver att vara i Britas hem.

Brita talade om sitt fattiga föräldrahem, om sina syskon och föräldrar. Hon talade äfven om sin syster Susanna, som hon knappast kunde minnas, och sin svåger Gilius, och han lyssnade till henne och svarade då och då några ord. Själf hade han föga att förtälja. Hans barndom hade förgått under nästan oafbruten sjuklighet. Hans mor var död, och hans far frågade litet efter den spädlemmade sjuklige sonen och riktade hela sin ömhet på den blomstrande dottern, som syntes honom vara hans enda barn. Att denna med ett bortskämdt barns hela självviskhet var fordrande mot tjänarne och hård mot sin yngre broder fäste han sig icke vid. Hans hade således haft en tung barndom, han egde inga glada minnen därifrån, och han lyssnade nu till Britas barndomsminnen som till en fager saga.

Då sysslorna i ladugården voro ändade, kom Lotta in med mjölken. Brita gick då ut i köket för att tillreda aftonmåltiden. Han flyttade sig nu, så att han kunde se henne, där hon stod vid spisen, vändande de gulbruna pankakorna, under det att den stigande och fallande lågan purprade hennes väna ansigte med sin glöd. Han tog icke sitt öga ifrån henne, där hon kom och gick i husmoderliga bestyr, men han sade intet.

"Saknar du din fiol?" sporde Brita, i det hon bredde en servet på bordet.

"Nej", svarade han lifligt, "jag har ej tänkt derpå.

Lågan sjunger på din härd och ljudet af dina steg är klingande spel."

Lotta skrattade åt hans ord, men Brita log och sade: "Det är klingande toner i ditt tal, altför fina för att enhvar kan förstå dem, — därför, kære Hans, måste du nytja andra ord, när du talar med vettlöst folk."

Lotta kastade en vredgad blick på matmodern, medan denna ur ett skåp framtog ett par af sina finaste lakan, hvilka Lotta tog med sig ut i köket för tillredningen af den främmandes bädd.

"Aldrig törs jag sofva under samma tak som en tosing", mumlade hon för sig själf, "han kan ju tända eld på huset och bränna upp både sig själf och oss."

Yrvädret fortfor äfven den följande dagen och Hans nödgades stanna qvar, men tredje dagen klarnade himlen upp och sjön låg lugn och klar, ehuru marken var snötäckt.

"Det torde vara så godt, att du lånar dig en båt och ror hem", sade Brita, "ty att gå i all denna snö lär nog blifva tungt."

"Jag tror så med", svarade han, men gjorde sig ingen brådska med att påskynda affärden.

Först mot middagen gjorde han sina förberedelser att fara. Men då var det Brita, som bad honom först äta och sedan dricka kaffe. När detta var gjordt och Hans just stod färdig att gå, öppnades dörren häftigt och en qvinna, ännu i sin högsommars fägring, visade sig på tröskeln. De bruna ögonen blickade skarpt omkring sig, och öfverläppen drogs upp till ett hånfullt löje.

"Fredrika!" mumlade Hans och vände sig bort, medan Brita långsamt gick henne till mötes, lugn till utseendet, ehuru icke utan en liten hjärtklappning af oro.

"Helt säkert", började Brita, "har du varit orolig för din bror, — men vädret har varit så svårt." Hon gjorde ett uppehåll.

"Jag trodde, att det icke vore värre för honom att komma fram än för mig", svarade Fredrika.

"Nej visserligen", medgaf Brita, "men —".

"Men han ville gerna stanna", ifylde Fredrika, "och du tyckte, att du saklöst kunde behålla honom."

"Jag skulle bjudit hvilken gäst som helst, som kommit hit, att stanna qvar, tills ovädret gått öfver."

"Ja, det förstås, — men yrvädret tog slut i natt. Drängen rodde ut med mig bittida för att söka efter honom. I går hade vi bud vid Nybygget, men de viste intet om honom. Hans goda vänner, dvärgen och fånen — kommo i dag till Ängnäs, — fånen bar dvärgen, — och de undrade, om han inte kunde vara vid Fallet. Hon det lilla listiga stycket ville inte ut med språket, men den stora talade. "Brita jämt där Hans är, — sök i skogen!" sade hon, och vi gåfvo oss af. — Och nu skall du följa med mig, Hans. — Tag nu vackert afsked af henne där! — jag lofvar, det skall dröja, innan vi åter släppa dig lös."

"Det var bra du sade det på förhand", förklarade Hans, "för nu går jag icke med dig, — du har nog många gånger varit elak mot mig, — jag vill ej gå ensam med dig hem mer."

"Kanske det behöfs någon, som går med och försvarar dig, — du kan ju bedja henne där", sade Fredrika med en föraktlig åtbörd mot Brita.

"Ja, jag tänker icke lemna honom i sticket nu", förklarade Brita. "Jag råkade honom i skogen och bad honom gå med mig hem, — jag kan icke veta, hvad ondt det var där uti, — han är ju fullvuxen karl."

"Nej, hör på det oförskämda stycket!" ropade Fredrika, "hon kan skryta af, att hon narrat kräket hem till sig. Aldrig såg jag oblygare qvinna."

"Jag förstår icke hvad du menar", började Brita, men Fredrika afbröt henne.

"Hon förstår inte! — bevars hon förstår inte, liksom hon inte mer än väl förstode. Hon förstår sin sak väl, — det syns tydligt. Att locka till sig karlar, — därpå är hon grundlärd."

Brita rodnade; men då Hans hörde sin vän skym-

fas, försiggick en förvandling med honom. Hans förut tvekande hållning blef fast och bestämd, och hans blick sökte systerns.

"Du får icke förebrå henne något", sade han, i början med något sväfvande röst, men sedan med full tillförsigt, "hon har uppfylt af menniskokärlek de skyldigheter, som du satt å sido, och hon har gjort en karl af mig."

Fredrika hånskrattade. "Kanske", sade hon, "har hon också tänkt göra dig till sin man, — hon har väl annars svårt att få en, kan jag tro, — men det skola vi nog sätta p för."

"Jag har aldrig tänkt taga honom till min man", förklarade Brita stolt. "Låt oss nu icke tvista, utan hellre följas åt till prestgården, — prosten skall döma oss emellan."

"Nej, hvart skulle då Olaus kunna tro att jag tagit vägen?" invände Fredrika.

"Vi skicka hem din dräng och din båt", sade Brita, "och så ro oss gamle Mattis och Hans till bryggan, och vi följas sedan åt."

"Ja, så skall det bli, Brita", sade Hans i afgörande ton, "och du, Fredrika, får lof att gå med, vi skola tala med prosten."

"Ja, det blir inte till min skam, om det blir kunnigt, hvilka fukter Brita i Fallet har för sig."

"Långt mindre blir det Britas", genmälte Hans.

Brita gick hastigt till gamle Mattis och bad honom skicka drängen med för att hjälpa till att ro. Fredrikas tjänare sändes hem, och man begaf sig å väg.

Det var den tidens sed där i näjden att gå till presten i alla vanskliga mål. Han rådde och hjälpte, han förlikte och dömde, och från hans domslut egde intet vädjande rum. Det var en stor magt öfver själar lagd i en mans hand, och vare det sagdt till dessa mäns heder, att den brukades hofsamt, samvetsgrant och till folkets nytta, hvarom ännu i dag minnen och sägner vitna.

De båda qvinnorna begåfvo sig ned till sjön, gående rakt fram utan att se på hvarandra, en hvar öfvertygad om sin rättvisa sak. De satte sig i ökans bakstam och

vände sig åt sidan från hvarandra, insvepta i sina hemmaväfda sjalar, hvilka de dragit upp öfver hufvudet. Intet ord vexlades emellan dem, och de båda männen, som rodde, voro äfven tysta. Man hörde blott ljudet af de raska årtagen. Rundt omkring på land var marken snöhöljd, men bäckarne skuro mörka fåror i det hvita snötäcket.

"Det här är snö på ofrusen mark", sade slutligen drängen, som rodde. "Gud hjälpe oss för den säd, vi få till ett annat år!"

"Ja, Gud hjälpe oss!" svarade Fredrika dystert. Och så blef alt åter tyst, blott årorna slogo ned i vattnet och vågorna porlade i fören framför ökan af den snabba farten. Då de kommo in i sundet emellan Glan och Dofvern började solen att sänka sig och himlen rodnade. Den korta höstdagen led mot sitt slut. Då de nådde bryggan, rådde redan skymning, och innan de gående hunnit fram till prestgården, var det fullt mörker.

Prosten satt i sitt rum med sin lilla dotterdotter på sitt knä. Hon hade somnat och lutade sin rosiga barnakind mot hans bröst. Han hade suttit framför skymningsbrasan, hvilken nu hade brunnit ned, så att endast glöden lågo qvar, öfverdragna af en lätt falaska, men han hade dock icke rört sig från stället, då han ej ville störa barnet. Han steg nu långsamt upp vid de främmandes inträde, lade flickan på soffan, tände sin vaxstapel och lyste på de nykomna. Han igenkände genast Brita, hvilken sedan barnaåren var honom närmare bekant. Han räckte henne vänligt handen och sporde:

"Nå, kära Brita, så sent du kommer! — Har du några underrättelser från bror Fredrik att meddela mig?"

Dessa vänliga ord rörde Brita, och tusen minnen från barndomen väcktes till lif vid ljudet af denna blida röst. Tårar fylde hennes ögon och hon kunde blott framstamma: "Det är inte för Fredriks skull, som jag är här."

"Med förlof, vördig prost", sade nu Fredrika, "det är som så, att hon skäms för sina gerningar och lipar."

Prosten trädde ett par steg tillbaka och såg på Fredrika.

"Det kan jag icke föreställa mig", sade han alvarligt, "skomakar Josef Klassons dotter och nämndeman Gilius' fosterdotter kan knappast vara i stånd att begå gerningar, hvaröfver hon behöfver blygas."

"Nej, hon behöfver inte skämmas för det hon gjort", ljöd nu en manlig röst ur dunklet vid dörren, "men nu är Fredrika ond och vet inte hvad hon säger."

Prosten lyfte å nyo upp vaxstapeln och såg på den talande. Det var på en gång bekant och ändå okändt detta manliga ansigte, som upplystes af det svaga skenet från vaxstapeln. Dragen syntes väl kända, men det lugna, bestämda, självmedvetna uttrycket i dem var så fullkomligt nytt, att prosten, alldeles förbiseende den ström af ord och beskyllningar, som störtade fram från Fredrikas mun, helt häpen utbrast:

"Det är, — nej, det kan icke vara Hans vid Ängnäs."

"Jo, det är Hans Magnusson vid Ängnäs", svarade denne.

Prosten sprang fram till sitt skrifbord och tände tvänne ljus, så att det lilla rummet alldeles upplystes däraf. Han vände sig därpå åter mot Hans och betraktade honom länge under tystnad.

"Men du ser ju ut som en hel karl nu, Hans", utbrast han slutligen. "Jag igenkände dig knappast, — du är så förändrad."

"Att jag det är, vördig prost, det har jag helt och hållet henne att tacka för", han visade på Brita, "hon har lärt mig att läsa och gjort människa af mig."

"Nå, det var ju ingenting att blygas för, det är en handling, värd både heder och tack, tycker jag!", sade den öfverraskade prosten.

"Hon har gjort honom galnare än han någonsin varit", ropade Fredrika, "hon har lockat honom att drifva i skogen hela sommaren, liksom hon varit ett skogsrå."

Brita, som nu började hemta sig, höjde då sin röst för att under snyftningar förklara, att hon handlat, som

hon ansett sig böra göra och utan alla egennyttiga bevekelsegrunder.

Prostens uppmaning att de skulle tala en i sender åtlyddes blott för några ögonblick, och så började de åter tala på en gång. Blott med svårighet lyckades det honom att utleta de båda qvinnornas mening och få fram de fakta, vi redan känna.

"Jag vill nu inte hafva en bit af hennes bror", slöt Brita, "jag ville bara hjälpa honom, så godt jag kunde."

Hans såg vid denna förklaring helt olycklig ut och Fredrika smålog.

Den gamle prosten var nog människokännare att förstå Brita bättre, än hon gjorde det själf. Han önskade dock för hennes egen skull, så väl som för Hans', att hon komme till klart självmedvetande om, huru kär han i själfva verket var henne. Därför sade han:

"Nå ja, det där får framtiden utvisa. Du, Brita, skall ej säga så tvärt ifrån, och du, Hans, får heller icke taga det så alvarsamt. Ingen kan du väl hellre önska dig till hustru, än den, som du har att tacka för så mycket; men du är säkert för klok till att vilja, att hon skulle taga dig af blott medlidande. Hvad vi nu närmast hafva att tänka på är Hans' beredelse till sin första nattvardsgång. Han är öfver de vanliga åren, och jag föreslår därför, att han läser enskildt och stannar här under den tiden. Som jag i år har adjunkt, hvilken förrättar husförhören, kan jag läsa med honom själf, och han kunde då kan hända blifva färdig att gå till Nattvarden sista söndagen före jul. Under denna tid behöfver han samla sina tankar och vara alldeles skild från hela sin vanliga omgifning — och äfven från Brita. Till julen bjuder jag deremot henne att komma och fira denna helg med oss, och då önskar jag veta hennes bestämda mening, — men icke förr. — Tyst nu!" sade han och höjde upp handen, då han såg Brita färdig att börja tala, "säg ingenting förrän i jul! — Men nu är det för mörkt för eder att fara hem, — äfven Brita och Fredrika stanna därför här i natt."

"Vinterdagar äro ju korta", tänkte Brita, där hon satt i stugan vid Fallet och lät spinnrockshjulet snurra rundt, "men mig synas de både långa och tunga", och hon trampade häftigt sin spinnrock. Det var intet afbrott i enformigheten. Det syntes henne, som hade hon intet att vänta mer.

Hon tog på sig och gick till Nybygget. Fia låg sjuk och Stina var vresig.

"Aldrig kommer Hans mer", klagade denna, "aldrig — Stina får inte dansa — Hans spelar inte och lilla Fia är så klen."

Ledsen och trött kom Brita åter hem. Sjön lade sig och man kunde snart gå på isen, och Brita begaf sig öfver till Fiskarön. Erik var nu gift, en hustru sysslade i huset och Brita mottogs med likgiltighet.

"Jag hade tänkt mig att stanna här öfver natten och i morgon gå på sjön upp till Ysunda och därifrån till Stjärnvik för att helsa på Sven och hans hustru."

"Ja det förstås, du är välkommen att stanna här, så länge du vill", sade svägerskan.

Då Brita följande morgon redde sig till affärd, följde Erik sin syster ett stycke på vägen.

"Jag har hört underliga ting om dig, Brita", började han; "Fredrika, matmodern på Ängnäs, klagar svårt på dig, och som jag tycker inte utan skäl."

"Åh, jag orkar inte höra talas om det", sade Brita med lugnt alvar, "ska' nu mina egna syskon ta parti emot mig? Jag tänkte, att ni åtminstone borde känna mig."

"Du tänker således inte gifta dig med honom?"

"Nej då."

"Då är jag lugn. — Farväl med dig!"

De skildes åt.

Äfven hos Sven hade de berättelser, hvilka Fredrika satt i omlopp, föregått henne; men Sven och hans lilla hustru togo saken från en annan sida. Då de sågo Brita vara blek och sorgsen, talade de icke med henne om alt sqvaller, som var utspridt, utan bådo henne blott stanna qvar hos dem och visade henne all vänlighet.

"Jag önskade, att jag hade er närmare", sade Brita

en afton, då Sven var ute, men hon och Mina sutto vid sina arbeten.

"Det önskade jag med", svarade Mina. "Det är ingen af Svens syskon, som jag skattar så högt som dig, — ja förstås pastorn, men han exmerar oss inte. — Men nu önskade jag säga dig, Brita, att hvad du än gör och hvad folk än säger, så äro Sven och jag öfvertygade, att du gör rätt."

"Tro inte" — började Brita.

"Nej nej, vi tro ingenting, och du behöfver ingenting försäkra", afbröt svägerskan.

Brita reste sig upp och kom fram och kysste henne. Smekningar äro sällsynta bland allmogen i Risingebygden, men Mina drog sakta sin svägerska till sig. Hon förstod, att hennes inre var bragt ur sin vanliga jämnvigt.

"Du skulle gifta dig, Brita", sade hon, "jag tycker du är så ensam, och det skulle göra mig en sådan glädje att få skära af min myrten, — den har växt upp så vackert, sedan jag var brud, — till en krans åt dig."

"Tack! tack!" hviskade Brita.

"Vet du, jag såg honom i går", sade Mina; "han satt och körde för prosten, — jag kunde knapt känna igen honom. Han körde prostens släde. Både Sven och jag tycka, att han gör dig heder."

Mera sade hon icke. Liksom genom en tyst öfverenskommelse undveko de att tala därom, men Brita återvände till sitt hem lugnare och mera tillfredsställd.

Dagarne hemma vid Fallet voro dock lika långa, och när julen kom, var Brita fullt enig med sig själf. Hon viste nu, att Hans var henne kär, och att lifvet utan honom skulle synas henne tomt och intresselöst. Hon viste, att detta gifte skulle skilja henne från syskonen, utom möjligen Sven, ty de hade för henne förklarat sitt ogillande och sagt henne, att om hon inginge detta gifte, vore de ej längre att räknas som hennes syskon. Äfven från Fredrik kom ett bref i häftiga ordalag. Brita fälde tårar däröfver, men det ändrade icke hennes beslut. Det var nu fast och orygglig.

Då hon julaftonsmorgonen klädde sig för att begifva

sig till prestgården, rann det henne i hågen, huru hon en gång förut trott sig vara fäst för lifvet och huru hon brutit denna förbindelse för att icke blifva skild från syskonen.

"Den, som älskar mig, måste äfven älska de mina", hade hon då sagt — och nu — huru litet betydde det icke nu för henne, om syskonen skilde sig från henne för Hans' skull.

Hon tog fram ur sitt skrin sin vackraste halsduk, lade den i sirliga veck och knöt den om sitt hufvud. Hon tog ett litet knyte och gick, efter att hafva förmanat Lotta att stänga dörren och väl se till, att djuren finge rikligt julfoder. Brita aflägsnade sig från hemmet med sinnet fullt af glada högtidstankar. Det var i daggryningen och hon vandrade vägen framåt med snabba steg. Morgonen var kall och klar, och isen blank och genomskinlig som ofruset vatten. Hon tog en krok öfver skogen för att se till dem i Nybygget och gifva flickorna en liten julgåfva — hvar sitt sockerduksförkläde. Hon fann Fia uppe, ehuru lidande, och Stina utom sig af förtjusning öfver ett treskängligt ljus.

"Du ser ut som en brud", sade Fia och lade sin magra lilla hand öfver Britas arm, "du ser så ung och lycklig ut."

"Jag är lycklig, Fia", svarade Brita, "åh så lycklig, — och vet du, att det har jag ändå att tacka dig för. Du skall blifva brudpiga på mitt bröllop."

"Ja, det vill jag", sade den lilla dvärginnan, "jag har aldrig varit brudpiga, — jag ville gerna vara det en gång, förrän jag dör."

"Jag också brudpiga — både Fia och Stina brudpigor", pladdrade Stina.

Fia såg helt ängslig ut, men Brita svarade: "Ja, både Fia och Stina skola vara mina brudpigor. — Men nu måste jag gå. Helsa mor Mari!"

"Gud välsigne dig, Brita!" sade Fia, och den lilla varelsen lade sina aftärda kraftlösa armar omkring den blomstrande unga qvinnans hals. "Skulle du tycka illa om, att jag kysste dig?" sporde hon.

"Nej nej", svarade Brita och kysste henne.

"Har han gjort det?" frågade Fia.

"Nej, tycker du det!" — sade Brita rodnande.

Den lilla dvärginnan betraktade henne ett ögonblick. "Jag tror det, men jag kan icke förstå det", sade hon, och hennes ord dogo bort i ett anfall af hosta.

"Farväl! farväl och glad jul!" ropade Brita.

"Glad jul du själf!" sade Fia, och Stina upprepade: "Glad jul du själf!"

Brita fortsatte sin vandring. På något afstånd från prestgården mötte henne Hans.

"Guds fred!" helsade han. "Jag trodde, att du aldrig skulle komma."

"Så, tiden syntes dig lång", sade hon leende.

"Nå, än dig?"

"Mycket lång utan dig."

Deras båda händer möttes i ett trofast handtag, ett sådant som man har gagn af för lifvet.

Det var en blid, men mulen vårdag som Brita stod brud. Prosten gjorde bröllopet. Brita väntade ej att få se några af sina syskon mer än Sven och hans hustru. Denna kom redan på förmiddagen med sin afklipta myrten, men hon medförde äfven Karin, hvars goda hjärta segrade öfver hennes förtrytelse. Karin omfamnade och lyckönskade sin syster. Senare kom Sven och äfven Josef, som aldrig gerna försummade att få sig ett godt mål mat. Gamla Sy-Sara följde också med: Fia och Stina saknades icke heller i brudföljet.

Brita hade guldkrona på sitt ljusa hår och den myrtenkrans, som Mina bundit. Man gick till den närliggande kyrkan, där prosten förrättade vigseln. Det förekom Brita, som hade hon hört kyrkdörren öppnas och åter tillslutas strax före vigseln och så rasslandet af en klädning och manliga steg på kyrkogången, dock lade hon föga märke därtill, då hon var mycket upprörd under den heliga förrättningen.

Då de båda nygifta vände sig om från altaret, mottogs Brita i sin broder Fredriks armar.

"Brita!" sade han hjärtligt och utan denna ton af nedlåtenhet, som så djupt sårat henne "gåfva mot gåfva! Du ger mig en broder till, och jag ger dig en syster." Han förde fram till den unga blomstrande bruden en liten blek qvinna.

"O, om du viste", sade denna, "huru mycket jag längtat att få se min syster Brita och hennes brudgum." Hon omfamnade Brita och tryckte Hans' båda händer. — Det var som en dröm. Brita viste knapt om hon var vaken, hon hade blott medvetande om, att en omätlig lycka kommit henne till del.

Senare på aftonen talade de båda svågrarne vid hvarandra.

"Jag har henne att tacka för alt", sade Hans med värme, "utan henne vore jag en arm olycklig dåre, utan annan glädje än min fiol."

"Och utan henne", sade Fredrik, visande på sin unga fästmö, "vore jag en högmodig och uppblåst man, utan annan glädje än mitt eget inbillade värde." Han log och skakade på sitt hufvud, — och så började dansen.

Vid denna tid hade man ännu icke en aning om, att en prest icke fick dansa. Gamle prosten gick omkring med den unga bruden helt sirligt och långsamt, och därefter dansade brudparet med hvarandra. Fredrik dansade hambopolska med sin fästmö, tills hennes bleka kinder voro purpurröda. Sven hvirflade om med sin unga hustru, glömsk af att någon annan fans i verlden. Karin och Josef togo sig ock en sväng, och prostinnan dansade med sin dotterdotter. Stina kretsade äfven omkring i oviga rörelser, men med ett lyckligt leende på sina tjocka läppar. Ja, själfva lilla Fia dansade och log — och glömde fattigdom och sjuklighet.

Kanske är det bäst att lemna dem nu och låta förhänget falla, då lyckan är fullständig och glädjen står högt i tak.

INNEHÅLL:

Efter långa år ..... sid. 1.

Hvem var han? ..... „ 25.

Nämdeman Gilius ..... „ 49.

Lilla Brita ..... „ 159.

NOVELL- OCH ROMANBIBLIOTEK.

Band I. II. PAUL HEYSE, Valda Noveller, öfvers. af *C. J. Backman* och *M. A. Goldschmidt*, 1. 2. 3,50.

»Denna försvenskning af hans valda Noveller anbefalla vi härmed på det lifligaste åt hvarje vän af en på en gång underhållande och konstnärligt fulländad berättelse. Ty P. Heyse är icke blott en utmärkt novellförfattare, han hör till och med till de allra ypperste inom denna konstgren.»
(Svensk Tidskrift 1875, 6.)

Band III. T. B. ALDRICH, Valda Noveller, och EGGLESTON, Verldens undergång, öfvers. af *A. Hamilton* och *M. A. Goldschmidt*. 2,25.

Dessa berättelser af två framstående Amerikanska författare utmärka sig genom en liflig, underhållande stil och fin humor.

Band IV. W. D. HOWELLS, Ett gifvet resultat, öfvers. af *A. Hamilton*, 1.75.

»— — Med ett ord, Howells är en högst ovanlig företeelse — —.»
(Nya Dagl. Alleh.)

Band V, VI. BRET HARTE, Gabriel Conroy, öfvers. af *M. A. Goldschmidt*. Två delar. 3,75 elegant inb. 5 kr.

Gabriel Conroy skall länge läsas både med lifligt intresse och med verklig vinst. (Jönköpings Tidning.)

Band VII. PAUL HEYSE, Valda Noveller, 3. öfvers. af *M. A. Goldschmidt* och *C. Cederström*. 1,75.

Band VIII. GRENVILLE-MURRAY, Franska Bilder tecknade med engelsk krita, öfvers. af *M. A. Goldschmidt*. 1,75.

Band IX. VIKT. CHERBULIEZ, Samuel Brohl & Kompani, öfvers. af *M. A. Goldschmidt*. 2 kr.

Band X. MARK TWAIN, Tom Sawyers äfventyr, öfvers. af *L. Lipmanson*. 2 kr., kart. 2,25.

Litt.
Sv.

6000193741
Göteborgs universitetsbibliotek